RUDYARD KIPLING

KIM

ROMAN
vol. II

Casa de Editură și Presă „Viața Românească"
București
1990

Coperta de: ADRIAN IONESCU,
după basoreliefurile de J. Lockwood Kipling

Rudyard Kipling • KIM • vol. II

CAPITOLUL IX

S'doaks e mezinul lui Yelth înțelept,
In Raven stăpîn pe haitic.
Ursul Itswoot, cel bătrîn și deștept
Să facă felcer voia din puiul pitic.

La carte-a fost iute, și cap luminat,
Pe drumul cel nou mergea îndrăzneț,
Din ce-i spusese Itswoot, nimic n-a uitat
Iar astăzi ajuns-a un felcer isteț.
Legendă din Oregon

Kim se avîntă cu dragă inimă spre drumul nou și necunoscut încotro îl ducea destinul. Va deveni din nou sahib pentru cîtva timp, și preocupat de acest gînd, de cum ajunse în drumul mare din fața primăriei orașului Simla, se gîndi să găsească pe cineva față de care să se grozăvească. Un copilaș hindustan de vreo zece ani, stătea chircit sub un bec cu gaz.

— Unde este casa lui Mr. Lurgan? întrebă Kim.

— Nu înțeleg englezește, răspunse băiatul și Kim întoarse întrebarea numaidecît pe limba lui.

— Merg cu tine să-ți arăt, răspunse piciul.

Plecară amîndoi prin întunericul înserării, pline de vuietul zgomotelor multiple ale orașului de la poalele colinei, răcorite de răsuflul parfumat al culmilor acoperite

de deodarii muntelui Jakko, care se profila printre stele. Luminile caselor cățărate pe coastă, îți făceau impresia că sînt și ele un alt rînd de stele care clipeau prin întuneric. Unele stăteau nemișcate, altele fugeau în goană, căci erau aprinse la *rikshaw*-ele englezilor mulțumiți și veseli care ieșiseră să-și ia masa.

— Casa este aici, zise băiatul care conducea pe Kim și se opri în fața terasei unei case din marginea drumului. Nu era nici o ușă care să fi oprit intrarea, doar o perdea înșirată din mărgele și bucățele de trestie, printre care lumina dinăuntru se strecura ca niște tăișuri de cuțit.

— A sosit, suflă băiatul care îl adusese, și dispăru în noapte.

Kim își dădu numaidecît seama că acest băiat fusese pus în drumul lui anume pentru ca să-l aducă pînă aici, dar se prefăcu că nu știe nimic și dădu perdeaua la o parte. Un om cu barba mare și neagră, peste ochi cu un umbrar verde, înșira niște mărgele luminoase pe un fir de mătase, întinzînd mîinile albe și scoțîndu-le dintr-o cupă ce era așezată pe masă în fața lui, în timp ce murmura ceva neînțeles. Kim bănuia că dincolo de partea luminată de lampa de pe masă, casa întreagă era plină de lucruri care răspîndeau în jurul lor același miros ca toate templele din Orient. Nările îi tremurară bătute de o undă de mosc, de parfumul bețișoarelor de santal și miresmele uleiurilor de iasomie care se ridicau din ulcioarele ascunse în umbră.

— Am sosit, zise Kim într-un tîrziu, vorbind în limba hindustană, căci miresmele camerei îl făcură să uite că trebuie să fie sahib.

— Șaptezeci și nouă, optzeci, optzeci și una, număra străinul fără să se uite la el, înșirînd perlele cu o mișcare atît de rapidă a degetelor, încît Kim nu putea să-l urmărească decît cu greutate. Pe urmă omul își ridică de

pe ochi cozorocul verde și se uită aproape jumătate de minut la el, fără să spună nimic. Pupilele ochilor ca gămălia unui ac, îi jucau lărgindu-se și contractîndu-se, parcă ar fi făcut anume această mișcare. La Poarta Taksali văzuse într-un rînd un *faquir* care avea exact același dar și făcea parale, citind horoscopul femeilor indigene, mai slabe de fire. Kim se uită cu atenție la el. Prietenul lui din Poarta Taksali avea obiceiul că mișca și din urechi, cum fac iezii, și era foarte dezamăgit că el nu-l poate imita.

— Nu te teme, zise Mr. Lurgan, într-un tîrziu.

— Adică de ce să mă tem? întrebă Kim.

— Noaptea aceasta vei dormi aici, și vei sta la mine pînă în ziua cînd va trebui să te întorci din nou la Nucklao. Aceasta e porunca.

— O fi porunca, răspunse Kim, dar de dormit eu unde dorm?

— In camera aceasta, răspunse Lurgan Sahib și arătă cu mîna spre partea întunecată a camerei.

— Bine, răspunse Kim, cu glasul liniștit. Acum ce trebuie să fac?

Omul dădu din cap și ridică lampa de pe masă. La lumina care se răspîndi în jurul lor, de pe peretele ascuns de întuneric apărură o mulțime de măști thibetane din cele care se întrebuințau la jocurile diabolice, agățate deasupra draperiilor brodate cu tot felul de figuri care se obișnuiesc la astfel de serbări: erau aici măști cu coarne, măști care rînjeau furioase, măști strîmbate de groază fără seamăn, iar dintr-un colț al camerei un războinic japonez îmbrăcat în zale, și în cap cu un coif încărcat de pene, îl amenința cu o halebardă. Mai încolo o panoplie de *khandas* și *kuttars* cu tăișuri agere clipeau cu dușmănie în mijlocul luminii. Pe Kim însă mai mult decît orice (căci în muzeul

din Lahore văzuse o mulțime de măști care se întrebuințau la dansuri demonice) îl interesa băiețașul cu ochii catifelați care îl adusese pînă în fața casei și dispăruse, iar acum îl văzu așezat cu picioarele încrucișate sub el, sub masa cu perlele, cu buzele roșii, tremurate de un zîmbet.

(Mi se pare că Lurgan Sahib vrea să mă sperie și diavolul acesta de sub masă e curios să mă vadă înspăimîntat, își zise el).

— Casa aceasta parcă ar fi casa minunilor, zise el cu glasul ridicat, dar nu văd unde este patul meu?

Lurgan Sahib îi arătă o pătură într-un colț al peretelui pe care erau măștile, și luînd lampa, plecă, lăsîndu-l pe întuneric.

— Acesta a fost Lurgan Sahib? întrebă Kim așezîndu-se pe dușumele.

Nu primi nici un răspuns, dar cu toate acestea, prin întuneric putea auzi respirația băiatului, și lăsîndu-se în brînci, se îndreptă în partea de unde venea sunetul acesta abia, abia simțit, apoi repezi brațul înainte și strigă:

— Răspunde diavole! Crezi că pe un sahib îl poți minți în felul acesta?

Din fundul întunericului i se păru că aude pe cineva chihotind. Glasul acesta nu putea fi însă al copilului, deoarece pe acesta îl auzea că plînge. Ridică glasul și strigă din nou:

— Lurgan Sahib; o Lurgan Sahib, acesta este un ordin ca să nu-mi răspundă la ce-l întreb?

— Da, este un ordin.

Glasul pornise tocmai din dosul lui, și-l făcu să tresară.

— Bine, dar să ții minte că mîine dimineață te voi bate, căci mie nu-mi plac copiii hindustani, zise Kim și se înveli din nou în pătură.

Noaptea pe care o petrecu, fu destul de neplăcută, deoarece zgomotele și muzica nu mai conteniră nici cît să clipești. De două ori fu trezit de un glas care părea că-l strigă pe nume. A doua oară cînd auzi că-l strigă, se ridică din așternut și se duse să vadă ce este, dar se lovi cu nasul de o cutie din care se auzeau sunete omenești, fără să fi fost om cu adevărat. I se păru că această cutie se termină într-o goarnă de metal, care era în legătură cu o altă cutioară mai mică, așezată pe dușumele, cel puțin așa credea el, după sîrmele pe care le întîlni cu mîna întinsă prin întuneric. Glasul strident ieșea zbîrnîind din goarna aceasta. Kim se frecă la nas și îl apucă furia apoi se așeză să se gîndească, în hindustană, cum făcea întotdeauna.

„Astfel de tertipuri poate ar merge cu un cerșetor din bazar, dar nu cu mine care sînt sahib și băiatul unui sahib, și mai ales cu unul care este și elev la școala din Nucklao, cum sînt eu. Da (și începu să vorbească pe englezește) eu am venit din institutul St. Xavier. Fir-ar al naibii Mr. Lurgan cu ochii lui cu tot! Aici trebuie să fie vreo mașină cum este cea de cusut. Ce îndrăzneală din partea lui, dar noi cei de la Lucknow nu ne speriem atît de ușor... Nu ne speriem deloc. (Pe urmă începu să vorbească din nou în hindustană). Dar ce o fi făcînd omul acesta? Văd că este un negustor și eu sînt aici în prăvălia lui. Creighton Sahib însă este un colonel și-mi închipui că el dă ordine pentru ca acestea să fie executate. Ce o să-l mai bat pe hindustanul acesta mîine dimineață. Dar asta ce o mai fi?

Cutia cu goarnă începu să verse o ploaie de înjurături atît de bine aduse, încît nici Kim nu mai auzise așa ceva și-și simți părul de pe ceafă sbîrlindu-se de mînie. Cînd cutia se mai domoli Kim auzi un zuruit ca cel al mașinii de cusut.

— *Chûp!* (gura) strigă el și din nou se auzi chihotitul

care porni de alături de el. *Chûp,* că de nu, îți sparg capul.

Cutia nu ținu seamă de vorbele lui și Kim se ridică în picioare, apoi scoțîndu-și ilicul, întinse brațul și smulse trompeta. Se auzi un zdrăngănit; pe semne smulsese un capac. Dacă a intrat un diavol aici, atunci a sosit vremea... (mașina parcă miroase ca și mașinile de cusut din bazar). Stai *shaitan,* că te curăț eu, și făcînd ilicul mototol, îl băgă pe gura cutiei. Ceva lung și rotund scăpă din cutie, pe urmă se auzi un sfîrîit și, sub apăsarea brațului său, un sul de ceară sări și se sparse, apoi niște arcuri și rotițe scîrțîiră, ca atunci cînd forțezi mecanismul unui fonograf de preț. Mașina tăcu și Kim își putu sfîrși somnul în tihnă.

Dimineața următoare tresări din somn și cînd deschise ochii văzu pe Lurgan Sahib că stă în picioare alături de el, și-l privește de sus în jos.

— Oof, oftă Kim hotărît să joace și de aici înainte rolul de sahib. A fost pe aici azi noapte o cutie care vorbea tot felul de prostii. Am oprit-o; era cutia dumitale?

Străinul întinse brațul spre el.

— Dă mîna încoace O'Hara, zise el. Cutia a fost a mea. Țin în prăvălie și astfel de lucruri care plac prietenilor mei, rajahlele. Asta este spartă, dar nu face nimic. Prietenii mei, regii de aici, țin foarte mult la astfel de jucării... și cîteodată îmi plac și mie.

Kim se uită la el cu coada ochiului. După felul în care era îmbrăcat, omul părea să fie un sahib, dar accentul urdu, și felul în care pronunța cuvintele englezești cînd vorbea, te făceau să-l consideri orice, afară de sahib. Străinul păru că înțelege gîndurile care se depănau în capul lui Kim, dar nu-și dădu nici o osteneală, cum făcuse Pater Victor, să le explice. Ce-l interesa în primul rînd, era

faptul că acum, din punct de vedere asiatic, îl trata ca de la egal la egal.

— Imi pare rău, dar în dimineața aceasta nu vei putea să-mi bați copilul. Mi-a spus că te va înjunghia sau te va otrăvi. E gelos din cauza ta, și ca să-i treacă, i-am poruncit să stea în colțul casei. A încercat să mă ucidă și pe mine, așa că astăzi nu-i voi vorbi toată ziua. Va trebui să-mi ajuți să pregătesc masa, căci acum este atît de supărat, încît nu putem avea încredere în el.

Din întîmplarea asta un sahib venit din Anglia ar fi făcut mare vîlvă. Lurgan Sahib însă vorbea despre ea ca despre un lucru de nimic, întocmai cum vorbea și Mahbub Ali despre pățaniile lui din partea de miazănoapte a țării.

Partea de jos a terasei era clădită vertical pe costișa dealului, așa că puteau privi de-a dreptul în gura coșurilor de la casele vecine, cum este obiceiul la Simla. Dar în afară de masa persană pe care Lurgan Sahib o prepară el însuși, Kim părea fascinat chiar de înfățișarea magazinului. Muzeul din Lahore era mult mai mare, dar aici erau mai multe minuni: pumnale pentru alungat strigoii, verigi thibetane pentru rugăciuni, șiraguri de mărgele de jad, de turcoaze și chihlimbar brut, brățări de jad; bucăți ciudate de tămîie împachetate în ulcioare încrustate cu grenate primitive; măștile pe care le văzuse noaptea trecută agățate pe peretele acoperit cu stofe în culoarea penelor de păun, statuete poleite ale lui Budha, altare mici portative, făcute din lac, samovare rusești cu capacele bătute în turcoaze; cești de mărimea unei găoci de ou din porțelan de China, așezate în cutii de formă curioasă octogonală, făcute din trestie, cruci din fildeș îngălbenit, aduse din Japonia și toate părțile lumii (cel puțin așa susținea Lurgan Sahib); baloturi de covoare prăfuite, ascunse în dosul paravanelor vechi și putrede, cu

figuri geometrice; cupe pentru apă de spălat mîinile după masă, căţui pentru ars parfumuri, care nu erau nici chinezeşti, nici persane, pe margini cu demoni fantastici; cingători din argint brut care se pot înnoda ca niste curele din piele netăbăcită; piepteni de jad, fildeş şi diverse imitaţii; arme de toate formele şi de toate neamurile; o mulţime nemăsurată de curiozităţi care stăteau îngrămădite sau risipite în largul camerei, lăsînd loc liber numai în jurul mesei la care lucra Lurgan Sahib.

— Astea nu sînt nimic, zise stăpînul magazinului, urmărind privirea lui Kim. Le cumpăr numai pentru că sînt frumoase... dar uneori le şi vînd, dacă se întîmplă să-mi placă ochii cumpărătorului. Meseria cu care mă ocup eu este pe masă... cel puţin o parte dintr-însa...

Masa strălucea în lumina dimineţii, aruncînd raze albăstrii-violete, roşii şi verzi, cu clipiri albăstrii, după diamantele care erau risipite printre perle. Kim căscă ochii mari:

— Tii, ce frumoase sînt pietrele acestea.

— Nu cred să le poată face vreun rău lumina de soare. Afară de asta, sînt destul de ieftine. Cu pietrele defecte însă e altceva, zise negustorul şi umplu din nou castronul în faţa lui Kim. Nu mai este nimeni afară de mine care să se priceapă să vindece o piatră bolnavă şi să redea unui turcoaz albastrul pe care l-a avut la început. Admit că opalele bolnave pot fi vindecate, căci şi un prost se pricepe la opale, dar ca să vindeci o perlă, nu se mai găseşte altul afară de mine. Inchipuie-ţi că mor mîine... nu va rămîne nimeni pe urma mea care să poată face ceea ce fac eu... Ah nu, dragul meu,... tu habar nu ai ce sînt aceste podoabe. Cred că-ţi va fi de ajuns dacă într-o bună zi vei ajunge să înţelegi şi tu ceva din turcoaze...

Negustorul se duse spre fundul terasei ca să umple de la

filtru ulciorul de lut în care păstra apa.

— Vrei să bei? întrebă negustorul.

Kim dădu din cap în semn de aprobare. In clipa următoare Lurgan Sahib întinse brațul spre ulcior, de la depărtare de doi stînjeni, și cît ai clipi, ulciorul se așeză la un deget depărtare de cotul lui Kim, lăsînd o dîră albă pe masa pe unde trecuse, și boțind puțin pînza.

— Ia te uită! se minună băiatul. Asta trebuie să fie vrăjitorie.

Lurgan Sahib zîmbi în semn că vorbele băiatului au fost bine primite.

— Aruncă-mi-l înapoi!

— Se va sparge.

— Ascultă ce-ți spun. Aruncă-mi-l încoace!

Kim apucă ulciorul și-l aruncă cu sete, dar se opri la jumătate de drum și căzu, fărămițîndu-se în mii de bucăți, iar apa începu să se scurgă printre scîndurile de la dușumea.

— Ți-am spus că se va sparge.

— Nu face nimic. Uită-te la el. Privește bucata cea mai mare care a rămas.

Ciobul căzut pe dușumele mai păstra un strop de apă în cavitatea lui, ca o steluță căzută pe suprafața pămîntului. Kim se uita cu atenție; simți mîna lui Lurgan Sahib așezîndu-i-se ușor pe ceafă și plimbîndu-se de cîteva ori în sus și în jos:

— Privește-l, căci va învia din nou, bucată cu bucată. Ciobul cel mare se va lipi cel dintîi de unul din dreapta și stînga lui... de alte două cioburi din dreapta și stînga lui... Uită-te bine!

Kim n-ar fi întors capul nici pentru o împărăție. Mîna cu atingerea ușoară îl strîngea ca într-o menghină, și sîngele începuse să-i vîjîie în urechi. Acolo unde cîteva

clipe înainte fuseseră trei cioburi din ulcior, acum nu mai era decît unul singur, iar deasupra lui se ridica întocmai ca un fum forma completă a ulciorului. Prin umbra aceasta însă, dincolo se vedea peretele terasei, și pe măsură ce își auzea bătăile pulsului, contururile deveneau tot mai consistente și mai compacte. Cu toate acestea, ulciorul se spărsese chiar în fața lui (gîndurile parcă începeau să se miște mai încet). In lungul cefei simți că-i trece un nou val de căldură, și Lurgan Sahib își mișcă mîna, apoi strigă:

— Incepe să prindă formă.

Pînă acum Kim se gîndise în limba hindustană la ceea ce vedea, dar întocmai ca un înotător care se simte urmărit de rechini, și caută să iasă la suprafață, așa și conștiința lui se repezi din fundul tenebrelor care încercau să o înghită și se încleștă de tabla înmulțirii, pe care o repetă în limba engleză.

— Privește, începe să prindă din nou formă, șopti Lurgan Sahib.

Ulciorul se spărsese, nu în înțelesul indigen, ci se spărsese cu adevărat, în cincizeci de bucăți... și de două ori trei fac șase, iar de trei ori trei fac nouă, încă odată trei, fac doisprezece. Se ținea cu deznădejde treaz și repeta tabla înmulțirii. Liniile de umbră ale ulciorului începeau să se limpezească, întocmai cum se limpezește ceața unui somn, după ce te ștergi la ochi. Colo erau cioburile ulciorului spart, aici era apa vărsată care se usca în lumina soarelui, și se scurgea printre crăpăturile scîndurilor, iar dincolo de acestea se vede peretele alb al casei vecine; de trei ori doisprezece fac treizeci și șase.

— Privește! Așa e că începe să ia din nou formă? întrebă Lurgan Sahib.

— Da, dar acum este numai cioburi, suflă Kim cu

greutate. (Lurgan Sahib murmura ceva necontenit, fără să-l înțeleagă). Privește *Dekho*, este pe același loc, așa cum era la început, zise Kim și încercă să-și întoarcă privirea.

— Este acolo așa cum a fost mai înainte, răspunse Lurgan, privindu-l cu atenție, în timp ce Kim își freca ceafa. Dar să știi că tu faci parte dintre puținii oameni care l-au văzut așa cum este acum.

— Asta a fost tot o vrăjitorie? întrebă Kim bănuitor. Simțea că sîngele nu-i mai vîjîie în urechi și mintea începe să i se limpezească.

— Nu, asta n-a fost nici o vrăjitorie ci numai o încercare, să văd nu cumva în această podoabă se găsește vreo greșeală ascunsă, căci de multe ori se întîmplă ca cele mai frumoase bucăți să se facă fărîme, dacă le iei în mînă și știi cum să le tratezi. Tocmai din cauza aceasta trebuie să fii cu multă băgare de seamă, înainte de a le întrebuința. Spune-mi, ai văzut forma ulciorului?

— Numai cîteva clipe. Incepuse să crească dintre dușumele, întocmai ca o floare din pămînt.

— Ce-ai făcut pe urmă? Vreau să spun, la ce te-ai gîndit?

— Eh, eu știam dinainte că se spărsese, așa că mi se pare că nu m-am gîndit decît la asta... și era chiar spart.

— Hîm, ia spune-mi, nu ți-a mai arătat nimeni înainte, astfel de vrăjitorii?

— In cazul cînd mi-ar fi arătat, crezi că aș mai aștepta să-mi arate și a doua oară, fără să o rup la fugă?

— Dar acum nu te mai temi? ce zici?

Lurgan se uită la el de aproape și mai cu atenție decît pînă acum: („Voi întreba pe Mahbub Ali, nu acum, ci peste cîteva zile, murmură el. Imi placi... da și nu... Ești cel dintîi care își salvează pielea. Aș vrea să știu și eu cine

te-a... Dar ai dreptate; nu trebuie să spui nimănui, nici chiar mie".).

Se îndreptă spre colțul cel mai întunecat al camerei și-și frecă mîinile, așezîndu-se în fața mesei. Din dosul unui maldăr de covoare se auzi plînsul sugrumat al cuiva. Era hindustanul cel mic, întors cu fața la perete, așa cum îi poruncise stăpînul său, și umerii i se cutremurau de suspine.

— E o fire geloasă, foarte geloasă. Mă gîndesc că tocmai din cauza aceasta, poate va mai încerca să-mi pună otravă în mîncare și să mă determine astfel să-mi prepar masa de două ori.

— *Kubbee... kubbee nahin,* se auzi răspunsul înecat de plîns.

— Poate mai vrea și acum să omoare pe celălalt copil?

— *Kubbee... kubeee nahin* (nu... niciodată, niciodată!).

— Tu ce crezi că va face de aici înainte? întrebă el și se întoarse spre Kim.

— Ei, de unde să știu eu ce va face. Lasă-l să plece, căci poate va fi mai bine așa. Dar pentru ce voia să te otrăvească?

— Pentru că ține la mine. Inchipuie-ți că este cineva la care tu ții foarte mult, dar într-o bună zi vezi un străin că intră în casă și bagi de seamă că cel la care tu țineai atît de mult, îl preferă pe el față de tine; atunci tu ce ai face?

Kim stătu un moment pe gînduri. Lurgan îi repetă întrebarea în limba indigenă.

— Eu nu aș otrăvi pe acest om, răspunse el gînditor, dar pe noul venit l-aș bate dacă aș fi convins că ține la omul meu. Inainte de toate însă, aș căuta să mă conving dacă bănuiala mea este întemeiată.

— Ei bine, el își închipuie că toată lumea trebuie să țină la mine.

— Atunci poate că e nebun.

— Auzi ce spune băiatul acesta? strigă Lurgan Sahib spre umerii care se agitau de plîns. Băiatul acesta de sahib își închipuie că trebuie să fii puțintel scrîntit. Vino încoace și a doua oară cînd vei avea ceva pe suflet, nu mai întrebuința arsenicul, așa pe față. Nu mai încape nici o îndoială că la masa noastră a stat astăzi și diavolul Dasim. Nu te gîndești că mă puteam îmbolnăvi și atunci veneau străini și puneau mîna pe odoare! Vino încoace!

Copilul ieși din dosul balotului de covoare cu ochii umflați din cauza plînsului, și se aruncă la picioarele lui Lurgan Sahib cu o exuberanță de remușcări care impresionă chiar pe Kim.

— Voi avea grijă de călimările de cerneală și voi păzi cu toată grija podoabele, dar te rog părinte și maică a mea, alungă străinul acesta de aici, scînci băiatul și ridicînd călcîiul piciorului gol, făcu un semn spre Kim.

— Încă nu se poate, căci n-a sosit vremea. Va pleca nu peste mult. Acum este la școală, la o nouă *madrissah*, unde tu îi vei fi profesorul. Haide, joacă cu el jocul podoabelor. Eu voi controla jocul.

Copilul își șterse lacrimile și trecu spre fundul prăvăliei de unde se întoarse cu o tavă de alamă.

— Dă-mi-le, zise el, adresîndu-se lui Lurgan Sahib. E mai bine să mi le dai cu mîna ta, căci altfel ar putea spune că le-am cunoscut de mai înainte.

— Domol, domol, zise bărbatul și întinzînd mîna sub masă, scoase dintr-un sertar un pumn de odoare și le puse pe tavă.

— Acum uită-te la ele cît poftești, zise băiatul, fluturînd un ziar vechi. Numără-le și dacă va fi nevoie, poți să pui chiar mîna pe ele, ca să le pipăi. Mie mi-e deajuns să mă

uit la ele o singură dată, pe urmă se întoarse cu spatele spre ei.

— Bine, dar cum merge jocul?

— După ce te vei uita la ele și le vei pipăi, în clipa cînd vei fi sigur că îți vei putea aduce aminte de toate, le voi acoperi cu ziarul acesta, și va trebui să spui lui Lurgan Sahib cîte sînt și ce fel. Eu le voi scrie pe o hîrtie.

— Ei!

Simți cum se trezește într-însul dorința de a se întrece cu copilul acesta străin, și plecîndu-se asupra tăvii se uită la pietre. Nu erau decît cincisprezece.

— Nu mi se pare greu deloc, zise el după cîteva clipe.

Copilul întinse foaia de ziar peste tava în care clipeau odoarele și începu să scrie ceva într-un carnet de care întrebuințează indigenii.

— Sub hîrtie sînt cinci pietre albastre. Una mare, una mai mică și trei și mai mici, zise Kim dintr-o răsuflare. Sînt patru piese verzi, între care una este găurită; o piatră galbenă prin care poți vedea, și una ca un camiș de lulea. Mai sînt două pietre roșii... pe urmă... stai... am numărat cincisprezece, dar două le-am uitat. Nu... mai stai cîteva clipe. Una era din fildeș de culoare cafenie și mică... una... mai dă-mi o clipă de răgaz...

— Unu, doi... Lurgan Sahib numără pînă la zece, Kim dădu din cap, că nu poate.

— Iată socoteala făcută de mine, interveni băiatul, rîzînd provocător: Inainte de toate sînt două safire cu musculițe, unul după cît îmi pot da seama, trebuie să fie de două ruttii și celălalt de patru. Safirul de patru ruttii este ciobit la un colț. Este un turcoaz de Turkestan, neted și cu vinișoare negre, și două au pe ele gravată căte o inscripție, dintre care una aurită cu numele unui zeu, iar cealaltă are o spărtură de la un capăt la altul, căci a fost

scoasă dintr-un inel vechi. Pe asta nu o pot citi. Astea sînt toate cinci pietrele albastre. Mai avem patru smaralde, dintre care unul este ciobit în două locuri și unul zgîriat puțin...

— Spune ce greutate au? întrebă Lurgan Sahib cu indiferență.

— Trei... cinci... cinci... și patru ruttii, după cît pot eu judeca. Mai este o bucată de chihlimbar verde auriu, bucată antică pentru lulea, și un topaz șlefuit în Europa. Un rubin de Burma, intact, de două ruttii, și un rubin de Bally, neted. Mai este o bucată antică din fildeș chinezesc, sculptată și reprezintă un șobolan sugînd un ou... și un globuleț de cristal de mărimea unei albine, montat pe o frunză de aur, sfîrși băiatul și începu să bată din palme.

— Băiatul acesta este mai tare decît tine, și-ți va fi învățător, zise Lurgan Sahib și începu să zîmbească.

— Ei, da. El cunoștea însă numele pietrelor, răspunse Kim și se roși la față. Să mai încercăm odată, dar cu lucruri pe care le cunoaștem amîndoi.

Umplură din nou tava cu tot felul de lucruri din magazin și chiar din bucătărie, dar de fiecare dată cîștiga băiatul, spre marea mirare a lui Kim.

— Leagă-mă la ochi și lasă-mă să pipăi o singură dată lucrurile din tavă și tot eu voi fi mai tare, cu toate că tu ești cu ochii deschiși, strigă trufaș băiatul.

Kim începu să bată din picioare umilit, văzînd că băiatul cîștigă și de astădată.

— Dacă ar fi vorba despre cai sau despre oameni, mi-ar fi și mie mult mai ușor. Jocul acesta cu clește, cuțite și foarfeci nu e pentru mine.

— Trebuie să înveți înainte de toate, și pe urmă să înveți și pe alții. Recunoști că este mai tare decît tine? întrebă Lurgan Sahib.

— Asta da. Spune-mi însă cum face?

— Foarte simplu; repetînd de nenumărate ori, pînă cînd le ghicește la perfecție, căci îndemînarea asta merită osteneala.

Copilul hindustan care se simțea foarte mîndru, se apropie de Kim și-l bătu pe spate.

— Nu fi supărat, căci te voi învăța chiar eu acest meșteșug.

— Iar eu voi avea grijă ca învățătura pe care o primești să fie cu folos, zise Lurgan Sahib vorbind tot în limba indigenă, căci afară de băiatul acesta — care a făcut de altfel o mare prostie cumpărînd atîta arsenic, cînd i-aș fi putut da și eu, dacă mi-ar fi cerut — cum zic, afară de băiatul acesta de aici, n-am întîlnit pînă acum de multă vreme un copil care să fie vrednic de această osteneală. Mai avem încă zece zile pînă cînd va trebui să te întorci la Lucknao unde pentru bani mulți nu te învață nimic. Cred că ne vom înțelege foarte bine.

Urmară zece zile cu fel de fel de năzbîtii, dar Kim se distra atît de bine, încît nici nu se mai gîndea la nimicurile deșuchiate pe care le făceau. Diminețile jucau jocul cu odoarele, uneori cu odoare adevărate, altădată cu săbii și pumnale, iar uneori cu fotografii de ale indigenilor. După amiezile făceau de pază în prăvălie, ascunși amîndoi în dosul baloturilor de covoare sau a unui paravan, urmărind cu ochii vizitatorii numeroși și foarte ciudați ai lui Lurgan Sahib. Intre ei erau și mici rajahle care veneau să cumpere curiozități, gramofoane, și jucării mecanice, în timp ce escorta lor tușea așteptînd pe terasa din fața prăvăliei. Veneau și femei ca să-și cumpere salbe, și (în mintea lui desfrînată de multe lucruri pe care le văzuse de copil, nici nu se putea să fie altfel) bărbați în căutarea acestor femei. Trimiși ai curților independente sau

feudatare al căror pretext era să repare cîte un colier stricat — cascadă luminoasă de pietre care se răspîndeau în ropot pe masă — dar care în realitate veneau să ridice fonduri pentru cîte o Maharanee supărăcioasă sau un rajah adolescent. Venea și cîte unul legat cu turban la cap căruia Lurgan Sahib îi vorbea întotdeauna răstit și supărat, dar la sfîrșit nu uita să-i dea o sumă de bani, în piese de argint și bancnote. Din cînd în cînd venea și cîte un grup de actori indigeni, îmbrăcați în hainele lor lungi și caracteristice, și discutau cu Lurgan în limba bengaleză și engleză diverse probleme de metafizică. Lurgan Sahib îi asculta cu atenție căci problemele religioase păreau să fie pasiunea lui. Pe înserate Kim și băiatul hindustan al cărui nume varia după capriciile lui Lurgan Sahib, trebuiau să facă un raport amănunțit despre tot ce auziseră și văzuseră și să-și spună părerea despre caracterul individului, după înfățișare, felul de a vorbi, gesturile pe care le făcea și scopul adevărat al misiunii care l-a determinat să intre în prăvălie. După masă,Lurgan Sahib se ocupa de preferință cu travestirile în care se dovedise adevărat expert. Se pricepea de minune să schimbe înfățișarea unui om, cu un singur punct sau trăsătură de pensulă, de nici nu-l mai puteai recunoaște. Prăvălia era plină de tot felul de costume și turbane și Kim se îmbrăcă odată în costumul unui tînăr mahomedan de familie nobilă, altădată în straie de uloier, iar într-o seară, cînd fu cel mai mare succes al zilei, se îmbrăcă în costumul de sărbătoare pe care îl purtase fiul unui proprietar Oudh. Lurgan Sahib avea ochi de guștер și descoperea cît ai clipi, cel mai mic defect al unei travestiri, și întins pe o canapea veche din lemn de teack le explica ceasuri întregi felul în care vorbește cutare sau cutare clasă de oameni, cum umblă, cum tușește, cum scuipă, cum strănută... și mai

ales îi făcea să înțeleagă cît de puțin interesează în lumea de azi „cum" se face de vreme ce partea esențială este „de ce" așa și nu altfel. Copilul hindustan era foarte stîngaci la jocul acesta de travestiri, căci mintea lui ageră la tot felul de jocuri era prea înceată pentru a se putea transforma și integra în sufletul unui om complet străin de preocupările lui. In sufletul lui Kim însă părea că s-a aprins o pornire demonică, de cîte ori schimba costumul, căci cu el își schimba nu numai vorba ci și gesturile și mișcările pe care le făcea.

Intr-o seară se oferi plin de entuziasm să arate lui Lurgan Sahib cum procedează ucenicii unei anumite caste de *faquiri* (vechi cunoștințe de ale lui,din Lahore), cînd cerșesc mila trecătorilor pe marginea drumului, cum vorbesc cînd trece un englez, un țăran din Punjab plecat la tîrg, sau o femeie care nu poartă văluri. Lurgan Sahib rise cu multă poftă în seara aceea și rugă pe Kim să stea așa, timp de o jumătate de oră, cu picioarele încrucișate sub el, cu ochii ieșiți din orbite și dat cu cenușă pe obraz, în fundul prăvăliei. In timpul acesta apăru un om cu turban, greoi și gras, cu picioarele ca niște butuci, iar Kim îl primi cu o ploaie de batjocuri cum se obișnuiește între vagabonzi. Lurgan Sahib, fapt care nemulțumi pe Kim, se uita nu la ceea ce făcea el, ci la impresia pe care o făcea asupra străinului această scenă.

— Eu cred, zise străinul aprinzîndu-și o țigară, opinia mea este că aceasta e una dintre cele mai reușite și mai extraordinare realizări. Dacă nu mi-ai fi spus de mai înainte, aș fi jurat că vrei să-ți bați joc de mine. Cît timp crezi că-i va trebui pentru ca să devină un bun topograf. Te întreb pentru că în cazul *acesta* mă voi gîndi la el.

— Asta este învățătură pe care o va primi la Lucknow.

— Atunci ar fi bine să-i spui să se grăbească. Noapte

bună, Lurgan! zise străinul și ieși cu pasul său greoi, ca de vacă împiedicată.

Cînd începură să vorbească despre vizitatorii care intraseră în ziua aceea în magazin, Lurgan Sahib întrebă pe Kim, cine crede că ar putea să fie omul acesta.

— Dumnezeu știe, răspunse Kim rîzînd.

Tonul cu care îi răspunse, poate ar fi reușit să înșele pe Mahbub Ali, dar nu putea înșela pe vindecătorul de perle bolnave.

— Asta e adevărat. Dumnezeu, singur știe; pe mine însă mă interesează ceea ce crezi tu.

Kim îl privi dintr-o parte, căci ochii lui Lurgan parcă te sfredeleau pentru a-ți descoperi gîndurile.

— Eu... cred că va avea nevoie de mine după ce voi ieși de la școală, dar... (și continuă pe un ton mai scăzut, iar Lurgan Sahib dădu din cap în semn de aprobare) nuvăd cum de poate purta diverse costume, *tocmai el,* și vorbi atîtea limbi.

— Va veni vremea cînd vei înțelege mai multe decît poți înțelege astăzi. Este autorul unor povești scrise pe seama unui colonel. Se bucură de mare cinste, dar numai aici în Simla, și trebuie să știi că nu are nici un nume, doar un număr și un catastif, așa cum se obișnuiește între noi.

— Este preț pus pe capul lui ca și pe al lui Mah... al celorlalți?

— Deocamdată nu, dar dacă s-ar întîmpla ca un anume băiat să se ridice în picioare și să iasă pe ușă... vezi că stă deschisă... ca să se ducă nu mai departe decît pînă la casa cu terasa vopsită în roșu, cea care este în dosul vechiului teatru din bazarul de jos, și să șoptească în fața obloanelor doar atît: „Știrile rele de luna trecută au fost aduse de Huree Chunder Mookerjee", băiatul ar pleca cu o pungă plină de rupii.

— Cîte rupii ar putea să fie? întrebă Kim.

— Cinci sute... poate o mie... sau cîte s-ar întîmpla să ceară.

— Bun; dar ia spune, cît timp ar mai putea să trăiască băiatul acesta, după ce va spune ce are de spus? întrebă el și rînji spre Lurgan Sahib.

— Hîm, întrebarea este bine pusă. S-ar putea ca să trăiască toată ziua, dacă se întîmplă să fie băiat deștept... dar noaptea următoare va muri... Nici vorbă, ar fi peste putință ca ziua următoare să-l găsească în viață.

— Spune-mi atunci cît cîștigă cel cu turbanul, dacă au pus un preț atît de mare pe capul lui?

— Optzeci... poate o sută... sau chiar o sută cincizeci de rupii; dar în meșteșugul acesta, banii nici nu contează. Din timp în timp, Dumnezeu rînduiește să se nască oameni, cum ești și tu unul, cărora le place să umble din loc în loc, primejduindu-și viața, ca să adune știri... Azi lucruri care se întîmplă în mari depărtări, mîine în cine știe ce munți ascunși, iar ziua următoare printre oameni care trăiesc foarte aproape și din prostie au făcut cine știe ce greșeală față de Stat. Astfel de oameni îndrăzneți sînt foarte puțini, iar între acești puțini cel mult zece, pot fi cei mai buni. Prin urmare îți închipui cît de arzătoare trebuie să fie patima acestei profesiuni ca să poată ademeni un bengalez.

— Ceea ce spui este adevărat, dar pentru mine timpul mi se pare că trece prea încet. Nu sînt decît un băiat și abia acum două luni am învățat să scriu în angrezi. De citit nici acum nu pot citi prea bine. Așa că vor trece ani și ani, ani lungi pînă cînd voi putea deveni și eu un topograf.

— Ai răbdare, prieten al tuturora (kim tresări auzindu-și această poreclă). Aă fi fericit dacă mi-ar fi dat mie anii care ție ți se par atît de lungi. Te-am încercat pînă acum în

cîteva lucruri mărunte; și ceea ce ai făcut tu, nu va fi trecut cu vederea în raportul pe care va trebui să-l fac lui Colonel Sahib. Apoi schimbînd vorba pe englezește, începu să rîdă zgomotos: Pe cinstea mea O'Hara, sînt convins că ai stofă, dar cu toate acestea nu trebuie să te mîndrești și nici să fii cu gura prea slobodă. Va trebui să te întorci la Lucknow, să te porți bine, cum se cade unui copil, și să tocești cartea, cum spun englezii, iar în vacanța următoare, dacă vrei, te poți întoarce la mine. (Kim făcu o strîmbătură). Am zis, dacă vrei, căci știu încotro te trage inima să te duci.

Patru zile mai tîrziu, în partea dinapoi a unei *tonga* care pleca spre Kalka, fu reținut un loc pentru Kim și mica lui valiză. Tovarăș de drum avea pe străinul cu turban care își încrucișase picioarele sub el și dîrdîia de frig sub un șal cu ciucuri în răcoarea dimineții.

(„Cum se poate ca omul acesta să facă parte dintre noi?" se întrebă Kim privind spatele enorm care tremura ca o gelatină, la fiecare zguduitură a căruței care cobora în josul drumului). Gîndurile acestea îl făcură să se legene în păienjenișul unor visuri treze, cît se poate de plăcute. Lurgan Sahib îi dăduse cinci rupii — o sumă frumoasă — și-l asigurase de tot sprijinul lui, dacă va fi silitor. Contrar obiceiului lui Mahbub, Lurgan îi vorbise foarte limpede despre răsplata care îl așteaptă, dacă va fi ascultător, și din cauza aceasta era foarte mulțumit. Numai de ar avea și el norocul ca cel cu turbanul din fața lui, să i se dea un număr și o condică... și să se pună preț pe capul lui. Intr-o bună zi va fi și el ca acesta, poate chiar mai mult. Intr-o bună zi nu este exclus să ajungă tot atît de mare ca și Mahbub Ali. Terasele și acoperișurile peste care se vor întinde de aici înainte cercetările lui, vor fi cît jumătate din India. Va urmări regi și miniștri, cum urmărise

odinioară *vakili* și avocați, în lungul acoperișurilor de la casele din Lahore, în interesul lui Mahbub. Afară de asta îl mai aștepta și perspectiva institutului St. Xavier, care nu era deloc neplăcută. Vor sosi la școală băieți noi cărora le va arăta și el bunăvoință ca unul care este mai vechi, și va asculta poveștile celor care se întorc din vacanță. Tînărul Martin, fiul plantatorului de ceai din Manipur se lăudase că va merge la război cu carabina, contra triburilor care tăiau capetele oamenilor. Asta se putea foarte bine, dar era sigur că tînărul Martin nu fusese aruncat de focul artificiilor dincolo de curțile palatului Patiala, și nici nu... Kim începu să-și repete propriile lui pățanii din ultimele trei luni. Cu acestea ar fi zăpăcit tot institutul St. Xavier, chiar pe băieții cei mai mari care rîdeau, dacă n-ar fi fost oprit să povestească aceste întîmplări. Despre așa ceva însă nici vorbă nu putea fi. La timpul său se va pune preț și pe capul lui, căci așa-i spusese Lurgan Sahib; dar dacă se va întîmpla să flecărească de pe acum, nu numai că acest preț nu va fi pus pe capul lui niciodată, dar colonelul Creighton îl va abandona și-l va alunga, așa că puținul ce-l va mai avea de trăit, va trebui să stea la discreția lui Lurgan Sahib și a lui Mahbub Ali.

„In felul acesta aș da orașul Delhi pentru o zvîrlugă", zise el întrebuințînd un proverb destul de cunoscut.

Se hotărî să uite vacanțele pe care le-a petrecut, (îi mai rămînea în orice caz plăcerea de a inventa aventuri închipuite) și cum îi spusese Lurgan Sahib, să se pună pe lucru.

Dintre toți copiii care se îndreptau spre St. Xavier, de la Sukkur pînă în nisipurile palmierilor de la Galle, niciunul nu se simțea atît de mîndru ca Kimball O'Hara care se îndrepta spre Umballa împreună cu Hurree Chunder

Mookerjee care era trecut în registrele Serviciului de informații Etnologice sub numărul R. 17.

La nevoie vorbele tovarășului cu turbanul îl mai putea aprinde și ele, căci după ce se ospătară din larg la Kalka, acesta începu să vorbească fără întrerupere tot drumul. Va să zică te duci la școală? și ca un M. A. de la Universitatea din Calcutta, începu să-i explice avantajele educației. Îi atrase atenția că dacă va merge bine la limba latină și greacă, va putea să cîștige anumite premii; să nu uite nici de bucata *Excursion* a lui Wordsworth (toate acestea erau lucruri necunoscute pentru Kim). Tot așa și limba franceză este o chestiune vitală pentru un om cu carte, și mai bine decît oriunde se poate învăța la Chandernagore, cîteva mile departe de Calcutta. Un băiat poate ajunge de asemenea destul de departe, cum a fost cazul chiar cu el, acordînd deosebită atenție pieselor de teatru numite *Lear* și *Iulius Caesar*, amîndouă cerute de profesorii cu care dai examenele. *Lear* nu era o piesă atît de încărcată cu date istorice, ca *Iulius Caesar*. Cartea costă patru annale, dar o poți cumpăra veche numai cu două, de la un anticar din bazar. Dar mai presus de Wordsworth și chiar eminenții autori Burke și Hare, rămînea totuși știința și arta topografiei. Un băiat care a făcut examenele din acest obiect, examene pentru care în treacăt fie zis, nu se găsesc cărți de ocazie, poate parcurge un ținut, numai cu un compas și un nivelator în mînă, dar deschizînd bine ochii, la întoarcere poate ridica o hartă topografică pe care o poate vinde pe o sumă destul de importantă din argint bătut. Dar cum se întîmplă cîteodată ca să nu poți lua cu tine aparate de măsurat, e mai bine ca un băiat să cunoască dinainte lungimea pasului său, așa că neavînd la îndemînă instrumentele „accesorii" cum le numea Hurree Chunder, să poată

totuși să-și dea seama de distanțe. Pentru ca să poți ține minte o mie de pași Hurree Chunder, după cele învățate de el în anii de experiență, îi propuse ca cel mai bun mijloc un șirag de mătănii din optzeci și una de boabe, sau din o sută opt, căci acest număr este divizibil și subdivizibil în o mulțime de multipli și submultipli. In timpul acestei conversații în limba engleză, Kim reuși să prindă firul principal al ideilor tovarășului său de drum și-l urmări cu mult interes. Aici era vorba de o știință nouă pe care un om cu mintea sănătoasă trebuia să o poarte în cap ca să nu o vadă nimeni și privind lumea largă care se întindea în fața lui, trebui să recunoască adevărul, că din ce un bărbat cunoaște mai multe lucruri, acestea îi pot fi cu atît mai folositoare.

După ce vorbise mai bine de un ceas și jumătate, omul cu turbanul se întoarse spre el și-i spuse:

— Sper că într-o bună zi voi avea marea plăcere să fac cunoștința ta pe cale oficială. *Ad interim,* dacă îmi dai voie să întrebuințez această expresie, îți voi dărui această cutioară de betel care este un articol de preț și m-a costat nu mai departe decît acum patru ani, două rupii.

Era o cutioară ieftină din cele care se găsesc în bazaruri, cu trei compartimente, dar în loc de indispensabila nucă de betel și frunza de *pan,* cutioara în formă de inimă era acum plină de fiole cu medicamente.

— Aceasta este răsplata pentru rolul pe care l-ai jucat alături de lama. Vezi dragul meu, tu ești un băiat tînăr și-ți închipui că vei rămîne întotdeauna astfel, așa că nici nu te gîndești la sănătatea trupului tău. Să știi însă că e o mare nenorocire să te îmbolnăvești în timpul lucrului. Eu sînt obișnuit cu medicamentele, și mă slujesc de ele și pentru a vindeca pe alții care sînt mai săraci. Sînt medicamente bune pe care le-am primit de la depozitul

departamentului: chininã şi toate celelalte. Iţi dau cutia ca amintire de la mine. Şi acum, rămîi sănătos. Am ceva de lucru foarte urgent, aici în apropiere.

Străinul îşi dădu drumul din căruţă, uşor şi nesimţit ca o pisică, şi rămase în mijlocul drumului spre Umballa. Pe urmă făcu semn unui *ekka* şi dispăru la o cotitură acoperit de vuietul roţilor ferecate, în timp ce Kim, fără să poată scoate o vorbă, se uita prostit la cutioara de alamă pe care o avea în mînă.

Peripeţiile prin care trece un copil în timpul educaţiei lui şcolare, nu pot interesa decît pe părinţii lui, ori se ştie că eroul nostru Kim era orfan. In registrele institutului St. Xavier in Partibus este o însemnare în care se spune că la fiecare sfîrşit de semestru s-a trimis un raport despre progresele pe care le făcea, atît colonelului Creighton cît şi lui Pater Victor care avea grijă să trimită în mod regulat banii trebuincioşi pentru educaţia băiatului. Se mai spune în aceleaşi registre că băiatul a dovedit aptitudini strălucite la matematici şi desenul topografic, şi că pentru aceste aptitudini a fost premiat (Cartea *The Life of Lord Lawrence,* două volume legate în piele de viţel marmoratã); tot în acest semestru este menţionat ca făcînd parte din echipa de cricket a institutului St. Xavier contra şcolii mohamedane din Allygur. Pe vremea aceea avea paisprezece ani şi zece luni. Cam tot atunci a fost şi revaccinat, iar de aici se poate deduce că la Lucknow a bîntuit a doua epidemie de vărsat, pe timpul cînd el era la şcoală. Intr-un catalog al listelor de prezenţă este o însemnare cu creionul, în care se spune că a fost pedepsit de mai multe ori „din cauză că a stat de vorbă cu oameni mai prejos de el", iar într-un rînd a suferit o pedeapsă mult mai gravă pentru că „a lipsit o zi întreagă şi a hoinărit pe drumuri în tovărăşia unui cerşetor". Aceasta

s-a întîmplat cînd a sărit peste poarta institutului și o zi întreagă pe țărmul rîului Goomtee a insistat pe lîngă lama să-l ia cu el vreme de o lună de zile, la prima vacanță. Lama însă a rămas neînduplecat și i-a răspuns că n-a sosit încă vremea pentru așa ceva. Datoria lui, spunea lama în timp ce mîncau amîndoi plăcinte la umbră, este să învețe toată înțelepciunea sahibilor, pe urmă va vedea ce va fi. Se vede că mîna prietenească a intervenit și de astădată pentru a abate biciul din calea lui, căci peste șase săptămîni Kim trece un examen de topografie auxiliară, *cu mare laudă,* la vîrsta de cinsprezece ani și opt luni. De la această dată cataloagele nu mai au nici o mențiune despre el. Nici în anuarul școlii nu este trecut numele lui printre absolvenții care au intrat în Serviciul Topografic al Indiei, ci în loc de nume sînt notate următoarele cuvinte: „Deplasat pentru serviciu comandat".

In acești trei ani, cei din Templul Tithankers de la Benares văzură de cîteva ori pe lama că apare, tot atît de uscat și ceva mai galben la față, dacă s-ar putea așa ceva, dar mereu blînd și inocent, cum fusese întotdeauna. Uneori venea din partea de miazăzi, de dincolo de Tuticorin — locul de unde minunatele corăbii cu foc se duc spre Ceylan, țara unde sînt preoții care vorbesc idiomul Pali; altădată venea din apusul înecat în verdele lanurilor și sutele de fabrici de bumbăcărie din jurul orașului Bombay; odată coborîse din partea de miazănoapte, făcînd opt sute de mile, pentru ca să poată sta o zi de vorbă cu custodele icoanelor din Casa Minunilor. Intra repede în chilia lui răcoroasă, cu pereții din marmură șlefuită, și după ce se spăla și-și scutura hainele de praful adus de pe drum, pleca din nou spre Lucknow, căci acum se obișnuise cu drumul în vagoanele de clasa a treia ale căilor ferate. La întoarcerea lui, fapt pe

care îl remarcă și custodele într-o scrisoare pe care o trimisese egumenului de la templu, nu mai vorbea despre rîul în căutarea căruia plecase la drum și nici nu mai desena imagini fantastice din Roata Vieții, ci vorbea cu multă admirație despre frumusețea învățăturii unui anumit *chela* pe care pînă acum nimeni dintre cei care erau în templu nu-l văzuse încă. Făcuse același drum călcînd pe urmele sfinte în tot largul Indiei (custodele mai păstrează și astăzi o descriere amănunțită a itinerarului și meditațiilor lui lama). Nu-i mai rămăsese în viață decît să găsească rîul săgeții. Cu toate acestea i se arătase în vis că aceste cercetări nu vor putea fi duse la bun sfîrșit decît în tovărășia unui *chela* care era predestinat pentru mare înțelepciune asemănătoare cu a bătrînului care păzește icoanele din Casa Minunilor. Ca să le dea un exemplu (aici bătrînul își scotea tabachera și lua o priză de tutun, iar preoții din jurul lui tăceau cu toții...).

— De mult, foarte de mult, pe vremea cînd în Benares stăpînea regele Devadatta, toată lumea să asculte Jâtaka, vînătorii regelui au prins un elefant și i-au ferecat pe picior un inel greu de fier, înainte ca elefantul să fi putut scăpa din nou din închisoarea lui. Infuriat și revoltat de această lipsă de omenie, a încercat să scoată inelul, apoi a luat-o la fugă prin păduri, rugînd pe ceilalți elefanți, frații lui, să i-l rupă ei. Elefanții veniră unul cîte unul și încercară să-l rupă cu trompele lor uriașe, dar nu reușiră. La urmă de tot, elefanții își dădură cu părerea că acest inel nu poate fi rupt de puterea nici unei fiare. Intr-un desiș din apropiere tocmai atunci stătea lungit un tînăr elefant pe care maică-sa îl fătase abia de o zi și murise răpusă de chinuri. Elefantul scăpat, uitînd de amărăciunea lui, își zise: „Dacă nu voi avea grijă de puiul acesta, va pieri sub picioarele noastre". Așa că își trecu picioarele peste el,

ocrotindu-l sub pîntece, ca să nu fie lovit de cireada elefanţilor care trecea în goană pe lîngă ei. Ceru şi lapte de la femeiuşca miloasă a unui elefant şi aşa deveni el călăuza şi apărătorul puiului în mijlocul junglei. Acum se ştie — toată lumea să asculte *Jâtaka* — că zilele elefantului pînă cînd ajunge în depline puteri, sînt treizeci şi cinci de ani, aşa că vreme de treizeci şi cinci de ani elefantul scăpat fu puiului prieten şi călăuză şi în tot timpul acesta inelul de pe piciorul lui, intra mai adînc în carne. Intr-o zi, însă, puiul de elefant văzu fierul inelului pe jumătate intrat în piciorul bătrînului şi-l întrebă: „Ce este aceasta?, iar bătrînul răspunse: „Aceasta este canonul zilelor mele". Atunci elefantul cel tînăr întinse trompa şi cît ai clipi îi smulse inelul ca pe o nimica, şi spuse: „A sosit ziua sorocită". Aşa s-a întîmplat că elefantul cel milos care aştepta şi şi-a purtat durerea cu răbdare, a fost izbăvit la ziua sorocită chiar de către puiul de elefant pe care îl ocrotise — toată lumea să asculte *Jâtaka* — căci elefantul era Ananda, iar puiul care a smuls inelul era însuşi Domnul a Tot Puternic.

Apoi bătrînul începea să dea din cap resemnat şi din clinchetul sec al mătăniilor lăsa să se înţeleagă cît era de neîntinat acest pui de elefant de orice păcat al trufiei. Era tot atît de umil ca şi *chela* care văzînd pe învăţătorul său aşezat în colbul drumului din faţa Porţilor Înţelepciunii, trecuse prin porţi, cu toate că erau zăvorîte şi strînsese pe învăţătorul său la piept, chiar în inima oraşului aceluia plin de îmbuibare. Bogată va fi răsplata învăţătorului şi a acestui *chela* la ziua sorocită ca să plece amîndoi în căutarea izbăvirii.

Aşa vorbea lama cînd venea sau pleca la drum în largul Indiei, tot atît de nesimţit ca şi zborul liliecilor. O femeie cu limba ascuţită care sta într-o casă din mijlocul livezilor

de dincolo de Saharunpore, îl cinstea ca pe un profet, cu toate că nu era găzduit alături de camera ei. Intr-o casă de la intrarea curții pe zidurile căreia gîngureau porumbeii, femeia venea la el și dîndu-și la o parte vălul de care nu mai avea nici un folos, îi vorbea despre duhuri și dușmani din Kulu, despre nepoții care nu se născuseră încă, și despre băiatul cel slobod la gură cu care vorbise în timpul unui popas. Intr-un rînd se abătuse singur din drumul mare prin dreptul orașului Umballa, îndreptîndu-se spre satul al cărui preot încercase să-l jefuiască; dar mila cerească îi îndreptase pașii pe înserat, chiar în poarta veteranului, după ce trecuse printre semănături. Aici se întîmplă o înțelegere între el și ressaldar, deoarece veteranul întrebă cum de băiatul care se numește prieten al stelelor, a trecut singur prin partea locului cu șase zile mai înainte.

— Asta nu se poate, răspunse lama, căci băiatul s-a întors la ai lui.

— Acum cinci nopți era în colțul acela de colo și ne povestea o mulțime de șotii, întări veteranul. E adevărat că în zorii zilei următoare a dispărut ca un fum, după ce a schimbat cîteva cuvinte fără nici un rost, cu nora mea. Băiatul crește repede, dar a rămas același prieten al stelelor care mi-a adus știri adevărate despre apropierea unui război. V-ați despărțit unul de altul?

— Da... și nu, răspunse lama. La drept vorbind, noi nu ne-am despărțit, dar n-a sosit încă vremea să umblăm împreună. El este plecat în altă parte în căutarea înțelepciunii. Va trebui să mai așteptăm.

— E tot una, dar mă gîndesc că dacă nu ar fi fost același băiat, cum se face că vorbea mereu despre tine?

— Și ce spunea?

— Multe... foarte multe vorbe frumoase. Spunea că pentru el tu ești părintele și mama lui, și totul în lume. Păcat că băiatul acesta nu intră în slujba Reginei, căci este foarte îndrăzneț.

Știrile acestea lăsară pe lama foarte mirat, căci el nu știa încă de înțelegerea dintre Kim și Mahbub Ali, înțelegere pe care de voie, de nevoie o aprobase și colonelul Creighton.

— Mînzul nu-l poți opri să nu zburde, spunea colonelului geambașul, cînd aduse vorba despre vagabondările lui în largul Indiei, vagabondări pe care colonelul le găsea absurde. Dacă se va întîmpla să fie oprit să meargă unde-l trage inima, s-ar putea să treacă peste această opreliște, și odată plecat, cine va putea să alerge după el ca să-l găsească. Colonele, într-o mie de ani nu se întîmplă să se nască decît un singur mînz care să fie ca noatenul nostru. Afară de asta, avem nevoie și de oameni.

CAPITOLUL X

Pasărea'n cuşcă, stăpîne, tînjeşte din greu,
De ce vrei s-o faci orătănie de gratii strivită,
Cînd sortită e să brăzdeze văzduhul mereu
Şi cu a aripei zări să înghită.
Şoimul sub cer e din fire iscusit corăbier,
Soartă hainăl al meu, fără lanţ, dac-ar fi
N-ar mai sta rob, să tînjească trist şi stingher
Ci printre vînturi cu pieptul drum şi-ar croi.

O veche baladă

Lurgan Sahib fu mai puţin categoric în aprecierile lui asupra lui Kim, dar cu toate acestea părerea lui fu în concordanţă cu cele spuse de Mahbub Ali, iar consecinţa fu favorabilă băiatului. De astă dată era mult mai deştept decît să plece din Lucknow deghizat în haine de indigen, iar dacă se întîmpla ca Mahbub Ali să fie prin apropiere, aşa că o scrisoare pînă la el să poată ajunge, se ducea de-a dreptul în tabăra geambaşului şi se schimba sub supravegherea minunţioasă a Pathanului. Dacă cutia lui în care îşi avea culorile pentru hărţi topografice ar fi putut povesti toate isprăvile din timpul vacanţei, fără îndoială că ar fi fost alungat. Intr-un rînd coborî cu Mahbub pînă la Bombay unde duceau trei vagoane de cai pentru Societatea Tramvaielor, şi geambaşul era să plîngă de emoţie cînd Kim îi propuse să treacă oceanul Indian, cu o corabie, ca să cumpere cai arăbeşti de pe litoralul golfului,

căci aflase de la un prieten al geambașului Abdul Rahman că acești cai sînt mai de preț decît cei din Kabul.

La un ospăț de hagialîc unde fu poftit și Mahbub Ali împreună cu cîțiva coreligionari, își băgă mîna în strachina din care mînca acest negustor cu trecere. La întoarcere veniră cu un vapor pe la Karachi, și de astă dată Kim făcu și el cunoștință cu răul de mare, și rămase convins că a fost otrăvit. Cutia cu medicamente a omului cu turbanul se dovedi fără nici un folos, cu toate că la Bombay o împrospătase. Mahbub avea ceva treburi la Quetta, unde după cum spune chiar geambașul, băiatul își cîștigă banii de întreținere, petrecînd patru zile ca ajutor la un sergent de la Comisariat. Din biroul acestuia, la un moment cînd nimeni nu-l putea vedea, luă un mic registru pe care îl copie în întregime, (cu toate că părea să nu conțină decît conturile de vînzare și cumpărare ale vitelor și cămilelor) ascuns în dosul unui pavilion depărtat, pe timp de noapte cu lună. După ce puse registrul de unde-l luase, plecă din slujbă fără să-și mai aștepte simbria și la șase mile depărtare în josul drumului, ajunse pe Mahbub din urmă, ducîndu-i în sîn copia fidelă a registrului.

— Soldatul acesta e doar o svîrlugă, zise Mahbub Ali, dar va veni vremea cînd vom putea prinde și crapul. El nu face altceva decît cumpără și vinde boi pe două prețuri, unul pentru el, și unul pentru guvern, așa că eu nu găsesc păcatul de neiertat.

— De ce nu m-ai lăsat să iau registrul cu mine și să fi terminat cu el odată pentru totdeauna.

— Pentru că s-ar fi speriat și s-ar fi dus să spună stăpînului său. Asta pentru noi ar fi însemnat să pierdem un număr destul de mare de puști noi care își fac drum pe ascuns din Quetta spre miazănoapte. Urzeala aceasta este

atît de vastă, încît dintr-odată nu poți vedea din ea decît un colț foarte mic.

— Aha, am înțeles, răspunse Kim și nu mai zise nimic.

Intîmplarea asta avu loc în timpul vacanțelor musonului, după ce-și trecu examenul de matematici. Vacanța de Crăciun, în afară de zece zile, pe care le petrecu numai pentru plăcerea lui personală, o făcu împreună cu Lurgan Sahib, și stătu tot timpul în fața vetrei de cărbuni, căci în anul acela, drumul spre Jakko era acoperit de patru coți de zăpadă, iar tînărul hindustan plecase să se însoare, așa că stătu să dea o mînă de ajutor lui Lurgan la vindecarea perlelor. Lurgan făcu pe Kim să învețe capitole întregi din Coran pe dinafară și să le repete, pînă cînd reuși să le spună cu același murmur și cadență ca orice mullah. Serile scria descîntece pe pergament, pentagrame minuțioase, cu cîte un nume de demon... Mura și Awan tovarășul regilor... cu caligrafie în cerdacuri fantastice. Afară de asta, Lurgan îl învăță cum trebuie să-și îngrijească de sănătate și-i spuse toate leacurile de friguri, cînd este plecat la drum. O săptămînă înainte să coboare spre miazăzi, colonelul Creighton Sahib trimise lui Kim un chestionar pentru examinare (ceea ce nu era tocmai frumos din partea lui), în care nu era vorba decît de suprafețe, dimensiuni, unghiuri și cercuri.

Vacanțele următoare plecă în tovărășia lui Mahbub, și era gata să moară de sete, cutreierînd deșerturile nisipurilor spre misteriosul oraș Bikaneer, călare pe o cămilă. In partea aceasta puțurile sînt la o adîncime de trei sute de metri și împrejurul lor, pămîntul e alb de scheletele cămilelor moarte. Aceasta nu fu o călătorie pe gustul lui, căci contrar înțelegerii dintre ei, colonelul îi porunci să ridice harta acestei regiuni sălbatice și a

orașului. Dar, de vreme ce prin partea locului, lumea nu era obișnuită să vadă rîndași mahomedani sau copii, care îngrijesc pipele oamenilor, umblînd cu aparate de măsurat în jurul unui oraș indigen, Kim trebui să-și măsoare toate distanțele cu piciorul, folosind un șirag de mărgele. Busola pentru direcție o întrebuința de cîte ori avea ocazie, mai ales după ce se lăsa seara și cămilele își primeau rația de hrană. Cu ajutorul cutioarei lui de culori, pentru topografie, în care avea trei pensule și șase globule de culoare, reuși să facă ceva, care semăna destul de bine cu orașul Jeysalmir. Mahbub începu să rîdă din toată inima și-l sfătui să facă, pentru completare, și un raport scris, Așa că, Kim trebui să se așeze din nou pe lucru, neavînd altă hîrtie decît interiorul învelitoarei de la cartea de conturi, pe care Mahbub Ali o păstra ascunsă sub șaua calului, pe care îl călărea numai el.

— In raport trebuie să treci tot ce ai văzut, ce ai pipăit și ai înțeles. Scrie exact cum ar scrie Jung-i-Lat Sahib, dacă s-ar fi întîmplat să treacă munții pe furiș, cu o armată și ar veni să facă război.

— Cît de mare ar trebui să fie armata?

— O jumătate lakh de soldați.

— Ce copilării! Nu-ți dai seama cît de puține și de rare sînt fîntînile prin partea locului? Din apa acestora, nici o mie de oameni nu ar putea să-și astîmpere setea, ca să poată ajunge pînă aici.

— Atunci scrie-i și despre asta, și nu uita să scrii despre crăpăturile zidurilor, care înconjoară orașul, despre locurile de unde aduc lemnele de foc, despre firea și pornirile Regelui de aici. Eu voi sta în oraș, pînă cînd îmi vînd caii. Voi închiria o cameră aproape de poarta cetății, iar tu vei ține cărțile de socoteli. Ușa de la casă va avea un lacăt zdravăn ca să nu-l poată rupe nimeni.

Acest raport, cu scrisul caracteristic celor care au trecut pe la Institutul St. Xavier, mai putea fi văzut chiar acum cîțiva ani, împreună cu harta colorată în cafeniu, galben și lac (un funcționar neglijent o umpluse cu notele făcute de E. 23, din serviciul auxiliar Seistan, în al doilea turneu prin partea aceea), dar astăzi cred că notele făcute cu creionul, trebuie să fie aproape șterse și nu mai pot fi descifrate. Kim traduse lui Mahbub acest raport, chiar de a doua zi în drumul de întoarcere, la lumina unui opaiț. Pathanul sări în picioare, și se plecă peste bagajele legate în curele.

— Știam eu dinainte că raportul acesta face un costum de sărbătoare și tocmai din cauza aceasta, ți-am pregătit dinainte unul. Dacă aș fi Emirul din Afghanistan, (s-ar putea ca într-o bună zi să-l vezi și pe acesta), ți-aș umple gura cu aur.

Geambașul făcu o reverență și-i puse costumul la picioare. Intre hainele pe care i le dădu, era un fund de turban în formă conică și eșarfa pentru legat la cap, după obiceiul din Peshawar, lungă și la un capăt cu ciucuri de mătase; un ilic de Delhi, care se îmbrăca peste cămașa albă ca laptele, încheiată pe partea dreaptă; un halat de mătase verde cu brîu din ibrișim împletit și cu ciucuri; iar ca să nu lipsească nimic, mai erau o pereche de conduri din piele rusească bine mirositoare și cu vîrfurile ascuțite, întoarse cu multă îndrăzneală.

— Miercurile și diminețile e foarte bine să îmbraci haine noi, zise Mahbub solemn. Cu toate acestea nu trebuie să uiți niciodată că în lume sînt și oameni răi. Așa.

Pe deasupra acestor minuni, la care Kim se uita, fără să mai îndrăznească să răsufle, geambașul mai puse și un revolver de 450 cu mînerul de sidef și încărcător automat.

— Mă gîndeam să-ți iau unul mai mic, dar mi-am dat seama că în acesta merg și cartușele Guvernului. Pe acestea le poți găsi în toate părțile, dar mai ales dincolo de frontieră. Ridică-te în picioare să te văd, zise el și-l bătu pe umăr. Fie-ți scris ție Pathane să nu ostenești niciodată, ori cîte inimi vei frînge, cu ochii tăi catifelați, care privesc din dosul pleoapelor cu gene lungi, și fug rătăciți!

Kim se învîrti de cîteva ori pe vîrful picioarelor, se întinse, și instinctiv își duse mîna la mustața abia răsărită. Pe urmă se opri în fața lui Mahbub și făcînd o reverență, pocni din degete, în semn de recunoștință, căci sufletul îi era greu de emoție și era incapabil să articuleze o singură vorbă. Mahbub întinse brațele spre el și îl strînse la piept.

— Fiule, zise geambașul, între noi nu mai este nevoie de vorbe. Spune drept, nu ți se pare că revolverul acesta este o minune? Cele șase gloanțe pot fi scoase dintr-o singură dată. Trebuie să-l porți în sîn, chiar pe piele, căci aceasta îi ține loc de ulei. Să nu-l ții în altă parte niciodată, și să dea Domnul ca într-o bună zi să ucizi cu el pe cel ce va sta în drumul tău.

— *Hai mai!* răspunse Kim cu glasul plîngător. Dacă se întîmplă ca un sahib să omoare un om, el va fi spînzurat în curtea închisorii.

— Asta e adevărat, dar e de ajuns să faci un singur pas dincolo de frontieră, și vei vedea că oamenii sînt mult mai cuminți. Ascunde revolverul, și nu uita să-l încarci. Un revolver neîncărcat nu este de nici un folos.

— Cînd voi ajunge la *madrissah*, va trebui să ți-l dau înapoi, căci acolo nu te suferă să intri cu arme. Vrei să mi-l păstrezi pînă cînd mă voi întoarce?

— Fiule, m-am săturat de *madrissah*-alele, care îți iau cei mai frumoși ani din viață, pentru ca să te învețe ceea ce trebuie să înveți singur, în lungul drumurilor. Prostia

sahibilor e fără margini. Dar nu face nimic. S-ar putea ca raportul scris de tine să te scape de anii robiei, care ți-au mai rămas, căci numai Dumnezeu știe ce lipsă avem de oameni în jocul nostru cu primejdia.

Făcură drumul, prin mijlocul deșertului, cu fălcile legate, ca să se poată apăra de valurile nisipurilor sărate, ridicate de vînturi, și se îndreptară spre Jodhpore, unde Mahbub și tînărul său nepot Habib Ullah, nu-și pierdură vremea de pomană. Pe urmă trist și îmbrăcat în hainele lui europene, care acum îi veneau prea strîmte, Kim trebui să se întoarcă la institutul St. Xavier, ca să intre împreună cu ceilalți băieți în promoția a doua.

Trei săptămîni mai tîrziu, în timp ce colonelul Creighton se tîrguia în dugheana lui Lurgan Sahib, ca să cumpere niște pumnale thibetane, pentru speriat umbrele, se întîlni, față în față, cu Mahbub Ali, care părea foarte supărat. Lurgan interveni în calitate de rezervă, la schimbul de cuvinte dintre ei.

— Mînzul e gata strunit, cu frîul și șaua pe el, gata de plecare, sahib. Incepînd de astăzi, el nu va putea face altceva decît să uite buna învățătură, pe care a primit-o, dacă îl mai țineți să-și piardă vremea cu nimicuri. Dați-i frîu liber, să poată zburda, căci avem nevoie de el, zise geambașul.

— Este prea tînăr, Mahbub; nu are mai mult de șaisprezece ani?

— La vîrsta de cinsprezece ani, Sahib, eu îmi împușcasem de mult omul meu, și intrasem în pielea lui.

— Tu vei rămîne întotdeauna un păgîn incorigibil, răspunse Creighton și se întoarse spre Lurgan. Barba neagră a acestuia făcu o mișcare, cu care aproba cele spuse de barba vopsită în roșu, a afganului.

— Dacă ar fi fost după mine, eu îl puneam de mult la

lucru, interveni Lurgan. Cu cît e mai tînăr, cu atît mai bine va fi. Tocmai din cauza aceasta eu mi-am păzit cele mai de preț odoare, întotdeauna cu un băiat. Mi l-ai trimis aici, ca să-l pun la încercare. L-am încercat în toate chipurile, și mi-am dat seama că acesta a fost singurul băiat, care nu are halucinații.

— In cristal... în călimara cu cerneală? întrebă Mahbub.

— Nu, ci în timp ce eu îl țineam de ceafă, așa cum v-am spus. Așa ceva nu mi s-a întîmplat niciodată înainte. Asta dovedește că este destul de tare, dar dumneata, colonele Creighton, consideri că este o prostie, ca cineva să facă ceea ce-l trage inima. Asta, însă, s-a întîmplat acum trei ani. De atunci, colonele Creighton, eu l-am învățat multe lucruri. Cred că ar fi o mare greșală, dacă nu l-am pune la lucru, fără întîrziere.

— Hm, s-ar putea să aveți dreptate. Dar după cum știți și voi, deocamdată nu se găsește nici o lucrare topografică pentru el.

— Dă-i drumul, nu-l mai ține, interveni Mahbub. Cine a mai auzit ca un noaten să fie încărcat cu poveri, cînd pleacă pentru întîia oară la drum. Lasă-l să plece cu caravanele, să-și încerce norocul, cum pleacă noatenii albi ai cămilelor. L-aș lua chiar eu cu mine, dar...

— Spre miazăzi, tocmai acum este ceva de făcut, și cred că în partea aceea ar putea să ne fie de mare folos, interveni Lurgan, clipind din pleoapele date cu albastru gros.

— Afacerea asta se găsește în mîna lui E. 23, răspunse Creighton, speriat, și băiatul nu trebuie să coboare în partea aceea. Afară de asta, băiatul nici nu vorbește limba turcă.

— Nu trebuie decît să-i spui ce formă și ce miros au

scrisorile pe care le căutăm, și sînt convins că ni le va aduce, insistă Lurgan.

— Nu, asta este treabă pentru un bărbat, răspunse Creighton.

Era vorba de un schimb de scrisori de uneltire și incendiare, schimbate de o persoană, care afirma că este suprema autoritate în domeniul religiei musulmane, peste adepții din întreaga lume, și între un membru mai tînăr al unei case regale, care fusese prins în flagrant delict de răpire a unei femei în teritoriu britanic. Demnitarul musulman se dovedise trufaș și chiar arogant, iar tînărul prinț era pur și simplu jignit de încălcarea privilegiilor lui; totuși nu era deloc folositor, ca această corespondență dintre ei să continuie, căci ar fi sfîrșit prin a-l compromite. Scrisoarea cu pricina fusese prinsă înainte de a ajunge la destinație, dar cel care o adusese, fu găsit peste cîteva zile mort în marginea drumului, îmbrăcat în costumul unui negustor arab, după cum raportase E. 23, care se ocupa de această chestiune.

— Dă-i drumul să plece, împreună cu lama lui cel roșu, zise geambașul în silă. Am văzut că ține foarte mult la bătrînul acela. Pe urmă, va putea să se obișnuiască să măsoare distanțele cu ajutorul mătăniilor.

— Am schimbat cîteva scrisori cu bătrînul lama, răspunse colonelul Creighton și zîmbi tainic. Incotro se duce bătrînul?

— In lungul și latul țării, cum a făcut și în cei trei ani din urmă. Caută un rîu cu ape vindecătoare. Fire-ar toate rîurile... (Mahbub se stăpînì la timp). Cînd se întoarce de la drum, se oprește la templul Tirthankerilor din Benares sau la Buddh Gaya. Pe urmă, se duce la *madrissah* să vadă copilul, după cum știi și dumneata, căci din cauza asta a fost pedepsit de două sau de trei ori. Bătrînul este,

fără îndoială, nebun, dar cu toate acestea e liniștit. L-am cunoscut și eu. Babu (omul cu turbanul) a avut și el de a face cu bătrînul. L-am supravegheat trei ani încheiați. Un lama roșu în largul Indiei, nu este ceva prea obișnuit, ca să i se poată pierde urma.

— Acești Babu sînt oameni foarte ciudați, interveni Lurgan gînditor. Nici prin minte nu ți-ar trece ce are de gînd Hurree Babu? Vrea să fie numit membru al Societății Regale, pentru a i se da însărcinarea să adune material etnologic. Trebuie să-ți spun, că despre lama i-am povestit tot ce am aflat de la Mahbub și de la băiat. Mi se pare că Hurree Babu vrea să coboare spre Benares... pe socoteala lui.

— Eu nu cred deloc, că așa ceva ar fi posibil, răspunse colonelul Creighton, care plătise el însuși cheltuielile de drum ale lui Hurree, numai din curiozitate să afle ce este cu acest lama.

— Vrea să întrebe pe bătrînul despre lamaism, și să-i ceară informații despre dansurile demonice, despre descîntece și vrăji. In ultimii ani a fost la el de mai multe ori în scopul acesta. Mie mi se pare că Hurree Babu a început să fie prea bătrîn, pentru însărcinarea pe care o are. Acum preferă să adune informații despre datini și obiceiuri; serios,vrea să devină F. R. S. (Fellow of Royal Society), Membru al Societății Regale.

— Hurree are o părere bună despre băiat, nu e așa?

— O, cît se poate de bună... și am petrecut cîteva seri foarte plăcute, împreună în casa aceasta... dar cred că ar fi o greșeală din partea noastră, să-l lăsăm în seama lui Hurree ca să plece după informații etnologice.

— Cred că n-ar strica să facem o încercare. Ce zici Mahbub, n-ar fi bine să lăsăm băiatul să vagabondeze împreună cu lama vreo șase luni de zile? Pe urmă vom

vedea ce vom face. In timpul acesta va învăța multe.

— Știe destule, Sahib... ca și peștele despre apa în care înoată; în orice caz însă, eu cred că nu are decît de cîștigat, dacă va pleca de la școală.

— Atunci foarte bine, zise colonelul Creighton mai mult pentru sine. Va pleca deci împreună cu lama, și dacă Hurree Babu ține numaidecît să-i supravegheze, va fi cu atît mai bine. Fără îndoială el se va feri să bage băiatul în vreo primejdie, cum ar face Mahbub. Mi se pare foarte ciudat că vrea să devină F. R. S. In orice caz, este o dorință explicabilă, din punct de vedere omenesc. Cred că în domeniul etnologic, Hurree se va comporta în mod strălucit.

Nici banii pe care i-ar fi putut cîștiga, și nici perspectiva transferării într-o garnizoană mai importantă, nu ar fi putut determina pe colonelul Creighton să renunțe la lucrările lui, în biroul Serviciului Etnografic, cu toate acestea singura ambiție a vieții sale era să poată adăuga la iscălitura pe actele oficiale, cele trei litere F. S. N. După cît știa el, anumite onoruri puteau fi obținute grație relațiilor prietenești, pe care le aveai și abilității de care dădeai dovadă, dar era convins că nimic în lume, afară de muncă neîntreruptă — dosare, care reprezentau strădunța unei vieți întregi — nu ar putea deschide drumul de intrare în această Societate, pe care ani de-a rîndul, o bombardase cu tot felul de monografii, asupra ceremoniilor stranii din fundul întunericului asiatic și a obiceiurilor necunoscute încă. Era profund confins că din zece bărbați, nouă ar fi gata în orice clipă să evadeze din mijlocul plictiselii chinuitoare a unei serate organizate de R. S.; Creighton, însă, era exact al zecelea dintre aceștia și sufletul lui tînjea după afluența sălilor pline din orașul acela fericit căruia i se zice Londra, unde bărbații cu părul

alb și alții cu chelie, care habar nu aveau ce va să zică o armată, mișună în jurul experimentelor lor spectroscopice, a florei stepelor acoperite de zăpezi, a aparatelor electrice de măsurat în timpul zborului, și a mașinilor de disecat în a mia parte un ochi de muscă purtătoare de friguri. La drept vorbind, pe el, singură Societatea Geografică, l-ar fi putut pasiona, dar bărbații sînt ca și copiii cînd își aleg jucăriile. Tocmai din cauza aceasta zîmbi, auzind că Hurree Babu este preocupat de un astfel de gînd.

Lăsă să-i scape din mînă pumnalul de alungat umbrele și se uită la Mahbub.

— Cînd crezi că vom putea scoate mînzul din grajd? întrebă geambașul, privindu-l în luminile ochilor, ca pentru a-i citi gîndurile.

— Hm, dacă va pleca acum din nou în urma unui ordin, ce crezi că va face? Pînă acum nu m-am ocupat niciodată de educația unui astfel de copil.

— Băiatul va veni la mine, răspunse Mahbub, fără să clipească, iar Lurgan Sahib și cu mine îl vom prepara pentru drum.

— Bine, să fie așa cum spuneți. Șase luni de zile e slobod să umble pe unde-i place; dar cine răspunde de el?

— Colonele Creighton, băiatul acesta nu va sufla nici un cuvînt; dacă asta este teama dumitale, răspunse Lurgan și înclină puțin capul.

— La urma urmelor, nu uitați că el nu e decît un copil.

— Da... dar înainte de toate, băiatul nu are nimic de spus... pe urmă știe dinainte ce urmează, dacă vorbește. Afară de asta, ține foarte mult la Mahbub, și cred că și la mine, dar mai puțin.

— I se va plăti și simbrie? întrebă geambașul prevăzător.

— Douzeci de rupii pe lună, pentru hrană și apă, deocamdată.

Unul dintre marile avataje ale Serviciului Secret este că oamenii lui nu sînt plictisiți cu nici un fel de conturi ale sumelor cheltuite. Bineînțeles, serviciul este redus la cea mai chinuitoare uniformitate, dar fondurile sînt administrate de cîțiva oameni, care nu sînt obligați să prezinte ordonanțe de plată, pentru a fi vizate de cineva și nici decontări ale sumelor întrebuințate. Din cauza asta, lui Mahbub îi străluciră ochii, ca oricărui Sikh despre care se știe că are cultul banului. Pînă și înfățișarea lui Lurgan se schimbă. Se gîndi la anii ce vor veni cînd Kim va face parte și el din marele lanț al primejdiei, care vîntură toată India, de la miazănoapte pînă la miazăzi, fără să se oprească nici pentru o singură clipă, fie ziua fie noaptea. Prevedea, că de pe urma acestui ucenic al său, se va alege și el cu mare cinste în fața unor anumite persoane cu trecere. Tot Lurgan Sahib făcuse din E. 23, un simplu băiat de țară, obraznic, sălbatic și mincinos, venit din partea de apus a acestei provincii din nordul țării, ceea ce E. 23 era acum.

Mulțumirea învățătorilor săi însă, nu fu nimic alături de mulțumirea lui Kim însuși, în clipa cînd superiorul Institutului St. Xavier îl chemă la o parte, ca să-i comunice ordinul primit de la colonelul Creighton.

— Mi se pare O'Hara, că ți-au găsit o slujbă de topograf ajutor la Serviciul Irigațiilor: asta se datorește faptului că ai fost bun elev la matematici. Acesta este un mare noroc pentru tine, căci nu ai decît șaptesprezece ani; bineînțeles nu vei putea să devii *pukka* (permanent angajat) înainte de a-ți trece examenul din toamnă. Prin urmare, nu trebuie să-ți închipui că acum pleci în lume, ca să petreci după pofta inimii, și nici că s-a terminat cu orice

grijă de aici înainte. Munca grea te așteaptă de abia după ce vei pleca de aici. Numai după ce vei reuși să fii numit *pukka,* vei putea ajunge pînă la patru sute cincizeci de rupii pe lună.

După aceea superiorul îi dădu cîteva sfaturi, privitoare la felul cum trebuie să se poarte, să vorbească, și să se îngrijească de moralitatea lui; în timp ce colegii lui mai în vîrstă, pe care nu se grăbea nimeni să-i bage în slujbe, începură să cleveteasc, cum numai tinerii anglo-indieni, știu cleveti, despre favoritism și corupție. Tînărul Cazalet care era fiul unui pensionar din Chunar, spuse foarte limpede că interesul pe care colonelul Creighton îl arată lui Kim, era nici mai mult nici mai puțin, decît interesul pe care îl poartă un părinte fiului său; Kim, însă, în loc să se repeadă la el, nu găsi de cuviință să-i spună nici cel puțin o vorbă. Se gîndea la nemărginita plăcere pe care i-o rezervau zilele viitoare și la scrisoarea primită de la Mahbub în ajun, în care acesta îi da întîlnire pentru aceeași după amiază, într-o casă al cărei nume, dacă Superiorul l-ar fi aflat, ar fi făcut să i se ridice părul măciucă...

In aceeași seară, Kim spunea lui Mahbub, în timp ce stăteau în fața basculei din gara Lucknow:

— In ultimul moment, începuse să-mi fie frică să nu se dărîme acoperișul școlii peste mine, și totul să se spulbere ca un vis. Spune-mi drept, tată, s-au terminat toate cu bine?

Mahbub pocni din degete, ca să-i arate că totul s-a terminat, și ochii îi străluciră ca niște cărbuni aprinși.

— Dar revolverul pe care trebuia să-l iau cu mine, unde este?

— Ia-o binișor. Gîndește-te, că poți umbla în voie, vreme de jumătate de an, fără să ai grija nimănui. M-am

căznit mult cu colonelul Creighton Sahib, pînă să-l pot îndupleca. Iți dă douăzeci de rupii pe săptămînă. Bătrînul cel cu pălărie roșie, știe că vei veni.

— Iți voi plăti și ție un *dustoorie* (comision) asupra simbriei mele pe timp de trei luni de zile, zise Kim grav. Două rupii pe lună. Dar înainte de toate, va trebui să scap de astea, și întinzînd mîna, îi arătă pantalonii de pînză, cu care era îmbrăcat și tunica puțin cam strîmtă la gît. Mi-am adus tot ce-mi trebuie pentru drum. Valiza am trimis-o dinainte, lui Lurgan Sahib.

— Cine ți-a trimis darurile acestea?...

— Lurgan Sahib e om foarte deștept. Dar tu încotro te duci acum?

— Mă duc din nou spre miazănoapte, la jocul cu primejdia. Unde să mă duc în altă parte? Tu nu ți-ai schimbat gîndul? Vrei să te duci cu cel cu pălărie roșie?

— Nu uita că, fără să-și dea seama, el m-a făcut ceea ce sînt. In fiecare an a trimis în mod regulat, banii trebuincioși pentru învățătura mea.

— Dacă mi-ar fi trecut prin minte, puteam face și eu același lucru, murmură Mahbub. Hai să plecăm. S-au aprins luminile, și nu te va putea vedea nimeni prin bazar. Ne vom duce la casa lui Huneefa.

In drum pînă acolo, Mahbub îi dădu aproape aceleași sfaturi, pe care Lemuel le primise de la maică-sa, și lucru ciudat, din cuvintele lui Mahbub,băiatul își dădu seama de felul în care Huneefa și cei de o seamă cu ea, săpau temelia tronului regilor.

— Imi aduc aminte, zise el, zîmbind ironic, de unul care spunea: Increde-te mai curînd într-un șarpe decît într-o desfrînată, și mai curînd într-o desfrînată, decît într-un Pathan, Mahbub Ali. Afară de cuvintele privitoare la Pathani, căci sînt și eu unul dintre aceștia, tot ce spunea

este adevărul adevărat. In jocul cu primejdia aceste cuvinte sînt cu atît mai adevărate, căci numai datorită femeilor, toate planurile noastre sînt dejucate, și a doua zi în zori, sîntem găsiți cu beregata retezată. Așa s-a întîmplat cu unul... și geambașul îi descrise întîmplarea.

— Atunci de ce...?

Kim se opri în fața unei scări solide, care ducea în interiorul unei case în care duhnea aerul înfierbîntat, învelit de întunericul curții din dosul magazinului de tutun al lui Azim Ullah. Cei care cunosc această casă îi zic „colivia", din cauză că în largul ei, zi și noapte, se aude un ciripit și un croncănit neîntrerupt de șoapte, care nu mai ostenesc.

Camera cu pernele murdare, așternute în lungul pereților, și grămada de hookas, pe jumătate fumate, duhnește îngrozitor a tutun stătut. Intr-un colț era o femeie voinică și informă, acoperită de văluri verzi, cu fruntea, nasul, urechile, gîtul, sînii, brațele, coapsele și gleznele pline de podoabele grele ale indigenilor. Cînd făcea o mișcare, lucrurile încărcate pe ea, făceau un zgomot ca de tingiri. O pisică slabă ca o scoabă, mieuna de foame, în cerdacul spre care se deschidea fereastra. Kim se opri consternat în fața perdelei de la intrare.

— Acesta este omul cel nou, Mahbub? întrebă Huneefa, fără să-și scoată luleaua din gură. O, Buktanoos! (după obiceiul celor mai multe dintre aceste femei, invoca și ea Djinii). O, Buktanoos! Băiatul arată foarte bine.

— Aceasta face parte din meșteșugul de a vinde caii, răspunse Mahbub, adresîndu-se lui Kim, care rîdea.

— Am mai auzit așa ceva de cînd eram de șase zile, răspunse Kim, așezîndu-se în lumină. Dar nu văd la ce-mi poate folosi?

— Pentru a fi la adăpost. In noaptea aceasta va trebui să-ţi schimbi culoarea, căci somnul îndelung sub acoperiş te-a făcut alb la faţă ca un sîmbure de migdală. Huneefa cunoaşte secretul unor culori, care nu se şterg; nu culori de cele care nu ţin mai mult de o zi sau două. Cu alte cuvinte te pregătim contra celor ce ţi s-ar putea întîmpla pe drum. Aceasta este un dar pe care ţi-l fac eu, fiule. Scoate tot ce ai asupra ta, făcut din metal, şi pune aici. Fii gata Huneefa!

Kim scoase din sîn busola, cutia cu culorile şi cea cu medicamentele, pe care o umpluse de curînd. Lucrurile acestea îl însoţeau în toate drumurile, pe care le făcea şi ţinea foarte mult la ele.

Femeia se ridică domol şi începu să umble, cu mîinile puţin întinse în faţa ei. Kim îşi dădu seama numaidecît că e oarbă.

— Da, da, Pathanul are dreptate, murmură ea, culoarea pe care o întrebuinţez eu, nu se ia nici într-o săptămînă, nici într-o lună şi cei pe care îi ocrotesc eu, sînt bine păziţi.

— Cînd te găseşti departe de ai tăi şi singur pe drumuri, nu e bine deloc să vezi cum se duce pielea de pe tine şi începi să te umpli de lepră, interveni Mahbub. Cînd eşti cu mine, te pot supraveghea. Afară de asta, un Pathan este întotdeauna cu trupul curat. Dezbracă-te pînă la brîu, şi vezi cît eşti de alb. (Huneefa veni, pipăindu-şi drumul, dintr-o cameră interioară). Nu face nimic , ea nu te poate vedea.

Intinse braţul şi-i luă un castron de alamă din mîna încărcată de inele. Cirul cu care trebuia să-şi schimbe înfăţişarea, părea albăstrui şi cleios. Kim muie o cîrpă în castron şi se unse pe partea dinafară a palmei, dar Huneefa îl auzi.

— Nu, nu se face așa, strigă femeia. Nu trebuie să faci așa, ci să începi cu toate formele de cuviință. Culoarea este partea cea mai puțin însemnată. Eu îți voi da acum toată ocrotirea, în drumul la care pleci.

— Jadoo? (vrăji) întrebă Kim și tresări, privind la ochii mari și cu luminile stinse, ai femeii.

Mahbub îi puse mîna în ceafă, și-l îndoi de mijloc, de ajunse cu nasul la un lat de mînă de duşumele.

— Stai liniștit, fiule, căci nu ți se va întîmpla nimic rău. Asupra ta eu veghez acum.

Nu putea vedea ce face femeia, dar îi auzea clinchetul podoabelor, care părea că se prelungește la infinit. Intunericul camerei fu spintecat de lumina unui chibrit și auzi sfîrîitul cunoscut al boabelor de tămîie aprinsă, pe urmă simți că toată casa e plină de un fum greu, aromatic și înecăcios. Prin picoteala de somn, care începea să pună stăpînire pe el, Kim auzea pomenindu-se nume de demoni... Zulbazan, fiu al lui Eblis, care trăiește în bazaruri și *paraos*, care patronează festinele lubrice, care au loc uneori în timp de noapte, la popasurile din marginea drumurilor; Dulhan, cel care se învîrtește în jurul moscheelor, căutînd să se ascundă printre papucii drept credincioșilor, ca să-i facă să tresară în timpul rugăciunii; Musboot, stăpînul minciunii, al uneltirilor și spaimei. Murmurul lui Huneefa se auzea cînd alături de el, cînd părea că vine din mari depărtări, apoi simți atingerea degetelor ei scabros de moi pe trupul lui; mîna lui Mahbub însă, nu se desprinse de pe ceafa lui, pînă în clipa cînd băiatul oftă, și întinzîndu-se cu membrele țepene, rămase leșinat.

— Allah, ce putere de împotrivire. N-am fi putut face nimic, dacă nu îl adormeam. Asta este din cauza sîngelui alb, pe care îl are în vine, zise geambașul plictisit. Mergi

înainte cu *dawut* (descîntecul) și dă-i toată ocrotirea de care va avea nevoie.

„Tu cel care înțelegi și care auzi cu urechile, stai lîngă noi, auzi-ne și ne înțelege!" murmură Huneefa și ochii ei stinși se întoarseră spre apus. Toată camera se umplu de murmure și de scîncete.

Intr-un cerdac din cealaltă parte a casei, se arătă un om înalt cu capul ca o ghiulea și începu să tușească nervos.

— Prietene, nu întrerupe această necromancie ventrilogă, strigă el pe englezește. Cred că vei rămîne cu gura căscată, dar să știi că un observator atent, nu va găsi nimic extraordinar în ceea ce vede.

„Voi urzi uneltire contra lor pentru a-i face să piară! Profete, fii îndurător cu cei necredincioși, și lasă-i să mai trăiască o vreme liniștiți! Cu obrazul contractat, Huneefa se întoarse spre miazănoapte, și părea că din tavan îi răspund glasuri nevăzute și neînțelese, la cuvintele pe care le pronunța.

Hurree Babu își plecă din nou capul asupra carnetului său cu însemnări, legănîndu-se pe pervazul ferestrei, dar mîinile începură să-i tremure. Huneefa într-un extaz pricinuit de băutura magică, se așezase nu departe de capul nemișcat al lui Kim, și cu picioarele încrucișate sub ea, se legăna spasmodic, invocînd demon după demon, și conjurîndu-i după străvechiul ritual, să se ferească din calea copilului.

„La el sînt cheile tainelor, și nimeni altul, afară de el nu le cunoaște. El știe tot ce este pe uscat și ceea ce este pe ape!" Din nou se auziră răspunsurile șuierătoare, care păreau că vin din altă lume.

— Cred... că acest descîntec îl face cu gînduri curate? întrebă Babu, privind cum tremură mușchii pe gîtul lui Huneefa, în timp ce vorbea în toate limbile. Nu cred să fi

ucis copilul; dar dacă l-a ucis, să știi că eu nu vreau să fiu martor la judecată... Care a fost demonul cel din urmă, pe care l-a pomenit?

— Babuji, răspunse Mahbub în limba indigenă, nu țin seamă de demonii din Hind; cu fiii lui Eblis însă, este cu totul altceva, și fie că sînt *jumalee* (blînzi), fie *jullalee* (fioroși), niciunul dintre ei nu poate suferi Kaferii.

— Prin urmare, ești de părere să plec, întrebă Hurree, ridicîndu-se pe jumătate. Bineînțeles, acestea sînt fenomene imateriale. Spencer spune...

Extazul lui Huneefa se sfîrși, ca orice extaz de felul acesta, într-un paroxism de urlete și o undă de spumă, care îi ieși pe gură. Rămase nemișcată și zdrobită alături de Kim și în aceeași clipă glasurile stranii amuțiră.

— Aie! S-a terminat. Numai de ar fi spre binele băiatului: Huneefa se pricepe la *dawut*. Haide Babu, ajută-mi să o sprijin de perete. Nu-ți fie teamă!

— Cum o să-mi fie teamă de ceva care nu există, răspunse Hurree Babu, vorbind englezește, pentru ca să se mai liniștească. In orice caz, însă, găsesc că este îngrozitor să începi să tremuri în fața vrăjilor, cînd faci cercetări... pentru a aduna folklor pe seama Societății Regale, mai ales, atunci cînd crezi cu toată convingerea în puterile întunericului.

Mahbub începu să rîdă, căci nu pleca pentru prima dată la drum, însoțit de Hurree Chunder.

— Hai să terminăm cu vopsirea băiatului, zise el. Băiatul este la adăpost, dacă stăpînii aerului au urechi să audă. Eu sînt *sufi* (liber cugetător), dar sînt de părere, că atunci cînd poți să atragi, cu viclenie, de partea ta o femeie, un armăsar, sau un demon, nu văd de ce te-ai mai pune împotrivă. Pune-l Babu pe drumul cel bun, și veghează ca pălăria roșie să nu-l ducă pînă dincolo de

hotarele unde mîna noastră l-ar putea ajunge.

— Foarte bine, răspunse Hurree Babu. Deocamdată însă, arată foarte caraghios.

La al treilea cîntec al cocoşilor, Kim se trezi ca revenit din fundul întunericului veşnic. Huneefa sforăia în colţul ei, dar Mahbub plecase.

— Cred că nu te-ai speriat, se auzi un glas mieros, alături de el. Am asistat la întreaga scenă aceasta, care a fost extrem de interesantă, din punct de vedere etnologic. A fost un *dawat* cum numai rar se întîlnesc.

— Uh, exclamă Kim, recunoscînd pe Hurree Babu, care zîmbea inocent.

— Am avut de asemenea onoare să-ţi aduc acest costum de la Lurgan Sahib. Nu e obiceiul meu să mă însărcinez cu astfel de comisioane, continuă el rîzînd, dar tu eşti trecut în state ca un caz excepţional. Cred că Mr. Lurgan va ţine seamă de fapta mea.

Kim căscă şi se întinse. Se simţea foarte bine, îmbrăcat din nou în hainele largi, care nu-l împiedicau la mişcări.

— Dar asta ce este? întrebă el privind şuba grea cu mirosuri aduse din depărtările de la miazănoapte.

— Ei, acesta este costumul simplu al unui *chela* în slujba unui lama venit de la o lamaserie thibetană, răspunse Hurree Babu. Costumul este complet pînă în cele mai mici amănunte, dar cred că nu este exact cel al sectei căreia îi aparţine lama, ci după părerea mea, trebuie să fie o variantă a acestuia, apoi trecu în balcon şi-şi clăti gura la un robinet. Asupra acestei chestiuni, am trimis cîteva note lui *Asiatic Quaterly Review*, dar mi le-a refuzat. Mi se pare foarte ciudat că omul acesta bătrîn este cu totul lipsit de orice credinţă. Nici nu se sinchiseşte de ceva...

— Îl cunoşti?

Hurree Babu ridică braţul în semn că este ocupat cu îndeplinirea ritualului obişnuit în timpul abluţiunilor gurii şi celelalte amănunte caracteristice unui bengalez, care a primit o educaţie aleasă. Pe urmă recită în limba engleză o rugăciune Arya Somaj, de origină theistă, şi luă în gură un *pan* de betel.

— Auh, da. L-am întîlnit de cîteva ori la Benares şi la Buddh Gaya, unde am discutat cu el chestiuni din domeniul credinţei şi despre cultul demonilor. Bătrînul este un agnostic tot atît de pur ca şi mine...

Huneefa tresări prin somn; Hurree Babu se repezi nervos la căţuia în care ardea tămîia şi care în lumina dimineţii părea complet neagră, apoi frecîndu-şi degetul pe fundul plin de funingine, şi-l trecu diagonal peste obraz.

— Cine a murit în casa aceasta? întrebă Kim în limba indigenă.

— Nimeni, dar s-ar putea ca vrăjitoarea asta să aibă ochi răi, răspunse Babu.

— Ce vei face acum?

— Te voi însoţi în drumul spre Benares, dacă te îndrepţi în partea aceea şi-ţi voi povesti ce ne interesează pe noi, din ce vei vedea.

— Bine, voi merge. La ce oră pleacă *te-rainul?*

Se ridică în picioare şi-şi purtă privirea în largul camerei pustii, apoi ochii lui se opriră asupra feţei galbene ca de ceară a lui Huneefa, în timp ce soarele care nu se ridicase încă, se furişa tiptil în lungul duşumelelor.

— Vrăjitoarei acesteia trebuie să îi plătim ceva?

— Nu trebuie să-i plăteşti nimic. Te-a descîntat contra demonilor şi tuturor relelor, în numele demonilor ei, căci aşa a fost dorinţa lui Mahbub, apoi continuă în englezeşte: Eu cred că trebuie să fie foarte înapoiat, dacă

mai crede în astfel de superstiții, care sînt ventrilogie curată. Vorbe trecute prin pîntece... nu e așa?

Kim pocni instinctiv din degete, pentru a abate din calea lui orice rele... (despre Mahbub știa că nu poate să pună nici un rău la cale) care ar fi putut să se strecoare în descîntecele lui Huneefa, iar Hurree găsi de cuviință să chihotească din nou. Cînd traversă însă camera, avu cea mai mare grijă să nu calce în umbra lăsată de Huneefa pe scînduri, căci cei care calcă umbra unei vrăjitoare, cînd sînt în spasme, își simt sufletul strîns ca într-o ghiară, ori încotro s-ar duce, fiind în stăpînirea ei.

— Acum trebuie să asculți ce-ți spun, zise Babu, după ce ieșiră din casă. In ritualul la care am asistat este cuprins și conținutul unui amulet, care e cunoscut de cei din serviciul Departamentului nostru. Dacă îți duci mîna la piept, vei constata că ți-au atîrnat de gît un amulet de argint, fără nici o valoare. Acesta este semnul *nostru*. Ai înțeles acum?

— Uah, da, *hawa-dilli* (întăritor de suflete), răspunse Kim, ducîndu-și mîna la piept și pipăind amuletul.

— Huneefa le vinde cu două rupii și douăsprezece annale, după ce le descîntă în toate chipurile. N-au nimic deosebit, doar că pe o parte sînt din email negru și că în interior au o hîrtie, pe care sînt însemnate numele sfinților locali și alte lucruri asemănătoare. Acestea sînt măsurile de prevedere ale Huneefei, înțelegi? Ea le face numai pentru noi, iar dacă se întîmplă ca această hîrtie să nu fie în interior, cînd le primim, noi băgăm înăuntru o pietricică de turcoaz, înainte de a le distribui. In cazul acesta le împarte Mr. Lurgan. Alt mijloc pentru ca să ni le procurăm, nu există; toate acestea, însă, au fost născocite de mine. Bineînțeles, acest amănunt nu are nici un caracter oficial, dar sînt foarte utile pentru subalterni.

Colonelul Creighton nu știe de ele, căci el este european. Turcoazul este învelit într-o bucățică de hîrtie... Uite, acesta este drumul care duce la gară... Acum să zicem că pleci într-o bună zi cu lama sau cu Mahbub, sau chiar cu mine. Inchipuie-ți că într-o bună zi ești la mare strîmtoare. Eu sînt un om fricos... foarte fricos, dar cu toate acestea am fost la strîmtoare mai de multe ori, decît am păr în cap; și începi să-ți spui: Eu sînt fiu al vrăjilor. Foarte bine.

— Nu prea înțeleg, dar ascultă, pe aici nu e bine să vorbești cu glas tare în limba engleză.

— Nu face nimic; eu nu sînt decît un Babu, care încearcă să-ți arate că știe și el englezește. Toți Babuji fac paradă de cunoștințele lor în limba engleză, răspunse Hurree, ferindu-și mantaua, care îi flutura pe umeri. Cum ți-am spus: Fiu al vrăjilor... ceea ce înseamnă că ești membru al asociației *Sat Bhai,* adică cei Șapte Frați, care este nu numai în Hindustan ci și în Tantric. Toată lumea crede că această asociație s-a dizolvat, dar eu am dovedit în notele mele că ea mai există și acum. Înțelegi, toate acestea au fost descoperite de mine. Foarte bine... *Sat Bhai* este o asociație care numără foarte mulți membri, și s-ar putea ca înainte de ce ți-ar tăia cu blîndețe beregata, aceasta să-ți dea o slabă speranță să mai trăiești. In orice caz, amănuntul acesta îți poate fi de folos. Afară de asta, timpiții de indigeni, de cumva nu se întîmplă să fie prea înfuriați, ezită întotdeauna cîteva clipe înainte de a ucide un om, cînd acesta afirmă că face parte dintr-o organizație specială. Înțelegi? Prin urmare, cînd vei fi la mare strîmtoare, vei spune: *Eu sînt fiu al vrăjilor,* și s-ar putea să mai ai o fărîmă de noroc. Dar asta numai în cazuri extreme, și în scop de a te pune în legătură cu un străin. Iți dai seama ce vreau să-ți spun? Foarte bine! Acum închipuie-ți că eu sau oricare altul din

Departamentul nostru, s-ar apropia de tine, deghizat cu totul altfel decît eşti obişnuit să-l vezi. Nu mă vei putea recunoaşte înainte de ce mă voi descoperi singur. Sînt gata să fac rămăşag. Intr-o bună zi, îţi voi dovedi. Voi veni la tine travestit în haine de negustor ladaki şi-ţi voi oferi să cumperi pietre preţioase. Tu îmi vei răspunde: Aşa arată un om care cumpără pietre preţioase, ca mine? Iar eu îţi voi riposta: Un turcoaz sau un *tarkeean* poate cumpăra chiar un om cît de sărac.

— Acesta este *kichree*... un fel de curry din vegetale, zise Kim.

— Bineînţeles; iar tu vei răspunde: Să văd *tarkeeanul*. Eu îţi voi spune: A fost preparat de o femeie şi poate nu este vrednic de casta din care tu faci parte. La rîndul tău vei răspunde şi de astădată: Cînd cineva vrea să vadă un *tarkeean*, nu mai ţine seamă de castă. Intre cele trei cuvinte *vrea să vadă* faci cîte o mică pauză. Acesta este tot secretul: pauza scurtă, care premerge cuvintelor.

Kim repetă fraza principală.

— Foarte bine. Pe urmă îţi voi arăta turcoazul meu, dacă mai rămîne timp şi pentru asta, şi-ţi vei putea da seama cine sînt eu, aşa că ne putem spune ce avem de spus şi putem schimba scrisorile şi documentele pe care le avem asupra noastră. Acelaşi lucru pentru fiecare dintre membrii grupării noastre. Uneori vorbim despre turcoaze, altădată despre *tarkeean*, dar întotdeauna cu mici pauze, care premerg cuvintelor. E foarte uşor. Inainte de toate: Fiu al vrăjilor, în cazul cînd vezi că eşti la strîmtoare. S-ar putea ca asta să-ţi fie de folos, dar s-ar putea chiar să nu-ţi fie. Pe urmă vine ceea ce ţi-am spus despre *tarkeean*, în cazul cînd vei avea de tratat chestiuni oficiale cu un străin. Ce e drept, deocamdată nu ai nici o însărcinare oficială. Tu eşti numai un supliment... pus la încercare. Ce e drept,

un specimen unic. Dacă ai fi de naștere asiatic, ai putea fi angajat numaidecît; această jumătate de an, însă, este destinată să te dezbare de obiceiurile englezești, înțelegi? Lama te așteaptă, din cauză că l-am informat în mod neoficial că ți-ai trecut toate examenele și în curînd vei intra în slujba guvernului. Oho, cred că știi că lucrezi contra unei alocații: dacă va fi cazul să dai o mînă de ajutor unui fiu al vrăjilor, nu ezita, ci încearcă. Acum dragă tovarășe, eu îți voi spune rămas bun și sper că vei fi la înălțimea misiunii ce ți s-a încredințat.

Hurree Babu nu făcu mai mult de un pas în mijlocul mulțimii îngrămădite în fața gării din Lucknow și... dispăru fără urmă. Kim respiră adînc și începu să se pipăie peste tot trupul. In sîn, sub haina lui de culoare cernită simți revolverul cu mîner nichelat, amuletul îl avea la gît, cățuea de cerșetor, șiragul de mătănii, pumnalul pentru alungat umbrele (Mr. Lurgan nu uitase nimic), erau toate la îndemînă, împreună cu cutia de medicamente, cutia de culori și busola, iar în chimirul vechi, cu desene ca țepile de arici, o pungă în care era simbria lui pe timp de o lună. Nici regii nu puteau fi mai bogați decît el. Își cumpără cîteva dulciuri puse pe o frunză, de la un negustor hindustan, și începu să înghită cu poftă, pînă cînd veni un agent de poliție și-i porunci să plece de pe scările peronului gării.

CAPITOLUL XI

Omului cu minte întreagă,
Nu-i închide drumul.
Să-i dai spadă, de-i e dragă,
De dușmani, puhoi cînd trece,
Să-i lovească, să-i înece,
Să rămînă-n urmă fumul.
Dă-i putere ca să lege,
Boalele să le dezlege,
Și putere, să descînte
Șerpi în pulbere de drum.
De-i tembel, lovit să piară
Chiar de sabia lui acum,
(Ca să fie de ocară)
Și să cadă din senin
De al șerpilor venin;
Din ce-a fost, s-aleagă scrum.
Iar bărbatul carele, etc. Op. 15.

Urmă o reacție tot atît de rapidă, pe cît de firească.

— Iată-mă acum singur... complet singur, gîndi el. In toată India nu se găsește nimeni, care să fie atît de singur ca mine. Dacă s-ar întîmpla să mor astăzi... cine ar putea da de știre și cui? Dacă se va întîmpla, însă, ca eu să trăiesc... căci Dumnezeu e mare și bun... atunci pe capul meu se va pune un preț, căci eu sînt fiu al vrăjilor... eu, Kim.

Sînt foarte puțini oameni albi, dar cu atît mai mult asiatici, care să aibă facultatea de a se transpune într-o stare de extaz, repetînd în șoaptă de infinite ori numele pe care îl poartă, pentru a se libera în felul acesta de lanțurile așa zisei robii a identității personale. Această facultate începe să dispară pe măsură ce înaintezi în vîrstă, dar atît timp cît durează, te poți transpune în această situație, oricînd poftești.

— Cine este Kim... Kim... Kim?

Se chircise într-un colț al sălii de așteptare, cu mîinile în poală și privind printre pleoapele întredeschise. Peste un minut... încă o jumătate de secundă... presimțea că va reuși să rezolve problema, care îl preocupa; dar în clipa următoare, cum se întîmplă de multe ori în astfel de cazuri, gîndurile lui se prăbușiră ca o pasăre rănită de la înălțimea la care se ridicaseră, și trecîndu-și mîna peste ochi, scutură din cap ca și cînd s-ar fi trezit dintr-un vis.

In fața lui se oprise un *bairagi* (om sfînt), hindustan, cu plete lungi, care tocmai își scosese biletul de tren, și se uita stăruitor la el.

— Am pierdut-o și eu, murmură el cu tristețe. Aceasta este una dintre porțile drumului care ani de zile a rămas pentru mine închis.

— Ce vrei să spui? întrebă Kim, mirat.

— Am constatat că în lumea ta interioară te întrebai ce fel de suflet porți în tine. Trezirea a venit dintr-odată; eu cunosc aceasta. Altul afară de mine nici nu și-ar putea da seama. Incotro te duci?

— Spre Kashi (Benares).

— In partea aceea nu există Dumnezeu, căci m-am convins singur. Eu merg spre Prayag (Allahabad), pentru a cincea oară, în căutarea drumului spre lumină. De ce lege ești tu?

— Sînt și eu un cercetător, răspunse Kim, întrebuințînd un termen preferat al lui lama, totuși (și-și uită complet de costumul din partea de miazănoapte, pe care îl purta), numai Allah singur ar putea spune în căutarea cărui adevăr am plecat la drum.

Bătrînul cu cîrja de *bairagi* la subțioară se așeză pe o bucată de piele netăbăcită de leopard, pe care o întinse pe scînduri, iar Kim se ridică în picioare, auzind că se anunță plecarea trenului de Benares.

— Ridică-te cu toată nădejdea, frățioare, căci drumul e lung pînă vei ajunge la picioarele celui care este Unul și singur, dar acesta este drumul pe care îl vom face cu toții.

După această întîlnire, Kim nu se mai simți atît de singur și nu făcu nici douăzeci de mile în compartimentul supraîncărcat, și începu să povestească o mulțime de isprăvi de ale lui și ale maestrului său, în domeniul vrăjitoriilor.

Orașul Benares îi făcu impresia unui cuib de desfrîu, cu toate că se simțea foarte măgulit de respectul pe care trecătorii îl acordau hainei cu care era îmbrăcat. Cel puțin o treime din populația orașului se închină la milioane și milioane de zeități, așa că adoră tot felul de sfinți. Kim fu condus la templul Tirthankerilor, care este la o milă depărtare de oraș, în apropiere de Sarnath, de către un țăran punjab din localitatea Kamboh, care este în drum spre Jullundur. Omul acesta adusese jertfe tuturor zeităților din regiunea lui, pentru a-l vindeca pe fiul cel mai mic, dar văzînd că toate rămîn fără folos, plecase să încerce și la Benares.

— Tu trebuie să fii din partea de miazănoapte? întrebă țăranul, făcîndu-și loc cu umărul prin mijlocul mulțimii, care inundase hudițele strîmte ale orașului, și tăindu-și drum, întocmai cum făcea și taurul pe care îl avea acasă.

— Da, cunosc și eu Punjabul. Mama mea a fost Pahareenă, dar tatăl meu era de fel din Amritzar, din vecinătatea Jandialei, răspunse Kim cu glasul mieros, aducîndu-și aminte de întîmplările care pot pot ieși în calea unui om plecat la drum.

— Jandiala... Jullundur? Oho! Atunci sîntem mai mult sau mai puțin, vecini, răspunse omul și privi înduioșat spre copilul pe care îl ducea în brațe. Tu pe cine slujești?

— Pe un om sfînt, care este în templul Tirthankers.

— Toți sînt sfinți, cum nu se mai poate... dar tot atît de lacomi, răspunse jatul cu amărăciune. Am înconjurat colonadele și am bătătorit lespezile templelor de mi s-au tocit picioarele, dar copilul meu nu s-a făcut cu nimic mai bine. Fiind și maică-sa bolnavă... Stai binișor mititelule... Cînd l-au apucat frigurile, i-am schimbat numele și l-am îmbrăcat în haine de fată. Am încercat de toate, afară de... căci spuneam maică-si, cînd mi-am făcut legătura ca să plec spre Benares, (ar fi trebuit să vină și ea cu mine), că ar fi poate mai bine să încerc și cu Sakhi Sarwar Sultan, care ne-ar fi de mai mult folos. Noi cunoaștem mila lui, dar zeii lui din țara de jos, ne sînt străini.

Copilul se întoarse în așternutul tare, pe care i-l făceau brațele noduroase ale părintelui său, și se uită la Kim, pe sub pleoapele grele.

— Toate acestea nu ți-au folosit la nimic? întrebă Kim cu glasul liniștit.

— La nimic... chiar la nimic, răspunse copilul cu buzele crispate de friguri.

— Zeii i-au dat cel puțin o minte luminată, zise tatăl copilului, cu mîndrie. Cînd te gîndești, cu cîtă înțelepciune ascultă la tot ce spui! Uite, templul tău e acolo! Ascultă, eu sînt om sărac și am avut de-a face cu fel de fel de preoți, dar la urma urmei, copilul meu, tot copilul meu

rămîne, și dacă ești de părere că un dar pe care l-aș face stăpînului tău, ar putea să-l vindece, nu știu ce n-aș fi în stare să fac...

Kim se gîndi cîteva clipe, plin de mîndrie. Acum trei ani ar fi profitat de ocazie, fără să mai stea nici o clipă la îndoială și și-ar fi văzut de drum, fără să se mai gîndească la această întîmplare; acum însă, după respectul pe care i-l arăta jatul, se vedea că acesta îl consideră drept un bărbat. Afară de asta, avusese și el friguri, în două rînduri, și nu-i era greu să-și dea seama că fiul țăranului era gata să moară tocmai de această boală.

— Cheamă pe stăpînul tău încoace, și-i voi da zapis la mînă, asupra celui mai bun jug, pe care îl am în gospodăria mea, dacă va reuși să vindece copilul.

Kim se opri în fața porții încărcate de sculpturi a templului. Un băiat Oswal, îmbrăcat în alb, cămătar din Ajmir care tocmai atunci ieșea, iertat de toate păcatele pe care le săvîrșise cu cămătăria, îl întrebă ce caută.

— Eu sînt *chela* al lui Teshoo lama din Bhotiyal, care se găsește în templul acesta. A trimis vorbă după mine să vin. Spune-i că-l aștept.

— Nu uita copilul, strigă jatul stăruitor, apoi începu să vorbească în punjabi. O,sfîntule... ucenic al omului sfînt, tu care stăpînești lumea Doamne, uită-te cu milă la cel care s-a oprit în poarta aceasta.

Astfel de implorări sînt însă atît de obișnuite în Benares, încît trecătorii nici nu mai întorc capul spre cel care oftează.

Oswalul împăcat cu sine, duse vorba în interiorul templului, și minutele grele începură să se scurgă cu indiferența caracteristic orientală, căci lama dormea în celula lui și nici unul dintre preoți nu s-ar fi dus să-l trezească. Cînd sunetul sec al mătăniilor lui trezi din nou

pacea din curtea interioară a templului plin de imagini ale Arathsilor, un novice se apropie de el și-i șopti.

— A sosit *chela* al tău, așa că bătrînul își văzu numaidecît de drum, fără să-și termine rugăciunea.

Statura lui înaltă nici nu apăru bine în cadrul porții, cînd jatul se repezi spre el și ridicînd copilul deasupra capului, strigă cu glas tare:

— Coboară-ți ochii sfîntule, asupra acestui copil, și dacă zeii vor vrea, el va trăi... va trăi! apoi scotocindu-se în chimir, scoase un bănuț de argint.

— Ce s-a întîmplat aici? întrebă lama întorcîndu-se spre Kim. (Se vedea cît de colo că acum vorbea mult mai bine dialectul urdu, dar tatăl băiatului nu mai întîrzie cu explicații).

— N-are nimic decît friguri, și e prost hrănit, răspunse Kim.

— I-e silă de orice și nu poate mînca; maică-sa nu a venit.

— Sfîntule, dacă îmi dai dezlegare, eu l-aș putea vindeca.

— Cum adică, au reușit să facă din tine un vindecător? Stai aici, zise lama și se așează pe ultima treaptă a scării templului, alături de jat. In timpul acesta Kim se uita la ei cu coada ochiului și deschise cutioara de betel. La școală se gîndise de multe ori că va reveni la lama în calitate de sahib, și că-l va face să rămînă mirat, înainte de ce i-ar spune cine este, întrebuințînd astfel toate apucăturile închipuite de o minte de copil. Era ceva tragic în atitudinea lui, scotocind printre fiolele și bulinele din cutie, în timp ce murmura în șoaptă cuvinte neînțelese. Chinina o avea în tablete și printre ele erau unele de culoare cafenie care probabil conțineau extract de carne, dar această parte a chestiunii, *nu-l interesa pe el.* Copilul nu

vru să mănînce tablete de extract, dar băgînd una în gură și sugînd-o, spuse că-i place gustul ei sărat.

— Atunci ia-le pe toate șase, zise Kim întinzîndu-le omului. Trei dintre ele le vei fierbe în lapte, iar celelalte trei în apă. După ce va bea laptele, dă-i pe asta (și Kim îi întinse o jumătate de bulină de chinină), pe urmă îi vei da să bea apa, și cînd se va trezi, îi dai și cealaltă jumătate din acest bulin alb. Totodată îți mai dau acest medicament cafeniu pe care să-l sugă în drum spre casă.

— Doamne, ce înțelepciune, se minună omul și întinse lacom mîinile după medicamente.

Erau exact aceleași medicamente pe care le întrebuințase și el cu ocazia unei crize de malarie pe care o avusese la sfîrșitul toamnei, și pentru a impresiona pe lama adăugase de la sine murmurul cuvintelor pe care le șoptise în timp ce scotocea în cutie.

— Du-te acum, și mîine dimineață vino din nou.

— Dar prețul... care este prețul? insistă jatul. Căci dacă fiul meu se va face din nou bine, nu mă pot întoarce la mama lui să-i spun că a fost vindecat pe drum de cineva căruia nu i-am dat în schimb nici cel puțin o strachină de știr.

— Jații aceștia sînt toți la fel, răspunse Kim cu blîndețe. Odată un jat sta pe grămada de gunoi, în timp ce treceau elefanții regelui, și văzîndu-i, s-a ridicat în picioare și a întrebat: Hăitașule, cu cît vinzi măgărușii aceștia?

Jatul începu să rîdă cu hohote, și se scuză în fața lui lama.

— Aceasta este o zicătoare adevărată, din partea de unde sînt eu. Așa sîntem noi jații. Voi veni și mîine cu copilul; pînă atunci zeii căminului care sînt cei mai binevoitori, să vă binecuvînteze pe amîndoi. Acum fiule, ne vom înzdrăveni din nou. Nu scuipa medicamentul din

gură, prinţişorule. Nu-l scuipa, crăişorul sufletului meu, căci pînă mîine dimineaţă ne vom face din nou voinici şi tari, să frîngem arcul în palme.

Ţăranul se depărtă, murmurînd cuvinte de încurajare pentru fiul său. Lama se întoarse spre Kim şi toată dragostea acestui suflet stingher se oglindea în clipirea ochilor lui slăbiţi de bătrîneţe.

— Vindecînd pe cei bolnavi înseamnă că faci o faptă bună; dar înainte de toate trebuie să ai ştiinţa. Ceea ce ai făcut a fost o faptă de înţelept, tu prieten al tuturora.

— Tu m-ai făcut sfîntule să fiu înţelept, răspunse Kim uitîndu-şi de ce se întîmplase abia adineaori, de Şt. Xavier, de sîngele lui alb şi pînă şi de jocul cu primejdia, în timp ce se plecă în ţărînă, după obiceiul mahomedan, ca să atingă picioarele învăţătorului său oprit la intrarea templului. Învăţătura mea ţi-o datorez ţie, continuă el. Trei ani la rînd am mîncat pîinea ta. Acum am terminat. De la şcoală mi-au dat drumul şi mă întorc la tine.

— Aceasta este răsplata mea. Intră, intră aici. Totul este în bună rînduială? (Intrară în curtea interioară a templului asupra căruia razele aurite ale soarelui după amiezii cădeau ca o beteală). Opreşte-te aici, ca să te pot vedea. Aşa (şi se uită la el cu priviri de cunoscător), nu mai eşti copilul de altădată, ci bărbat plin de învăţătură, cu înfăţişare de doctor. Am făcut foarte bine, cînd în noaptea aceea te-am dat în mîinile omului înarmat. Îţi mai aduci aminte de prima noastră întîlnire la umbra lui Zam-Zammah?

— Da, răspunse Kim. Dar tu îţi mai aduci aminte cum am sărit din *gari*, cînd mă duceam pentru prima dată spre...

— Spre Porţile Înţelepciunii? Sigur că da. Şi de ziua cînd am mîncat plăcinte împreună pe malul rîului din

Nucklao. Da, fiule. Tu ai cerșit de multe ori pentru mine, dar atunci am cerșit și eu odată cu tine.

— Nu se putea altfel. Pe vremea aceea eu eram elev în casa înțelepciunii și îmbrăcat ca un fiu de sahib. Nu uita Sfîntule, continuă el glumind, că eu și astăzi sînt un sahib, dar numai datorită ție.

— Adevărat, și încă un sahib care se bucură de mare cinste. Vino în chilia mea.

— De unde ai aflat?

— Inainte de toate din scrisorile preotului aceluia bun pe care l-am cunoscut în tabăra oamenilor înarmați. Acesta însă s-a întors acum în țara lui, și banii i-am trimis fratelui său. (Colonelul Creighton care după plecarea lui Pater Victor în Anglia împreună cu regimentul Maverick, se însărcinase cu moștenirea misiunii lui, nu putea să-i fie decît frate). Eu însă nu prea pot înțelege scrisorile sahibilor, de aceea trebuie să mi le explice cineva. Am ales un mijloc foarte sigur. De multe ori cînd mă întorceam din cercetările mele spre acest templu care pentru mine a fost ca un adevărat cuib, venea cîte unul ca să caute lumina... un om din Leh care spunea că la început a fost hindustan, dar i s-a urît cu atîția sfinți (și lama întinse brațul și-i arătă imaginile Arhats.)

— Un om gras? întrebă Kim cu o clipire șireată în luminile ochilor.

— Foarte gras; dar mi-am dat seama numaidecît, că gîndul lui era preocupat numai de nimicuri fără de nici un folos, cum sînt demonii și descîntecele; de asemenea felul și forma în care se servește ceaiul la noi în mînăstiri, și ritualul după care sînt inițiați novicii. Era un om pe care îl preocupau o mulțime de întrebări, dar care era prieten cu tine, *chela*. Tot el mi-a spus că în calitate de scrib în piață ești un băiat neprețuit. Văd însă că tu ai devenit doctor.

— Da, eu sînt un scrib, dar numai cînd sînt sahib; cînd mă întorc însă la tine, nu sînt decît învăţăcelul tău. Am terminat anii care sînt prevăzuţi pentru ca să devii un sahib.

— Cam tot atît cît un novice? întrebă lama ridicînd privirea. Ţi-au dat drumul de la şcoală, căci n-aş vrea să te am alături de mine înainte de vreme.

— Sînt complet liber. Cînd va veni vremea, voi ocupa o slujbă la Guvern în calitate de scrib...

— Nu ca războinic? Prefer aşa.

— Inainte de toate însă am venit, ca să pot pleca la drum cu tine. De aceea sînt acum aici. Cine cerşeşte acum pentru tine, continuă el grăbit, căci bagă de seamă că lama se împotriveşte.

— De foarte multe ori cerşesc singur; dar după cum bine ştii, eu nu vin pe aici decît foarte rar, cel mult cînd vreau să-mi văd ucenicul. Am cutreierat India în lung şi în lat, pe jos şi cu trenul. O ţară mare şi minunată, dar cînd mă întorc aici, mă simt tot ca şi la Bhotiyal.

Işi aruncă ochii mulţumiţi în largul chiliei curate şi mici. Se aşezase pe o mică pernă, cu picioarele încrucişate sub el, în atitudinea unui Bodhisat cufundat în meditaţie; în faţa lui era o măsuţă de lemn de teak sculptat, plină cu cupe de alamă pentru ceai. Intr-un colţ era un altar în miniatură, tot din lemn de teak sculptat, pe care se vedea o icoană, reprezentînd un Budha din alamă aurită, în faţa lui cu o candelă aprinsă şi un vas de alamă pentru ars tămîie, alături de două vase de flori.

— Păzitorul icoanelor din Casa Minunilor a făcut o faptă bună dîndu-mi aceste lucruri acum un an, zise bătrînul urmărind privirea lui Kim. Cînd eşti departe de ţara ta, astfel de lucruri îţi aduc aminte de ea şi te fac să nu o uiţi; trebuie să dăm laudă Domnului pentru că el

ne-a arătat calea cea adevărată. Privește, zise el arătîndu-i o grămăjoară de orez colorat, cu un ornament ciudat pe deasupra. Pe vremea cînd eram stareț în lamaseria mea, înainte de a fi cîștigat lumina, făceam această ofrandă în fiecare zi. Aceasta este jertfa lumii în fața Domnului. Noi cei din Bhotiyal sacrificăm în felul acesta în fiecare zi pentru cinstirea Legii celei Drepte. Fac și astăzi tot așa, cu toate că-mi dau seama, că Cel Preaînalt este mai presus de toate schimbările noastre, zise lama și luă o priză de tutun.

— Ceea ce faci este foarte bine, sfîntule, murmură Kim, întinzîndu-se pe perne, mulțumit și puțin cam ostenit.

— Afară de asta, continuă bătrînul zîmbind, am început să fac imagini din Roata Vieții. Ca să fac o icoană îmi trebuiesc trei zile. Tocmai lucram, dar se poate că și ațipisem, cînd au venit să-mi spună că ai sosit. E foarte bine că ești aici lîngă mine: Îți voi arăta lucrările mele, nu din mîndrie, ci pentru că va trebui să înveți și tu. Sahibii nu stăpînesc nici ei toată înțelepciunea lumii.

Intinse brațul și scoase de sub măsuță un caiet de hîrtie gălbuie de China care mirosea foarte ciudat, cîteva pensule și o bucată de tuș solidificat. In linii schițate sever, făcuse imaginea reprezentînd Roata Vieții cu cele șase spițe, și la mijloc mistrețul, șarpele și porumbelul (ignoranța, supărarea și plăcerea), între acestea erau toate fericirile și toate nenorocirile care se pot întîmpla în viață. Se spune că această roată a fost făcută pentru întîia dată de însuși Bhodisat, din boabe de orez, în colbul drumului, pentru a învăța pe discipolii săi. Veacurile de mai tîrziu au limpezit această imagine în sute de figuri mărunte, și fiecare linie își are semnificația ei. Numai foarte puțini pot tălmăci parabola acestei imagini, și în toată lumea nu se găsesc nici douăzeci de oameni care să fie în stare să o

deseneze cu precizie, fără să aibă un model la îndemînă; iar din cei care pot să o și deseneze și să o explice, nu sînt decît trei inși.

— Am învățat și eu să desenez, dar desenul acesta este o minune a minunilor, zise Kim.

— Eu am făcut acest desen ani de-a rîndul. A fost un timp cînd îl terminam de la aprinsul luminii în opaiț, pînă cînd venea rîndul să schimbi feștilele. Te voi pregăti și pe tine pentru ca să poți face acest desen și te voi învăța ca să-l tălmăcești.

— Prin urmare plecăm la drum?

— Drumul este scopul cercetărilor noastre. Te-am așteptat să vii. Mi s-a arătat destul de limpede în visurile mele, mai ales în noaptea cînd porțile înțelepciunii s-au închis pentru prima dată pe urma ta, că fără tine nu voi reuși să-mi găsesc niciodată rîul pe care-l caut. In nenumărate rînduri, după cum știi și tu, am încercat să îndepărtez de la mine această viziune, căci mă temeam că este deșertăciune. Tocmai de aceea n-am vrut să te iau cu mine în ziua aceea cînd am mîncat plăcintă amîndoi pe marginea rîului din Lucknow. Nu voiam să te iau cu mine, căci nu sosise vremea și nici nu ne putea fi alegerea prielnică. Am cutreierat pămîntul din munți și pînă la mare și de la mare pînă în munți, fără folos. Pe urmă mi-am adus aminte de *Jâtaka*.

Povesti lui Kim parabola cu elefantul cel care avea ferecat pe picioare un inel de fier, așa cum o povestise de atîtea ori preoților Jaini.

— Nu mai am nevoie de nici un fel de confirmare, zise el drept încheiere. Tu mi-ai fost trimis pentru ca să-mi stai într-ajutor. In ziua cînd am rămas singur, din cauză că tu mi-ai fost luat, cercetările mele nu mai aveau nici un rost. Prin urmare ne vom ridica de aici din nou împreună, și de

astă dată sînt încredințat că cercetarea mea va avea bun sfîrșit.

— Incotro ne ducem?

— Prietene al tuturora, asta nu are nici un fel de importanță. Cercetările mele sînt sigure, așa cum ți-am spus. La nevoie,rîul ar putea să izbucnească din pămînt, chiar la picioarele noastre. Am făcut o faptă bună, trimițîndu-te să treci porțile înțelepciunii, și să ai cea mai prețioasă dintre podoabele care pot fi date acolo omului. Tu te-ai întors acum, după cît văd, ca urmaș al lui Sakyamuni, doctorul, care în Bhotiyal are numeroase altare unde este slăvit. Atît îmi ajunge. Sîntem împreună, și toate sînt din nou așa cum erau înainte de asta... prietene a toată lumea... prietene al stelelor... *chela* al meu!

Pe urmă începură să vorbească lucruri obișnuite, dar lama nu întrebă niciodată nimic despre felul de viață în institutul St. Xavier, și nici nu se interesă de purtările și obiceiurile sahibilor. Gîndurile lui se duceau înapoi, tot mai departe în trecut, și retrăi clipă cu clipă întîiul drum minunat pe care îl făcuseră împreună, și se simțea atît de mulțumit încît începu să rîdă încetișor, apoi se adună ghem și simțindu-și pleoapele grele, ațipi legănat de somnul ușor al bătrîneților.

Kim urmărea razele tulburi de soare care se stingeau în largul curții și începu să se joace cu pumnalul său de alungat umbrele și cu mătăniile. Larma depărtată din Benares care este cel mai vechi oraș din toate orașele pămîntului, și e zi și noapte mereu treaz în fața zeilor săi, se auzea fărîmîndu-se sub zidurile templului, cum se fărîmă valurile unei mări furioase la picioarele digurilor. Din cînd în cînd cîte un preot Jain trecea prin curte, în mînă cu cîte o ofrandă pe care o punea în fața icoanelor,

apoi mătura cărarea în jurul lui, de teamă să nu calce vreo gîză care i-ar putea ieși în cale. In fundul umbrei clipea feștila unui opaiț, și numaidecît se auzea și psalmodia rugăciunilor. Urmărea stelele cum apăreau una după alta din fundul întunericului tulbure și profund, pînă cînd se simți moleșit și se întinse în fața altarului să doarmă. In aceeași noapte visă numai în hindustană, fără nici un amestec de cuvinte englezești.

— Sfîntule, zise Kim cînd văzu că pe la ceasurile trei dinspre ziuă se trezise și lama din visurile lui și se pregătea de plecare, ce facem cu copilul căruia i-am dat ieri medicamente? Jatul va sosi aici, de cum va începe să se lumineze de ziuă.

— Bună vorbă. In graba de a pleca la drum, era să fac o greșeală, răspunse bătrînul, și așezîndu-se pe perne, începu să-și plimbe mătăniile printre degete. Nu mai încape nici o îndoială, omul bătrîn ajunge în mintea copiilor, zise el cu convingere. Cînd vor ceva, trebuie să le dai numaidecît, căci altfel se supără și încep să plîngă. De multe ori cînd eram plecat la drum, mă supăram și începeam să bat din picioare, din cauză că în fața mea era un car cu boi, sau cînd se întîmpla ca un nor de praf să-mi întunece vederea. Cînd eram însă bărbat în toate puterile, asta foarte demult, lucrurile acestea nu se întîmplau așa. In orice caz e foarte rău...

— Bine sfîntule, dar tu ești destul de bătrîn.

— Ce s-a întîmplat, s-a întîmplat. O vorbă a plecat în vînt, și fie bătrîn, fie tînăr, sănătos sau suferind, înțelept sau neștiutor, cine mai poate aduce înapoi vorba plecată și opri lucrurile din mersul lor? Crezi că roata se oprește

din mersul ei dacă se întîmplă să fie învîrtită de un copil sau de un beţiv, dragă *chela?* Lumea aceasta este mare şi îngrozitoare.

— Eu cred că lumea este foarte bună, zise Kim şi căscă. Ce se găseşte de mîncat pe aici, căci n-am mîncat tocmai de ieri?

— Am uitat cu totul de nevoile tale. Colo găseşti ceai bun de Bhotiyal şi o strachină de orez rece.

— Cu astfel de mîncare nu ajungem prea departe.

Lui Kim, ca oricărui european, îi lăsa gura apă după o bucată de friptură, dar astfel de mîncăruri nu se găsesc într-un templu. Cu toate acestea în loc să fi plecat îndată, cu căţuea lui de cerşetor la subţioară, preferă să-şi ghiftuiască stomacul pînă se lumină de ziuă, cu felii din orezul rece. Puţin după aceea, sosi ţăranul care nu mai ştia cum să le mulţumească.

— Astă noapte nu l-au mai scuturat frigurile şi a început să asude, spunea el. Pune-ţi mîna şi vedeţi că pielea pe el e netedă şi curată. I-au plăcut foarte mult tabletele de extract şi laptele l-a băut cu multă poftă.

Apoi ridică vălul de pe obrazul băiatului, şi acesta zîmbi somnoros, uitîndu-se la Kim. Cîţiva preoţi Jaini se adunaseră în faţa uşii, fără să scoată o vorbă şi fără să piardă nimic din cele ce se petreceau în faţa lor. Preoţii ştiau, şi Kim ştia de asemenea că aceşti preoţi aflaseră despre revenirea discipolului lui lama. Cu toate acestea fiind oameni de înţeles, nu veniseră în timpul nopţii să-i supere nici cu prezenţa lor, nici cu vorba şi nici cu un gest cel puţin. Tocmai din cauza aceasta Kim îi răsplăti de cum se făcu ziuă.

— Frăţioare, mulţumeşte zeilor Jainilor, zise el neştiind cum se numesc aceşti zei. Frigurile au încetat cu totul.

— Uitaţi-vă, priviţi-l, zise lama care nu mai putea de

mulțumire în mijlocul grupului de preoți care îl găzduiseră timp de trei ani. Ați mai văzut vreodată un astfel de *chela?* El slujește pre Domnul nostru cel care alină suferințele.

Cultul Jainilor recunoaște în mod oficial toate zeitățile hindustane, precum și pe Lingam și șarpele. Ei sînt adepți ai tradiției brahmane și recunosc toate drepturile cîștigate ale castei hindustane. Tocmai din cauza aceasta, pentru că ei toți cunoșteau pe lama care era om bătrîn și pe care-l iubeau, care era oaspetele lor, și plecase în căutarea adevărului, și pentru că nopți de-a rîndul stătea de vorbă cu starețul lor, un metaphizician de meticuloasă conversație care ar fi fost capabil să spintece un fir de păr în patru, murmurară ceva în semn de aprobare.

— Nu uita, zise Kim plecîndu-se asupra copilului, că acest rău ar putea să se întoarcă.

— Dacă tu vei fi aproape ca să spui descîntecul anume pentru boala lui, răul nu se va mai întoarce, răspunse tatăl băiatului.

— Peste puțin timp noi vom pleca.

— Asta este adevărat, zise lama adresîndu-se preoților. Plecăm împreună, pentru a continua cercetările despre care v-am vorbit de atîtea ori. Am așteptat pînă în ziua cînd *chela* al meu va fi destul de mare. Priviți-l! Acum ne vom îndrepta spre miazănoapte. O, voi oameni cumsecade, ochii mei nu vor mai vedea niciodată acest loc care a fost sălaș de odihnă pentru mine.

— Bine, dar eu nu sînt cerșetor, zise țăranul și ridicîndu-se în picioare, se întinse după copil.

— Stai liniștit, nu tulbura pe omul acesta sfînt, strigă unul dintre preoți.

— Du-te acum, îi zise Kim în șoaptă. Ne vom întîlni sub podul drumului de fier, și te implor în numele tuturor

zeilor noștri din Punjab, să ne aduci de mîncare, curry, legume, plăcinte, prăjite în untură și dulciuri. Mai ales dulciuri. Intoarce-te repede!

Paloarea înfățișării lui Kim care era chinuit de foame, îi sta foarte bine acum după ce se ridicase în picioare, îmbrăcat în hainele lungi și mohorîte, cu o mînă pe șiragul de mătănii, iar cu cealaltă ridicată în semn de binecuvîntare, așa cum văzuse că face lama. Dacă la această scenă ar fi fost de față și un călător englez, ar fi zis că seamănă aidoma cu un sfînt dintr-un vitraliu, cînd în realitate el nu era decît un flăcăuaș în primii ani de bărbăție și cu pîntecele chiorlăind de foame.

Ceremonialul despărțirii fu lung, căci se repetă de trei ori la rînd. Cercetătorul veșnicului adevăr, cel care invitase pe lama să coboare din întunericul depărtatului Thibet și să poposească în acest templu, un bătrîn cu fața albă, lucitoare ca argintul și cu chelie, nu luă parte la această ceremonie a despărțirii, ci se mulțumi să stea cufundat în meditații, printre icoanele așezate în curte. Ceilalți însă se înghesuiau în jurul lui lama, încercînd să-l convingă să primească cîteva daruri neînsemnate, o cutioară de betel, o călimară nouă de fier, o traistă pentru alimente, și alte lucruri asemănătoare... căutînd să-i atragă atenția asupra primejdiilor care îl așteptau în lumea dinafară, și profețind reușita cercetărilor lui. In timpul acesta, Kim sta ghemuit pe treptele de piatră ale templului și se simțea mai singur ca niciodată, și-și făcea socoteala în limba pe care o învățase la St. Xavier.

— La urma urmelor eu sînt de vină, își zise el. Cînd eram cu Mahbub, mîncam pîinea lui Mahbub sau pe a lui Lurgan Sahib. La St. Xavier mîncam de trei ori pe zi. Aici însă va trebui să fiu de acum înainte cu ochii în patru. Afară de asta, nu prea sînt nici în formă... Ce poftă aș mai

avea de o strachină de carne!... N-ai terminat încă sfîntule?

Lama cu mîinile ridicate deasupra capului, începu să intoneze o binecuvîntare în limba chineză, cu foarte multe înfloriturí.

— Va trebui să mă sprijin pe umărul tău, fiule, zise bătrînul după ce porţile templului se închiseră în urma lui. Mi se pare că mi s-au înţepenit picioarele.

Greutatea unui om de statura bătrînului, nu era tocmai lucru de nimic, să o cari pe umăr în lungul nenumăratelor străzi întortochiate şi pline de lume, aşa că bietul Kim care purta pe umeri o mulţime de pachete şi legături de care aveau nevoie la drum, se simţi foarte mulţumit cînd putu să se oprească sub umbra podului de la calea ferată.

— Aici ne oprim să mîncăm, zise Kim categoric, văzînd că apare Kamboh, într-o mînă cu un coş de provizii, şi în braţe cu copilul. Hainele albastre fluturau pe el şi începu să zîmbească, de cum se arătă în zare.

— Treceţi la mîncare, sfinţilor, le strigă el de departe. (Se opriră pe prundul malurilor sub prima arcadă a podului, destul de departe de ceilalţi preoţi înfometaţi. V-am adus orez şi un curry foarte gustos, plăcinte calde şi parfumate cu *hing* (asafoetida), un ulcior de lapte acru şi zahăr. Crăişor al lanurilor mele, zise ţăranul întorcîndu-se spre fiul său, trebuie să arătăm acestor sfinţi că noi jaţii din Jullundur ştim preţui o faptă bună care ni s-a făcut... Am aflat că Jainii nu mănîncă nici un fel de mîncare pe care nu şi-au pregătit-o ei înşişi, dar adevăr grăiesc (şi privirile lui se pierdură în lungul rîului pustiu, apoi se întoarseră spre ţărmul din faţă) acolo unde nu e nici un ochi străin să te vadă, nu poate fi vorba nici de castă.

— Noi însă, răspunse Kim, întorcîndu-se cu spatele şi umplînd o frunză care slujea de tingire pentru lama, nu

facem parte din nici un fel de castă.

Incepură apoi să îmbuce cu lăcomie și fără vorbă din proviziile gustoase. Kim nici nu băgă de seamă că și Kamboh era îmbrăcat ca pentru drum, decît în clipa cînd adună și ultimile fărîmituri de mîncare cu vîrful degetelor pe care și le linse.

— Dacă drumurile noastre se îndreaptă spre aceeași parte de lume, eu voi merge cu tine, zise omul, căci nu se găsesc în toate părțile oameni care să facă minuni, și copilul meu este încă destul de slab. Cu toate acestea, trebuie să știți că eu nu sînt deloc o fire arțăgoasă, continuă el și plecîndu-se, își ridică măciuca ferecată de bambus și o învîrti în aer. Despre noi jații, se spune că am fi cîrcotași, dar asta nu e adevărat; cel mult cînd ne stă cineva împotrivă; atunci începem să vedem roșu ca și taurii din pășunile noastre.

— Fie cum zici, răspunse Kim. O măciucă bună poate fi de folos la vremea ei.

Lama se uita indiferent, în susul rîului, pe țărmul căruia se ridicau coloane dese de fum de pe rugurile care ardeau fără încetare. Din cînd în cînd, cu toate ordinele de oprire date de autoritățile comunei, valurile rîului scoteau la suprafață cîte un cadavru pe jumătate ars, dus de șuvoiul apei la vale.

— Dacă n-ai fi fost tu, continuă Kamboh, poate aș fi venit și eu astăzi cu acesta pînă aici, zise el strîngîndu-și copilul la sîn. Preoții ne spun că Benares este un oraș sfînt și e bine să mori dus de apele lui. De asta nimeni nu se îndoiește. Eu însă, nu le cunosc zeii și ei îmi cer bani mereu. Cînd faci o ofrandă în fața unui cap ras, acesta îți spune dinainte că nu-ți va fi de nici un folos, dacă nu faci și pe a doua. Spală-te aici, spală-te dincolo. Stropește-te cu apă, bea și spală-te, aruncă flori în undă, dar nu uita să

dai mereu bani preoților. Nu sfinților, pentru mine nu există nimic în lume mai presus decît Punjabul, și *doab*-ul din Jullundur care este cel mai bun ogor.

— Am spus de repetate ori... mi se pare chiar la templu... că la nevoie rîul se va deschide chiar la picioarele noastre. Prin urmare ne vom îndrepta spre miazănoapte, zise lama ridicîndu-se în picioare. Imi aduc aminte de un loc plăcut, plin de pomi încărcați de roade, la umbra cărora te poți așeza să stai în meditație, și aerul este mai răcoros decît aici, căci vînturile bat dinspre munți și aduc miresmele zăpezilor.

— Cum îi zice acestui loc? întrebă Kim.

— De unde aș putea să știu? Tu nu știi cum îi zice?... Dar n-ai de unde, căci asta s-a întîmplat după plecarea armatei din bivuac, după ce te-au luat cu ei. Aveam acolo o cameră alături de culcușul porumbeilor, și puteam sta tihnit în mijlocul meditațiilor mele... afară de timpul cînd venea la mine femeia aceea guralivă.

— Aha, femeia din Kulu. Atunci este aproape de Saharunpore, zise Kim și începu să rîdă.

— Cum se manifestă duhurile în gîndurile învățătorului tău! Va umbla tot drumul acesta pe jos, pentru ispășirea păcatelor din trecutul lui depărtat? întrebă Jatul curios. Pînă la Delhi e drum foarte lung.

— Nu; voi cerși un *tikkut*, ca să ne putem duce cu *te-rainul*, răspunse Kim.

In India nu e obiceiul ca oamenii să spună și altora că au bani pentru nevoile lor.

— Pentru numele Domnului, hai atunci să luăm repede carul de foc. Fiul meu se va simți foarte bine în brațele mă-si. Guvernul a pus asupra noastră o mulțime de biruri, dar ne-a dat și ceva bun: *te-rainul* care te duce repede

între prieteni și face ca cei mîhniți să se întîlnească unul cu altul. Mare lucru e și *te-rainul* acesta.

Peste două ceasuri se îngrămădiră cu toții de-a valma într-un vagon și ceasurile călduroase ale zilei le petrecură dormind. Kamboh adresă lui Kim nenumărate întrebări privitoare la drumurile pe care le făcea lama și la preocupările lui, iar băiatul îi dădu cîteva răspunsuri destul de caraghioase. Kim se simțea foarte mulțumit că se găsea acolo unde era și putea să admire peisajele regiunii din partea de apus a drumului care ducea spre miazănoapte, dar în același timp să stea de vorbă cu mulțimea de călători care se schimba mereu în vagon. Chiar în zilele noastre, biletele de tren și perforarea acestora sînt ceva de neînțeles pentru populația din India. Le este peste putință să priceapă cum se poate ca după ce ei au plătit o sumă de bani pentru o bucățică de hîrtie vrăjită, să vină un om cu totul străin și să ia cîte o bucată din ea. Tocmai din cauza aceasta se întîmplă foarte dese discuții între indigeni și controlorii eurasieni care se găsesc în serviciul căilor ferate. Kim interveni în cîteva cazuri cu sfatul lui, menit să pună capăt discuțiilor acestora, și pentru a arăta lui lama și jatului care-i însoțea, cît este el de înțelept. In drumul spre Somna însă, destinul îi dădu puțin de gîndit. Aici, tocmai cînd trenul se punea în mișcare, se repezi în vagon, un om mic de statură și slab, un Mahratta, după cît putea judeca Kim, privindu-i turbanul țuguiat și șalul înfășurat în jurul lui. Omul avea o tăietură pe obraz, și halatul de pe el făcut ferfeniță, iar un picior îl avea legat. Străinul spunea că s-a răsturnat cu căruța și era gata să fie strivit: plecase la drum spre Delhi, unde trăia fiul său. Kim îl urmări cu multă atenție. Dacă ar fi fost tîrît de căruță, cum spunea el, atunci pe trupul lui

s-ar fi văzut zgîrieturi pricinuite de pietrișul drumului. Toate urmele de răni de pe el însă, erau tăieturi, și dacă s-ar fi răsturnat cu căruța, ar fi fost peste putință să pară atît de înspăimîntat. Cînd încercă să-și înoade în jurul gîtului cămașa sfîșiată, se văzu că poartă un amulet din cele numite „întăritoare de suflet". In general, amuletele sînt cam toate la fel, dar nu toate sînt făcute în formă pătrată, din sîrmă de alamă, de asemenea sînt foarte puține dintre acelea de argint pe o parte cu email negru. Afară de lama și de Kamboh, nu mai era nimeni în vagonul, care din fericire era cu pereții fără uși, după vechile modele, și foarte solid. Kim se prefăcu că vrea să se scarpine și băgîndu-și mîna în sîn, scoase amuletul. Mahrattanul se schimbă numaidecît la față, și-și scoase și el amuletul la iveală.

— Eram foarte grăbit, continuă străinul adresîndu-se lui Kamboh, și carul condus de un băiat, a intrat cu roata într-un șanț, așa că nu numai eu am pățit ceea ce vedeți, dar mi-am risipit și un castron întreg de *tarkeean*. Pe ziua de astăzi nu am fost fiu al vrăjilor (om cu noroc).

— Asta înseamnă o mare pierdere, zise Kamboh cu indiferență, căci cele întîmplate la Benares îl făceau să fie bănuitor.

— Cine l-a preparat? întrebă Kim.

— O femeie, răspunse Mahratta ridicînd privirea.

— Toate femeile se pricep să prepare un *tarkeean*, interveni Kamboh. După cît știu eu, este un curry foarte gustos.

— Da, este un curry foarte bun, răspunse Mahratta.

— Și foarte ieftin. Dar din ce castă faci parte? întrebă Kim.

— Acolo unde merge omul ca să găsească *tarkeean*, nu există nici un fel de castă, răspunse Mahratta,

întrebuințînd cadența prescrisă. Tu pe cine slujești?

— Sînt în slujba acestui om sfînt, răspunse Kim și întinzînd brațul îi arătă pe lama care adormise fericit. Bătrînul se trezi numaidecît, auzind cuvintele lui.

— O, copilul acesta mi-a fost trimis de sus, pentru ca să-mi stea într-ajutor. Il cheamă Prietenul a toată lumea, dar i se mai zice și Prietenul stelelor. Acum este vindecător al suferinzilor, căci a ajuns la vîrsta bărbăției. Mare este înțelepciunea lui...

— Este și fiu al vrăjilor, adăugă Kim cu glas încet, în timp ce Kamboh se grăbi să prepare o pipă, înainte ca Mahratta să înceapă să i-o ceară.

— Dar *cel* de colo cine este? întrebă străinul speriat.

— Un om căruia i-am... noi i-am vindecat copilul și care ne este foarte obligat, răspunse Kim. Stai lîngă fereastră, om din Jullundur, căci avem aici un bolnav.

— Hm, nu prea am obiceiul să stau de vorbă cu vagabonzi care îmi ies în cale la întîmplare. *Eu* nu am urechile ascuțite și nici nu sînt muiere să ascult la ce vorbesc alții, răspunse jatul și se așeză într-un colț depărtat al vagonului.

— Te pricepi la vindecat? Căci am intrat pînă în gît în nenorocirea asta, întrebă Mahratta, ca să nu mai lungească vorba.

— Omul acesta are tăieturi și vînătăi pe tot trupul, zise Kim. Voi încerca să-l vindec, dar să știi că între fiul tău și mine nu poate interveni nimic.

— Ai dreptate să spui aceste cuvinte. Eu știu că îți sînt dator pentru viața fiului meu, căci tu ești un făcător de minuni... știu foarte bine.

— Arată-mi rănile, zise Kim și se plecă să examineze gîtul lui Mahratta, în timp ce inima îi bătea în piept, gata să-l sufoce, căci acesta era marele joc cu primejdia. In

timp ce eu voi recita un descîntec, tu dragă frate, spune-mi repede ceea ce ai de spus.

— Vin din partea de miazăzi unde am avut o însărcinare. Unul dintre ai noștri a fost găsit la marginea drumului cu beregata tăiată. Ai auzit de asta? (Kim dădu din cap, căci el nu aflase nimic despre predecesorul lui E. 23 care fusese găsit îmbrăcat în hainele unui negustor arab, cu gîtul tăiat în marginea unui drum care urca din partea de miazăzi). După ce am găsit o anumită scrisoare pentru care fusesem trimis, am plecat încoace. Am fugit din oraș și m-am îndreptat spre Mhow. Eram atît de sigur că mi-au pierdut urma, încît nici nu mi-am schimbat înfățișarea. La Mhow s-a găsit o femeie care să mă învinovățească de furtul unor odoare, săvîrșit tocmai în orașul din care plecasem. Am băgat atunci de seamă că toată lumea din Mhow era contra mea. Am reușit să fug din Mhow în timp de noapte, plătind poliția care la rîndul ei fusese plătită să mă predea fără nici un fel de cercetare, dușmanilor mei din partea de miazăzi. Am stat apoi timp de o săptămînă ca pelerin în templul din vechiul oraș Chitor, dar n-am reușit să mă debarasez de scrisoarea pe care trebuia să o ridic de unde fusese. Am îngropat-o sub Piatra Reginei, din orașul Chitor, la locul știut de noi toți.

Kim nu cunoștea locul, dar pentru nimic în lume nu ar fi întrerupt firul povestirii străinului.

— La Chitor, bagă bine de seamă, eram pe pămîntul regilor, căci Kotah care se găsește în partea de răsărit, cade dincolo de hotarele stăpînite de Regina noastră, și tot în partea de răsărit este și Jeypur și Gwalior. Nici uneia nici alteia dintre aceste provincii nu le plac spionii, prin urmare nu te poți aștepta la nici un fel de judecată. Am fost urmărit ca un șacal opărit, dar am reușit să fug spre Bandakui, unde am aflat că sînt acuzat de omor, anume

de asasinarea unui copil în orașul din care plecasem, și cei din Bandakui mă așteptau cu cadavrul și martorii, hotărîți să pună mîna pe mine.

— Bine, dar Guvernul nu poate interveni?

— Noi cei care facem parte din această organizație nu putem aștepta nici un fel de protecție. Dacă ne este scris să murim, murim și s-a terminat, căci numele nostru este șters pentru totdeauna din registre. La Bandakui unde stă unul de ai noștri, mi-am zis că ar fi bine să-mi pierd urma, și m-am schimbat la față, așa că m-am deghizat în Mahratta. Am venit apoi pînă la Agra și aveam de gînd să mă cobor spre Chitor, ca să iau scrisoarea. Eram atît de sigur că mi-au pierdut urma, încît n-am trimis nici un *tar* ca să-i anunț unde se găsește scrisoarea, căci voiam ca tot meritul să fie al meu.

Kim dădu din cap în semn de aprobare, căci cunoștea și el acest orgoliu.

— Umblînd însă pe străzile din Agra, m-am pomenit față în față cu un om care mă învinuia în gura mare, că-i datorez o sumă de bani, și înconjurat de o mulțime de martori, voia să mă tîrască pe loc în fața judecătorilor. Ascultă dragul meu, cei din sud sînt oameni deștepți. Spunea că m-a recunoscut că eu sînt agentul lui pentru plasarea recoltei de bumbac, arde-l-ar focul cel veșnic.

— Erai agentul lui cu adevărat?

— Nu fi prost! Eu eram omul căutat din cauza scrisorii. Am rupt-o la fugă spre cartierul casapilor și am scăpat în casa unui evreu, dar acesta temîndu-se de o revoltă, m-a alungat. De aici am venit pe jos pînă în drumul care duce spre Somna... aveam asupra mea exact banii necesari pentru un tikkut pînă la Delhi... și în timp ce mă zbăteam pe fundul unei gropi scuturat de friguri, mă pomenesc cu unul care iese din hățiș, și după ce m-a bătut crîncen și m-a

tăiat, m-a scotocit pînă la piele, din cap pînă în picioare. Eram aproape de *te-rain* și se putea auzi destul de bine apropiindu-se.

— Cum de n-a profitat de ocazie ca să-ți taie gîtul?

— Atît de proști nu sînt nici ei. Dacă voi fi prins la Delhi, la cererea judecătorilor, care vor avea la îndemînă probele de asasinat, voi fi extrădat Statului care mă reclamă. Mă voi întoarce sub escortă și voi muri încet, ca să servesc de exemplu pentru ceilalți din organizația noastră. Țara de jos nu este țara mea. Alerg roată, ca o capră cu un singur ochi. N-am mîncat de două zile. Sînt însemnat, și-și duse mîna la legătura murdară pe care o avea în jurul piciorului, așa că la Delhi voi fi recunoscut.

— La urma urmelor în *te-rain* te găsești în deplină siguranță.

— Dacă ai trăi un an încheiat în slujba organizației noastre, nu cred că mi-ai mai spune odată aceleași cuvinte. Telegraful trebuie să bată acum cu înfrigurare, și la Delhi vor afla toate semnalmentele mele, căci îmi vor descrie toate zgîrieturile și toate zdrențele care se găsesc pe trupul meu. Douăzeci de inși, la nevoie chiar o sută, se vor găsi să jure că am omorît copilul, iar tu nu mă vei putea ajuta cu nimic.

Kim cunoștea destul de bine procedurile indigenilor, pentru ca să-și dea seama că înscenarea aceasta a fost studiată dinainte, pînă în cele mai mici amănunte, și că se va găsi pînă și cadavrul. Din cînd în cînd, Mahratta își crispa degetele de deznădejde. Jatul privea îmbufnat din colțul său, iar lama era ocupat cu mătăniile; în timpul acesta Kim examina gîtul străinului, prefăcîndu-se că murmură un descîntec, și-și făcu un plan cît ai clipi.

— Ai vreun mijloc ca să-mi poți schimba înfățișarea? Altfel sînt mort. In cinci... cel mult zece minute, dacă nu

m-ar fi încolțit atît de cumplit, aș fi putut să...

— L-ai vindecat, făcătorule de minuni? întrebă jatul morocănos, căci văd că-l descînți cam demult.

— Nu, căci văd că rănile lui nu pot fi vindecate cu descîntece; poate cel mult dacă timp de trei zile ar zăcea îmbrăcat în haine de *batragi.*

Acest procedeu este o penitență cunoscută pe care de multe ori duhovnicii o impun cîte unui negustor bogat și hrăpăreț.

— Un preot caută întotdeauna să facă și din alții preoți, răspunse Kamboh care ca orice om superstițios, nu se putea stăpîni să nu ia în bătaie de joc, chiar propria lui credință.

— Prin urmare și fiul tău va deveni preot. Cred că a sosit timpul să-i mai dau un medicament.

— Noi jații sîntem cu toții niște bivoli, răspunse țăranul îmbunat.

Kim frecă de buzele subțiri ale băiatului o fărîmă din medicamentul amar.

— Nu ți-am cerut nimic, zise el răstit, întorcîndu-se spre tatăl băiatului, decît ceva de mîncare. Poate ești supărat din cauza asta? Acum voi vindeca un alt om, crăișorule, dacă îmi dai voie.

Omul întinse brațele ca niște cîngi spre el și începu să se roage:

— Te rog, fii bun, nu-ți bate joc de mine în felul acesta.

— Aș vrea să vindec pe bolnavul de colo, și ar fi o faptă bună dacă mi-ai da o mînă de ajutor. Ce fel de cenușă ai în lulea? Albă... asta va fi foarte bună. Intre merindele pe care le-ai adus nu cumva se găsește și șofran crud?

— De... eu...

— Deschide legătura!

In legătura țăranului erau o mulțime de nimicuri: bucăți

de pînză, unsori primite de la felceri, daruri ieftine cumpărate din bîlciuri, un șervet plin de *atta,* un fel de păsat indigen de culoare cenușie, legături de tutun din miazăzi, cîteva camișe colorate pentru pipe și un pachet cu ingrediente pentru preparat curry, toate învelite într-o cîrpă. Kim le răsturnă pe toate, luînd înfățișarea unui vrăjitor priceput care știe ce face, și începu să îngîne un descîntec mahomedan.

— Înțelepciunea aceasta am învățat-o de la sahibi, șopti el întorcîndu-se spre lama, (aici dacă te gîndești la ceea ce învățase de la Lurgan, avea deplină dreptate). In zodia omului acestuia este scrisă o mare nenorocire, cel puțin așa scrie în stele, și aceasta îl urmărește pretutindeni. Ce zici, să alung răul?

— Prietene al stelelor, tot ce ai făcut tu, a fost bine făcut. Să fie pe voia ta. Mai este cineva care așteaptă vindecare?

— Repede, haide repede, căci trenul se poate opri, gemu Mahratta.

— O vindecare chiar în pragul morții, răspunse Kim amestecînd făina jatului cu praful de cărbune și cenușa tutunului din luleaua de lut roșu. Fără o vorbă E. 23 își desfăcu turbanul și scuturînd din cap, pletele negre îi coborîră pe ceafă.

— Aceasta este hrana mea... preotule, murmură jatul.

— A intrat un bivol în mijlocul templului. Indrăznești să ridici ochii atît de sus? întrebă Kim. Trebuie-să dezvălui mistere în fața unui imbecil. Păzește-ți ochii căci mi se pare că ai o urmă de albeață pe ei. Ți-am scăpat copilul de la moarte și drept recunoștință tu... nerușinatule! (Omul se rușină la cuvintele lui, căci Kim părea că ia lucrurile în serios). Vrei să te blestem, sau vrei... (și plecîndu-se, ridică de jos cîrpa în care fuseseră legate lucrurile, și o puse

omului în cap)... dacă vei îndrăzni să te gîndeşti numai, că ar fi bine să te uiţi la ce voi face eu, atunci să ştii că nu te voi mai putea scăpa. Stai aici, şi să nu mai scoţi nici un cuvînt.

— Sînt orb şi surd. Numai nu mă blestema. Hai copilaşul meu... să ne jucăm de-a v-aţi ascunselea. Dar fie-ţi milă de mine şi nu ridica de pe capul meu cîrpa cu care sînt acoperit.

— Am o rază de speranţă, zise E. 23. Care este planul tău?

— Vom vedea mai tîrziu, răspunse Kim şi-i făcu semn să-şi scoată cămaşa.

Ca orice om de la miazănoapte E. 23 ezită să se despoaie în faţa lui.

— Din ce castă face parte un gît care nu mai ţine de trup? întrebă Kim dezbrăcîndu-l pînă la cingătoare. Va trebui să fac din tine un Saddhu, cu trupul complet galben. Dă-ţi jos hainele şi trece-ţi părul peste ochi, pînă scutur cenuşa pe tine. Pe urmă să-ţi fac şi un semn de castă pe frunte, zise el şi scoţîndu-şi din sîn cutioara cu vopsele de topograf, luă pe cea de carmin.

— Mi se pare că tu eşti abia la începutul meseriei? întrebă E. 23, care căuta să-şi salveze viaţa, în timp ce lepădă de pe el hainele cu care era îmbrăcat şi Kim îi zugrăvi semnul unei caste nobile între sprîncenele încărcate de cenuşă.

— Dragă frate, eu fac parte din grupare numai de două zile, răspunse Kim. Pune mai multă cenuşă pe piept.

— Ai cunoscut pe unul care vindecă perle bolnave? întrebă străinul şi dintr-un singur gest îşi desfăcu pînza cu care îi era înfăşurat turbanul, de plezni în aer ca un bici, apoi se încinse cu ea peste mijloc, căutînd să se înfăşoare cu tot meşteşugul cu care un Saddhu îşi încinge brîul.

— Ah, va să zică tu cunoști procedeele lui? Mi-a fost și mie cîtva timp învățător. Trebuie să-ți desfac piciorul; cenușa vindecă și rănile. Freacă-te bine pe tot locul.

— Odinioară eram mîndria lui, dar văd că tu ești mult mai bun decît mine. Zeii au fost buni cu noi. Dă-mi mie *asta.*

Intre lucrurile jatului găsise și o cutie de tinichea albă, plină cu buline de opiu. E. 23 își umplu mîna și le dădu pe gît.

— Sînt bune contra foamei, a spaimei și a frigului, zise el. Afară de asta fac să ți se rosească ochii. Cred că acum voi fi din nou în stare să mă joc cu primejdia. Nu ne mai lipsește decît un cleste Saddhu. Ce facem cu hainele cele vechi?

Kim le făcu sul și le băgă sub tunica lui largă. Cu o bucată de vopsea de ocru începu să-i tragă linii largi pe picioare și pe piept, peste vopseaua de șofran și stratul de cenușă și făină.

— Sîngele închegat pe haine ar fi deajuns pentru ca să fiu spînzurat.

— Se poate, dar nu e nevoie să le arunci pe fereastră... Am terminat. Intoarce-te și privește jatule, iar glasul lui tremură pătruns de aceeași satisfacție ca al unui copil cînd reușește să facă o glumă cu haz.

Zeii ne-au luat sub scutul lor, răspunse Kamboh, apărînd de sub învelitoarea lui,ca un bivol care apare din mijlocul păpurișului. Dar unde este Mahratta? Ce ai făcut cu el?

Kim fusese învățat de Lurgan Sahib cum trebuie să procedeze, dar afară de asta chiar E. 23 era prin forța lucrurilor un bun actor. In locul negustorului slăbănog care tremura ca varga, în colțul vagonului, era acum un Saddhu aproape gol, cu trupul uns cu cenușă și vărgat de

culori gălbui, cu părul plin de praf și ochii umflați (pe stomacul gol opiul își face efectul foarte repede) și plini de îndrăzneală și brutalitate. Era așezat cu picioarele încrucișate sub el, la gît cu mătăniile cafenii ale lui Kim și pe umeri cu o bucată de stofă persană, înflorită. Copilul își îngropă capul la pieptul tatălui său care se uita consternat.

— Ridică fruntea, crăișorule; am plecat la drum împreună cu vrăjitorii, dar să nu-ți fie teamă, căci nu mănîncă oameni. Ei haide, nu plînge... căci n-are nici un rost ca azi să vindeci un copil bolnav de moarte, pentru ca mîine să-l omori singur cu spaimele.

— Copilul va fi mulțumit toată viața, căci a fost de față la o vindecare nemaiauzită. Pe vremea cînd eram și eu de seama lui, făceam cai și oameni din argilă.

— Am făcut și eu, iar noaptea vine Sir Banas și le dă viață, în dosul grămezii de gunoi din fața bucătăriei noastre, gînguri copilul.

— Va să zică nu te sperii de nimic, nu e așa crăișorule?

— M-am speriat pentru că am văzut și pe tatăl meu că s-a speriat. L-am simțit cum îi tremurau brațele.

— Ia te uită, găinarul! exclamă Kim. (Jatul rușinat începu să rîdă și el). Ai vindecat pe acest nenorocit negustor de o boală grea. Va trebui acum să-și lase aici toate lucrurile și condicele de conturi, și va trebui să stea trei nopți la rînd pe marginea drumului, pentru a-și răpune dușmanii, căci semnele stelelor sînt acum contra lui.

— Eu zic că din ce sînt mai puțini cămătari, va fi cu atît mai bine. Dar la urma urmelor, Saddhu, ne Saddhu, va trebui să-mi plătească bucata de pînză pe care o are pe umeri, căci face parte dintre lucrurile mele.

— Nu mai spune! Dar copilul pe care îl ai în brațe, mi se pare că nu mai departe decît acum două zile, ar fi

trebuit să-l pui pe rugul din marginea rîului. Mai am ceva de spus. Transformarea aceasta am făcut-o în fața ta, pentru că altfel nu se putea. I-am schimbat și trupul și sufletul. Prin urmare ascultă om din Jullundur; dacă se va întîmpla ca să-ți aduci aminte de ceea ce ai văzut și ai auzit aici, și să pomenești bătrînilor adunați sub copacul de sfat, sau în casa ta, sau preotului care va veni să binecuvînteze cireada ta, boala de grumăzare va da peste vitele tale, foc va lua coliba ta, iar șobolanii vor da iama în hambarele tale, și zeii noștri vor lovi cu blestem ogoarele tale din care rodul va pieri și iarba se va usca, secătuind pămîntul în calea ta și în urma plugului tău. (Acesta era un blestem pe care Kim îl auzise de la un *faquir* care sta în Poarta Taksali pe vremea cînd el era copil. Cu toate că trecuse multă vreme de atunci, blestemul își făcu efectul chiar acum).

— Incetează sfîntule, fie-ți milă de mine și încetează, se tîngui jatul. Nu blestema casa mea, căci nu am văzut nimic. N-am auzit nimic. Eu sînt robul tău! și plecîndu-se în genunchi sărută picioarele goale ale lui Kim și se bătu cu fruntea de dușumelele vagonului.

— Dar cum ție ți-a fost rînduit să mă ajuți cu o mînă de făină, cu puțin opiu și alte lucruri de nimic pe care le-am dat cuvenită cinstire întrebuințîndu-le în meșteșugul meu, zeii te vor binecuvînta pentru ceea ce mi-ai făcut, zise el și spre ușurarea omului, murmură o lungă binecuvîntare, dintre acelea pe care le învățase de la învățătorul său Lurgan Sahib.

Lama se uita la el din dosul ochelarilor cu mai multă atenție decît îl urmărise în timpul cît durase deghizarea.

— Prietene al Stelelor, zise el într-un tîrziu, tu ai cîștigat multă înțelepciune. Ferește-te ca aceasta să nu facă în sufletul tău loc pentru trufie. Nu se găsește om care

urmează Legea cea dreaptă, și cu toate acestea să vorbească despre ceea ce a văzut și a auzit, în fața altora, fără să se teamă de ce va urma.

— Nu, nu, așa ceva nu se întîmplă, se grăbi jatul să răspundă, de teamă ca bătrînul să nu înceapă aceeași serie de blesteme pe care le auzise de la ucenicul său.

In timpul acesta E. *3 respiră ușurat și se lăsă în voia opiului care pentru un asiat este în același timp hrană, tutun și vindecare.*

Și așa, în mijlocul unei tăceri pe deasupra căreia plutea groaza și frica de necunoscut, trenul intră în gara Delhi pe la aprinsul luminilor.

CAPITOLUL XII

Cine-i îndrăgitul de zări ce marea dori cu săratele ape?
Muget din funduri de-adînc ridicat, ăulitul tăriei pustii
cînd prinde să sape?
Fiorul ce-aleargă în tremur domol pe pînza verde și sură
ca ciute în culcușuri speriate?
Cînd cerul coboară mai jos, să sugrume furtuna ce freamătă
urlă, fuge și vine?
Acela înțelege munteanul ce din șuier de viscol mireasma
zăpezii o simte ca mine,
Și pod pe prăpăstii întinde troieni, și cedrii doboară.

— Mi-a venit inima la loc, zise E. 23 strecurîndu-se în mijlocul mulțimii care mișuna pe platforma gării. Foamea și groaza fac pe oameni să-și piardă capul, altfel ar fi trebuit să mă gîndesc numaidecît la acest mijloc de scăpare. Am avut dreptate. Au venit să mă caute. Tu mi-ai scăpat viața.

Un grup de polițiști punjabi, îmbrăcați în pantaloni galbeni și conduși de un tînăr englez, care transpira din greu, despărțea lumea în două, căutînd să-și facă loc spre vagoanele trenului. In urma lor, nesimțit ca o pisică, venea un om pîntecos și gras, care după înfățișare trebuie să fi fost un funcționar al curții de justiție.

— Uită-te la tînărul sahib; citește o hîrtie, pe care o are în mînă; acestea trebuie să fie semnalmentele mele, zise E. 23. Umblă din vagon în vagon, ca pescarii cînd își întind năvoadele pe malul unui lac.

Cînd grupul polițiștilor ajunse la compartimentul lor, E. 23 își plimba mătăniile printre degete, cu mișcări grăbite și sigure, iar Kim făcea glume pe socoteala lui, din cauză că fusese atît de distrat, încît își pierduse cleștele cu inele, care sînt semnul caracteristic al unui Saddhu. Lama cufundat în meditație, privea drept în fața lui, iar țăranul își aduna lucrurile, aruncînd priviri piezișe celor care intraseră.

— Aici nu e nimeni, decît o ceată de boaite, strigă englezul în gura mare, și țăranul simți că este apucat de un fel de teamă; poliția indigenă înseamnă jaf pentru indigenii din toată India.

— Marea greutate este acum, să pot trimite o telegramă cu care să-i anunț unde se găsește ascunsă scrisoarea după care m-au trimis. In hainele acestea nu mă pot duce la oficiul de *tar* (telegrafic).

— Nu ești mulțumit că ți-am scăpat capul?

— Nu, dacă lucrul nu e decît pe jumătate terminat. Vindecătorul perlelor bolnave nu ți-a spus niciodată așa ceva? Uite vine un alt sahib!... Ah...

Era un chestor de la poliția districtuală, înalt și țeapăn în uniformă, cu centiron, cască și pinteni poleiți... așa că era foarte mîndru și se apropia răsucindu-și mustața neagră.

— Cît sînt de proști sahibii aceștia de la poliție, murmură Kim mulțumit.

E. 23 se uită la el cu coada ochiului.

— Cred că nu greșești deloc, răspunse el cu glasul schimbat. Mă duc să beau puțină apă. Ai grijă să nu-mi ia cineva locul.

O luă la fugă și era gata să cadă în brațele englezului, care îl primi cu o ploaie de înjurături debitate în dialect urdu, dar destul de prost.

— *Tam mut?* Ce, ești beat? Ce te repezi așa, de parcă toată gara din Delhi ar fi numai a ta.

E. 23, spre marea satisfacție a lui Kim, îi răspunse la rîndul lui, fără să-i tresară nici un mușchi al feței, cu un torent de înjurături. Scena aceasta îi aduse aminte de micii toboșari și măturătorii cazărmii din Umballa, de pe vremea primelor lui zile de îngrozitoare captivitate.

— Mă tîmpitule, strigă englezul cu glas tărăgănat. Nickle jao! Intoarce-te în vagonul tău!

Retrăgîndu-se, pas cu pas, plin de respect pentru ordinul primit, dar domolind glasul, care vărsa înjurăturile la adresa acestui D. S. P. (District Superintendant of Police), Saddhul cel galben se urcă din nou în vagon, afurisindu-l pînă la al șaptelea neam, în numele Pietrii Reginei și a celor care se găsesc scrise sub piatră (Kim era gata să facă o săritură în aer), și a unei întregi serii de zeități, de ale căror nume el nici nu auzise pînă acum.

— Nu te înțeleg ce spui, se răsti englezul, roșu de mînie, dar bănuiesc că trebuie să fie o obrăznicie fără pereche tot ce spui. Hai, pleacă de aici!

E. 23 prefăcîndu-se că nu înțelege ceea ce spune englezul, își scoase biletul de tren pe care polițistul i-l smulse din mînă.

— Oh, zoolum! Ce tiranie, gemu jatul din colțul vagonului, și totul pentru o simplă glumă. (El rîse cu poftă auzind ploaia de înjurături a lui Saddhu). Descîntecele tale sfîntule nu-și fac astăzi efectul.

Saddhu se luă după polițist, scîncind și implorîndu-l. Valul de călători ocupați de pachete și de copiii pe care îi aveau, nici nu băgă de seamă scena care se petrecuse alături de ei. Kim se furișă pe urma lor, căci prin minte îi fulgeră o amintire, despre un caz cînd mai auzise pe acest sahib furios și prost, vorbind cu o femeie bătrînă, mai

acum trei ani, pe aproape de Umballa.

— Toate bune, șopti Saddhu întorcîndu-se spre el, din mijlocul mulțimii care se frămînta și striga pe toate glasurile; lîngă el era un ogar persan și pe umăr avea o colivie plină de ereți dresați, pe care îi ducea urmărit de un Rajput, care îi avea sub pază. — A plecat să trimită vorbă despre scrisoarea pe care a ascuns-o. Mi s-a spus că se găsește în Peshawar, dar trebuia să fi prevăzut că omul acesta este ca și crocodilul: întotdeauna pe celălalt mal al dulbinei. M-a scăpat din încurcătura care începuse să-mi dea de gîndit tocmai acum, dar viața ți-o datorez numai ție.

— Face și el parte dintre ai noștri? întrebă Kim, strecurîndu-se pe sub brațul unui hăitaș de cămile din Mewar, în mijlocul unui grup de matroane Sikh care stăteau de vorbă.

— Este unul dintre cei mai mari, nici mai mult nici mai puțin. Am avut amîndoi noroc! Îi voi face un raport despre ceea ce ai făcut tu pentru mine. Sub ocrotirea lui voi fi de aici înainte în siguranță.

Își făcu loc prin mulțimea de oameni îngrămădiți din fața vagoanelor și se așeză pe banca din fața oficiului telegrafic.

— Intoarce-te, căci altfel îți vor ocupa locul din vagon. Să nu mai ai nici o grijă nici de cele ce ți-am spus și nici de viața mea. Tu m-ai ajutat să ies în larg, iar Strickland Sahib m-a ridicat din nou în picioare. Poate vom mai avea prilejul să ne întîlnim cîndva din nou în drumurile noastre spre jocul cu primejdia. Rămîi sănătos.

Kim se întoarse în fugă spre vagonul său; se simțea foarte mîndru, dar cu toate acestea nu-i venea să creadă ceea ce vedea cu ochii, și se simțea puțin cam intrigat, din cauză că nu-și putea explica tîlcul secretelor de care se

simțea înconjurat.

(— „Fără îndoială în jocul acesta eu nu sînt decît un începător. Eu n-aș fi fost în stare să mă simt atît de repede pe pămînt sigur, ca acest Saddhu. El știa dinainte că locul cel mai puțin luminat este tocmai sub felinar. Eu nu m-aș fi priceput să comunic știrile pe care le am, înșirînd un pomelnic de înjurături... dar și sahibul era deștept. Nu face nimic... eu totuși am scăpat viața unui om"...). Unde s-a dus Kamboh, sfîntule? întrebă el în șoaptă, așezîndu-se lîngă lama, în vagonul care acum era plin de lume.

— L-a apucat frica, răspunse lama cu glasul blînd și puțin cam ironic. Te-a văzut, că pentru a-l feri de primejdie, ai schimbat pe Mahratta cît ai clipi din ochi în Saddhu. Aceasta l-a mirat foarte mult. Pe urmă a văzut pe acest Saddhu căzînd plocon în mîinile poliției, cu tot meșteșugul tău de a-l schimba. De frică și-a luat copilul și a plecat, căci spunea că dintr-un negustor pașnic, tu ai făcut un derbedeu nerușinat care îndrăznește să se ia la harță cu oamenii poliției, și se temea să nu iasă și pentru el vreun bucluc. Unde este Saddhu?

— Cu poliția, răspunse Kim... Cu toate acestea eu am scăpat de primejdie copilul acestui Kamboh.

Lama îi răspunse cu naivitate:

— Oh, *chela,* nu te lăsa dus de supărare. Copilul lui Kamboh l-ai vindecat numai ca să faci o faptă bună. Pe Mahratta însă, ai încercat să-l descînți cu vorbe pline de deșertăciune, căci eu te-am urmărit, și aruncai priviri furioase cu coada ochiului, pentru ca să înspăimînți un om bătrîn și un țăran slab de minte: de aici poate ieși nenorocire și bănuială.

Cu toată vîrsta lui, Kim căută să se stăpînească. Ca orice tînăr, nici lui nu-i plăcea să i se facă imputări și să fie judecat greșit, dar se găsea în mare strîmtoare și n-avea

ce face. Trenul ieși din gara Delhi și se pierdu în noapte.

— Ai dreptate. Dacă te-am jignit, atunci recunosc că sînt vinovat.

— Este ceva mai mult decît atît, *chela*. Tu ai dat drumul în lume unei fapte și aceasta, ca și piatra pe care o arunci în dulbină și începe să facă undă, va avea urmările pe care nu le putem cunoaște dinainte, pînă unde vor ajunge.

Neînțelegerea aceasta era prielnică, atît pentru vanitatea lui Kim, cît și pentru liniștea lui lama, mai ales cînd te gîndești că tocmai în clipa aceea din Simla plecase o telegramă cifrată care anunța sosirea lui E. 23 la Delhi, și ceva mai mult, dădea amănunte despre locul unde fusese ascunsă o scrisoare, pentru care se dăduse ordin să fie prinsă, înainte de a ajunge la destinație. Din întîmplare, tot atunci, un polițist prea zelos, arestase sub bănuiala de omor săvîrșit într-un stat de miazăzi, pe un agent de bumbac din Ajmir, care părea extrem de indignat, în timp ce se legitima în fața lui Strickland Sahib, pe peronul gării din Delhi. In timpul acesta, E. 23 reuși să se strecoare pe căi întortochiate spre inima orașului Delhi, unde era în cea mai deplină siguranță. Peste două ceasuri, sosiră mai multe telegrame, pe adresa unui ministru a unui stat din miazăzi; telegramele spuneau că s-a pierdut orice urmă a unui Mahratta, care fusese puțin cam stropșit pe drum; și în timp ce trenul intră liniștit în gara Saharunpore, undele pietrei, la care contribuise și Kim să fie aruncată în apă, atinseră scările unui templu mâhomedan din Roum, ca să deranjeze un cucernic credincios în timpul rugăciunii.

Tot atunci, lama își făcea tihnit rugăciunile lui, sub ramurile unui oleandru înflorit, nu departe de platforma gării, mulțumit de prezența alături de el a discipolului său și de lumina strălucitoare a soarelui.

— Vom lăsa toate aceste lucruri în urma noastră, zise el făcînd un semn spre cazanul de alamă al locomotivei oprite pe șine. Vuietul acestui *te-rain,* cu toate că este o născocire minunată, m-a muiat ca pe o otreapă. Începînd de astăzi, vom fi împreună și mereu la aer liber și la soare.

— Hai să mergem pînă la casa femeii din Kulu.

Kim o luă repede la picior, cu toată povara boccelelor pe care le ducea cu el. De dimineață, drumul spre Saharunpore e liber și parfumat de aerul proaspăt. Își aduse aminte de diminețile pe care le petrecuse la St. Xavier, și fericirea lui nu mai cunoștea margini.

— Ce înseamnă graba asta? Oamenii sfinți nu aleargă de ici colo, cum aleargă găinile, care se perpelesc la soare. Am făcut pînă acum mai multe sute de *kos,* și n-am putut rămîne singur cu tine nici pentru cîteva clipe. Cum să mai poți primi învățătură în mijlocul acestei mulțimi, care te înghiesuie din toate părțile? Eu însumi cum mă voi mai putea gîndi la ceea ce caut, în mijlocul larmei, pe care o face lumea din jurul meu.

— Crezi că anii care au trecut, nu i-au mai scurtat din limbă? întrebă discipolul zîmbind.

— Nici pofta de vrăjitorii. Imi aduc aminte că într-un rînd, vorbindu-i despre roata vieții, (lama începu să se scotocească în sîn, ca să caute ultimul desen pe care îl făcuse), ea nu se gîndea decît la demonii care neliniștesc visurile copiilor. Va avea prilejul să facă o faptă bună, dîndu-ne găzduire... nu peste mult, dar cu altă ocazie... căci vom merge foarte domol și nu ne vom grăbi deloc să ajungem la ea. Acum vom pleca la drum pe jos și vom lăsa lucrurile să-și urmeze cursul lor. Cercetările noastre vor fi sigure de aici înainte.

Astfel, plecară tihniți la drum, printre cîmpuri și de-a

lungul livezilor înflorite din marginea drumurilor, care duceau spre Aminabad, Sahaigunge, Akrola, de pe marginea Iezărului și mica localitate Phulesa, pe sub poala colinelor care urcau mereu spre miazănoapte, iar dincolo de ele se vedeau iarăși zăpezile. După somnul tihnit sub cerul înstelat, urma trecerea pe mijlocul cîte unui sat, care începea să se trezească, și plăcerea de a întinde cățuea de cerșetor, celor care le ieșeau în cale, fără să spună însă nici o vorbă și cu ochii fugind de la un colț la altul de cer, ceea ce era cu totul contrar prevederilor legii celei drepte. Pe urmă, Kim se întorcea lipăind ușor din picioarele desculțe, prin colbul mîngîietor al drumului, ca să-și găsească învățătorul la umbra unui manguier, sau în umbra și mai rară a unui *siris* alb de Doon, ca apoi să mănînce și să bea în tihnă, amîndoi. La amiază, după ce făceau o bucată de drum și stăteau de vorbă împreună, se întindeau să se culce, ca apoi să plece mai veseli iarăși, după ce aerul se mai răcorea. Pe înserate ajungeau întotdeauna într-o regiune cu totul nouă, la marginea cîte unui sat, pe care de trei ceasuri îl vedeau de departe, așternut în mijlocul lanurilor, și despre care vorbiseră necontenit tot drumul pînă să ajungă în marginea lui.

Aici își debitau din nou povestea, în fiecare seară alta, cel puțin întrucît privea pe Kim, și de fiecare dată, preotul sau fruntașul satului, le ura bună venire, cum era obiceiul în răsăritul țării.

La ceasul cînd umbrele începeau să se scurteze, și brațul lui lama apăsa mai greu pe umărul lui Kim, scotea din sîn desenul cu Roata Vieții, pe care îl netezea cu mîna și-l întindea pe cîte o lespede, după ce sufla deasupra ei, și în mînă cu un pai lung, începea să-i explice fiecare părticică. Pe înălțimea aceasta stăteau zeii... și această parte este ceea ce numai în vis un om își poate închipui.

Dincoace este cerul nostru cu semizeii... cavalerii luptîndu-se printre coline. Dincolo erau tot felul de animale, care se opinteau sub poverile lor, în drumul de urcare sau coborîre a scării; acestea erau sufletele între care nu trebuie să te amesteci. Mai încolo era infernul cu tenebrele lui fierbinți sau înghețate, și pline de umbre chinuite. *Chela* trebuia să învețe care sînt relele pricinuite de lăcomia nesățioasă, dilatarea stomacului și arsurile intestinelor, din cauza mîncării exagerate. Ascultător și cu capul plecat asupra desenului, urmărind cu degetul tot ce-i spunea lama, discipolul învăța; cînd ajunseră însă la lumea celor care erau muritori de rînd și se frămîntau fără nici un folos, lume care era tocmai deasupra infernului, gîndurile lui începură să alerge zburdalnice, căci chiar pe drumul pe unde treceau ei acum, trecea și roata vieții, cu o lume care mînca, bea, vorbea, se căsătorea și se certa, plină de neastîmpăr. Uneori, se întîmpla ca lama să întrebuințeze la explicațiile lui chiar peisajele și lucrările pe lîngă care treceau, atrăgînd atenția lui Kim, care era întotdeauna gata să-l asculte, asupra miilor de forme plăcute și neplăcute, în care se întrupează ființa, după cum o văd oamenii, dar care totuși nu are nici o importanță; îi arăta cum duhul inferior al omului — îl face să fie robul porcului, al porumbelului sau al șarpelui, și-l face să dorească nucile de betel, o nouă pereche de boi la jug, și mila regilor — înlănțuit de trupul pe care-l urmează în cer și în tenebrele iadului, ca pe urmă să înceapă din nou același drum al prefacerii, de la început. Se întîmpla cîteodată ca în timpul explicațiilor să se oprească alături de ei o femeie sau un om sărac, ca să asculte acest ritual, căci explicațiile lui nu erau cu nimic mai puțin decît un ritual, și arunca o mînă de flori sau de cowry pe marginea hărții întinse. Acești oameni simpli erau foarte mulțumiți,

că în drumul lor putuseră întîlni un om sfînt, care își va aduce aminte de ei în rugăciunile lui.

— Vindecă-i pe ei cînd sînt bolnavi și suferinzi, zicea lama cînd vedea că Kim începe să se intereseze de ce-i spunea. Vindecă-i atunci cînd sînt suferinzi și bolesc de friguri, dar ferește-te să faci farmece. Adu-ți aminte ce s-a întîmplat cu Mahratta.

— Prin urmare, orice ai face, nu poate fi decît o faptă rea? întrebă Kim întinzîndu-se sub umbra unui copac de la răscrucea drumului, care duce spre Doon, și urmărind cu ochii un roi de furnici,cum i se urca pe mînă.

— E bine să te oprești întotdeauna de la faptă, afară de cazul cînd e vorba despre o faptă bună.

— In casa cu porțile înțelepciunii ni se spunea că a te opri de la faptă, este un lucru nevrednic de un sahib. Ori eu sînt sahib.

— Prietene al tuturora, răspundea lama și se uita drept în ochii lui, eu sînt om înaintat în vîrstă, care se bucură ca și copiii de toate înfățișările făpturilor din jurul lui. Pentru cei care urmează calea cea dreaptă, nimic nu este negru sau alb, Hindustan sau Bhotyal. Noi, cu toții nu sîntem altceva, decît niște suflete, care își caută mîntuirea. Nu interesează ce înțelepciune este împărtășirea sahibilor; în ziua cînd vom ajunge pe malul rîului pe care îl caut, alături de mine vei fi și tu mîntuit de orice amăgire. Ciolanele mele bătrîne se zbuciumă după acest rîu, cum se zbuciumau cînd eram în *te-rain,* dar spiritul, care este mai presus de aceste ciolane, așteaptă cu îndelungă răbdare. Cercetările noastre duc la bun sfîrșit.

— Am ceva de spus. Pot să-ți pun și eu o întrebare?

Lama dădu din cap cu demnitate.

— Trei ani la rînd am mîncat pîinea ta, după cum bine știi. Spune-mi de unde veneau acești...

— In Bhotiyal sînt mai multe comori decît ar putea oamenii să-şi închipuie, răspunse bătrînul foarte liniştit. Acolo de unde am plecat eu, mi-a fost dată amăgirea de a mă crede respectat de cei din jurul meu. Cînd am nevoie de ceva, le cer. De socoteli eu nu ţin seamă, căci de ele se ocupă mînăstirea. Eh, stranele negre din lamaserie şi toţi cei din noviciat.

Incepu să-i povestească, în timp ce trăgea linii cu degetul în ţărînă, tot ritualul complicat şi pompos, care se desfăşoară în taina catedralelor ferite de avalanşe, despre procesiuni şi dansuri demonice, despre schimbarea călugărilor şi a călugăriţelor în porci, despre oraşele sfinte care erau ridicate la înălţimi de cincisprezece mii de picioare, despre intrigile şi rivalităţile dintre lamaserii, despre glasurile misterioase, care se aud în munţi şi jocul de lumini pe deasupra zăpezii îngheţate. Ii povesti şi despre Lhassa şi Dalai Lama pe care îl văzuse şi i se închinase.

Zilele se scurgeau una după alta, ridicîndu-se în urma lui Kim ca o barieră care îl despărţea de neamul din care făcea parte şi-l făcea să uite limba mamei lui. Pe nesimţite luneca din nou în felul de gîndire şi obiceiuri indigene şi îşi însuşea ceremonialul întrebuinţat de lama în timp ce mînca, sau bea, sau făcea o mulţime de lucruri obişnuite. Gîndurile moşneagului erau tot mai mult preocupate de lamaseria lui, pe măsură ce se apropiau de zăpezile eterne. Gîndul rîului pe care îl căuta, începuse să nu-l mai neliniştească. Ce e drept din cînd în cînd, privirile lui se opreau asupra unor tufe sau a unui hăţiş, aşteptînd — spunea el — ca pămîntul să se deschidă dintr-o clipă într-alta şi să-şi reverse binecuvîntarea; se simţea însă, foarte mulţumit că era în tovărăşia discipolului său, în bătaia adierilor aromate, care coborau de pe înălţimile Doonului.

Pe aici nu era nici Ceylan, nici Buddh Gaya, nici Bombay și nici ruinele năpădite de bălării, pe care le mai văzuse înainte, cu ocazia rătăcirilor lui de acum doi ani. Despre toate aceste locuri vorbea cum ar vorbi un înțelept, care s-a lepădat de mult de orice trufie, ca un cercetător urmîndu-și drumul în umilință, ca un bătrîn domolit și înțelept, ale cărui vorbe sînt pătrunse de flacăra luminii interioare. Incetul cu încetul, lucrurile întîlnite în cale îi înviau în minte toate amănuntele rătăcirilor lui în lungul și largul Hindustanului, pînă în clipa cînd Kim își dădu seama că acum are nenumărate motive să-l iubească, cu toate că înainte nu avusese niciunul. Gustau împreună aceeași mare fericire comună, respectînd prevederile legii celei drepte, ferindu-se de vorbe urîte, de pofte desfrînate, în timp ce nu mîncau fără măsură, nici nu dormeau în paturi înalte și nici nu se îmbrăcau în haine împodobite. Timpul îl măsurau după deșertul pîntecelui, și lumea din satele pe unde treceau, le dădea de mîncare, așa cum era obiceiul. Ei erau stăpînii în Aminabad, Sahaingunge, Akrola de pe marginea Iezărului și mica Phulesa, unde Kim binecuvîntă o femeie, care nu se lăsă înduplecată să le dea de pomană.

In lungul Indiei știrile, însă, aleargă mai repede decît oamenii, așa că nu trecu mult și pe mijlocul lanurilor se văzu venind domol, un om care aducea un coș cu fructe de Kabul și o cutie de struguri și portocale aurii, un slujitor cu favorite albe — un Oorya slab și uscățiv — care îi pofti să cinstească cu vizita lor pe stăpîna lui, mîhnită de gîndul că lama nu a mai trecut pe la casa ei, de atîta vreme.

— Da, îmi aduc aminte de ea, răspunse lama, ca și cînd ar fi fost vorba de un fapt nou. Este o femeie virtuoasă, care vorbește fără nici un cumpăt.

Kim se așezase pe un colț de iesle și începuse să povestească ceva copiilor fierarului din sat.

— Vrea să ne roage ca fiica ei să mai nască un băiat. Nu am uitat-o, răspunse el. I-a fost dat să facă o faptă bună. Trimite-i vorbă că ne vom duce.

In două zile făcură drum de unsprezece mile pe mijlocul livezilor, ca la sfîrșitul drumului să fie primiți cu toate atențiile cuvenite, căci în casa bătrînei femei se mai păstra încă vechea tradiție a ospitalității, așa că făcu și pe ginerele ei să se conformeze obiceiurilor, pe care le avea soacră-sa; iar aceasta, pentru ca să aibă pace de gura femeilor, trebui să se ducă să ia bani cu împrumut de la cămătarul satului, pentru ca să poată face față dorințelor ei. Vîrsta nu domolise nici limba nici memoria bogată în înfloriturl a acestei femei bătrîne, și din dosul unei ferestre cu gratii dese, în auzul unei duzini de servitori, primi pe Kim cu o ploaie de complimente, care ar fi consternat cu impudicitatea lor pe un auditor european.

— Tu ai rămas același cerșetor nerușinat pe care l-am întîlnit în *parao,* strigă ea în gura mare. Incă nu te-am uitat. Spală-te și du-te să mănînci. Tatăl fiului fiicei mele a plecat de acasă, pentru o vreme. Așa că noi bietele femei am rămas singure și netrebnice în toată casa.

Pentru a întări cuvintele pe care le spuse, începu să strige, de băgă slujitorii în sperieți și le porunci să aducă de mîncat și de băut; odată cu seara, seri dintre acelea încărcate de fumuri arămii, bronzate și albastre ca turcoazul, care se tîrăsc în largul cîmpurilor, porunci să-i aducă litiera și să o scoată în curtea nu prea curată din față, la lumina faclelor; aici începu să clevetească din dosul perdelelor, care nu erau prea riguros trase.

— Dacă Sfîntul ar fi venit singur, l-aș fi primit cu totul altfel, dar cu pungașul acesta, care-l însoțește, omul nu

poate fi niciodată destul de prevăzător.

— Maharanee, exclamă Kim căutînd să aleagă cuvintele cele mai pompoase, nu e vina mea că un sahib... *polis*-sahib a numit pe Maharanee a cărei față...

— Chitt; asta a fost în timpul pelerinajului. Cînd sîntem la drum... cunoști și tu zicătoarea.

— A numit pe Maharanee, zdrobitoare a inimilor și risipitoare de plăceri.

— Iți mai aduci aminte de vorbele lui. E adevărat, așa a spus. Dar aceasta a fost pe vremea cînd tinerețea mea era în floare (și bătrîna începu să rîdă ca un papagal mulțumit de bucățica lui de zahăr). Incepe acum și spune-mi întîmplările din drumul pe care l-ați făcut pînă aici, în marginile buneicuviințe. Povestește-mi cîte fete și femei măritate au fost străpunse de genele ochilor tăi? Veniți de la Benares? Anul acesta aș fi vrut să mă duc și eu, dar fiică-mea nu are încă decît doi băieți. Phaii! Aceasta trebuie să fie consecința acestor cîmpii. La noi în Kulu, bărbații sînt ca elefanții... Voi ruga însă, pe Sfintul, (dă-te la o parte secătură), să-mi dea ceva farmece contra colicilor vîntoase care apucă pe nepotul meu cel mai mare, în timpul recoltei manguierilor. Acum doi ani mi-a dat ceva, care ne-a fost de folos.

— O, Sfîntule, exclamă Kim, abia stăpînindu-și mulțumirea, și se întoarse spre lama care asculta nepăsător.

— Este adevărat; i-am dat ceva contra vînturilor.

— Pentru dinți... dinți... dinți, strigă bătrîna cu glas răstit.

— Vindecă-i dacă sînt suferinzi, zise Kim, repetînd propriile lui cuvinte, dar ferește-te să faci farmece. Adu-ți aminte ce a pățit Mahratta.

— Asta s-a întîmplat cu două rînduri de ploi în urmă.

Imi împuiase capul cu scîncelile ei (răspunse lama scîncind ca și judecătorul nedrept, care scîncise înainte de el). Ține seamă de ceea ce-ți spun *chela:* așa se întîmplă că. chiar cei care urmează calea cea dreaptă, sînt abătuți din drumul lor, de femeile fără minte. Trei zile la rînd, cît a fost copilul bolnav, mi-a bătut capul, fără încetare.

— Ira, dar cui era să-i bat capul, dacă nu ție? Mama copilului nu știa nimic iar tatăl său, cu toate că era pe vremea nopților reci, se întorcea pe cealaltă dungă și începea să sforăie, după ce spunea: închină-te zeilor! M... da, ce era să fac?

— A trebuit să-i dau farmecul; ce putea face un om bătrîn în starea în care mă găsesc eu?

— E bine să te oprești la faptă, afară de cazul cînd e vorba să faci o faptă bună.

— Ah *chela,* dacă se va întîmpla ca tu să pleci de la mine, voi rămîne complet singur în această lume.

— In orice caz, dinții de lapte i-au răsărit foarte ușor, interveni femeia. Dar cu toate acestea, toți preoții sînt la fel.

Kim tuși încetișor, căci fiind tînăr, nu era de acord cu ceea ce spunea bătrîna, de aceea îi răspunse:

„Nu supăra pe cel înțelept, înainte de vreme, cu vorbele tale, căci înseamnă că săvîrșești un păcat".

— In dosul grajdurilor este un *mynah* (și prin întuneric își repezi arătătorul încărcat de inele), care s-a obișnuit să vorbească întocmai ca preotul casei. S-ar putea să-mi uit de cinstea pe care trebuie să o dau oaspeților mei, dar dacă l-ați vedea apăsîndu-și palmele pe pîntecele umflat ca un cimpoi și strigînd: „Aici mă doare", poate m-ați ierta. Eram gata să iau un medicament de la *hakim.* Le vinde foarte ieftin, dar e sigur că pe urma acestor medicamente se îngrașă ca și taurul lui Shiva. Copilul nu refuză să ia

medicamentele, dar nu avem încredere în ele, din cauza culorii sticlelor în care se găsesc.

Profitînd de acest lung monolog, lama se strecură în întuneric, spre camera care-l aștepta pregătită dinainte.

— Probabil, l-ai supărat, zise Kim.

— Pe el, nu se poate. Este ostenit, și eu care sînt bunică,am uitat cu totul de asta. (Nimeni nu poate îngriji de copii, decît bunica, deoarece mamele sînt făcute numai pentru ca să-i poarte la sîn). Mîine, cînd va vedea cît a crescut fiul fiicei mele îi va scrie farmecul. De asemenea va putea să judece și valoarea leacurilor, pe care le dă noul *hakim.*

— Maharanee, cine este acest *hakim?*

— Un vagabond ca și tine, dar un bengalez foarte serios din Dacca, meșter mare în leacuri vindecătoare de boli. M-a vindecat și pe mine de răul unui ospăț, dîndu-mi o pilulă. care simțeam că mă sfredelește ca un diavol căruia i-ai dat drumul. Cred că este pe undeva prin apropiere și vinde leacuri făcute de el, dar care sînt foarte folositoare. Are la el și hîrtii tipărite în angrezi, în care scrie tot ce a făcut pentru bărbații slabi de șale și femei suferinde
A stat aici patru zile, dar auzind că vă apropiați, (căci preoții și *hakimii* trăiesc cum trăiește tigrul cu șarpele), cred că a plecat, ca să se pună la adăpost.

In timp ce bătrîna respira după acest îndelung colocviu, bătrînul servitor al casei, așezat dincolo de orbita luminii aruncate de facle, murmură: „Casa aceasta, să mi se ierte vorba, e un adevărat țarc de vrăjitori și preoți. De ce nu opresc copilul să mai mănînce fructe de manguier... dar cine să poată sta de vorbă cu o bunică?“ apoi adăugă cu glas tare:

— Sahiba, *hakimul* își face somnul obișnuit de după masă. Este în clădirea din apropierea cotețului de porumbei.

Kim tresări ca un ogar, care a prins mirosul vînatului, căci pentru el era adevărată plăcere, pe care numai rareori o putea întîlni, să înfrunte și să umilească un bengalez crescut la Calcutta, guraliv negustor de leacuri din Dacca. Era peste putință ca lama, sau chiar el, să fie de astă dată desconsiderat, din pricina unui astfel de om. Cunoștea de mult anunțurile, scrise într-o engleză imposibilă, ale acestor negustori pe care le publicau ziarele indigene. De multe ori, băieții din institutul St. Xavier, le aduceau pe ascuns în dormitor, ca să facă haz pe socoteala lor, căci felul în care suferinzii își povestesc simptomele bolii, în limbajul lor simplu, e cît se poate de naiv și de revelator. Bătrînul Oorya, care nu aștepta decît să asmută un parazit contra celuilalt, dispăru grăbit în mijlocul întunericului.

— Ai dreptate, răspunse Kim, stăpînindu-și mînia. Marfa pe care o vînd nu este altceva decît puțină apă colorată, băgată în sticle și o mare doză de nerușinare. Victimele și le aleg dintre regii decăzuți și bengalezii suprahrăniți, iar marele cîștig și-l trag de pe urma copiilor, care nu sînt încă născuți.

Bătrîna începu să rîdă cu hohote.

— Nu fi invidios. Vrei să spui că farmecele sînt mai bune: nici eu n-am afirmat contrariul. Vezi ca sfîntul să-mi scrie dimineață un amulet care să-mi poată fi de folos.

— Numai proștii tăgăduiesc, se auzi un glas gros și greoi răsunînd prin întuneric, în timp ce o formă neagră se așeză jos cu picioarele încrucișate, numai proștii se îndoiesc de puterea leacurilor.

— Odată s-a întîmplat că un șobolan a găsit un fir de șofran, și și-a zis: „Acum voi deschide și eu o dugheană", ripostă Kim.

Gîlceava începuse de-a binelea și bătrîna se îndreptă în așternut, ca să poată auzi mai bine.

— Fiul preotului își mai aduce aminte de numele dădacei lui și cunoaște numele a trei zeități. Ascultați ce vă spun, strigă cel din umbră, căci altfel vă blestem în numele a trei milioane de A tot puternici.

Se vedea cît de colo că omul acesta acoperit de umbră avea cîteva săgeți înveninate în tolbă și se pregătea să le arunce contra lui Kim de aceea continuă:

— Eu nu sînt decît un învățător al alfabetului, și mi-am însușit toată înțelepciunea sahibilor.

— Sahibii nu îmbătrînesc niciodată. Cînd sînt bunici, încep să danseze și să joace ca niște copiii. Sînt oameni tari de căpățînă, se auzi glasul strident al bătrînei din dosul perdelelor litierei.

— Am și leacuri care alungă căldurile și supărările oamenilor bătrîni. O *sina* bine cîntărită pe nopți, cînd luna se găsește în mijlocul constelației prielnice, am praf de argilă galbenă... *arplan* de China, care face să revină unui bătrîn tinerețea, spre marea mirare a celor din jurul lui; șofran de Kashmir și cel mai bun salep de Kabul. Au murit mulți oameni înainte de ce...

— De asta sînt pe deplin convins, răspunse Kim.

— ... înainte de ce ar fi cunoscut efectul leacurilor mele. Eu nu dau unui suferind, care vine la mine,numai cerneala cu care se scrie un descîntec, ci-i dau leacuri arzătoare, care coboară în vene și se luptă cu răul.

— Se luptă din toate puterile, oftă bătrîna.

Glasul din întuneric începu să înșire o lungă poveste de nenorociri și dezastre, presărată cu plîngeri adresate guvernului.

— Dar soarta care este mai presus de orice, a vrut ca tocmai acum eu să fiu în slujba guvernului. Sînt diplomat

al unei școli superioare din Calcutta, pe care s-ar putea să o cerceteze chiar un fiu din această casă.

— Sigur că o va cerceta. Dacă peste cîțiva ani băiatul vecinului nostru poate deveni F. A. (First Arts, cuvînt englezesc — identic cu *certificat de studii* — pe care auzindu-l de nenumărate ori, îl întrebuință și ea) cred că la Calcutta vor putea lua cu atît mai multe premii, copiii deștepți pe care îi știu eu.

— N-am văzut pînă acum niciodată un astfel de copil, continuă glasul din întuneric. Este născut într-un ceas prielnic, este — cu toate colicile de care suferă și care devenind colici negre, l-ar fi putut stinge ca pe un porumbel — de invidiat, căci în soarta lui e scris să trăiască ani îndelungați.

— *Hai mai!* îl întrerupse bătrîna. Știu că nu e bine să lauzi copiii, altfel te-aș asculta cu plăcere. Spatele casei însă, nu e păzit, și chiar pe vremea aceasta liniștită, bărbații își aduc aminte că sînt bărbați, iar noi femeile știm... Tatăl copilului este plecat și eu la vîrsta mea trebuie să fiu *clowkedar* (paznic). Sus, sus; ridicați litiera. Tînărul preot și *hakimul* să hotărască singuri ce este mai bun. Leacurile sau descîntecele. Hai oameni de nimic, aduceți tutun pentru oaspeți și să facem înconjurul casei, să vedem ce este!

Litiera se depărtă, legănîndu-se, urmată de faclele care luminau rare prin întuneric și de o haită de cîini. Shiba era cunoscută de populația a douăzeci de sate împrejur, cu toate slăbiciunile, veninul vorbelor ei și marea generozitate. Douăzeci de sate ar fi fost gata să o înșele, după obiceiul străvechi, cu toate acestea nici unul nu ar fi îndrăznit, pentru toate bunătățile pămîntului, să intre în timp de noapte sau să o calce cu mîna înarmată, ca să o jefuiască. Aceasta însă, nu o împiedica deloc să facă mare

caz de rondul ei în jurul casei, în timp ce larma acestei inspecții se auzea pînă departe, pe drumul spre Mussorie.

Kim se liniști cum este obiceiul cînd un vraci se întîlnește cu celălalt în drum și nu-i vede nimeni. *Hakimul* care era tot cu picioarele încrucișate sub el, umplu hookah și i-o întinse prietenește, iar Kim începu să tragă fumuri din tutunul aromat. Cei adunați în jurul lor se așteptau la o lungă dezbatere profesională, și poate chiar la o consultație gratuită.

— Ca să discuți despre leacuri în fața oamenilor nepricepuți, ar însemna să înveți păunul să cînte, zise *hakimul.*

— Ascultarea cuviincioasă, răspunse Kim, de multe ori nu este altceva, decît totală lipsă de atenție a celor din apropierea ta.

Bineînțeles, toate acestea nu erau altceva, decît vorbe curtenitoare, menite să facă impresie asupra celor care le auzeau.

— Hei, am un buboi pe pulpa piciorului. Uitați-vă la el, strigă un argat.

— Plecați de aici! Mișcă-te, răspunse *hakimul.* Se vede că aici este obiceiul să supărați oaspeții aleși, de vă îngrămădiți în jurul nostru ca o cireadă de bivoli.

— Dacă ar ști sahiba... zise Kim.

— Ai,ai... Hai să plecăm, căci aceștia sînt veniți numai pentru stăpîna noastră. Poate după ce tînărului shaitan îi vor trece colicile, ne va veni și nouă...

— Stăpîna ți-a hrănit femeia pe timpul cît tu ai fost la închisoare, din cauză că ai spart capul cămătarului din sat. Cine este cel care îndrăznește să cîrtească împotriva ei, strigă bătrînul slujitor, răsucindu-și mustața în lumina de lună. De cinstea acestei case eu răspund. Hai plecați, strigă el îmbrîncind argații.

Hakimul abia mișcîndu-și buzele, suflă spre Kim:

— Ce mai faci mister O'Hara? Sînt foarte fericit că te-am întîlnit.

Mîna lui Kim se încleștă pe camișul lulelei. Nu s-ar fi mirat deloc dacă ar fi întîlnit pe Hurree Babu oriunde în largul unui drum. Dar tocmai aici, în acest colțișor de viață liniștită, nu se aștepta deloc să se întîlnească cu el. In același timp se simțea și nemulțumit, din cauză că nu-l recunoscuse mai devreme.

— Ah, ah, nu-ți mai aduci aminte că-ți spuneam la Lucknow: într-o bună zi voi ieși în drumul tău și nu mă vei recunoaște. *Resurgam*... cît ai pariat... hai?

Incepu să mestece indiferent cîteva semințe de cardamom, dar respirația lui șuiera ca un foi.

— Bine, dar de ce ai venit aici, Babudji?

— Ah, *thatt* is the question, cum zice Shakespeare. Am venit să te felicit pentru strălucita ispravă de la Delhi. Eh, ce să-ți spun, sîntem cu toții foarte mîndri de tine. Ai fost tot atît de îndemînatic pe cît ai fost și de rapid. Prietenul nostru comun, este un vechi prieten de al meu. A trecut prin multe întîmplări foarte primejdioase. Va mai trece și prin altele. Mi-a povestit totul; eu am povestit lui Mr. Lurgan care este încîntat de progresul pe care l-ai făcut. Tot departamentul nostru este încîntat de isprava ta.

Pentru întîia oară în viață Kim se simți plin de mîndrie (mîndrie poate fi nici mai mult, nici mai puțin decît primejdie de moarte) auzind vorbele de laudă care-i veneau din partea Departamentului. Aceste laude erau cu atît mai prețioase cu cît veneau din partea unui coleg care se bucura de mare trecere printre ceilalți. Nimic pe pămînt nu se putea asemăna cu această mîndrie. Dar într-însul se deșteptă numaidecît banuială caracteristică orientalului: un Babu nu face atîta drum, numai de dragul unor laude

pe care ar vrea să ți le aducă.

— Spune-mi povestea ta Babu, răspunse el cu glas categoric și autoritar.

— Ah, o nimica toată... Eu tocmai mă găseam la Simla cînd a venit telegrama despre afacerea pe care prietenul nostru spunea că a ascuns-o, și bătrînul Creighton... se uită la Kim să vadă cum va primi această îndrăzneală.

— Colonel Sahib, îl corectă băiatul de la St. Xavier.

— Bineînțeles. Mă găsise tocmai trîndăvind, și a trebuit să cobor spre Chitor, pentru ca să pun mîna pe scrisoarea aceea blestemată. Nu-mi place să mă duc spre miazăzi, din cauză că trebuie să umbli prea mult cu trenul, dar mi-au dat o alocație foarte frumoasă pentru drum. Ihaa! La Delhi am găsit prietenul nostru comun care tocmai se întorcea. Acum stă chitic și spune că îi vine foarte bine costumul de Saddhu. Așa s-a întîmplat că acolo am auzit isprava pe care ai făcut-o, fără să mai stai pe gînduri și mînat de inspirația clipei. I-am spus prietenului nostru că altul afară de tine nu se poate să fie. A fost nemaiauzit, și-am venit să-ți povestesc.

— Hîm!

Broaștele începuseră să orăcăie pe marginea băltoacelor și luna coborîse de cealaltă parte a cerului. Un slujitor care trebuie să fi fost foarte mulțumit de ziua care trecuse, ieșise afară și bătea o tobă. Intrebarea care urmă, Kim i-o puse în limba indigenă:

— Cum se face de ai venit după noi?

— Ah, asta nu e lucru mare. Aflasem de la prietenul nostru comun că veniți spre Saharunpore. Așa că am venit și eu după voi. Un lama roșu nu este o persoană care să nu atragă atenția. Mi-am cumpărat cutia cu doctorii și să știi că sînt cu adevărat un foarte bun vindecător al suferinzilor. Am trecut pe la Akrola de pe marginea Iezărului

și am auzit vorbindu-se despre voi. Am spus și eu o vorbă aici, una colo. Toată lumea știa ce treburi învîrtiți. Cînd bătrîna aceasta primitoare v-a trimis pe *dooli,* am aflat și eu. Trecerea lui lama pe aici a lăsat amintiri neuitate. Eu cunosc multe femei bătrîne care nu se pot răbda să nu întrebuințeze medicamente. Prin urmare iată-mă și doctor... și cred că auzind ce-am spus, vei recunoaște că nu sînt unul tocmai prost. Pe cinstea mea, Mister O'Hara, pe o rază de cincizeci de mile, toți țăranii dimprejur vă cunosc. Așa s-a întîmplat că am ajuns pînă aici. Cred că nu ești supărat din cauza asta?

— Babudji, zise Kim ridicînd privirea spre fața largă pe care juca un zîmbet, eu sînt sahîb...

— Dragă Mister O'Hara...

— Și am de gînd să iau și eu parte la jocul cu primejdia.

— Din punct de vedere administrativ, în fața mea ești un funcționar în subordine.

— Atunci ce te face să-mi vorbești cum vorbește maimuța cînd zburdă printre ramurile copacilor? Nu cred că un bărbat să coboare deghizat, tocmai de la Simla pentru a veni pe urma cuiva pînă aici, ca să-i spună cîteva dulcegării. Eu nu mai sînt copil. Vorbește-mi în hindustani, și să mergem de-a dreptul spre gălbenușul oului. Ești aici în fața mea și din vorbele pe care mi le înșiri, tot a zecea este adevărată. Ce te-a făcut să vii pînă aici? Spune-mi fără nici un înconjur!

— Mister O'Hara, sînt foarte mirat de astfel de vorbe din partea unui european. Cred că la vîrsta dumitale ar trebui să știi să te servești mai bine de cunoștințele pe care le ai.

— Cu toate acestea, vreau să știu despre ce este vorba. Dacă e vorba despre joc, atunci sînt și eu aici ca să dau o mînă de ajutor. In ce măsură aș putea să-ți dau ajutor,

cînd în loc să-mi spui ce te întreb, te mulțumești cu *bukh* (să dai tîrcoale).

Hurre Babu întinse mîna după lulea și pufăi, pînă cînd începu din nou să gîlgîie.

— Acum îți voi vorbi în limba indigenă. Deschide amîndouă urechile, Mister O'Hara... Este vorba despre certificatul unui armăsar alb.

— Din nou? Afacerea s-a terminat de mult.

— Cînd vor fi morți cu toții, atunci se va termina și jocul nostru. Pînă atunci nu. Ascultă pînă la capăt. Acum trei ani, cînd Mahbub ți-a dat certificatul armăsarului alb, erau cinci regi din miazăzi care se pregăteau de război. Armata noastră a căzut asupra acestora, înainte ca ei să-și fi terminat pregătirile.

— Da... opt mii de oameni, și tunurile. Imi aduc aminte de noaptea aceea.

— Cu toate acestea războiul nu s-a dezlănțuit, căci așa e obiceiul guvernului. Trupele au fost rechemate, deoarece guvernul era convins că a înspăimîntat pe cei cinci regi. Afară de asta, nu este tocmai ușor să aprovizionezi trupele dincolo de trecători. Hilás și Bunár, rajahle care aveau și artilerie, se angajaseră să păzească trecătorile contra oricărui atac venit de la miazănoapte. Amîndoi juraseră supunere și prietenie. (Hurree continuă cu glasul răgușit, dar în englezește). Bineînțeles toate acestea ți le spun în mod neoficial, numai pentru a te face să înțelegi situația politică, Mister O'Hara, căci din punct de vedere oficial, eu nu am căderea să discut acțiunea unui superior. Dar să continui... Această întorsătură a fost pe placul guvernului care dorea să evite cheltuielile, și s-a încheiat o înțelegere, ca pentru o anumită sumă de rupii plătite lunar, Hilás și Bunár să ia asupra lor paza trecătorilor, imediat ce Statul își va retrage trupele. La această epocă, tocmai

după ce ne-am cunoscut, s-a întîmplat ca eu care fusesem negustor de ceai la Leh, să fiu numit slujbaș în administrația armatei. După retragerea trupelor eu am rămas în urmă ca să plătesc culacii care tăiaseră drumurile pe coasta muntelui. Construirea acestor drumuri făcea parte din înțelegerea dintre Bunár, Hilás și guvern.

— Da, și pe urmă?

— Ce să-ți spun; după trecerea verii, în munți era un frig cumplit, răspunse Hurree Babu, plecîndu-se spre el. Mă temeam în fiecare noapte ca oamenii lui Bunár să nu vină să-mi taie beregata, ca să-mi poată fura casa cu bani. Garda mea de sepoy indigeni rîdea de mine. Pe cinstea mea! Eu sînt om fricos. Dar asta nu face nimic. Voi continua în englezește... Am trimis vorbă în mai multe rînduri că acești doi regi sînt vînduți celor de la miazănoapte; iar Mahbub Ali care trecuse acum înainte și se găsea mult mai departe decît mine, confirmase întru toate bănuielile mele. Nu s-a făcut nimic,doar că mie mi-au înghețat picioarele și un deget mi-a căzut. Le-am trimis vorbă că drumurile pentru care eu plăteam bani săpătorilor, erau făcute numai pentru picioarele străinilor și ale dușmanilor.

— Pentru cine adică?

— Pentru ruși. Toți culacii vorbeau numai de asta și făceau glume pe socoteala mea. Pe urmă m-au poftit să mă cobor și să le povestesc cu viu grai tot ce știam. Mahbub a coborît și el spre miazăzi. Acum să vezi ce s-a întîmplat. In primăvara următoare, după ce s-au topit zăpezile (și se înfioară în umbră), dincolo de trecători se arătară doi străini, care spuneau că au venit să vîneze capre sălbatice. Aveau puști de vînătoare, dar aveau și lanțuri de măsurat, busole și nivelatoare.

— Ihî, lucrurile încep să se lumineze.

— Amîndoi au fost bine primiți de Hilás și Bunár. Străinii veniseră cu făgăduieli mari, și vorbeau în numele unui Kaisar care îi încărcase de daruri. Începură să cutreiere din coame pînă în fundul văilor, și spuneau: „Aici este locul potrivit să ridicați un parapet; colo puteți ridica o fortificație. Aici este locul unde v-ați putea împotrivi unei armate",... și toate acestea erau drumuri pentru care eu plătisem în fiecare lună rupii. Guvernul știa, dar n-a făcut nimic. Ceilalți trei regi care nu fuseseră plătiți ca să păzească trecătorile, au trimis în grabă mare un crainic ca să-i dea în știre reaua credință a lui Bunár și Hilás. Cînd tot ce era de făcut fusese terminat și cei doi străini cu compase și nivelatoare împuiaseră capul celor cinci regi că în curînd o uriașă armată va mătura trecătorile (căci oamenii din munți sînt niște proști care cred orice le-ai spune), vine și ordinul: Hurree Babu, pleacă spre miazănoapte și vezi ce fac pe acolo cei doi străini. I-am răspuns lui Creighton Sahib: „Acesta nu este un proces ca oricare altul, pentru ca să te duci și să aduni dovezi, zic eu. (Incepu să vorbească din nou răstit, în englezește). Pe cinstea mea, zic eu, de ce nu dai poruncă pe cale neoficială, să plece un om curajos și să-i otrăvească pe amîndoi ca să dea un exemplu? Cred, dacă-mi dați voie să vă spun adevărul, că această atitudine din partea dumneavoastră este o condamnabilă lipsă de energie". Colonelul Creighton s-a întors spre mine rîzînd. Acesta este orgoliul vostru prostesc pe care-l aduceți din Anglia. Vă închipuiți că nimeni nu îndrăznește să unelteasică contra voastră. Toate acestea nu sînt decît prostii cazone.

Kim asculta fumînd în tăcere, în timp ce în mintea lui cele povestite de Babu erau cîntărite pe toate fețele.

— Prin urmare te duci să urmărești pe cei doi străini?

— Nu, mă duc să-i întîlnesc. Au coborît la Simla cu coarnele și capetele caprelor, pentru ca să le dea la preparat la Calcutta. In aparență sînt exclusiv sportsmeni și din partea guvernului li s-au acordat anumite înlesniri. Bineînțeles, noi procedăm întotdeauna în felul acesta, căci asta face parte din programul de urmări al Departamentului și este mîndria noastră.

— Prin urmare ce motiv am avea să ne temem de ei?

— Pe cinstea mea; nu trebuie să uiți că aceștia doi nu sînt negri, căci cu negri mă port cum te-ai purta cu niște jucării. Sînt ruși și mai ales oameni lipsiți de orice scrupul. N-aș vrea deloc să am de a face cu ei, fără să mai fie cineva de față.

— Nu cumva au de gînd să te omoare?

— Asta n-ar fi nimic. Eu sînt un adept convins al lui Herbert Spencer, pentru ca să pot da ochi cu acel nimic căruia i se zice moarte și care face parte din destinul meu, după cum bine știi. Oamenii aceștia însă m-ar putea bate.

— De ce?

Hurree Babu pocni enervat din degete.

— Bineînțeles, va trebui să intru în cantonamentul lor, ca unul care vine peste numărul de slujitori prevăzut, fie ca interpret, fie că aș intra ca un năuc și prost, venit să ceară ceva de pomană, sau ceva asemănător. Odată intrat acolo, va trebui să pun mîna pe tot ce-mi va ieși în cale, așa cred. Asta ar fi pentru mine tot atît de ușor ca și a trece drept doctor în fața bătrînei. Doar că... vezi dumneata Mister O'Hara... eu sînt asiat, și vezi dumneata... în cazul acesta originea mea pentru scopul pe care îl urmăresc, ar putea fi o piedică foarte serioasă. Pe urmă mai sînt și bengalez... ceea ce înseamnă om fricos.

— Iepurele și bengalezul au fost făcuți de Dumnezeu.

N-ai ce-i face, răspunse Kim, citînd o veche zicătoare.

— Cred că această împrejurare e consecința unui proces al evoluției, izvorîtă din nevoile începutului, și a rămas, cu toate ale ei *cui bono*. Eu sînt grozav de fricos. Imi aduc aminte că într-un timp pe drum spre Lhassa erau gata să-mi taie beregata. Fie vorba între noi, n-am ajuns niciodată pînă la Lhassa. M-am tăvălit pe jos și am început să mă vait, zbuciumîndu-mă dinainte în durerile torturilor obișnuite în China. Mister O'Hara, eu nu cred că aceștia doi ar fi capabili să mă tortureze, dar în orice caz, pentru a preveni orice eventualitate, ar fi mai bine să fiu asigurat dinainte de ajutorul unui european. (Hurree Babu tuși și scuipă într-o parte cardamomul pe care îl mestecase). Acesta nu este decît un caz cu totul neoficial și ai putea să-mi răspunzi: Nu se poate Babu. In cazul cînd bătrînul nu are nimic de făcut, așa mai în grabă, poate îl vei îndupleca să facă un înconjur; sau eventual aș putea să vorbesc eu cu el. Mi-ar plăcea să rămînem amîndoi în legătură cît mai strînsă de interese, pînă în clipa cînd voi da de urma acestor doi vînători deochiați. După cele ce am auzit, la Delhi au o părere foarte bună despre dumneata. Vreau de asemenea să te trec în raportul meu oficial, după ce toată treaba aceasta va fi terminată. Va fi un merit neașteptat în statele dumitale. Aceasta este adevărata pricină pentru care am venit pînă aici, după dumneata.

— Hm, mi se pare că sfîrșitul poveștii pe care mi-ai spus-o este adevărat, dar aș vrea să știu ce este cu începutul?

— Privitor la cei cinci regi? E mult adevăr și în partea asta, poate chiar mai mult decît ți-ar veni să crezi, răspunse Hurree foarte serios. Vei veni, nu-i așa? Eu plec de aici de-a dreptul spre Doon. Voi trece numai printre

lanuri verzi și înflorite. Mă voi duce la Munsoorie... vechiul Munsoorie Pahar, cum îi spun domnii și doamnele. Pe urmă voi trece prin Rampour, ca să ajung la Chini. Acesta este singurul drum pe unde cei doi ar putea să vină. Cu toate că nu-mi place să aștept în frig, va trebui totuși să îi așteptăm pînă ce sosesc. Mă voi duce împreună cu ei la Simla. Vezi dumneata, cînd ai de a face cu ruși, poți vorbi cu ei în franțuzește, ori limba asta o vorbesc și eu destul de bine. La Chandernagire am și cîțiva prieteni.

— Fără îndoială *îi* va face plăcere să revadă munții, zise Kim ca pentru sine. In ultimele zece zile, aproape n-a vorbit despre altceva decît despre munți. Dacă am pleca împreună...

— Oh, în cazul cînd lama preferă ca să ne considerăm complet străini în timpul cît va dura drumul, eu nu am nimic contra. Voi merge înaintea voastră la depărtare de patru, cinci mile. Hurree nu e deloc grăbit. Avem de a face cu europeni, și veți veni pe urma mea. Timp avem de ajuns; oamenii mei vor unelti, vor iscodi în toate părțile și poate vor ridica și schițe topografice. Eu voi pleca mîine, iar voi dacă vreți, veniți pe urma mea ziua următoare. Ei? Pînă mîine dimineață vei avea timp destul, ca să te gîndești. Ia te uită... e aproape ziuă.

Hurree căscă zgomotos, apoi fără să spună nici o vorbă de politețe, se întoarse și se depărtă cu pași greoi spre locul unde trebuia să doarmă. Kim dormi foarte puțin și gîndurile lui se depănau în hindustani:

— Aici e jocul cel mare cu primejdia. La Quetta am fost timp de patru zile ajutorul la bucătărie al femeii celui de la care am luat condica. Și aceasta făcea parte din jocul cel mare. Din partea de miazăzi, numai Dumnezeu știe cît de departe, venea Mahratta care lua parte la jocul cel mare,

cu primejdia vieții sale. De astă dată voi pleca și eu departe, foarte departe spre miazănoapte, pentru ca să-mi joc partea mea în jocul cel mare care se plimbă în tot largul Indiei. Ce e mai frumos însă, este faptul că toată această plăcere o datorez lui lama care este cu mine. Tot așa lui Mahbub și lui Creighton Sahib, dar în primul rînd Sfîntului. Are toată dreptatea cînd spune: lumea este mare și minunată, iar eu... Kim... Kim... Kim... sînt numai singur în mijlocul ei. Va trebui totuși să mă duc să văd și eu pe acești străini cu nivelatoarele și compasele lor...

— Care a fost rezultatul ciorovăielii de aseară? întrebă lama după ce-și termină rugăciunile.

— A venit un negustor ambulant dintre cei care vînd leacuri; un parazit al sahibei. L-am înlăturat datorită argumentelor și rugăciunilor, dovedindu-i că descîntecele noastre prețuiesc mai mult decît apele colorate pe care le vinde el.

— Ehe, farmecele mele. Nu cumva femeia aceasta virtuoasă vrea să mai facem unul?

— Ține chiar foarte mult.

— Atunci va trebui să-l scriem numaidecît, căci altfel îmi împuie din nou urechile, zise lama scotocindu-se în brîu ca să scoată călimara.

— Aici la șes, ne iese mereu în cale prea multă lume. La munte am auzit că omul poate fi mult mai liniștit.

— Oh, munții... și zăpada de pe coamele lor, oftă lama și rupse o bucățică de hîrtie, de mărime corespunzătoare pentru ca să poată intra într-un amulet. Dar ce știi tu despre munți?

— Sînt foarte aproape de noi, răspunse Kim și deschise larg ușa camerei în fața căreia se profilau crestele nesfîrșite ale Himalayei, însîngerate de poleiala soarelui abia răsărit. N-am trecut niciodată pe acolo, decît îmbrăcat în haine de sahib.

Lama adulmecă aerul proaspăt al munților și rămase gînditor.

— Dacă ne-am îndrepta spre miazănoapte (Kim aruncase vorba în timp ce răsăreau zorile) ne-am putea feri de căldura amiezii, în timpul drumului, trecînd printre colinele mai joase... Ai terminat descîntecul, Sfîntule?

— Am scris numele a șapte demoni proști, dintre care nici unul nu face nici cel puțin cît un grăunte de neghină. Femeile acestea nebune sînt în stare să ne abată din drumul nostru cel adevărat.

Hurree Babu apăru din dosul cotețului de porumbei și ostentativ începu să-și clătească gura după ritualul obișnuit. Om foarte gras și lat în șolduri, cu grumazul ca de taur și un glas ca boncăluitul unui clopot, nu părea deloc să fie „om fricos". Cu un gest aproape imperceptibil, Kim îi făcu semn că afacerea este pe drumul cel bun,așa că după ce-și termină abluțiunile, Hurree Babu se apropie de ei, și cu vorbe înflorite, salută pe lama. Mîncară cum era și firesc, departe unul de altul, iar după ce terminară, bătrîna apăru în dosul gratiilor de la o fereastră, mai mult sau mai puțin acoperită de văluri, și începu să le vorbească din nou despre colicele, pricinuite de fructele verzi ale manguierului, de care suferea nepotul ei. Cunoștințele medicinale ale lui lama erau bineînțeles, foarte reduse. Era convins că bălegarul unui cal negru, amestecat cu pucioasă, băgat într-o piele de șarpe, este un leac sigur contra holerei; în orice caz însă, simbolul îl interesa mult mai mult decît știința. Hurree Babu ascultă cu tot respectul cuvenit, afirmațiile bătrînului, astfel că lama sfîrși prin a spune despre el că era un vraci foarte curtenitor. Bengalezul modest îi răspunse că el nu era decît un cîrpaci în domeniul misterelor; dar în orice caz, slavă Domnului, era totuși în

măsură să-și dea seama de adevăr, atunci cînd se afla în fața unui maestru. El își primise învățătura de la sahibii care niciodată nu țin socoteala cheltuielilor pe care le fac în reședințele lor domnești din Calcutta; cu toate acestea, recunoștea el singur că mai presus de înțelepciunea pămîntească, există o altă înțelepciune, știința înaltă și unică, izvorîtă din meditație. Kim ridică privirea cu invidie: In fața lor nu mai era același Hurree Babu pe care îl cunoștea de mai înainte, cel cu vorba dulceagă, fire exuberantă și neliniștită; nu mai era nici nerușinatul vînzător de leacuri, din noaptea trecută. In locul acestuia vedea acum un om cu experiență, cuviincios și prevenitor, un om grav și învățat care asculta cu toată atenția înțelepciunea vorbelor lui lama. Femeia cea bătrînă mărturisi lui Kim fără nici un înconjur, că vorbele pe care le schimbau cei doi, erau mai presus de priceperea ei. Ea prefera farmecele scrise cu cerneală din gros, care să poată fi spălată în apă și băută, fără să mai vorbească apoi despre ele. Altfel, la ce mai sînt bune zeițățile? Spunea că îi plac semenii ei, bărbați și femei, și începu să-i povestească despre mărunții regi pe care îi cunoscuse înainte, despre tinerețea și frumusețea ei, despre prădăciunile pricinuite de leoparzi și capriciile dragostei în Asia; despre biruri și chiriile în creștere, despre ceremoniile funebre și nepoți (ceea ce era o aluzie ușor de înțeles), despre felul în care trebuiau îngrijiți copiii și lipsa de bunăcuviință a noii generații. Kim se interesa de lucrurile lumești ca și femeia aceasta care era gata să le părăsească pe toate, și asculta fiecare cuvînt, cu picioarele încrucișate sub el și acoperite de poala hainei lui largi, în timp ce lama înlătura unul după altul toate argumentele privitoare la vindecarea trupului cu ajutorul leacurilor înșirate de Hurree Babu.

Spre amiază, Hurree Babu își luă cutia legată în cercuri de alamă în care își avea medicamentele, și într-o mînă cu papucii pe care îi întrebuința numai în cazuri de ceremonie, în cealaltă umbrela albastră, vărgată cu alb, se îndreptă spre miazănoapte, în direcția Doonului, unde spunea că este așteptat de regii mai mici ai acelor pămînturi.

— *Chela,* noi vom pleca pe înserat, după ce vremea se mai răcorește, zise lama. Vraciul acesta priceput în vorbe alese, pe cît este de priceput și în meșteșugul vindecării, spunea că oamenii care locuiesc printre aceste coline mărunte, sînt evlavioși și darnici, dar afară de asta au mare nevoie de un învățător. Peste puțină vreme, spunea *hakimul,* vom ajunge la răcoare și la miros de cetină.

— Vă duceți în munți. Pe drumul care merge spre Kulu? O, voi de trei ori fericiți, exclamă femeia cea bătrînă. Dacă n-ar trebui să păzesc casa, aș da poruncă să-mi scoată litiera... dar cred că ar fi lucru de rușine să plec cu voi, și cinstea mea ar avea de suferit. Ha, ha, ha... Eu cunosc drumul spre Kulu... îi cunosc fiecare cotitură. Veți întîlni numai oameni primitori și darnici care nu refuză nimic celor ce se arată a fi drumeți cumsecade. Voi da poruncă să vi se împartă merinde pentru drum. Vreți să vă dau un slujitor care să vă însoțească? Nu... Bine, atunci mă duc să vă prepar cel puțin o mîncare bună.

— Ce femeie este sahiba aceasta! se minună slujitorul Oorya, cel cu barba albă. Niciodată nu i s-a întîmplat să uite un prieten și niciodată în viața ei nu a uitat un dușman. Dar bucatele gătite de ea!... oftă el și-și frecă pintecele.

Le dădu plăcinte, dulciuri, un pui fript rece, gătit cu orez și prune... tocmai deajuns ca bietul Kim să fie încărcat de provizii ca un catîr.

— Sînt bătrînă și netrebnică, zise femeia. Nu mă mai iubește nimeni, dar cu toate acestea sînt foarte puține femei care s-ar putea măsura cu mine, cînd vreau să dau laudă Domnului, și mă așez la foc în fața oalelor de gătit. Mai veniți pe la noi, oameni cumsecade. Sfîntule, și tu învățăcelule, mai treceți pe la casa noastră. Casa va fi întotdeauna gata să vă primească și veți fi mereu bine veniți... Bagă de seamă ca femeile să nu se prea țină după *chela* al tău... Eu cunosc femeile din Kulu. Fii cu băgare de seamă *chela,* nu cumva să o rupi la fugă, cînd vei simți din nou miresmele munților în nări... Hai, bagă de seamă să nu răstorni săculețul cu orez... Binecuvintează-ne casa, Sfîntule, și iartă prostiile spuse de roaba ta.

Își șterse ochii bătrîni și înroșiți cu un colț al vălului apoi oftă mîhnită.

— Vorbe de femeie, zise lama, dar așa sînt femeile! I-am dat un descîntec. Face și ea parte din Roată și e robită de înșelăciunile vieții, dar cu toate acestea *chela,* femeia aceasta este virtuoasă, darnică și primitoare, și cu inima curată. Cine ar îndrăzni să spună că nu a făcut o faptă bună.

— Eu în nici un caz, Sfîntule, răspunse Kim, potrivindu-și pe umeri legătura cu proviziile. In gîndul meu am încercat, indiferent de părerile mele, să-mi imaginez o astfel de femeie complet liberă de legăturile roții — care să nu spună nimic și să nu mai dorească nimic — cu alte cuvinte o călugăriță.

— Nu mai spune, mă caraghiosule, exclamă lama și începu să rîdă în gura mare.

— Mi-e peste putință să mi-o imaginez astfel.

— Tot așa și mie. Dar mai are de trăit milioane și milioane de vieți, și se poate ca în fiecare dintre acestea să prindă cîte o fărîmă de înțelepciune.

— In drumul acesta pe care îl va face, te pomenești că va uita cum trebuie preparat pilaful cu șofran?

— Gîndurile tale se îndreaptă spre lucruri netrebnice. Femeia aceasta însă are însușiri bune. Mă simt recreat. După ce vom ajunge la poalele colinelor, mă voi simți mai în putere. *Hakimul* avea dreptate azi dimineață cînd îmi spunea, că o singură gură de vînt aromat de mireasma zăpezilor, șterge douăzeci de ani din viața unui om. Ne vom ridica în munți... în munții cei înalți... ca să auzim murmurul izvoarelor și fîșîitul ramurilor bătute de vînturi... vom ajunge în curînd. *Hakimul* spunea că ne vom putea întoarce în șesuri, cînd ne va trage inima, căci drumul nostru nu înconjoară decît la o mică depărtare aceste locuri fermecate. *Hakimul* este om plin de învățătură și nu e deloc vanitos. In timp ce tu ai stat de vorbă cu sahiba, i-am vorbit despre o durere care în timpul nopții mă cam supără la ceafă, și mi-a spus că asta trebuie să fie din cauza căldurilor prea mari, dar că aerul răcoros de la munte mă va vindeca foarte curînd. Gîndindu-mă mai stăruitor la ceea ce spunea, m-am mirat singur, cum de nu mi-a trecut și mie așa ceva prin minte, fiind vorba despre un lucru atît de simplu.

— Nu cumva i-ai vorbit și despre cercetările tale? întrebă Kim cu o nuanță de gelozie în glas, căci prefera să aibă pe bătrînul lama în puterea sa, grație vorbelor lui proprii, nu grație vicleniei lui Hurree Babu.

— Firește că i-am vorbit. I-am vorbit și despre visul pe care l-am avut și despre fapta bună pe care am făcut-o, trimițîndu-te ca să cîștigi înțelepciune.

— Nu cumva i-ai spus că sînt sahib?

— La ce să-i mai spun. Ție ți-am spus de nenumărate ori că noi nu sîntem decît două suflete care își caută izbăvirea. El spunea, și aici are toată dreptatea, că la

nevoie rîul vindecător va izbucni chiar la picioarele noastre, așa cum am visat și eu. După ce am găsit drumul, înțelegi, care mă va izbăvi de roată, nu văd la ce aș mai alerga să găsesc un drum în largul cîmpurilor, căci aceasta este deșertăciune. N-ar avea nici un rost. Visurile mele s-au repetat noapte de noapte; am și *Jâtaka* și te am și pe tine alături, prietene a toată lumea. În horoscopul tău stătea scris, că un taur roșu în mijlocul unui cîmp verde îți va aduce mare cinste; eu încă n-am uitat aceasta. Cine altul afară de mine a văzut îndeplinirea acestei profeții? Ce e drept, eu am fost mijlocul de realizare al ei. Tu la rîndul tău îmi vei găsi rîul pe care îl caut, și vei deveni astfel mijlocul de îndeplinire al cercetării mele, care este sigură.

Intoarse fața ca fildeșul îngălbenit, cu trăsături senine și calme, spre munții care îl priveau din înălțimile lor, iar umbra lui proiectată departe în fața lor își făcea loc cu stăruitoare voință, înainte prin colbul drumului mereu mai departe.

CAPITOLUL XIII

Cel îndrăgit de pierdutele zări cu a mărilor ape sirepe,
De zbucium ascuns și adînc ce din funduri pornește și crește,
Sub clocotul verzilor unde se-nșiră din spumă mărgele,
Și freamătul ascuns, și pîndește, smaralde rotind în inele,
E ca și munteanul ce-adulmecă ai zărilor ulmi,
Cînd viscol pornește s-aștearnă troieni și să mături culmi.

„Cel care se îndreaptă spre munți, se duce spre maică-sa".

Trecuseră de Sewaliks și de Doonul aproape tropical; Mussoorie îl lăsaseră în urma lor și apucară la deal pe potecile înguste dintre coline. Cu fiecare zi ce trecea, intrau tot mai adînc în jghiaburile munților, și în fiecare zi Kim constata că puterile lui lama încep să-i revină. Cît timp se găseau pe terasele din Doon, bătrînul se sprijinea mereu de umărul lui și era gata în orice clipă să se oprească în popasurile care se vedeau pe marginea drumurilor. Cînd ajunseră în fața colnicului care este la intrarea în Mussoorie, bătrînul se scutură ca un ogar bătrîn în fața unui obstacol cunoscut, și în loc să se lase ostenit în marginea drumului, se mulțumi să-și strîngă larga dulamă în jurul trupului, respiră adînc de cîteva ori aerul limpede ca cristalul și începu să urce, cum numai un om de la munte știe urca. Kim care crescuse la șes și nu văzuse munții decît de departe, începu să asude și să respire din greu, așa că rămase foarte mirat.

— Aceasta este țara *mea*. Pe aproape de Suchzen însă, costișa mi se pare mai netedă decît un partal de pămînt

semănat cu orez, zise lama, opintindu-se din șale cu mișcări sigure și înaintînd cu pași largi și maiestoși spre culme. De cealaltă parte a muntelui, la coborîre în vale, cînd făcură trei mii de picioare în timp de trei ceasuri, lama apucă înaintea lui Kim care se ținea mereu în urmă, din cauză că simțea un junghi în spate și degetul cel mare de la picior îi era tăiat aproape pînă la os de sfoara din iarbă împletită cu care își legase sandalele. Trecură prin luminișurile deodarilor și stejarii înecați de ferigă, printre mesteceni, ulmi, rhododendroni și pini, ca pe urmă să ajungă pe culmi plești și arse, iar de aici din nou printre stejarii cu umbra răcoritoare, ca apoi să iasă între trestiile de bambus și palmieri, dar bătrînul lama părea că nu-și mai domolește avîntul.

Privind în urma lor prin tulbureala serii spre crestele uriașe și panglica sură a drumului pe unde trecuseră, depănată pe coastele lor, cu aceeași limpezime de vederi care caracterizează oamenii de la munte, făcea planul drumului pe care vor trebui să îl parcurgă ziua următoare. Uneori opriți în popas la cîte o trecătoare care domina regiunea Spiti sau Kulu, întindea brațele entuziasmat spre zăpezile care se vedeau în zare. In zorii zilei, aceste zăpezi flăcărau de un roșu aprins, ca și înălțimile Kedarnath și Badrinath care stăpîneau aceste regiuni sălbatice. Cît era ziua de lungă, păreau o apă de argint topit, dar cînd soarele cobora spre orizont, străluceau din nou ca niște nestemate. La început, munții îi primiră cu respirația rece și suavă a zefirilor care erau plăcuți în timpul urcușurilor spre coamele uriașe, dar peste cîteva zile, după ce ajunseră la înălțimi de nouă și zece mii de picioare, vînturile începură să fie pișcăcioase, așa că Kim găsi binevenită fapta unor munteni care îi dădură o șubă groasă de lînă. Lama rămase puțin cam mirat, văzînd că

se poate ca cineva să fie nemulțumit de ascuțișul tăios al vînturilor care lui îi redaseră puterile bărbăției, luîndu-i de pe umeri povara anilor.

— Acestea de aici, *dragă chela*, nu sînt decît dealuri. Nu va fi frig pînă cînd vom ajunge în mijlocul munților adevărați.

— Aerul și apa sînt bune, poporul este evlavios, dar hrana este foarte proastă, răspunse Kim; pe urmă am început să umblăm de parcă am fi cel puțin nebuni sau englezi. In noaptea aceasta iară va fi îngheț.

— Se poate să înghețe puțin, dar numai atît ca să facă cioflanele bătrîne să se bucure de lumina soarelui. Nu e bine să ne lăfăim mereu în paturi moi și să ne ghiftuim cu hrană îmbelșugată.

— Cel puțin dacă am avea un drum cumsecade pe unde să umblăm.

Kim era obișnuit, ca orice om crescut la șes, cu drumul larg și bine bătut, nu cu poteci înguste de cîțiva coți care să șerpuiască pe coasta munților; lama însă ca orice thibetan, nu se putea stăpîni să nu apuce pe scurtături și să coboare sau să urce pe potecile acoperite de pietrișul nebătătorit. Incepu să explice lui Kim care venea șchiopătînd pe urma lui, că un om crescut la munte știe dinainte unde poate ajunge la capătul unei poteci, și drumul printre norii coborîți pe coame, care pentru un străin pot părea o piedică de neînlăturat, pentru un muntean sînt ca și un lucru de nimic, la care nici nu trebuie să te gîndești. Astfel, după multe ceasuri de urcuș care în alte țări civilizate ar fi fost considerat drept o remarcabilă ascensiune, ajunseră pe o coamă de munte, și ocolind cîteva prăpăstii, intrară din nou în pădure, coborînd pe o pantă de patruzeci și cinci de grade, ca apoi să ajungă iarăși la drum bătut. Pe unde treceau, întîlneau

casele oamenilor de la munte, bordeie din argilă bătută și nuiele, cu prispe grosolan lucrate din bardă, și care se cățărau pe coastele stîncoase întocmai ca niște cuiburi de rîndunele, îngrămădindu-se una lîngă alta pe terasele înguste de piatră care erau săpate la mijlocul unui drum de trei mii de picioare pînă să ajungi în vale, sau erau pitite între stîncile care prindeau orice bătaie de vînt, ca să o trimită șuierînd mai departe; altădată, din cauza lipsei de pășuni, se înălțau tocmai în mijlocul coamelor care în timp de iarnă erau acoperite cu un strat de zăpadă pînă la zece coți. Oamenii din casele acestea, munteni cu fețe galbene și uleioase, îmbrăcați în haine capitonate și groase, cu picioarele scurte și goale, care semănau foarte mult a eschimoși, ieșeau în calea lor și li se închinau. Oamenii blînzi și buni de la șes se uitau la lama ca la un sfînt între sfinți. Cei de la munte însă, i se închinau ca unuia care cunoaște toate secretele demonilor. Religia lor purta încă urmele șterse ale Budhismului peste care se așternuse cultul unei credințe tot atît de fantastice ca și regiunea unde trăiau, tot atît de meticuloase ca munca semănăturilor lor de pe terasele înguste care îi hrăneau; dar cu toate acestea, comanacul roșu al lui lama, șiragul lui de mătănii și textele vechi chinezești pe care le întrebuința, aveau mare autoritate în fața lor, căci sub gardinile largi ale comanacului său, ei nu vedeau decît omul care trebuie cinstit.

— Te-am văzut coborînd crestele negre ale muntelui Eua, spunea un Bathan care le ieși într-o seară în cale, și le dădu o bucată de brînză, un vas cu lapte acru și un codru de pîine tare ca piatra. — Noi nu întrebuințăm această hrană, decît vara, cînd vacile înțarcă și le apucă strechea. Printre stîncile acestea suflă vînturi care te dau peste cap, chiar pe vreme deplin liniștită. Nu cumva sînteți

oameni care puteți frîna pornirile demonilor din Eua?

In astfel de cazuri, Kim care tremura din tot trupul, și era ametit din cauza drumului repezit în prăpăstii, chinuit de picioarele umflate în timp ce se cățăra printre crăpăturile prea strîmte și incomode ale stîncilor, se bucura din tot sufletul de popasul care urma după o zi de drum, cum se bucurase odinioară de laudele colegilor săi la St. Xavier cînd cîștigase concursul de alergări pe distanța de două sute de metri. Munții îl făceau să asude și să elimine *ghi*-ul și dulciurile hranei abundente cu care se obișnuise la șes, iar aerul aspru care părea că-l înecă în timpul urcușurilor grele spre culmi, îi întărea și-i dezvolta pieptul, oțelindu-i mușchii picioarelor și coapsele.

Din cînd în cînd meditau asupra roții vieții, și cum spunea lama, mereu mai des, din ziua cînd scăpaseră de toate ispitele ei. In afară de vulturii cenușii care se legănau în înălțimi, sau cîte un urs care se vedea în depărtări, mormăind și dezgropînd rădăcini pe coasta muntelui, ori apariția fugară în zori a cîte unui leopard vărgat care-și sfîșia grăbit și lacom capra vînată în liniștea unei văi, sau altădată ciripitul speriat al cîte unei păsări cu pene multicolore, ei doi erau întotdeauna singuri sub vînturile care băteau în jurul lor, legănați de susurul ierburilor care se plecau lovite de boarea rece a înălțimilor. Femeile din colibele afumate care se vedeau la picioarele lor în timp ce coborau coasta munților, nu erau deloc plăcute la vedere, și cu toate că erau murdare, și mai toate gușate, fiecare dintre ele avea mai mulți bărbați. Oamenii erau tăietori de lemne dacă nu se întîmpla să fie agricultori, dotați cu o veselie și o blîndețe neobișnuită și de o simplitate cum numai rare ori se întîlnește. Spre mulțumirea lor, soarta le scoase în cale un vraci din Dacca, care-și plătea hrana cu alifii bune pentru întrebuințat contra gușei, și cu sfaturi

menite să restabilească pacea între bărbați și femei. Omul acesta părea că știe munții tot atît de bine precum știa și dialectele oamenilor, și descrise lui lama regiunea Ladakhi și Thibet. Spunea că în șesuri se vor putea întoarce cînd îi va trage inima; dar cu toate acestea pentru un om căruia îi plac munții, drumul acesta spre văi era foarte plăcut. Toate acestea nu și le spuseră dintr-o răsuflare, ci în timp ce stăteau seara de vorbă în marginea ariei de piatră unde treierau grîul, și după ce toți bolnavii își primeau medicamentele, vraciul își aprindea luleaua, iar lama lua cîte o priză de tutun, în timp ce Kim urmărea cu ochii văcuțele care păștеau pe costișa din dosul colibelor sau se uita în depărtările de azur care pluteau între lanțurile nesfîrșite de munți. Pe urmă veneau convorbirile tainice între copacii năpădiți de umbră, cînd doctorul căuta buruieni de leac și Kim care era vraci începător, trebuia să se țină după el pentru a lua învățătură:

— Vezi dumneata Mister O'Hara, încă nu m-am hotărît ce am de făcut în ziua cînd voi da de cei doi vînători pe care îi caut; dar dacă te vei ține după umbrela mea care poate sluji foarte bine ca punct de reper pentru lucrări cadastrale, să știi că mă voi simți mult mai la îndemînă.

Kim își roti privirea în largul acestui imens spațiu acoperit de stînci.

— Ascultă *hakim*, aceasta nu este țara în care m-am născut eu, și cred că e mai ușor să găsești un purice ascuns în giubeaua unui urs, decît oamenii pe care-i cauți.

— Eh, în astfel de amănunte eu sînt tare. Hurree nu are nici un motiv să se grăbească. Nu demult au fost la Leh. Spuneau că vor coborî pe la Kara Korum, cu coarnele, capetele și tot bagajul pe care îl au. Singurul lucru de care mă tem, să nu fi trimis de la Leh în Rusia toate scrisorile și hîrtiile compromițătoare pe care le aveau asupra lor.

Fără îndoială vor căuta să se îndrepte cît mai mult spre răsărit, pentru a lăsa să se creadă că nu au trecut niciodată prin teritoriile de la apus. Dumneata nu cunoşti munţii (şi cu o aşchie începu să facă nişte semne pe pămînt). Priveşte! Trebuie să fi venit prin Srinagar sau Abottabad. Acesta este drumul cel mai scurt, coborînd valea prin Bunji şi Astor.Oamenii aceştia însă au comis o pungăşie în partea de apus, (şi trase o linie de la stînga spre dreapta), prin urmare caută să se îndrepte cît mai departe spre răsărit pentru a ajunge la Leh (hu, de-ai şti ce frig e în părţile acelea), pe urmă vor continua să coboare pe valea Indusului spre Han-lé (eu cunosc drumul acesta), iar de aici tot mai jos, înţelegi, prin valea Bushahr şi Chini. Aceste amănunte au putut fi stabilite prin eliminare şi pe baza întrebărilor puse oamenilor pe care îi vindec cu atîta îngrijire. Prietenii noştri au pierdut cîtva timp, umblînd de ici colo şi distrîndu-se pentru a atrage atenţia locuitorilor asupra lor. Prin urmare, le-a mers vestea pînă departe înainte şi în urma lor. Ai să vezi că voi cădea peste ei, undeva în valea Chini. Te rog să urmăreşti de aproape umbrela mea, în ce parte se găseşte.

Aceasta începu să se mişte ca o campanulă bătută de vînt, coborînd spre văi sau înconjurînd pe departe costişele prăpăstioase, iar lama şi Kim care se orientau cu busola, se întîmpla de multe ori să o ajungă din urmă, pe înserat, în timp ce vraciul vindea prafuri şi alifii celor care aveau nevoie de ele.

— Noi am venit pe poteca aceea de colo, spunea lama, arătîndu-i cu degetul piscurile rămase în urma lor, iar omul cu umbrela se pleca în faţa lui, făcînd reverenţe.

Trecură apoi printr-o strîmtoare unde lama, în timp ce se certa cu Kim, fără nici o supărare, intra în zăpadă pînă la genunchi, întocmai ca şi cămilele din Baktrian,

animalele acelea crescute în mijlocul zăpezilor, care aveau părul lung și stufos și le văzuse de multe ori în țarcul din Kashmir Serai. Se înfundară între jghiaburile stîncilor înghețate sub bătaia lunii și pline de zăpadă nebătătorită, ca apoi să se adăpostească în cantonamentul unor thibetani, care coborau la vale în mare grabă, ducînd o turmă de mioare, și fiecare mioară avea în spate cîte o traistă plină de borax. Treceau peste plaiurile acoperite încă de omăt și coborau mereu la vale spre pășuni cu iarbă nouă. Mergeau fără întrerupere, dar Kedarnath și Badrinath nici nu se sinchiseau de apropierea lor. Abia după ce mai făcură drum de zece zile încheiate, Kim,urcat în vîrful unui mușuroi care nu avea mai puțin de zece mii de picioare, băgă de seamă că silueta acestor trufași stăpînitori ai zării, începuse să se schimbe puțin.

Pe urmă, intrară într-o lume din mijlocul unei lumi noi, o vale care nu se mai sfîrșea și care era plină de colțurile stîncilor și de bolovanii care se prăvăliseră din înălțimi. Aici li se părea că drumul făcut într-o zi nu-i ducea mai departe decît ar duce pe un halucinat obsesia unui vis. Treceau cu multă greutate flancurile unui deal, ca după ce ajungeau în cealaltă parte, să-și dea seama că nu erau decît la poalele unui munte, care se înălța ca un zid în fața lor, și pînă să ajungă aici, făcuseră drum greu de mai multe ceasuri. Ceea ce la început li se păruse că este un cîmp în mijlocul unei văi, se dovedea că este un imens platou care se întindea pînă departe în zare. Trei zile mai tîrziu din platoul acesta nu se mai vedea, decît o pată întunecată, care rămăsese în urma lor, spre miazăzi.

— Nici vorbă că aici trebuie să fie sălașul zeilor, zise Kim înspăimîntat de tăcere și goana neîntreruptă a norilor grei de ploaie. Locul acesta nu e făcut să fie pentru așezări omenești.

— Demult... foarte demult, murmura lama ca pentru sine, Domnul a fost întrebat dacă lumea aceasta va dura veșnic. La această întrebare A tot Știutorul nu a dat nici un răspuns... Cînd am trecut prin Ceylon, un cercetător înțelept mi-a confirmat acest amănunt, din evanghelia scrisă în idiomul Pali. Nu mai încape nici o îndoială, de vreme ce noi cunoaștem drumul izbăvirii, această întrebare nu este decît deșertăciune, dar cu toate acestea *chela,* deschide ochii bine și vezi iluzia. Aceștia sînt munții cei adevărați. Munți care seamănă cu munții mei din Such-zen. Niciodată nu au fost în altă parte munți care s-ar putea asemăna cu aceștia.

Deasupra lor, la mari înălțimi, pămîntul se ridica în cupole spre linia eternelor zăpezi, spre răsărit și spre apus pînă la depărtări de sute de mile, unde ca la un semn, mestecenii se opreau în mijlocul iureșului spre zările ametitoare. Dincolo de aceste margini, pe care le putea străbate ochiul, parcă mai vedeai stîncile opintindu-se să ajungă tot mai sus, și le vedeai capetele ieșind dintre caierele de nori, iar deasupra lor, nemișcate și eterne, schimbindu-și fața numai în bătaia razelor de soare, se vedeau zăpezile, pe care încă nu le putuse atinge niciodată picior omenesc. Din cînd în cînd,vîltoarea unui uragan, care se putea ridica chiar atît de sus, sfîșia vălul de ceață și le descoperea în fața ochilor lor minunați. Dedesubtul lor se întindea pînă departe așternutul verde al pădurii; dincolo de pădure se vedeau casele răsfirate ale unui sat cu terasele de semănături și pășunile lui, iar dincolo de acest sat, știau că este o prăpastie, deasupra căreia se încrucișau fulgerele unei furtuni gata să rupă stăvilarele tăriei, și în adîncul de o mie două sute sau o mie cinci sute de picioare al acesteia, erau izvoarele din care se năștea fluviul Sutluj.

Ca de obicei, lama condusese și de astă dată pe Kim, pe poteci tăiate de turmele care umblau pe coasta muntelui sau pe scurtături, foarte departe de drumul bătut pe unde Hurree Babu, acest „om fricos", înotase trei zile la rînd pînă la brîu prin apă și bătut de o furtună pe care nouă englezi din zece, ar fi așteptat-o să treacă, înainte de ce și-ar fi continuat drumul. Hurree nu avea nimic din calitățile unui bun vînător, căci la zgomotul pe care îl făcea trăgaciul unei arme, se schimba numaidecît la față, dar după cum singur spune, era „un foarte bun hăitaș", căci fără îndoială avea motivele lui să cerceteze toată valea, cu ajutorul unui binoclu pe care îl cumpărase de ocazie. Afară de asta, în mijlocul verdelui pădurii, pînza bătută de intemperii a unui cort îți poate fi de mare folos. Hurree Babu văzu tot ce avea de văzut în ziua cînd se așezase în marginea ariei din Ziglaur, la o depărtare de douăzeci de mile în zbor de vultur, și la patruzeci de mile de drum făcut pe jos... anume două pete mici, care păreau că s-au oprit exact la linia zăpezilor eterne, iar ziua următoare coborîseră ca la șase palme mai jos, pe coasta muntelui. Odată acest amănunt limpezit și drumul deschis spre scopul pe care îl urmărea, picioarele goale cu pulpele gigantice ale lui Hurree puteau răzbate distanțe surprinzător de lungi. Tocmai din cauza aceasta, în timp ce lama și Kim adăpostiți într-o colibă, prin care apa ciuruia din toate părțile, așteptau să treacă furtuna, un om ceremonios, cu înfățișare de bengalez, ud pînă la piele, dar cu toate acestea, zîmbitor, vorbind limba engleză cît se poate de bine, cu tot amestecul de fraze ciudate pe care le întrebuința, era pe cale să cîștige încrederea a doi străini, uzi și ei pînă la piele și chinuiți de reumatisme. Se apropiase, făcînd fel de fel de planuri, care de care mai deșuchiate, imediat după o furtună cu fulgere, care

despicase un pin din apropierea cantonamentului lor, din vîrf și pînă în rădăcină, și speriați de spectacolul acesta de infern, toți culacii de la bagaje, convinși că ziua este neprielnică pentru continuarea drumului, își aruncaseră poverile la pămînt, parcă ar fi fost dinainte înțeleși, și plecaseră. Oamenii aceștia erau supușii unei rajahle din munți, care îi tocmise cu munca pentru cîștigul lui personal, cum este obiceiul prin partea locului; iar ca supliment la spaima de care fură apucați, cei doi străini îi amenințaseră de mai înainte cu carabinele. Cei mai mulți dintre ei cunoșteau de mult carabinele și sahibii; erau neam de hăitași și de *shikarris* din văile de la miazănoapte, obișnuiți să urmărească ursul și capra sălbatică, dar nu fuseseră tratați în felul acesta de nimeni, pînă acum. Tocmai din cauza aceasta, imediat ce aruncară poverile, fură înghițiți de hățișul pădurii care cu toate chiotele și înjurăturile celor doi străini, nu vru să-i mai dea înapoi. Nu mai era nevoie să se prefacă năuc, și Babu născocise deja un alt mijloc pentru a fi bine primit. Își stoarse hainele de apă și încălțîndu-și papucii de ceremonie, deschise umbrela albastră cu vergi albe, și cu sufletul la gură de emoție, se apropie de cei doi străini „în calitate de trimis al Alteței sale Regale Rajahua din Rampur, domnilor. Vă rog, ce aș putea să fac pentru dumneavoastră".

Cei doi străini rămaseră încîntați. Unul dintre ei se vedea cît de colo că este francez, celălalt era rus, dar vorbea tot atît de bine englezește ca și Babu. Îl rugară să le stea într-ajutor. Servitorii indigeni se îmbolnăviseră la Leh. Ei au trebuit să coboare încoace cu mare grabă, împreună cu trofeele vînătorii, pentru a ajunge la Simla, înainte ca pieile să fie roase de molii. Aveau o scrisoare de recomandare, pentru toate guvernele pe care le-ar fi

întîmpinat (Babu făcu o adîncă reverență, cînd văzu scrisoarea), sau pentru reprezentanții acestora, dacă le-ar fi ieșit în cale. Nu au întîlnit pînă acum alți vînători, în drumul pe partea aceasta a muntelui, căci ei umblau numai singuri. Aveau provizii suficiente, și nu doreau decît să poată pleca la drum cît mai curînd. Puțin după aceea sub crengile unui copac din apropiere găsi un muntean, și după un schimb de cuvinte și o sumă de bani (cînd este vorba să faci statului un serviciu, nu se poate să fii zgîrcit, cu toate că lui Hurree îi sîngera inima din cauza aceasta) cei unsprezece culaci și trei ajutoare apărură numaidecît din hățiș. La urma urmelor în cazul cînd vor fi din nou brutalizați, Babu le va putea servi de martor.

— Alteța sa regală, stăpînul meu, va fi foarte plictisit de cele întîmplate, deși oamenii aceștia sînt oameni foarte de jos și cît se poate de ignorați. Dacă domniile voastre ați binevoi să considerați ca neîntîmplate cele s-au întîmplat aici, îmi va face multă plăcere. Peste puțin ploaia se va opri și atunci ne putem urni fără nici o întîrziere la drum. Ați venit la vînătoare? Rezultatul cu care vă întoarceți este respectabil.

Babu începu să alerge greoi de la o *kilta* la alta, sub pretext că potrivește capacele conice ale fiecărui coș. De obicei, englezul nu este prea familiar cu asiaticii, dar cui i-ar trece prin minte să se răstească la un Babu binevoitor, care din nebăgare de seamă răstoarnă o *kilta* cu capacul învelit în mușama roșie. Tot așa nu l-ar invita să ia un gît de băutură nici să stea cu el la masă, oricare ar fi raporturile dintre ei. Cei doi străini însă, făcură și una și alta. și-i puseră o mulțime de întrebări, mai ales în legătură cu femei, la care Babu le răspunse pe cît de vesel, pe atît de firesc. Ii oferiră un pahar de băutură alburie, pe urmă încă unul, și nu trecu mult pînă ce limba începu să i se dezlege.

Le povesti, în termeni care nu mai păstrau nici o măsură a bunei cuviințe, despre un guvern care îi dase o educație, cum se cade să se dea unui alb, dar uitase să-l plătească tot așa. Le povesti cazuri de impilare și nedreptăți, pînă cînd lacrimile de emoție începură să-i curgă în lungul obrazului de mila țării lui. Pe urmă se ridică legănîndu-se pe picioare, cîntînd cîntece de slavă din Bengalia de miazăzi, și căzu grămadă peste un buștean, ud de ploaie. Niciodată o victimă a dominației engleze în India, nu putuse să cadă în brațele unor străini, la timp atît de prielnic ca în cazul acesta.

— Toți sînt la fel, zise unul dintre vînători, adresîndu-se celuilalt în franțuzește. Cînd vom ajunge cu adevărat în India, te vei putea convinge. Mi-ar face plăcere să pot vizita Rajahua. Cred că acolo ar fi locul să ne spunem ce avem de spus. Nu este exclus să fi auzit de noi și să dorească să ne arate bunăvoință.

— Nu avem timp de așa ceva, căci trebuie să ajungem cît mai curînd la Simla, răspunse tovarășul său. Intrucît mă privește pe mine, aș fi foarte mulțumit să ne putem trimite raportul de-a dreptul din Hilás sau din Leh.

— Poșta engleză este mult mai bună și mai sigură. Nu uita că ne-au oferit toate înlesnirile, și slavă Domnului, văd că ni se oferă și singure. Asta este o tîmpenie nemaipomenită.

— Aceasta este trufie, și trufia își va primi pedeapsa, pe care o merită.

— Sigur că da! Să te lupți în jocul pe care-l facem noi, cu un camarad de pe continent, înseamnă ceva, cîtă vreme cei de aici sînt floare la ureche.

— Trufie, totul nu este decît trufie, dragă prietene.

— La ce naiba este Chandernagore atît de aproape de Calcutta, se gîndi Hurree, sforăind cu gura căscată pe

muşchiul muiat de ploaie al butucului, dacă nu sînt în stare să înţeleg ce spun în franţuzeşte. Mi se pare că vorbesc prea repede. Ar fi mult mai bine dacă aş rupe beregata acestor porumbei, la amîndoi dintr-odată.

Cînd se apropie din nou de cei doi străini, era chinuit de dureri de cap şi umilit, căci spunea că fiind ameţit de băutură, poate nu şi-a dat seama ce vorbeşte şi a îndrugat cîteva cuvinte lipsite de discreţie. El era un credincios al Guvernului britanic, căruia i se datora prosperitatea şi cinstea ţării, şi stăpînul său din Rampour profesează aceeaşi convingere. La auzul acestor cuvinte cei doi începură să facă glume pe socoteala lui şi să-i repete ceea ce le spusese, pînă cînd bietul om, silit de zîmbetele lor dulcege şi şirete clipiri din ochi, trebui să le spună adevărul. Cînd Lurgan Sahib află mai tîrziu despre această scenă, îşi exprimă în gura mare regretul că nu a putut fi şi el de faţă în locul tîmpiţilor de indigeni, care stăteau fără să asculte la o mică distanţă şi cu rogojinile în cap, în timp ce picioarele, le pătrundeau tot mai adînc în pămîntul muiat, şi urmăreau mersul vremii, fără să le pese de ce vorbesc cei de alături de ei. Toţi sahibii, pe care îi cunoşteau ei, oameni întotdeauna bine îmbrăcaţi, se întorceau veseli în fiecare an, spre munţii şi trecătorile obişnuite, şi aveau slugi, bucătari şi argaţi, în cea mai mare parte, munteni. Sahibii aceştia doi însă, călătoreau singuri şi fără nici o suită, prin urmare, trebuie că erau sahibi săraci şi proşti, căci altfel un sahib cu mintea întreagă nu se poate lua după vorbele unui bengalez. Cu toate acestea, acest bengalez le dăduse bani, şi vorbise cu ei pe limba lor. Dar cum nu erau obişnuiţi să fie trataţi omeneşte de cei de o culoare cu ei, bănuiau că prin apropiere trebuie să fie vreo cursă, şi stăteau la pîndă să o şteargă numaidecît, la primul semnal.

Puțin după aceea, prin aerul limpede și parfumat de miresmele pământului revenit de ploaie, Babu începu să coboare coasta muntelui, pășind mîndru în fața culacilor, care duceau bagajele, și foarte umil pe urma celor doi străini. Prin mintea lui se încrucișau tot felul de gînduri ciudate, care ar fi interesat în mare măsură pe noii lui tovarăși de drum, în cazul cînd le-ar fi putut cunoaște. El era o călăuză atentă și foarte pricepută, care le atrăgea mereu atenția asupra frumuseții peisajelor din domeniul stăpînului său. In munții aceștia închipuirea lui aducea tot felul de sălbăticiuni pe care prietenii lui ar fi dorit să le vîneze, cerbi, ciute, bizoni și urși, așa că însuși profetul Elisei ar fi rămas, ascultîndu-l, cu gura căscată. Le vorbi despre botanică și etnologie, cu impecabile inexactități, și stocul lui de legende locale (nu uitați că a fost timp de cincisprezece ani agent acreditat al statului), părea inepuizabil.

— Cred că nu încape nici o îndoială, că omul acesta, este un tip foarte original, zise cel mai înalt dintre cei doi vînători. E o copie haotică a curierului vienez...

— *In petto* el reprezintă India în stare de tranziție... monstruosul aspect hibrid al amestecului dintre apus și răsărit, răspunse rusul. Numai noi știm cum trebuie să te porți cu un oriental.

— Omul acesta și-a pierdut patria și încănu a reușit să-și cîștige alta nouă. In orice caz, însă, omul profesează o ură nedomolită contra cuceritorilor. Ascultă ce-ți spun, noaptea trecută mi-a mărturisit...

Sub umbrela lui vărgată, Hurree Babu, trăgea cu urechea la ce vorbeau cei doi în franțuzește, fără să-și poată lua ochii de la o *kilta* plină de hărți și de documente, și alta ceva mai mare cu un dublu înveliș de mușama roșie. Nu avea de gînd să fure nimic. Singura lui

dorință era să afle ce ar merita să fie furat și pe urmă cum ar putea să dispară cu ceea ce a reușit să fure. Dădu slavă tuturor zeilor Hindustanului și lui Herbert Spencer, că tot se mai găsește cîte ceva, care merită să fie furat.

In a doua zi de marș, drumul lor urca drept spre vîrful unui deal, care se vedea în mijlocul pădurii; și tot aici a doua zi, pe înserat, dădură peste un lama foarte bătrîn, (despre care cei doi spuneau că trebuie să fie un bonz), stînd cu picioarele încrucișate sub el în fața unei hărți misterioase, întinse cu ajutorul unor pietricele așezate pe marginea ei, și explicînd ceva unuia mai tînăr, care trebuie să fi fost un neofit de o neobișnuită frumusețe, cu toate că era nespălat. Umbrela vărgată a lui Babu fusese văzută de la jumătatea drumului, pînă la popasul de unde veniseră și Kim spusese lui lama să se oprească aici, pînă va ajunge aproape de ei.

— Ia te uită, exclamă Hurree Babu ingenios ca și pisica cu pinteni. Acesta este un sfînt eminamente autohton. Probabil un supus al Alteței Sale Regale, stăpînul meu.

— Ce face aici? Mi se pare foarte interesant.

— A început să explice înțelesul unei icoane sfinte, făcută pe de-a întregul de mînă.

Cei doi străini se opriseră cu capetele descoperite, în bătaia ultimelor raze de soare ale după amiezii, ascunși de ierburile aurii ale culmilor. Culacii supărați, dar totuși mulțumiți de acest popas neașteptat, se opriră și lăsară bagajele să le scape de pe umeri.

— Privește, zise francezul. Parcă ar fi un tablou care reprezintă primele începuturi ale religiei... primul învățător și primul discipol. E budhist?

— Dintr-o castă degenerată, răspunse celălalt, căci între munți nu se găsesc budhiști adevărați. Privește însă, faldurile hainei lui. Uită-te la ochii lui cît sînt de insolenți.

De ce or fi vrînd oamenii aceştia să te facă să-ţi dai seama cît eşti de tînăr în comparaţie cu ei? (Cu o lovitură furioasă cel care vorbea, reteză lujerul unei ierbi înalte). Pînă acum nu ne-am pus semnul nostru nicăieri. Înţelegi, nicăieri, şi tocmai faptul acesta începe să mă supere, zise el şi încruntă sprîncenele în faţa privirii placide şi atitudinii monumentale din faţa lui.

— Nu face nimic, vom face semnul împreună... noi şi cu tine, tinere. Pînă atunci încearcă şi fă-i portretul.

Babu se apropie, luînd o atitudine foarte demnă, fără ca aceasta să dovedească acelaşi respect, pe care îl dovedeau cuvintele lui, şi făcu cu ochiul spre Kim:

— Sfîntule, aceştia de aici sînt sahibi. Pe unul dintre ei l-am vindecat de dizenterie cu leacurile pe care i le-am dat, şi-l însoţesc pînă la Simla, ca să veghiez asupra vindecării lui complete. Ar vrea să vadă icoana ta...

— Vindecarea bolnavilor este o faptă foarte bună. Aceasta este roata vieţii, aceeaşi pe care ai văzut-o în coliba de la Ziglaur, în timpul furtunii.

— Ar vrea să te audă cum o explici.

Lui lama îi străluciră ochii, auzind că va avea noi ascultători.

— Să explici oamenilor calea cea dreaptă este o faptă bună. Cunosc ei limba hindustană, aşa cum o cunoaşte cel de la Casa Minunilor?

— Se poate să o cunoască, dar foarte puţin.

Imediat după aceea, ca şi un copil, care explică un joc nou, lama se îndreptă din mijloc şi dîndu-şi capul pe spate, începu să intoneze cu glasul ridicat, invocaţia marelui preot, înainte de a intra în fondul doctrinei. Străinii ascultau sprijiniţi în alpenştocuri. Kim în atitudine umilă, sta cu picioarele încrucişate sub el, urmărind lumina roşie a soarelui cum joacă pe obrajii lor, şi tremurul umbrelor

aruncate de ei pe pămînt, care se amestecau și se despărțeau la fiecare mișcare. Oamenii aceștia nu erau îmbrăcați englezește și purtau centiroane foarte strînse, care îi aduseră aminte de ilustrațiile pe care le văzuse într-o carte din biblioteca institutului St. Xavier: *The Adventures of a Young Naturalist in Mexico*. Da, oamenii aceștia semănau foarte bine cu straniul Mr. Sumichrast din cartea aceea și foarte puțin cu „oamenii lipsiți de scrupul", pe care și-i închipuise Hurree Babu. Culacii cu fața pămîntie și tăcuți, se adunaseră grămadă, la depărtare de douăzeci-treizeci de metri, iar alături de ei, în picioare, cu haina fluturînd în bătaia vîntului ca un drapel, Hurree cu înfățișarea unui proprietar mulțumit de sine însuși.

— Aceștia sînt cei doi pe care îi căutăm, șopti Hurree abia mișcîndu-și buzele, în timp ce ritualul continua și cei doi albi ascultau atenți litania care cobora pînă în fundul tenebrelor și se urca pînă la cer, ca pe urmă să coboare *din nou. Toate cărțile lor sînt în kilta* cea mare cu capacul roșu... cărți, rapoarte și hărți... Am mai văzut și scrisoarea adresată unui rege pe care o trimite fie Hilás fie Bunár. Le păzesc cu cea mai mare grijă. De la Hilás sau de la Leh nu au expediat nimic, despre asta sînt sigur.

— Cine îi însoțește?

— Nimeni, afară de culacii *beegari* (hamali pentru cărat poveri). Slujitori nu au. Se înconjoară de atîta taină, încît și mîncarea și-o prepară singuri.

— Eu ce am de făcut?

— Așteaptă și vei vedea. In cazul cînd mie mi se va întîmpla ceva, vei ști unde trebuie să cauți hîrtiile de care avem nevoie.

— Acestea ar sta mai sigur la Mahbub Ali, decît în mîna unui bengalez, zise Kim disprețuitor.

— Ca să poți ajunge la femeia pe care o dorești, mai sînt și alte mijloace, înainte de a te decide să spargi ușa casei.

— Aici este infernul pentru cei zgîrciți și lacomi, înconjurat de o parte de dorinți, de cealaltă de îmbuibare.

Lama începuse să se pasioneze de explicațiile pe care le dădea și unul dintre cei doi străini, făcu după el o schiță, înainte de s-ar fi stins cu totul lumina soarelui.

— Ajunge atît, îl întrerupse omul cu violență. Mi-e peste putință să-l înțeleg, dar aș avea nevoie de acest desen al lui. E un artist mult mai mare decît mine. Intreabă-l, nu vrea să mi-l vîndă

— Spune că nu-l vinde, răspunde Babu.

Cum era și firesc, lama nu s-ar fi despărțit de desenul lui de dragul unui trecător întîlnit la întîmplare, cum nu se poate despărți un arhiepiscop de vasele sacre, pe care le întrebuințează în timpul slujbei, într-o catedrală. Intreg Thibetul e plin de reproduceri ieftine după roata vieții; lama însă, era tot atît de mare artist, pe cît de puternic stăpîn este un stareț în lamaseria lui.

— Poate peste trei zile, sau patru, sau zece, dacă voi constata că sahibul este un cercetător și că înțelege lucrurile pe care le reprezintă, atunci îi voi face chiar eu o copie. Aceasta de aici, însă, servește la inițierea unui neofit. Spune-i așa, *hakim*.

— Spune că o vrea acum... și ți-o plătește.

Lama dădu domol din cap, și-și împături desenul. Rusul însă, nu vedea în gestul lui, decît încercarea unui bătrîn nespălat, care voia să-i vîndă pe o sumă cît mai ridicată, o bucată de hîrtie murdară. Scoase un pumn de rupii și apucă desenul, dar acesta se rupse în mîna lui lama, care îl ținea strîns. Dintre culaci se ridică un murmur de groază, căci o parte dintre ei erau originari din Spiti, și după cît înțelegeau ei, budhiști evlavioși. La

această insultă,lama se ridică în picioare, și duse mîna la călimara grea de fier, care este arma preoților, iar Babu începu să sară în sus, de bucurie.

— Acum vezi, acum vezi de ce spuneam că am nevoie de martori; oamenii aceștia sînt cu totul lipsiți de scrupule. O, Sar, o, Sar (Sir), nu trebuie să lovești preotul acesta sfînt.

— *Chela,* au profanat cuvîntul scris!

Fu însă, prea tîrziu. Inainte de l-ar fi putut opri Kim, rusul lovi pe lama în plin obraz. In clipa următoare însă, căzu grămadă și începu să se ducă de-a tumba pe coasta muntelui la vale, cu Kim, care îi pusese mîinile în gît. Lovitura rusului trezise în sufletul acestui băiat, toate pornirile irlandeze, iar după ce-și simți dușmanul trîntit la pămînt, altceva nu-i mai trebui pentru ca să-și iasă complet din fire. Lama căzu în genunchi pe jumătate ametit, iar culacii cu poverile lor o rupseră la fugă pe coasta muntelui și fugeau tot atît de repede la deal ca și oamenii de la șes pe vale. Fuseseră martorii unui sacrilegiu nemaipomenit și își ziceau că e mult mai bine să fugă înainte ca zeii și demonii munților să înceapă să se răzbune. Franțuzul se repezi spre lama, și încercă să-și scoată revolverul, cu gînd să-l țină zălog, pînă cînd se va întoarce tovarășul său, dar o ploaie de pietre îl făcu să se oprească în loc, căci muntenii trag bine la țintă, și un culac din Aochung se repezi la lama și-l trase după el în pădure unde putea fi la adăpost. Totul se petrecuse cît ai clipi, și tot atît de neașteptat ca și căderea nopții în munți.

— Ne-au luat bagajele și toate armele, să văita francezul și începu să tragă în neștire cu revolverul prin întuneric.

— O să fie bine Sar, o să fie bine. Nu mai trage, căci vin eu în ajutorul dumitale, strigă Hurree și repezindu-se la

vale căzu peste Kim, care era tot atît de încîntat pe cît de mirat de cele întîmplate, și tocmai se pregătea să lovească pe dușmanul său cu capul de colțul unei stînci.

— Du-te la culaci, șopti Babu la urechea băiatului. Bagajele sînt la ei. Hîrtiile sînt în *kilta* cea cu capacul roșu, dar scotocește-le pe toate. Ia-le hîrtiile, dar mai ales nu uita de *murasla* (scrisoarea regelui). Pleacă repede, să nu te ajungă omul celălalt din urmă.

Kim urcă panta muntelui în patru labe, dar în clipa următoare un glonț de revolver, lovi stînca din apropierea lui, și băiatul se ciuli ca o potîrnichie, fără să sufle.

— Dacă mai tragi, strigă Hurree, vor veni culacii și ne omoară pe toți. Eu am sărit în ajutorul tovarășului dumitale, Sar. Fapta dumneavoastră e foarte primejdioasă.

— Pe legea mea, zise Kim, gîndindu-se de astă dată în englezește. Mi se pare c-am intrat într-o afacere primejdioasă, dar cred că sîntem în legitimă apărare.

Băgă mîna în sîn și scoase darul primit de la Mahbub, apoi cu multă sfială, căci afară de cîteva focuri trase în vînt prin deșertul Bikaner, nu întrebuințase niciodată revolverul, apăsă pe trăgaci.

— Ce ți-am spus, Sar, zise Babu cu glasul plîngător. Vino încoace și ajută-mă să trezesc pe tovarășul dumitale. Am intrat cu toții în mare ghinion.

Focurile de armă încetară. Se auzi un zgomot de pași și Kim se repezi la deal, înjurînd ca un adevărat indigen.

— Ai fost rănit *chela?* întrebă lama cu glasul slăbit.

— Nu sînt rănit; dar tu? și intră în mijlocul unor tufe de jnepeni.

— Nu am nimic. Vino încoace. Vom pleca împreună cu oamenii aceștia spre localitatea Shamlegh de sub Zăpezi.

— Nu vom pleca înainte de a face dreptate, se auzi un

glas furios. Am luat toate patru carabinele sahibilor. Hai să coborîm spre ei.

— Au lovit pe sfîntul... am văzut cu ochii noștri. Vitele noastre vor stîrpi; femeile noastre nu vor mai putea naște. După ce ne vom întoarce acasă, vom fi îngropați în așternuturile noastre de troienile zăpezilor... Alte nenorociri mai mari nu puteau veni peste noi.

Hățișul de jnepeni era plin de lamentațiile culacilor înspăimîntați, care în această clipă ar fi fost în stare să facă orice. Omul din Ao-chung ridică pușca și trăgîndu-i piedica, era gata să coboare.

— Ai răbdare Sfîntule, cîteva clipe. Oamenii aceștia nu pot ajunge prea departe; ai răbdare pînă mă întorc.

— Cel care a suferit batjocura este omul acesta de aici, zise lama ducîndu-și mîna la frunte.

— Tocmai din cauza asta, îi răspunse omul.

— Iar dacă se întîmplă ca cel care a fost batjocorit să ierte ceea ce i-au făcut lui, mîinile tale vor trebui să rămînă curate. Afară de asta veți face o faptă bună, dacă veți da ascultare cuvintelor mele.

— Așteaptă, căci peste puțin vom pleca cu toții spre Shamlegh, stărui omul.

Lama ezită cîteva clipe, exact atît cît îți trebuie ca să treci un glonte din încărcător în țeava unei arme. Pe urmă se ridică în picioare și puse un deget pe umărul omului.

— Ai înțeles? Am spus că nu se va întîmpla omor... eu care am fost stareț în Zueh-Zen, sper că nu ți-ar face nici o plăcere să te renaști sub forma unui șobolan, sau a unui șarpe care se tîrăște prin gunoaie... nici a unui vierme care trăiește în pîntecele celei mai ticăloase dintre fiare? Sau dacă asta este dorința ta...

Omul din Ao-chung căzu în genunchi, căci glasul lui lama răsuna în mijlocul întunericului ca un gong al demonilor din Thibet.

— Vai, vai, vai, scînceau oamenii din Spiti. Nu ne blestema... nu-l blestema nici pe el, căci era robit numai de poftele lui, Sfîntule... Aruncă din mînă carabina, nebunule, strigară oamenii.

— Supărarea aduce supărare, și răul vine după rău! Nu veți face omor. Lăsați pe cel ce lovește un preot să plătească singur pentru faptele sale. Dreaptă, și mai presus de orice adevăr, este numai roata, care nu poate fi atinsă nici cu un fir de păr. Cei ce au făptuit nedreptatea se vor renaște de nenumărate ori, în mijlocul chinurilor, sfîrși bătrînul, și capul lui să lăsă greu pe umărul lui Kim.

— Am trecut *chela,* pe alături de un mare păcat, și glasul lui vibră prin întunericul greu de sub ramurile de cetini. Eram gata să las glonțul să plece, și adevăr vă zic vouă, că în Thibet oamenii aceștia ar fi avut o moarte dureroasă și înceată... M-a lovit în mijlocul obrazului... fără cruțare...

Bătrînul se întinse pe pămînt și începu să respire șuierător, iar Kim se aplecă asupra lui și-i auzi inima bătînd cu furie și oprindu-se din cînd în cînd.

— L-a lovit de moarte? întrebă omul din Ao-chung, în timp ce toți culacii erau adunați în jurul lor și ascultau încremeniți de spaimă.

Kim fu cuprins de groază și se aplecă asupra bătrînului să vadă ce face.

— E numai o slăbiciune trecătoare, răspunse el mulțumit. (Pe urmă își aduse aminte că el era om alb și proviziile celor doi albi erau acum în mîna lui). Deschideți *kiltas*-urile! Albii trebuie să aibă medicamente între lucrurile pe care le au cu ei.

— Oho, oho! Atunci le cunosc și eu aceste medicamente, răspunse omul din Ao-chung, rîzînd. N-am fost eu de pomană cinci ani *shikarri* în slujba lui Yankling

Sahib. Am gustat și eu din ele. Ia te uită. Scoase din sîn o sticlă de rachiu ieftin, de felul celor care se vînd exploratorilor care trec prin Leh, și cu multă îndemînare turnă lui lama cîteva picături în gură.

— Tot așa am procedat și în ziua cînd Yankling Sahib și-a scrîntit un picior, dincolo de Astor. Eeh... am scotocit eu demult bagajele... dar împărțeala o vom face la Shamlegh. Mai dă-i nițel, căci este un leac foarte bun. Hai pune mîna și vezi. Inima a început să-i bată mai repede. Intinde-i capul pe pămînt și freacă-l puțin pe piept. Dacă ar fi stat liniștit pînă cînd eu aș fi terminat cu sahibii, asta nu se mai întîmpla. S-ar putea însă, ca sahibii să vină să ne urmărească pînă aici. Atunci cred că nu va fi nici un păcat, să-i împușcăm chiar cu carabinele lor, ce zici?

— Cred că unul și-a luat răsplata cu vîrf și îndesat, răspunse Kim, scrîșnind din dinți. I-am dat cîteva picioare în pîntece, în timp ce ne rostogoleam la vale. Cred că era mult mai bine să-l fi omorît.

— Cînd nu ești din Rampur, e foarte bine să fii curajos, zise unul dintre oameni, care își avea casa alături de reședința în ruină a rajahlei. Dacă se va întîmpla să se ducă vestea printre sahibi, că sîntem oameni netrebnici, nimeni nu ne va mai primi ca *shikarris*...

— Bine mă, tu nu vezi că aceștia nu sînt sahibi englezi... nici oameni de treabă, cum era Fostum Sahib sau Yankling Sahib. Aceștia sînt niște străini care nici nu știu vorbi englezește, cum vorbește orice sahib.

Lama tuși, apoi se ridică în capul oaselor și întinse mîna după mătănii.

— Nu se va face omor, murmură bătrînul. (Omul din Ao-chung îi pipăi picioarele cu sfială). Dreaptă și mai presus de orice, este numai roata... Supărarea aduce supărare.

— Nu Sfîntule, nu. Sîntem cu toții aici lîngă tine. Nimeni nu va fi ucis, decît dacă poruncești tu. Odihnește-te puțin. Vom face aici o mică tabără și după ce va răsări luna, ne vom duce pînă la Shamlegh sub Zăpezi.

— După lovitura pe care ai primit-o, e mult mai bine să dormi puțin, zise cu glas solemn unul dintre oamenii din Sviti.

— Simt ca și o amețeală în ceafă și o usturime pe gît. Lasă-mă *chela*, să-mi așez capul pe genunchii tăi. Sînt om bătrîn, dar încă nu m-au lăsat toate pornirile. Va trebui să ne gîndim la pricina de la care pleacă toate întîmplările.

— Dați-i o pătură. Focul nu-l putem aprinde, căci ar putea să ne vadă sahibii.

— Ar fi mult mai bine să plecăm spre Shamlegh, căci acolo nu va veni nimeni să ne urmărească.

Acesta fu glasul omului supărăcios din Rampur.

— Eu am fost *shikarri* la Fostum Sahib și sînt și acum shikarri la Yankling Sahib. Dacă n-ar fi fost blestematul acesta de Beegar (corvadă), aș fi și acum cu el. Trimiteți doi oameni la marginea tufișului, să stea de strajă, ca nu cumva sahibii să mai facă vreo prostie. Eu nu mă voi mișca de lîngă Sfîntul.

Oamenii se așezară roată, la o mică depărate de lama, și după ce stătură o vreme, fără să spună nimic, cineva scoase o hukka al cărei recipient fusese la început o sticlă de ceară *Day & Martin*. La lumina cărbunelui din luleaua care se plimba din mînă în mînă, se vedeau ochii oblici chinezești ai oamenilor cu cefele groase ca de tauri, îngropate în hălcile mușchilor de pe umeri. Semănau cu duhurile ieșite din legenda unei mine părăsite sau un grup de fantastici pitici adunați la sfat în mijlocul pădurii. În timp ce stăteau aici de vorbă, sau se priveau în tăcere, murmurul apelor din zăpezile topite, începu să devină mai

molcom, pe măsură ce gerul nopții încremenea șuvoaiele subțiri.

— Ați văzut cum s-a ridicat contra noastră și ne-a oprit? începu un om din Spiti. Imi aduc aminte de un bătrîn ibex, pe care l-am întîlnit dincolo de drumul spre Ladakhi; Dupont Sahib îl luase la ochi, dar glontele nu-l lovise... Tot așa se ridicase și acesta în fața noastră. Asta s-a întîmplat în urmă cu șapte rînduri de ploi. Supont Sahib era un foarte bun *shikarri*.

— Nu atît de bun ca Yankling Sahib, zise omul din Aochung, și trăgînd o dușcă din sticla cu whisky, o trecu și celorlalți. Acum ascultați ce vă spun eu... sau poate se va găsi altul care să se priceapă mai bine decît mine.

Din mijlocul oamenilor nu se auzi nici un glas, care să răspundă provocării.

— Vom pleca spre Shamlegh, numaidecît după răsăritul lunii. Ajunși aici, vom face dreapta împărțeală a bagajelor. Eu mă mulțumesc cu această carabină și toate cartușele ei.

— Poate îți închipui că urșii nu sînt sălbatici, decît atunci cînd se întîlnesc cu tine, răspunse un tovarăș al lui, trăgînd din hukka.

— Asta nu; dar știți și voi că pungile de mosc se plătesc acum pînă la șase rupii de bucată; iar femeile vor avea parte de pînza corturilor și de obiectele întrebuințate pentru bucătărie. Toate acestea le vom îndeplini în zorii zilei, după ce vom ajunge la Shamlegh. Pe urmă, fiecare va pleca în treaba lui, dar fiecare va trebui să țină minte că n-a văzut și nici n-a fost niciodată în slujba acestor sahibi, care ne-ar putea învinui că le-am furat bagajele.

— Ceea ce spui tu, poate fi bun pentru tine, dar rajahua noastră ce va spune?

— Nu se va găsi nimeni care să-i povestească ce s-a

întîmplat. Crezi că se vor duce să i se plîngă cei doi sahibi, care nici nu vorbesc limba noastră, sau poate Babu, care o fi avut și el gîndurile lui cînd s-a apropiat de noi, să ne împartă bani. Crezi că vor veni contra noastră cu armată? Ce urme vor putea găsi? Lucrurile de care noi nu vom avea nevoie, le vom arunca în prăpastia de la Shamlegh, și pe acolo încă nu a trecut picior de om.

— Cine este la Shamlegh, vara aceasta?

Shamlegh, era numai un loc pentru pășuni și nu avea mai mult de trei-patru colibe, în care dormeau păstorii.

— Femeia lui Shamlegh, și despre asta știu că nu-i plac sahibii. Pe ceilalți îi vom putea mulțumi cu cîteva daruri neînsemnate; în bagajele acestea avem hrană să ne fie de ajuns la toți, sfîrși el întinzînd brațul spre un coș pîntecos.

— Bine... dar...

— V-am spus că aceștia doi nu sînt adevărați sahibi. Toate pieile și capetele de vînaturi pe care le au cu ei, au fost cumpărate în bazarul din Leh. Eu cunosc foarte bine semnele pe care le poartă, și înaintea plecării în ultimul marș, vi le-am arătat și vouă.

— Asta e adevărat. Toate capetele și pieile au fost cumpărate. Unele sînt chiar mîncate de molii.

Acest argument fu hotărîtor, și omul din Ao-chung își cunoștea tovarășii.

— Dacă voi vedea că începe să se îngroașe gluma, îi voi povesti totul lui Yankling Sahib, care este un om cumsecade, și va rîde cu poftă. Noi n-am făcut rău nici unui sahib pe care îl cunoaștem. Oamenii aceștia au lovit un preot. Noi ne-am înspăimîntat și am rupt-o la fugă. Cine ar mai putea să-și aducă aminte de locul unde a aruncat bagajele, în timp ce fugea înspăimîntat? Crezi că Yankling Sahib va permite poliției de la miazăzi să cutreiere munții și să-i sperie vînatul?... De la Simla pînă

la Chini e drum lung, dar și mai lung cel de la Shamlegh pînă în prăpastia Shamlegh.

— Fie cum spui, dar *kilta* cea mare o iau eu. Coșul cel cu capac roșu, pe care sahibii și-l legau singuri, în fiecare dimineață.

— Chiar asta este o dovadă, că nu sînt sahibi dintre cei aleși, răspunse omul din Ao-chung. Cine a mai auzit ca Fostum Sahib, sau Yankling Sahib, sau chiar micul Sahib Peel, care stă noaptea la pîndă ca să vîneze *serow*, cum zic cine a mai auzit că acești oameni, să fi venit în munți fără să aducă cu ei un bucătar din țara de jos, fără călăuză și fără tot felul de oameni, bine plătiți și bine îmbrăcați în escortă. Ce ar putea să ne facă nouă astfel de oameni? Ce spuneai de *kilta?*

— Nimic altceva, decît că este plină de vorbe scrise... de cărți și hîrtii pe care și-au făcut însemnările și fel de fel de instrumente stranii, care trebuie să fie pentru cult...

— Prăpastia din Shamlegh le va înghiți pe toate.

— Da, dar ce se întîmplă dacă fapta noastră va fi o jignire, pe care o aducem zeităților acestor sahibi? N-aș vrea să procedăm astfel față de cuvîntul scris. Afară de asta, zeitățile lor de alamă sînt ceva necunoscut pentru mine. Eu cred că aceasta nu este o pradă de seama oamenilor simpli de la munte.

— Bătrînul mai doarme încă. Fiți liniștiți! Vom întreba pe *chela* ce trebuie să facem.

Omul din Ao-chung mai trase o dușcă din sticlă, apoi se ridică, mîndru de rolul său de conducător.

— Avem aici o *kilta,* șopti el, al cărei conținut nu-l cunoaștem.

— Eu însă, îl cunosc, răspunse Kim, prevăzător. Lama respira liniștit, și Kim se gîndi la ultimele cuvinte ale lui Babu. In calitate de participant la marele joc, în clipa

aceasta se gîndea cu admirație la prevederile lui Hurree. — Era *kilta* cea cu capac roșu, plină cu lucruri minunate care nu trebuie să cadă în mîinile prostimii.

— Așa cum vă spuneam eu chiar de la început, se amestecă omul care o purtase pe umeri. Crezi că din cauza ei am putea păți ceva?

— Dacă mi-o dați mie, nu veți păți nimic. Voi scoate dintr-însa descîntecul cu care a fost vrăjită, căci altfel ne va pricinui mult rău.

— Preotul își ia întotdeauna partea lui, zise omul din Ao-chung care era aproape amețit de băutură.

— Bine, atunci o las în seama voastră, răspunse Kim, cu viclenia caracteristică țării lui de origine, n-aveți decît să o împărțiți între voi, și veți vedea ce va urma.

— Ba eu nu, mie nu-mi trebuie. Am făcut doar o glumă. Dă poruncă ce trebuie să facem. In celelalte coșuri se găsește mai mult decît ne trebuie. Cînd se va lumina de ziuă, noi vom pleca din Shamlegh în treaba noastră.

Un ceas întreg se sfătuiră și răsfătuiră, iar în timpul acesta, Kim tremura de mîndrie și de frig. Ii venea să rîdă de întorsătura pe care o luaseră lucrurile și instinctul lui de irlandez, transplantat în Orient, se simțea foarte măgulit. Colo, mai jos de el erau cei doi emisari ai unei temute puteri din partea de miazănoapte, care probabil în țara lor erau tot atît de mari ca și Mahbub sau Creighton Sahib, iar acum erau loviți pe neașteptate de deznădejde. Unul dintre ei, după cît își dădea seama, va trebui să șchiopăteze o bucată de timp. Făcuseră anumit legămînt cu regii și acum rătăceau pe undeva, înconjurați de beznă, fără hărți, fără hrană, fără cort și fără arme, neavînd altă călăuză decît pe Hurree Babu. Această prăbușire a jocului lor (Kim se întreba cui trebuiau să adreseze oamenii aceștia rapoartele lor), panica dezlănțuită în timp de

noapte, nu fusese provocată de viclenia lui Hurree Babu, nici pusă la cale de el însuși, ci venise minunat de simplu și de inevitabilă ca și prinderea celor doi *faquiri* ai lui Mahbub în gara Umballa, de către un tînăr și zelos agent al poliției.

— Acum sînt aici... înconjurați de întuneric și fără nici un fel de ajutor. Pe cinstea mea... e un frig! Și toate bagajele lor sînt în mîna mea. Cît trebuie să fie de furioși... Imi pare rău de bietul Hurree Babu.

Kim nu avea în realitate nici un motiv să-i fie milă de Hurree Babu, căci acesta cu toate că suferea cumplit din cauza frigului și a foamei, era foarte mulțumit de sine. Cam la o milă depărtare în josul muntelui, în marginea unei păduri de brad, doi oameni pe jumătate înghețați de frig, își aruncau învinuiri reciproce, făcînd responsabil pe bietul Babu care tremura de groază. Il întrebau ce aveau acum de făcut, iar el le răspundea că trebuie să se simtă foarte mulțumiți, că mai sînt încă în viață; hamalii lor, de cumva nu îi pîndesc din întunericul pădurii, atunci cu siguranță au plecat să nu se mai întoarcă; că rajahua, stăpînul său era la o depărtare de nouăzeci de mile, și fără îndoială nu numai că nu le va da banii de care au nevoie și escorta care să-i însoțească pînă la Simla, dar îi va băga și la închisoare, dacă va afla că au lovit un preot. Le vorbi cu atîta bogăție de amănunte despre această greșeală și despre păcatul pe care îl săvîrșiseră, încît cei doi străini, îl rugară să schimbe subiectul. Singura nădejde ce le mai rămînea, adăugă el, era să fugă din sat în sat, fără să atragă atenția oamenilor asupra lor, pînă în clipa cînd vor ajunge în mijlocul lumii civilizate; și cu lacrimile în ochi ridică privirea spre stele și întrebă pentru a suta oară „pentru ce au lovit sahibii pe acest preot".

Pentru Hurree Babu ar fi fost foarte ușor ca din cîteva

sărituri să se piardă în mijlocul întunericului, unde cei doi nu l-ar mai fi putut ajunge, și să găsească sălaș și de mîncare în cel mai apropiat sat unde vracii meșteri la vorbă erau întotdeauna bine primiți. Cu toate acestea preferă să fie chinuit de frig și de foame, să primească insultele și poate chiar bătaia alături de preacinstiții lui stăpîni. Ascuns în dosul unui trunchi de copac, scîncea fără încetare, chinuit de prefăcute remușcări.

— Dar nu te gîndești la spectacolul lamentabil pe care îl vom oferi indigenilor din munții aceștia, cînd ne vor vedea rătăcind de colo pînă colo fără nici un rost? întrebă cel care scăpase fără nici o lovitură.

Hurree Babu de ceasuri întregi nu se gîndise decît la aceasta, dar întrebarea nu-i fu adresată lui.

— Nu cred să vagabondăm prin munți, căci nu mai sînt în stare să umblu, răspunse victima lui Kim.

— Cine știe, poate Sfîntul în mărinimia lui, va fi blînd cu noi, căci altfel, Sar, nu știu zău...

— Imi va face deosebită plăcere ca la viitoarea întîlnire pe care o voi avea cu tînărul bonz, să-mi descarc revolverul în trupul lui, se auzi răspunsul lipsit de milă creștinească, adresat lui Hurree.

Revolvere, răzbunare, bonzi, se gîndi Hurree și se ascunse mai adînc sub tulpina copacului unde sta ascuns. Prin urmare neînțelegerile încep din nou.

— Nu te gîndești la pierderea pe care am suferit-o? La bagajele noastre... bagajele, se auzi glasul plîngător al unuia dintre cei doi, care se schimba enervat din picioare. Tot ce am adunat, tot ce am reușit să punem la adăpost. Cîștigul nostru, munca noastră de opt luni încheiate. Nu-ți dai seama ce înseamnă asta? „Cred că nu te mai îndoiești, că ne pricepem să vorbim cu orientalii", parcă așa spuneai. Acum văd că te pricepi de minune.

Cei doi străini începură să discute în mai multe limbi deodată și Hurree ascultă zîmbind. Kim era cu *kiltas*-urile, și în aceste *kiltas*-uri era ascuns rezultatul unei munci diplomatice de opt luni încheiate. Nu era nici un mijloc de a se putea pune în legătură cu băiatul, cu toate acestea putea avea toată încrederea. Cît pentru rest, va avea el grijă ca să conducă pe cei doi străini prin munți, ca Hilas și Bunar împreună cu toată populația de munteni pe o distanță de patru sute de mile, să-și aducă aminte timp de o generație de pățania lor. Oamenii care nu-și pot stăpîni culacii, sînt foarte puțin respectați în munți, căci munteanul are gluma usturătoare.

— Nici dacă puneam eu singur lucrurile la cale, nu ar fi putut să iasă mai bine, se gîndi Hurree. Dar pe cinstea mea, din ce mă gîndesc mai mult, din ce-mi dau seama tot mai limpede de situație. Mă gîndisem la urmări numai cînd coboram coasta muntelui în fugă. Ultragiul adus preotului, a fost o simplă întîmplare, dar numai unul ca mine ar fi fost în stare să profite de această întorsătură neașteptată. Ia gîndește-te la efectul moral pe care îl va avea asupra acestei populații. Nu mai există nici tratate, nici hîrtii și nici un fel de document scris... iar culmea ironiei... eu sînt și în slujba lor ca interpret. Ce voi mai rîde cu colonelul cînd ne vom întîlni! Mi-ar fi plăcut ca hîrtiile lor să fie la mine, dar omul nu poate fi în același timp în două locuri. Asta e o axiomă.

CAPITOLUL XIV

Mătănii să baţi (aşa spune Kabir)
Pe lespedea rece şi mută.
In ruga trimisă spre cer
E plînsu-mi ascuns
Ce aşteaptă iertarea să vină
Cînd tainic alături de tine se-nchină
KABIR.

Cînd răsări luna, culacii începură să coboare cu multă băgare de seamă pe cealaltă coastă a muntelui. Lama pe care somnul şi alcoolul pe care îl băuse, îl puseseră din nou pe picioare, nu mai avea nevoie decît de umărul lui Kim, pentru a se sprijini şi a putea coborî ca orice om voinic şi cu pasul sigur. Merseră aşa, vreme de un ceas prin iarba rară plină de pietriş, şi trecură grăbiţi pieptul unei stînci uriaşe care înfrunta veşnicia, ca pe urmă să intre într-o regiune complet nouă şi ascunsă privirilor celor din valea Chini. Păşunile de forma unei frunze se întindeau pînă sus, în poala eternelor zăpezi. In josul lor era un platou ca de jumătate de hectar pe care se vedeau cîteva bordeie din trunchiuri de copaci lipite cu bălegar. In spatele acestor bordeie, care după obiceiul muntenilor fuseseră ridicate la marginea platoului, peretele de stînci cobora drept, pînă la adîncime de două mii de picioare şi dincolo de ele era prăpastia din Shamlegh pe unde nu coborîse niciodată picior de om muritor.

Oamenii nu făcură nici un gest pentru a împărţi bagajele între ei, pînă în clipa cînd văzură pe lama întins

în cea mai bună încăpere a unui bordei, și pe Kim spălîndu-i picioarele, cum era obiceiul la mahomedani.

— Îți vom trimite de ale mîncării și *kilta* cu capacul roșu, zise omul din Ao-chung. In zorii zilei nu se va mai vedea nici o urmă din ce a fost. Dacă în *kilta* vei găsi și lucruri care să nu-ți facă trebuință, atunci uite aici. (Omul întinse brațul spre fereastra care da deasupra prăpastiei, pline de lumina lunii reflectată de zăpezi, apoi aruncă o sticlă goală în care fusese whisky). Nu e nevoie să aștepți ca să-i auzi sunetul, cînd va ajunge la fund, căci acolo este capătul lumii, zise el, apoi se ridică și ieși cu fruntea sus.

Cu mîinile sprijinite pe cerceveaua ferestrei, lama privi în gol și ochii lui străluceau ca două opale galbene. Din adîncul fără fund se ridicau piscurile, parcă ar fi vrut să ajungă pînă la înălțimile în care se leagănă luna, iar dincolo de ele era numai pustiul și întunericul veșnic.

— Iată, zise bătrînul cu glasul domol, aceștia sînt munții mei. Aici ar trebui să trăiască omul, deasupra lucrurilor lumești și departe de orice plăceri, pentru ca să poată medita în tihnă asupra problemelor vieții.

— Da, dar numai dacă fiecare ar avea un *chela* care să le prepare ceaiul și să le pună o pătură sub cap, cînd vor să doarmă și să alunge vacile care se apropie și mugesc în jurul bordeiului.

Intr-o firidă fumega un opaiț, învelit în lumina de lună care intra de afară, și în mijlocul acestui amestec de lumină, Kim plecat asupra coșului cu provizii și a vaselor, se învîrtea de colo pînă colo, ca o fantomă.

— Ai, ai! Cu toate că sîngele s-a liniștit în mine, capul îmi vîjîie mereu și un nod de frînghie parcă m-ar strînge de ceafă...

— Nu e de mirare. Te-a lovit rău de tot. Cel care a ridicat mîna contra...

— Dacă nu mă supăram, nu se întîmpla nimic rău.

— Ce rău. Tu ai scăpat viaţa sahibilor de la o moarte pe care o meritau de o sută de ori.

— *Chela,* nu ai învăţat bine lecţia. (Lama se întinse pe o pătură, în timp ce Kim îndeplinea obişnuitele obligaţii de fiecare seară). Lovitura nu a fost altceva decît o umbră contra altei umbre — picioarele mele slăbesc văzînd cu ochii de cîteva zile încoace — răul însuşi a găsit însă răul din mine: mînia, supărarea, furia şi dorinţa de a răsplăti răul cu rău. Il simţeam cum îmi fierbea în sînge, îmi răscoleşte inima şi-mi vîjîie în urechi. (Intinse mîna după vasul în care era ceaiul fierbinte şi începu să soarbă cu tot ceremonialul obişnuit). Dacă patimile trupului ar fi fost departe de mine, lovitura primită, nu ar fi putut face rău decît trupului, o zgîrietură sau o vînătaie, ceea ce nu este mai mult decît o părere care trece. Sufletul meu însă a fost răscolit de patimă, căci l-am simţit lacom să dea drumul oamenilor din Spiti, ca să înceapă să ucidă. Iar lupta pe care sufletul meu a dat-o contra josnicei porniri, a fost mai sfîşietoare şi mai dureroasă decît mii de lovituri pe care le-aş fi primit. Nu mi-am putut găsi liniştea pînă în clipa cînd am recitat binecuvîntările (*Fericirile* cultului budhist). Răul care s-a trezit în mine în clipa aceea, este însă pe cale să se termine. Dreaptă este numai roata şi mai presus de orice, căci nu se abate din drumul ei nici cît e un fir de păr. Ţine minte aceasta *chela!*

— Este mai presus de puterile mele, murmură Kim. Sînt încă în fierbere, şi mă simt foarte mulţumit că am putut bate pe omul acela.

— Am simţit pornirea ta, în timp ce dormeam pe genunchii tăi, acolo în mijlocul pădurii. Visurile mele au fost tulburate din cauza gîndurilor tale. Pe de altă parte eu cred că am făcut o faptă bună, continuă lama întinzînd

mîna după mătănii, cruțînd două vieți, viața celor care au greșit față de mine. Acum va trebui să meditez asupra problemelor vieții. Pîrghia sufletului meu simt cum tremură în mine.

— Dormi, ca să-ți poți recîștiga puterile pierdute. Va fi mai bine așa.

— Voi medita, căci de asta este mai multă nevoie decît ai putea tu să-ți închipui.

Ceas de ceas, pînă se revarsă de ziuă și lumina lunii începu să se stingă pe crestele tulburi, iar ceea ce părea pînză de întuneric întins pe flancurile munților, se limpezi în verdele pădurilor, lama privi cu ochii mari spre peretele din fața lui. Din cînd în cînd gemea încetișor. Dincolo de ușa baricadată cu bîrne, se auzea zarva animalelor care veneau să-și caute culcușul, iar cei din Shamlegh și culacii împărțeau prada. In fruntea lor era cel din Ao-chung, și după ce deschiseră cutiile de conserve ale celor doi sahibi și le gustară, văzură că sînt foarte bune și nu se mai putură opri să nu ducă jaful pînă la capăt, așa că tot ce nu putură mînca, aruncară în prăpastie.

Dimineața următoare cînd după o noapte zbuciumată Kim se strecură afară din bordei ca să-și facă ablețiunile în aerul înghețat, o femeie palidă la față și pe cap cu o podoabă de turcoaze, îl trase la o parte, ca să-i spună.

— Ceilalți au plecat; ți-au lăsat această *kilta,* așa cum a fost vorba. Mie nu-mi plac sahibii, dar tu ne vei da un descîntec în schimbul celor ce vei lua. Nu vreau ca din cauza acestei întîmplări să iasă nume prost micului Shamlegh. Eu sînt femeia lui Shamlegh.

Femeia se uita la el stăruitoare, cu ochii lucitori și plini de îndrăzneală, nu pe furiș, cum era obiceiul femeilor de la munte.

— Fără îndoială; dar toate acestea trebuiesc făcute în mare taină.

Femeia ridică *kilta* grea, cum ai ridica o jucărie, și o trecu în camera ei.

— Ieși acum, și închide ușa ca să nu poată intra nimeni, pînă cînd voi termina.

— Dar pe urmă... cred că vom putea sta de vorbă.

Kim goli *kilta* pe scînduri: o cascadă de instrumente topografice, cărți, caiete cu însemnări zilnice, scrisori, hărți și corespondență indigenă cu mirosuri stranii, iar pe fundul coșului o traistă brodată, în care era un document cu margini aurite și sigilat, din acelea pe care regii și le trimit unul altuia. Kim respiră mulțumit și începu să cîntărească situația din punctul de vedere al unui sahib.

— De cărți nu am nevoie. De altfel nu sînt decît logaritmele... cred că cele necesare pentru calcule topografice (și le dădu la o parte). In scrisori nu înțeleg ce se spune, dar va înțelege Creighton Sahib. Trebuie să le iau pe toate. Bineînțeles și hărțile, care văd că sînt desenate mai bine decît cele pe care le-am făcut eu. Trebuie să păstrez toate scrisorile indigene, oho, dar mai ales *murasla*. (Incepu să miroase traista încărcată de broderii). Trebuie să fie de la Hilás sau Bunár, prin urmare Hurree Babu a avut dreptate. Pe cinstea mea, frumoasă cursă le-am întins. Mi-ar fi plăcut să fie și Hurree de față... Restul îl voi arunca pe fereastră.

Luă în mînă și se uită la o superbă busolă prismatică și la capacul poleit al unui theodolit. Își dădu seama că un sahib nu se cade să fure nimic, afară de asta, obiectele puteau da mai tîrziu ocazie la încurcături. Înșiră în fața lui, toate hîrtiile cu însemnări, fiecare hartă și fiecare scrisoare indigenă. Toate împreună, făceau un pachet nu prea mare și flexibil. Cele trei cărți legate și cu colțuri metalice, împreună cu cinci serviete uzate, le dădu la o parte.

— Scrisorile indigene și *murasla* va trebui să le ascund pe piele, tocmai sub brîu, iar carnetele cu însemnări le voi ascunde în traista cu provizii. Va fi foarte grea. Așa; altceva nu cred să mai fie. Dacă a mai fost ceva afară de ceea ce am găsit eu, culacii le-au aruncat în *khud*, așa că totul este în cea mai perfectă regulă. Acum e rîndul vostru.

Adună în *kilta* tot ce credea că nu-i va mai face trebuință, și o ridică pe marginea ferestrei. La adîncime de o mie de picioare, se vălătucea o ceață groasă pînă la care încă nu ajunseseră razele soarelui; iar mai jos de aceasta, la altă adîncime de o mie de picioare era o pădure milenară de cetină, căci puteai vedea vîrfurile copacilor, ca un așternut verde de mușchi, de cîteva ori o aripă mai tăioasă de vînt reușea să sfîșie pînza de neguri.

— Nu cred că va fi cu putință ca cineva să meargă după voi, să vă caute.

Dîndu-se peste cap în timpul căderii, lucrurile din coș cădeau unul după altul înghițite de adîncul prăpastiei. Theodolitul se lovi de colțul unei stînci și pocni ca o bombă cînd face explozie; cărțile, călimările, compasele,cutiile de culori și echerurile îți făceau impresia că sînt un roi de albine care coboară în adînc. Pe urmă dispărură, și cu toate că Kim se plecase adînc peste marginea ferestrei și trăgea cu urechea, nu se auzi nici un zgomot pricinuit de căderea lor.

— Cu cinci sute... nu cu cinci... nici o mie de rupii nu ai putea cumpăra toate aceste lucruri, se gîndi el cu părere de rău. E păcat de ele... dar mi-au rămas celelalte pe care le am aici... toată activitatea lor, cel puțin așa cred. Cum să îi dau de știre lui Hurree Babu și ce să fac acum cu tot ce am asupra mea? Afară de asta, bătrînul e bolnav. Va trebui să leg scrisorile într-o pînză de mușama. Asta

trebuie numaidecît, căci altfel se mănîncă de sudoare... și n-am pe nimeni la îndemînă.

Făcu lucrurile toate pachet, într-o bucată de mușama pe care o îndoi bine la colțuri, căci în timpul vagabondărilor lui se învățase să fie tot atît de meticulos ca orice vînător cînd pleacă la drum. Pe urmă cu îndoită grijă împachetă carnetele cu însemnări și le așeză pe fundul sacului cu provizii.

Femeia se întoarse și bătu la ușă.

— N-ai făcut descîntecul, zise femeia privind în jurul camerei.

— Nu mai e nevoie.

Kim uitase cu totul că ar fi trebuit să înceapă să vorbească singur în cameră ca ea să-l audă. Femeia începu să rîdă nestăpînită, văzîndu-l cît este de stîngaci în fața ei.

— Pentru tine cred că nu e nevoie, căci tu poți face un descîntec cît ai clipi din ochi. Dar gîndește-te la noi oamenii necăjiți, ce facem după ce tu vei pleca. Cei de astă noapte erau prea beți ca să mai asculte ce le spune o femeie. Mi se pare că tu nu ești beat?

— Eu sînt preot.

Kim își revenise complet în simțiri, și văzînd că femeia era cu totul lipsită de orice farmec, se gîndi că va fi mult mai bine dacă va merge pînă la capăt.

— Le-am spus că sahibii trebuie să fie foarte furioși, și vor face cercetări, iar la sfîrșit vor adresa o plîngere Rajahlei noastre. Mai este și Babu cu ei, iar slujitorii au întotdeauna limba foarte lungă.

— Asta este singura ta grijă? Kim își făcuse demult planul și zîmbi cu bunăvoință, uitîndu-se la ea.

— Nu era singura, răspunse femeia, întinzînd o mînă încărcată cu bijuterii din turcoaze montate în argint.

— Cu asta isprăvesc în cîteva clipe. Babu nu este altcineva decît *hakimul* despre care îmi închipui că ai auzit și tu, și care cutreieră munții prin apropiere de regiunea Ziglaur. Îl cunosc destul de bine.

— Dacă va fi plătit, va spune totul. Sahibii sînt incapabili să deosebească un muntean de celălalt, dar un Babu vede bine și bărbații... și femeile.

— Du-i o vorbă de la mine!

— Nu există nimic ce n-aș fi gata să fac pentru tine. Ți-aș sta și pe balanță, dacă vrei.

Primi aceste cuvinte măgulitoare cu aceeași liniște care se obișnuiește în regiunile unde femeile fac declarațiile de dragoste, apoi rupse o foaie dintr-un carnet și cu ajutorul unui creion care nu se putea șterge, începu să scrie cu litere mari în caracter shikast, un fel de a scrie al copiilor care scriu tot felul de prostii pe ziduri: *Sînt stăpîn pe tot ce au scris: hărți ale regiunilor pe unde au trecut, și o mulțime de scrisori. Mai cu seamă* murasla *e lucrul cel mai de preț care se găsește în stăpînirea mea. Trimite-mi vorbă ce să fac. Mă găsesc la Shamlegh sub zăpezi. Bătrînul e bolnav.*

— Dacă îi duci biletul acesta, cred că ceea ce-i spun eu aici, îi va închide gura definitiv. Cred că n-au putut ajunge prea departe.

— Sigur că nu. Sînt și-acum în pădure. Copiii noștri s-au dus de cum s-a făcut ziuă și i-au urmărit. Ne-au dat de veste îndată ce s-au urnit la drum.

Kim rămase mirat, dar în aceeași clipă din capătul pășunilor se auzi un țipăt ca de vultur. Un copil îl auzise de la fratele sau sora lui de pe cealaltă pantă care urca din valea Chini, și acum îl ducea mai departe.

— Bărbatul este plecat tot în partea aceea, după lemne, zise femeia și scoțînd din sîn o mînă de nuci, desghioacă

una cu băgare de seamă, și începu să-i mănînce sîmburele. Kim se prefăcea că nu bagă de seamă.

— Preotule, tu nu știi ce înseamnă găoacea de nucă? întrebă ea cu sfială și-i întinse jumătățile de găoace.

— Gîndul nu e rău (și strecură petecul de hîrtie între cele două găoci, apoi le potrivi bine. Ai puțină ceară, ca să le lipim una de alta?

Femeia oftă adînc și bietul Kim se simți înduioșat.

— Răsplata se dă numai după ce ai făcut slujba ce ți s-a cerut. Du lui Babu această nucă și spune-i că o trimite fiul vrăjitor.

— Da, bine zici. Îi voi spune că i-o trimite un vrăjitor care seamănă a sahib.

— Nu, îi vei spune că vine de la fiul vrăjitor, și întreabă-l dacă are de dat vreun răspuns.

— Dar dacă îmi va spune o grosolănie. Mie... mi-e frică.

— Cred că Babu este foarte obosit și foarte flămînd, răspunse Kim rîzînd. Viața asta de la munte nu te face să fii tovarăș rîvnit la pat. Ascultă dragă (era să zică mamă, dar își dădu seama și-i zise soră) tu ești o femeie deșteaptă și pricepută. Crezi că pînă acum toate satele dimprejur știu ce s-a întîmplat cu cei doi sahibi, ce zici?

— Bine zici, la miezul nopții știrea a ajuns la Ziglaur și mîine pe vremea asta va fi la Kotgarh. Toate satele sînt înspăimîntate și furioase.

— De asta nu e nevoie. Spune oamenilor să dea sahibilor hrană, și să-i lase să treacă nesupărați. Trebuie să iasă cît mai curînd din mijlocul văilor noastre. Babu va înțelege, așa că nu va urma nici o plîngere. Umblă repede, căci va trebui să îngrijim și de învățătorul meu dacă se trezește. Una e să furi, și alta să ucizi.

— Fie cum zici tu. Va să zică spui că răsplata vine după slujba făcută?... Eu sînt femeia lui Shamlegh, și mă trag din neam de rajahle, nu sînt femeie de rînd care să alerge cu plozii la sîn. Shamlegh este al tău: copită, piele și corn, lapte și unt. Dacă vrei, primești, dacă nu, lași să stea unde este!

Femeia o luă la deal ca să întîlnească primele raze de soare la o mie cinci sute de picioare mai sus între stînci, și lănțișoarele de argint îi cîntau cu clinchet abia simțit pe pieptul sănătos și larg.

— Cum să poți sluji calea cea dreaptă și să iei parte la marele joc, se gîndi Kim, dar de astădată în limba indigenă, în timp ce lipea marginile pachetului de mușama în care erau scrisorile, cînd femeile nu-ți mai dau răgaz nici să răsufli? La Akrola pe iezăr fu fata aceea, pe urmă nevasta bucătarului din dosul cotețului de porumbei... fără să mai ții seamă și de celelalte... Acum mai vine și asta. Cînd eram copil, mai mergea, dar acum sînt bărbat și văd că nu vreau să țină seamă că sînt bărbat. Nu vezi, c-au început să-mi dea nuci. La șes îmi dădeau migdale.

Ieși din bordei ca să ia satului bir, dar nu cu cățuia de cerșetor, căci aceasta își avea rostul ei în țara de jos, ci ieși ca un despot. Populația din timpul verii la Shamlegh se compune numai din trei familii, cu patru femei și opt sau nouă bărbați. Toate erau sătule pînă în gît de conserve... și de tot felul de băuturi, de la chinina cu gust de amoniac, pînă la vodka albă, căci și ele luaseră parte din larg la prada din noaptea trecută. Pînza frumoaselor corturi europene fusese demult tăiată și împărțită și în toate părțile se vedeau castroane și oale de aluminiu.

Prezența lui lama la ei însă, li se părea că este o

asigurare destul de puternică, contra oricărei urmăriri, de aceea aduseră lui Kim tot ce se găsea mai bun, pînă și un vas plin cu bere de orz de care se face în regiunea Ladakhi. Pe urmă se așezară la soare, întinzîndu-și picioarele deasupra prăpăstiilor fără fund, în timp ce stăteau de vorbă, rîdeau sau fumau. De India și guvernul ei, auziseră numai din ceea ce putuseră afla de la sahibii care trecuseră prin aceste regiuni și la care ei fuseseră angajați ca *shikarris*. Kim îi ascultă povestind despre vînători de ibex, serow și bizoni organizate de către sahibii care zăceau de peste douăzeci de ani în pămînt... și fiecare amănunt al acestor întîmplări se profila tot atît de limpede în vorbele lor, ca și vîrfurile copacilor în timp de noapte cînd cerul e sfîșiat de fulgere. Ii povestiră despre bolile de care sufereau și mai ales despre bolile măruntelor animale domestice care se cățărau pe stînci, despre drumurile lor, care duceau pînă la Kotgarh unde trăiesc misionari ciudați, și chiar dincolo de aceasta, pînă în minunatul oraș Simla unde ulițele sînt pavate cu argint, și unde oricine poate găsi slujbă, (nu glumă) la sahibii care se plimbă în cărucioare cu două roți și cheltuiesc banii cu lopata.

Curînd după aceea, grav și cu gîndurile duse la mari depărtări, apăru și lama și se apropie de grupul care sta de vorbă sub ramurile copacilor. Oamenii îi făcură loc să se așeze. Bătrînul păru mai odihnit în aerul rarefiat al dimineții și se așeză alături de ei pe marginea prăpastiei, iar cînd conversația începea să lîncezească, el arunca pietricele în adînc, întocmai ca un copil. La treizeci de mile depărtare în linie dreaptă, în cealaltă parte a zării se vedea lanțul munților vecini, înconjurat și acoperit din toate părțile de bălăriile... pădurilor pe

care nu le-ai fi putut trece în drum de o zi, făcut pe sub bolta întunecată a crengilor. Dincolo de cătunul acesta, muntele Shamlegh tăia orice vedere spre țara de jos. Iți făcea impresia că ești așezat în cuibul clădit de o rîndunică sub streașina universului. Din cînd în cînd lama întindea brațele și la fiecare nume pronunțat în șoaptă de către cei care erau alături de el, le arăta drumul spre Spiti și cel care ducea spre miazănoapte spre Parungla.

— Dincolo, în partea aceea unde munții par mai deși, este De-ch'en (voia să spune Han-lé), marea lama-serie care a fost clădită de s'Tag-stan-ras-ch'en despre care se mai păstrează următoarea legendă, și începu să le povestească o compilație fantastică de descîntece și minuni, care făcu pe cei din Shamlegh să-l asculte cu gura căscată.

Intorcînd privirea spre răsărit, ochii lui începură să caute munții verzi din Kulu și Kailung cel ascuns de ghețuri.

— Prin partea aceea am venit eu, de mult, foarte demult. Coborîsem din Leh, după ce trecusem de Baralachi.

— Da, da, răspundeau oamenii din Shamlegh care erau obișnuiți cu drumurile lungi în depărtarea zărilor, căci am trecut și noi pe acolo și știm unde sînt.

— Am dormit două nopți găzduit de preoții din Kailung. Aceștia sînt munții spre care se îndreaptă gîndurile mele întotdeauna. Umbre binecuvîntate între toate umbrele. Aici s-au deschis ochii mei asupra acestei lumi, aici am primit lumina și tot aici mi-am strîns brîul în jurul mijlocului și am plecat în lunga mea cercetare. Din munții aceia înalți cu vînturi aspre. Oh, dreaptă și mai presus de orice este roata... și cu brațul

întins, binecuvîntă la rînd, gheţarii, stîncile pleşuve, piatra şi prundul măcinat de ape şi îngrămădit în marginea platourilor sterpe, ochiurile de apă sărată care nu puteau fi văzute, livezile seculare şi văile rodnice, tăiate de ape limpezi, una după alta ca un om pe patul de moarte cu toţi ai săi împrejur, şi Kim se minună de patima pe care o punea în cuvintele lui.

— Da... adevărat este că nici o parte de lume nu se poate măsura cu munţii noştri, răspunseră oamenii din Shamlegh.

Incepuseră să se minuneze cum de poate trăi omul în cuptorul arşiţei de la şes, unde animalele cresc cît elefanţii, aşa că nu le mai poţi întrebuinţa la plugărie pe costişe; unde după cum se aude, satele se înşiră unul lîngă altul, pînă la depărtări de sute de mile; unde oamenii pleacă la jaf, organizaţi în bande, şi unde ceea ce a putut scăpa de mîna hoţilor, e răvăşit fără milă de poliţie.

Aşa trecu liniştea dinaintea amiezii, şi cînd era aproape de sfîrşit, la marginea păşunii repezite în sus pe munte, se arătă femeia trimisă de Kim, care părea tot atît de odihnită după lungul drum făcut, ca şi la plecare.

— Am trimis vorbă lui *hakim*, explică Kim, în timp ce femeia făcea o reverenţă în faţa lui lama.

— S-a întovărăşit cu idolatri? Nu se poate, căci îmi aduc aminte că s-a dus să vindece pe unul dintre ei. A făcut o faptă bună, cu toate că cel vindecat şi-a întrebuinţat puterea în slujba răului. Dreaptă este roata... Ce s-a întîmplat cu *hakim?*

„Mi-a fost frică să nu ţi se fi întîmplat ceva... căci bătrînul este un înţelept, citi Kim pe dosul biletului

trimis de el după ce desfăcu găoacea de nucă: *Onorata dumitale s-a primit. Mi-e peste putință să părăsesc imediat tovarășii mei actuali. Îi voi conduce la Simla. După aceea voi încerca să vă ajung din nou. Inutil să veniți pe urma acestor doi care sînt furioși. Întorceți-vă pe același drum pe unde ați venit, și vă voi ieși în cale. Foarte mulțumit din cauza corespondenței care se datorează prevederilor mele".*

— Sfîntule, spune că va pleca de la idolatri și se va întoarce la noi. Ce zici, să-l așteptăm aici la Shamlegh?

Lama se uită îndelung și îndelung la munții din fața lui, apoi dădu din cap.

— Asta nu se poate *chela,* cu toate că aș vrea din tot sufletul, dar este oprit. Am văzut și am înțeles problema vieții.

— De ce nu? Munții ți-au redat zi de zi puterile pierdute. Adu-ți aminte că eram slăbiți și abia ne mai tîram pe coasta muntelui Doon.

— Am prins puteri pentru a mă întări în rele și pentru uitare. Aici între munți am băgat de seamă că am început să devin certăreț și guraliv (Kim își ascunse cu multă greutate un zîmbet). Dreaptă și mai presus de orice este numai roata care nu se abate nici cu un fir de păr din drumul ei. Pe vremea cînd ajunsesem bărbat, am plecat în pelerinaj la Guru Ch'wan, e foarte lungă vreme de atunci, și am făcut drumul printre plopi (și întinse brațul spre Bhotan) unde se păstrează Calul de Sfînt.

— Tăcere, să ascultăm, strigară oamenii din Shamlegh, înșirîndu-se în fața lui. Vorbește despre Jam-lin-nin-k'or, calul care poate înconjura pămîntul într-o singură zi.

— Vorbesc numai pentru *chela* al meu, îi mustră lama

cu blîndețe, și oamenii se înfiorară ca de vîntul rece al dimineții din miazăzi. Pe vremea aceea nu umblam în căutarea adevărului, ci după lungi discuții asupra doctrinei. Totul este numai deșertăciune. Am băut bere și am mîncat pîinea lui Guru Ch'wan. Ziua următoare unul spunea: Vom pleca să ne batem cu cei din Sangor Gutol de la gura văii (bagă de seamă încă odată că lăcomia este strîns legată de supărare) ca să se hotărască cine va fi starețul care să stăpînească aceste văi și ale cui să fie cîștigurile trase de pe urma rugăciunilor care se tipăresc la Sangor Gutol. Am plecat și eu și ne-am luptat o zi.

— Cum v-ați luptat, Sfîntule?

— Cu călimările noastre de fier, cum eram gata să-ți arăt și ție... Cum zic, ne-am luptat sub plopi, cei doi stareți și cu toți călugării dintre care unul m-a lovit în frunte, rănindu-mă pînă la os. Uită-te și vezi! zise el și împingîndu-și comanacul pe ceafă îi arătă o cicatrice albă. Dreaptă și mai presus de orice este roata. Ieri rana aceasta m-a durut din nou, și după cincizeci de ani mi-am adus aminte de unde o am și de fața celui care mi-a făcut-o, ca pe urmă să mă zbucium în mijlocul deșertăciunei. Ceea ce a urmat, ai văzut: gîlceavă și prostie omenească. Dreaptă este numai roata. Lovitura idolatrului a căzut peste vechea rană, și am fost tulburat în adîncul sufletului meu, care se zbătea pe apele deșertăciunii. Pînă în clipa cînd am ajuns la Shamlegh, n-am fost în stare să meditez la pricina lucrurilor din lume și să ajung să văd rădăcina răului. Toată noaptea m-am zbuciumat.

— Bine, Sfîntule, dar asupra ta nu este nici umbră de rău. Primește-mă pe mine să fiu jertfa ta.

Kim era sincer mișcat de tristețea bătrînului, și fără

să vrea îi scăpă această frază pe care o auzise de la Mahbub.

— In zorii zilei, continuă lama cu glas solemn, în timp ce printre cuvintele lui se auzea clinchetul sec al mătăniilor, în sufletul meu s-a făcut lumină care este aceasta: Eu sînt om bătrîn... născut în mijlocul munților... și crescut printre munți... dar predestinat să nu mă pot niciodată statornici între munții mei. Trei ani la rînd am cutreierat India... dar unde se poate găsi un colț de pămînt care să te atragă mai mult ca cel în care te-ai născut? Acolo jos în șesuri, trupul meu nemernic tînjea după munții aceștia și după zăpezile lor. Spuneam cu adevărat că cercetările mele sînt sigure. Așa că plecînd din casa femeii din Kulu m-am îndreptat spre munți, împăcat cu mine însumi. Asta a fost nu din vina lui *hakim*. Mînat de patimă, el mi-a profețit că munții îmi vor reda puterile. Ei însă m-au întărit în rele și m-au făcut să uit de cercetările mele. Am început să îndrăgesc viața și plăcerile ei și începusem să simt dorința de a urca tot mai sus. Ochii mei căutau munții cei mai înalți, și încercam puterile mele slăbite, urcînd coastele stîncoase, ceea ce nu este decît o faptă rea. Am rîs de tine cînd la poalele muntelui Jamnotri am văzut că ți se taie respirația, și făceam glume cînd am văzut că nu îndrăznești să te avînți printre zăpezile trecătorilor.

— Eu nu văd nici un rău în fapta ta. Mi-a fost teamă; e adevărat. Eu nu sînt om de la munte; și mă uitam cu drag la tine, văzînd că ai prins puteri noi.

— Imi aduc aminte că de nenumărate ori am simțit dorința să aud laudele tale și ale lui *hakim*, (bătrînul își propti cu tristețe obrazul în palme) pentru tăria picioarelor mele. Așa a urmat rău după rău, pînă cînd s-a umplut paharul. Dreaptă este numai roata! Vreme

de trei ani toată India m-a primit cu cinste. De la Fîntîna Înțelepciunii din Casa Minunilor, pînă și un copil mic care se juca sub umbra unui tun (lama zîmbi cu blîndețe) toată lumea a căutat să-mi ușureze drumul. De ce?

— Pentru că nouă ne-ai fost drag. Nu te mai gîndi la aceste lucruri care sînt urmarea loviturii pe care ai primit-o. Nici eu nu mă simt bine și sînt încă plin de revoltă din cauza celor întîmplate.

— Nu din cauza asta; ci pentru că eu plecasem în calea cea dreaptă, tot atît de dreaptă ca și corzile unui *si-nen* (chimvale) în slujba dreptei credințe. Dar m-am depărtat de drumul meu. Armonia a fost întreruptă și a urmat pedeapsa. Chiar aici în mijlocul munților mei, la marginea țării unde m-am născut, în același loc unde am simțit tresărind în mine pornirile răului, am fost lovit aici (și-și duse mîna la frunte). Am fost lovit ca un neofit care nu știe cum trebuie să se apere, tocmai eu care am fost starețul din Such-zen. Nici un cuvînt nu a căzut între noi, bagă de seamă, ci o simplă lovitură, dragul meu *chela*.

— Sfîntule, sahibii nu știau cine ești tu.

— Eram la fel cu ei. Prostia și lăcomia plecate la drum, au întîlnit prostia și lăcomia, și din întîlnirea lor a ieșit mînie. Lovitura pe care mi-au dat-o a fost pentru mine un semn, căci nu sînt cu nimic mai bun decît un *yak* rătăcit, și mi-a adus aminte că locul meu nu este aici. Cel care poate înțelege pricina lucrurilor, înseamnă că a ajuns la jumătate de drum spre izbăvire. „Intoarce-te în drumul tău", îmi spune această lovitură. „Munții nu sînt pentru tine, căci este peste putință să ciștigi izbăvirea și în același timp să te lași robit de plăcerile vieții".

— Mai bine ar fi fost dacă nu ne-am fi întîlnit cu

rusul acesta de trei ori afurisit!

— Domnul nostru nu poate întoarce roata din mersul ei înapoi. Datorită faptei bune pe care am săvîrșit-o, mi s-a mai arătat un semn, și băgînd mîna în sîn, scoase bucata de hîrtie pe care fusese desenată roata vieții. Privește. După ce m-am trezit din meditație, m-am uitat la ea. N-a mai rămas întreagă din mîna acestui idolatru, decît o bucată cît unghia degetului meu mic.

— Văd.

— Prin urmare tot atîta viață a mai rămas și în trupul meu. Am slujit roata în toate zilele vieții mele. Acum mă va sluji roata pe mine. Dar pentru fapta bună pe care am săvîrșit-o, conducîndu-ți pașii pe calea cea dreaptă, mi-a fost dată o nouă viață înainte de a găsi rîul pe care îl caut. Înțelegi, *chela?*

Kim examină harta sfîșiată cu furie de gestul brutal al rusului. Sfîșietura trecea de la stînga la dreapta în diagonală, de la despărțămîntul al unsprezecelea, unde dorința zămislește copilul (cum și-o închipuie thibetanii) trecînd prin lumea regnului uman și animal, spre al cincilea despărțămînt care era gol și destinat simțurilor. Argumentul era perfect logic.

— Inainte ca Domnul să fi primit lumina, fusese și el ispitit de dorinți, zise lama împăturind desenul cu multă evlavie. Am fost și eu ispitit, dar acum s-a terminat. Săgeata a căzut în jos spre șes, nu între munți, prin urmare ce avem noi de căutat aici?

— Nu vrei să așteptăm cel puțin pe *hakim?*

— Eu știu dinainte cît mai ține viața pe care o port în trupul meu. Cu ce m-ar mai putea ajuta pe mine un *hakim?*

— Bine, dar ești bolnav și răscolit. Iți va fi peste

putință să mai mergi pe jos.

— Cum îți închipui că aș putea să fiu bolnav, cînd îmi văd izbăvirea? și ridicîndu-se îl văzu că se leagănă pe picioare.

— Atunci va trebui să mă duc în sat să caut merinde. O, ce drum obositor! Kim simțea că și el ar avea nevoie să se odihnească.

— Asta este așa cum se spune și în lege. Să mîncăm și să plecăm. Săgeata a căzut în văi... dar eu m-am lăsat să mă robească dorința. Pregătește-te *chela*.

Kim se întoarse spre femeia cu podoaba de turcoaze, care pînă acum se jucase aruncînd pietre în prăpastie, și o văzu că-i zîmbește cu multă blîndețe.

— L-am găsit pe Babu speriat, ca un bivol rătăcit printre lanurile de grîu; tremura și strănuta de frig. Era atît de flămînd încît și-a uitat cu totul de demnitatea lui și a început să-mi spună fel de fel de vorbe frumoase. Sahibii nu mai au nimic (și-i arătă podul palmei goale), iar unul dintre ei are dureri mari la pîntece. Cred că din pricina ta?

Kim dădu din cap în semn de aprobare și ochii îi străluciră.

— Am stat mai întîi de vorbă cu bengalezul, pe urmă cu oamenii dintr-un sat vecin. Sahibii vor primi hrana de care au nevoie, și nu li se va cere să o plătească. Prada a fost de mult împărțită, iar Babu spune fel de fel de minciuni sahibilor. De ce nu se desparte de ei?

— Din cauză că este un om cu inimă bună.

— N-am văzut pînă acum bengalez care să aibă inimă mai mare decît o nucă costelivă. După slujba împlinită, urmează răsplata. Ți-am spus că satul este al tău.

— Tocmai la asta mă gîndeam cu multă părere de

rău, începu Kim. Abia adineaori îmi făceam niște planuri foarte frumoase, dar la ce să mai înșir nimicuri care se obișnuiesc în astfel de ocazii, (și oftă adînc)... învățătorul meu a avut o vedenie...

— Ei asta-i. Ce pot vedea doi ochi slăbiți de bătrînețe, dincolo de cățuia cerșetorului?

— ...și asta îl face să-și îndrepte pașii spre țara de jos.

— Spune-i să mai stea!

Kim dădu din cap.

— Eu cunosc obiceiul Sfîntului și știu că se înfurie cînd îi stai împotrivă, răspunse el înfricoșat. Blestemele lui dărîmă munții.

— Păcat, căci în cazul acesta nici el nu ar putea să scape întreg. Am auzit că tu ești om cu inima de tigru și că ai lovit pe sahibul acela. Lasă-l pe bătrîn să mai viseze. Stai aici!

— Munteanco, zise Kim, cu glasul auster, fără ca trăsăturile feței lui să poată da relief acestei severități, lucrurile acestea tu nu le poți înțelege.

— Zeii să fie buni cu noi. Dar spune-mi de cînd femeile și bărbații pot fi unul în fața altuia altceva decît femeie și bărbat?

— Preotul este preot! El spune că vrea să plece fără întîrziere. Eu sînt *chela* al său, deci voi pleca și eu cu el. Avem nevoie de merinde pentru drum. Omul acesta este un oaspete pe care îl cinstesc toate satele pe unde trece (și adăugă rîzînd ca un copil), dar hrana pe aici e foarte bună. Să ne dai ceva și nouă.

— Și ce se va întîmpla dacă nu-ți dau? Eu sînt femeia acestui cătun.

— Atunci te voi blestema, puțin, nu prea mult, doar atît ca să-ți aduci aminte de mine, zise el și nu se putu opri să nu zîmbească.

— M-ai blestemat deajuns cu felul în care îți ridici pleoapele și-ți miști bărbia. Blestemele tale? Ce te face să crezi că mă poți speria cu vorbe goale? întrebă femeia, încrucișîndu-și mîinile pe piept. Cu toate acestea nu vreau să pleci supărat și să te gîndești urît la mine, căci eu nu sînt decît o femeie, care strînge bălegarul și iarba uscată a pășunilor, cu toate că trăiesc din larg.

— Eu nu mă gîndesc la nimic, răspunse Kim, cel mult că îmi pare rău să plec, deoarece sînt foarte obosit, și că aveam nevoie de merinde. Ia traista!

Femeia îi smulse traista din mînă, supărată.

— Am fost o proastă, zise ea. Ce femeie ai în țara de jos? Este albă sau neagră? Odată am fost și eu albă. Iți vine să rîzi? Odinioară, foarte de mult, poți să mă crezi, un sahib s-a uitat cu plăcere la mine. Demult, foarte demult, purtam și eu haine ca europenii, în casa misionarilor, care sînt dincolo de munte, și arătă spre Kotgarh. Odinioară am fost și eu Ker-lis-ti-ana (creștină) și vorbeam englezește, cum vorbesc sahibii. Da! Sahibul meu spunea că se va întoarce și se va căsători cu mine. A plecat la drum... cît timp a fost bolnav, eu l-am îngrijit... dar de întors nu s-a mai întors. Atunci, mi-am dat seama că zeii Kerlistianilor sînt mincinoși și m-am întors în mijlocul poporului meu... De atunci nu m-am mai uitat la un sahib. Nu rîde de mine, căci mi-a trecut nebunia, preoțelule! Obrazul tău, felul de a umbla și de a vorbi, mi-au adus aminte de sahibul meu, cu toate că tu nu ești decît un cerșetor vagabond, căruia îi dau de pomană. Să mă blestemi pe mine? Tu nu poți nici blestema, nici binecuvînta, zise femeia și punîndu-și mîinile în șolduri,

rîse cu amărăciune. Zeii tăi nu sînt decît minciună, faptele tale sînt minciuni, și tot așa vorbele tale. In toată lumea aceasta nu există nici un fel de zei. Eu știu că nu există... Dar cîteva clipe am crezut că s-a întors sahibul meu și pentru mine el era zeul meu. Da, odinioară eu cîntam la *pianno* în Casa Misiunii din Kotgarh, iar astăzi dau pomană preoților care sînt *heatten* (păgîni).

Cu acest cuvînt englezesc pe care îl aruncase furioasă, femeia termină și legă gura sacului plin pînă la gură.

— Te aștept *chela*, strigă preotul sprijinindu-se de pervazul ușii.

Femeia îl măsură cu privirea de sus pînă jos.

— Crezi că omul acesta va putea umbla? Nu este în stare să facă nici o jumătate de milă. Pînă unde crezi că se va putea tîrî scheletul acesta mucegăit?

La aceste cuvinte Kim, care se speriase de slăbiciunea bătrînului și se gîndi și la greutatea sacului, era gata să-și piardă răbdarea.

— Ce te interesează pe tine femeie prevestitoare de rele, pînă unde va putea ajunge?

— Pe mine nu mă interesează deloc, preotule cu înfățișare de sahib. Vrei să-l duci în spinare?

— Mă cobor spre șesuri. Nimeni nu mă poate opri să-mi văd de drum. M-am luptat cu sufletul meu, pînă cînd n-am mai putut. Trupul acesta bicisnic nu mai poate răbda, și sîntem încă foarte departe de șesuri.

— Privește, zise femeia și se dădu la o parte, pentru ca să poată vedea cum se zbuciumă. Afurisește-mă, căci poate așa îi vei putea reda puterea. Spune un descîntec și cheamă în ajutor pe zeii tăi, căci ești preot. Pe urmă-i întoarse spatele și plecă.

Lama se lăsase pe vine și se sprijinea și acum de pervazul ușii. Cu toate acestea era peste putință ca

acest om, care se refăcuse într-o singură noapte, să cadă în marginea drumului, ca un copil. Slăbiciunea îl făcuse să se lase jos, dar ochii lui neastîmpărați căutau pe Kim în toate părțile și aruncau priviri de îndemn.

— Totul merge bine, strigă Kim, apropiindu-se de el. Aerul prea rarefiat te-a slăbit puțin, dar plecăm îndată. Slăbiciunea ta este boala munților. Nici eu nu mă simt tocmai bine de la stomac, și se lăsa în genunchi, alături de el, încercînd să-l îmbărbăteze cu tot felul de vorbe care-i treceau prin minte. Pe urmă, femeia apăru din nou și se apropie de ei, mai trufașă decît înainte.

— Zeii tăi nu-ți sînt de nici un folos? întrebă ea. Incearcă cu ai mei. Eu sînt femeia din Sahmlegh.

Femeia strigă ceva cu glasul răgușit, și numaidecît apărură dintr-un țarc cei doi bărbați ai ei, însoțiți de alți trei, aducînd un *dooli,* un fel de targă primitivă, de care se obișnuiește la munte, pentru transportarea bolnavilor, sau cînd oamenii se duc în vizită la fruntașii statelor.

— Dobitoacele acestea sînt ale tale, atîta vreme cît ai nevoie de ele, zise ea fără să se uite la cei cinci bărbați.

— Bine, dar cred că nu ne vom duce spre Simla și nici nu vom întîlni sahibi, strigă primul ei bărbat.

— Aceștia nu vor fugi, cum au fugit ceilalți și nici nu vă vor fura bagajele. Sînt între ei doi care sînt mai slabi decît ceilalți. Sonoo și Taree, voi veți sta în partea dinapoi a tărgii. (cei doi o ascultară numaidecît). Lăsați targa mai jos și urcați pe Sfîntul acesta. Pînă la întoarcerea voastră, eu voi avea grijă de sat și de cuvioasele voastre femei.

— Cînd ne vom întoarce?

— Intreabă-i pe preoți, nu mă întreba pe mine. Pune sacul cu merindele la picioare, căci se împarte greutatea pe o formă.

— O, Sfîntule, munții sînt mai miloși decît șesurile, exclamă Kim. Uite un pat regesc; loc de cinste și de odihnă pe care îl datorăm...

— Unei femei prevestitoare de rele. Am tot atîta nevoie de binecuvîntarea ta, ca și de blestemele tale. Eu am dat porunca, nu tu. Ridicați targa și plecați. Stai puțin. Ai bani de drum?

Făcu semn lui Kim să o urmeze în colibă. Apoi se aplecă spre o lădiță veche englezească, pe care o scoase de sub așternut.

— Nu am nevoie de nimic, răspunse Kim supărat, tocmai atunci cînd ar fi trebuit să-i fie recunoscător. Sînt peste măsură încărcat de binefacerile tale.

Femeia ridică privirea spre el și punîndu-i o mînă pe umăr, zîmbi straniu.

— Cel puțin mulțumește-mi. Sînt o femeie urîtă și sînt munteancă, dar ai spus singur că am făcut o faptă bună. Vrei să-ți arăt eu cum mulțumesc sahibii? și luminile ochilor i se îmblînziră.

— Eu nu sînt decît un preot vagabond, și tu nu ai nevoie nici de binecuvîntarea, nici de blestemele mele.

— Nu, cel mult de o singură clipă... *dooli* poate fi ajuns din urmă din cîteva sărituri... iar dacă ai fost sahib, va trebui să-ți arăt eu ce ar fi trebuit să faci.

— Ce se întîmplă dacă știu și eu ce vrei să-mi arăți? și trecîndu-i un braț în jurul mijlocului, o apropie de el și sărutînd-o pe obraji, îi spuse pe englezește: *Thank you berree much my dear.*

Intre asiați, sărutul este ceva cu totul necunoscut

și se poate că tocmai din cauza aceasta, femeia se lăsă pe spate și se uită la el cu ochii speriați.

— Altădată, continuă Kim, nu trebuie să mai fii atît de sigură de preoții tăi păgîni. Acum îți spun rămas bun, și-i întinse mîna după obiceiul englezilor. *Good-bye, my dear!*

— Good bye, and... and... rînd pe rînd, își aducea aminte de cuvintele englezești pe care le știuse,... you will come back again? (te vei mai întoarce?) Good bye, and God bless you (și Dumnezeu să-ți ajute)!

Peste jumătate de ceas, cînd targa cobora poteca, spre răsărit de la Shamlegh, Kim se întoarse și, departe în zare, văzu o formă mică de tot, care făcea semne cu o basma albă.

— Femeia aceasta a făcut o faptă bună și mai presus decît oricare altul, căci a ajuta unui om să apuce pe drumul izbăvirii, este o faptă aproape tot atît de mare, ca și cînd ar fi găsit ea însăși acest drum, zise lama.

— Hm, răspunse Kim și gîndurile lui răscoleau întîmplările din urmă. Se poate să fi făcut și eu o faptă bună... In orice caz, femeia aceasta nu m-a tratat ca pe un copil, și ducîndu-și mîna la brîu, pipăi pachetul cu documentele și hărțile pe care le luase, potrivi sacul prețios la picioarele lui lama, apoi ridicînd brațul apucă de marginea tărgii și începu să coboare muntele la pas, alături de bărbații care suflau din greu, murmurînd ceva neînțeles.

— Și oamenii aceștia fac o faptă bună, zise lama după ce făcură cam trei mile de drum.

— Da, și vor fi răsplătiți în argint, răspunse Kim.

Femeia din Shamlegh îi dăduse banii necesari și se gîndi că e foarte bine, ca în felul acesta, oamenii să-și poată lua banii înapoi.

CAPITOLUL XV

Impărat de era, în cale să-mi iasă
De drum îmi vedeam fără grijă,
Şi nici Comanacele Trei dac-ar fi,
Nu m-ar putea din cale opri.
Dar alta-i puterea ce-acum
Vine să m-abată din drum:
Umbre căderi şi pe Domnul vedeţi,
E visul aievea, nu tulbure fum.
Cîntecul Ielelor.

La două sute de mile spre miazănoapte de Chini, întins pe stîncile albastre ale regiunii Ladakhi, era Yankling Sahib, care urmărea cu o lunetă semnele pe care trebuia să i le facă un hăitaş al său, un om din Ao-chung. Dar renegatul acesta plecase cu o carabină nouă-nouţă, şi două sute de cartuşe, aşa că acum, fără îndoială, vîna cerbul mosc în altă parte, pentru a-l vinde pe socoteala lui, şi cînd se vor mai întîlni, va începe să-i spună că a fost greu bolnav, în timpul vînătorii trecute.

In sus pe văile care duc spre Bushahr, vulturii din Himalaya care iscodesc depărtarea zărilor, fugeau speriaţi din calea unei umbrele vărgate cu albastru şi alb, purtată de un bengalez grăbit, care înainte fusese gras şi voinic, iar acum era slab şi pipernicit din cauza

oboselii drumului. Omul acesta primise mulțumirile recunoscătoare a doi străini foarte distinși, pe care îi însoțise cu multă pricepere pînă la tunelul din Mashobra, care ducea spre capitala Indiei. Nu era deci, vina lui, că din cauza ceților se rătăciseră și trecuseră dincolo de oficiul telegrafic și colonia europeană, care era la Kotgarh. Nu era deloc vina lui, ci a zeilor contra cărora se lamentase atît de convingător, din cauză că îi condusese spre frontiera statului Nahan, a cărui rajah îi luase drept soldați, dezertori din armata britanică. Hurree Babu îi explicase cu multă bogăție de amănunte, puterea și măreția de care se bucurau tovarășii săi în țara lor, așa că acest stăpîn, începu să zîmbească împăcat. Aceleași explicații le dăduse tuturor, care erau dispuși să-l asculte, de nenumărate ori, în gura mare și cu felurite înfloriturî. Ceruse pretutindeni de mîncare și găzduire, și se dovedi un foarte bun vraci pentru rana pe care o avea unul dintre tovarășii săi, răni de acelea care pot veni foarte ușor, cînd te dai de-a-tumba pe coasta unui munte stîncos. Motivele care justificau îngrijirile pe care le dădea celor doi, reușiră să-i convingă de toată încrederea pe care o merită călăuza lor. Ca și celelalte milioane de robi, tovarăși ai lui, omul acesta se obișnuise să privească Rusia ca pe o mare liberatoare a popoarelor din părțile de miazănoapte. Era un om evlavios și se temuse grozav că nu va putea salva pe cei doi tovarăși ai săi de furia sătenilor din aceste regiuni sălbatice. El însuși n-ar fi fost în stare să lovească pe un om sfînt, dar... Cu toate acestea, era foarte mulțumit și dădea slavă cerurilor, că afară de bagajele pierdute, reușise să facă „ce-i stătuse în putință" pentru a duce această afacere la bun sfîrșit. Uitase de loviturile primite și tăgăduia că ar fi

fost bătut în noaptea aceea de pomină, în mijlocul pădurii de brazi. Nu cerea nici pensie și nici onorariu, dar dacă se poate, să-i dea o dovadă scrisă, va fi foarte bine. Mai tîrziu, această scrisoare ar putea să-i fie de folos, dacă se va întîmpla să mai vină și alți prieteni de ai lor,dincoace de trecătorile munților. Îi rugă să-și aducă aminte de el, după ce se vor întoarce în țara lor, în mijlocul onorurilor, căci el însuși, Mohendro Lal Dutt, M. A. din Calcutta a reușit „să facă statului oarecare serviciu" cu ceea ce făcuse pentru ei.

Cei doi îi liberară un certificat elogios despre buna lui purtare, pricepere și cunoștințele lui de călăuză. Babu îl băgă în chimir și începu să plîngă emoționat, aducîndu-și aminte de multele primejdii comune, prin care trecuseră. Ziua la amiază, trecură împreună pe străzile pline de lume din Simla, și-i conduse pînă la Alliance Bank of Simla, unde aveau de gînd să se legitimeze. Pe urmă, se evaporase ca un nor ce plutește, în zorii zilei, deasupra muntelui Jakko.

Priviți-l cît este de grăbit și cum urcă,fără să mai asude, căci e prea slab pentru așa ceva, și nici nu se mai oprește de vorbă cu oamenii ca să le ofere leacurile pe care le duce în cutia lui cu cercuri de alamă, ci urcă cu nădejde panta muntelui Shamlegh, fără să privească decît înainte. Băgați de seamă, căci de astă dată și-a uitat de toate apucăturile lui de Babu, și spre amiază, cînd se oprește să fumeze o țigară și să stea de vorbă cu o femeie, care poartă pe cap o podoabă de turcoaze, munteanca întinde brațul în partea de miazăzi, spre răsărit. Tărgile, spune femeia, nu pot înainta ca un om fără povară, cu toate acestea oamenii pe care îi caută trebuie să fi ajuns la șes. Sfîntul n-a vrut să mai zăbovească cu toate stăruințele ei. Babu își strînse cureaua

în jurul mijlocului și plecă din nou la drum. Nu se teme să umble și pe întuneric, iar drumul pe care îl face zilnic, dacă ar fi cineva să-l controleze, ar mira chiar și pe unul obișnuit să-și bată joc de bengalezi. Țăranii buni care îl văd, își aduc aminte de negustorul din Dacca, cel care trecuse pe acolo cu două luni în urmă și le vînduse leacuri, și-i dau găzduire ca să-l ferească de duhurile rele ale pădurii. Omul nostru visează noaptea zeitățile lui din Bengalia, textele cărților de la Universitate și Royal Society din Londra. In zorii zilei următoare, umbrela vărgată cu alb și albastru, plecă mai departe.

In poalele muntelui Doon și departe de Mussoorie, care rămăsese în urma lor, iar la picioare cu șesurile răsfirate ca o spuzeală de aur, poposește o targă în care este întins un lama bolnav, plecat în căutarea unui rîu, (fapt pe care îl știu toți oamenii din munți), care să-i dea vindecarea. Țăranii satelor pe unde trecuseră, erau gata să se încaiere pentru cinstea de a duce targa, căci lama, nu numai că-i binecuvînta, dar ucenicul lui le împărțea bani buni de argint, cîte un sfert de anna. Targa făcea douăsprezece mile pe zi, pe drumuri pe unde niciodată n-au trecut sahibii. Coborîseră prin trecătoarea Nilan, unde zăpada purtată de vînturi umpluse fiecare cută a giubelei lui lama; peste piscurile întunecate din Raieng, unde printre norii care se tîrau jos pe munte, auziseră behăitul caprelor negre; se legănase pe deasupra prăpăstiilor și trecuse, ocolind colțuri de stînci, spre drumul tăiat în piatră de la Bhagirati; coborîse apoi troznind din încheieturi, în Valea Apelor, strînsă între pășunile, pe deasupra cărora plutea aburul ridicat din vale, ca să iasă apoi în calea viscolului, care trecea mugind, prin strîmtorile

Kedarnath. Ziua poposeau sub umbra întunecată a stejarilor, și dimineţile treceau pe marginea satelor, unde trebuie să treci cu vederea, dacă se întîmpla ca chiar oamenilor evlavioși să le mai scape cîte o înjurătură cînd preotul e de faţă; pe urmă încă o bucată de drum la lumina faclelor, în timp ce prin întuneric, oamenii tremură nesimţit de teama demonilor, și *dooli* ajunge la ultimul popas. Ţăranii de la munte asudă din greu, din cauza căldurii cu care nu sînt obișnuiţi, și se adună roată în jurul preoţilor, pentru a-și primi binecuvîntarea și partea de bani.

— Aţi făcut o faptă bună, zise lama. Mult mai bună și mai mare decît vă închipuiţi. Acum vă întoarceţi din nou în munţii voștri, spunea el oftînd.

— Sigur, cît mai repede, înapoi în munţi.

Oamenii își freacă umerii îndureraţi, își clătesc gura cu apă și-și strîng legăturile de iarbă ale sandalelor. Kim cu faţa trasă și slăbită de oboseală, bagă mîna în chimir și scoate bani mărunţi de argint, cu care plătește, pe urmă cercetează sacul cu merinde și scoate din sîn un pachet cu scrisori sfinte, pe care le așează pe fundul sacului, și ajută lui lama să se ridice în picioare. Liniștea s-a coborît din nou în privirile bătrînului, care nu se mai uită speriat spre munţi ca în noaptea aceea cînd fuseseră opriţi în drum și era gata să-i înece apele revărsate.

Pe urmă oamenii ridică *dooli* pe umeri, și cît ai clipi, dispar în fundul pădurii pitice.

Lama întinde braţul spre coamele munţilor Himalaya.

— Voi munţi binecuvîntaţi între toţi munţii; săgeata Domnului Nostru nu a căzut în areatul pămînturilor voastre, iar eu nu voi mai respira niciodată aerul aspru, coborît de pe coamele voastre înghеţate.

— Cu toate acestea tu te simți de zece ori mai întărit în aerul acesta, zise Kim, care tînjea după lanurile acestor șesuri blînde, care se întindeau departe în fața lui. Da, aici sau prin partea aceasta trebuie să fi căzut săgeata. Vom umbla foarte încet; cel mult un *kos* pe fiecare zi, căci cercetarea noastră este sigură. Sacul însă, e foarte greu.

— Da, cercetarea noastră e sigură. Am scăpat dintr-o mare ispită.

Nu făceau pe zi mai mult de două mile, dar toată grija drumului apăsa acum pe umerii lui Kim, care trebuia să ducă nu numai sacul cu merinde și cărțile grele cu copcii de alamă, care erau pe fundul lui, hărțile și scrisorile, dar și pachetul cu prețiosul conținut pe care îl avea în sîn, iar pe deasupra să ajute și pe bătrînul lama. In fiecare dimineață pleca la cerșit cu cățuea, după ce așternea păturile, pe care se întindea bătrînul ca să mediteze, iar în timpul amiezilor călduroase ținea pe genunchi capul lui obosit și alunga muștele care bîzîiau în jurul lui, pînă cînd simțea că-l apucă tot felul de cîrcei; pe înserat pleca din nou la cerșit, pe urmă freca picioarele lui lama, care îi făgăduia apropiata izbăvire, fie în ziua următoare, fie în cealaltă, dar în orice caz, cît de curînd.

— Niciodată nu s-a mai auzit de un astfel de *chela*, ofta bătrînul. Cîteodată mă întreb, oare Ananda o fi slujit tot cu atîta credință pe Mîntuitorul nostru. Și tu ești cu toate acestea, sahib. Cînd eram în putere, asta a fost demult, nici nu mă gîndeam la așa ceva, iar acum, de cîte ori mă uit la tine, îmi aduc aminte că ești sahib. Mi se pare foarte straniu.

— Tu spuneai că nu este nici o deosebire între alb și

negru. De ce mă faci să te ascult, spunîndu-mi astfel de vorbe, Sfîntule? Asta mă mîhnește. Eu nu sînt sahib, ci sînt *chela* al tău, și-mi simt capul foarte greu pe umeri.

— Mai ai puțină răbdare. Vom avea amîndoi parte de izbăvire. Pe urmă ne vom așeza alături pe malul rîului și ne vom uita înapoi la zilele pe care le-am trăit, ca să le vedem cum vedeam pe coasta muntelui toate popasurile unde ne-am oprit, înainte de a coborî. Poate am fost și eu sahib odinioară...

— Niciodată nu a existat sahib, care să se poată asemăna cu tine; asta ți-o jur.

— Sînt încredințat că custodele icoanelor din Casa Minunilor a fost în altă viață, un foarte înțelept stareț. Acum însă, nici ochelarii, pe care mi i-a dat nu mă mai ajută să văd limpede. Cînd vreau să mă uit la ceva cu atenție, în jurul meu încep să se îngrămădească umbrele. Dar nu face nimic, deoarece noi cunoaștem vicleniile trupului acestuia netrebnic, cînd umbra ia locul altei umbre. Eu sînt încă legat de deșertăciunea vremii și a spațiului. Cît drum am făcut astăzi pe jos?

— Poate să fi făcut jumătate de *kos*.

Cam trei sferturi de milă, și cu toate acestea făcuseră un marș foarte obositor.

— Jumătate de *kos*, ah! Cu gîndul eu trecusem departe înainte, la mii și zeci de mii. Cît sîntem noi de slabi, de mici și de neputincioși în lumea asta mare. (Se uită la mîna lui uscată și slăbită, brăzdată de vine albastre și i se părea că abia mai poate purta șiragul de mătănii). *Chela*, spune-mi nu ai simțit niciodată dorința să mă părăsești?

Kim se gîndi la pachetul de mușama și la cărțile de pe fundul sacului cu merinde. Dacă ar fi ieșit cineva în

calea lui, care să aibă dreptul să le ia în primire, marele joc (cel puțin așa își închipuia el), ar fi putut continua de aici înainte și singur. Era obosit și îi vîjîia capul, iar o tuse, care i se urca mereu de la stomac, îl chinuia, fără încetare.

— Nu, răspunse el, aproape violent, căci eu nu sînt nici cîine, nici șarpe, ca să încep să mușc, după ce am fost obișnuit să iubesc.

— Ești foarte bun cu mine.

— Nici cel puțin atîta. Am făcut și o faptă fără să te mai întreb. Am trimis vorbă femeii din Kulu, pe femeia aceea care ne-a dat azi dimineață, laptele de capră, și i-am spus că ești cam slăbit și ai avea nevoie de o targă. M-am certat în gînd, din cauză că nu mi-am adus aminte de asta, de cum am intrat în Doon. Vom aștepta aici pînă cînd va sosi targa.

— Sînt foarte mulțumit. E o femeie cu inima de aur, cum spuneai și tu, dar vorbăreață... foarte vorbăreață.

— Nu te va supăra cu vorba ei, căci voi avea grijă și de asta. Sfîntule, mă simt foarte vinovat, din cauză că nu am fost întotdeauna destul de atent față de tine, și-și simți glasul înecat de un suspin. Te-am făcut să mergi prea departe; nu ți-am adus hrană bună în fiecare zi; n-am ținut socoteală de căldura zilei; te-am lăsat singur, ca eu să pot sta de vorbă cu oamenii pe care îi întîlneam în drum... Am... am... *Hai mail* Cu toate acestea te iubesc... dar acum totul e prea tîrziu... Am fost un copil... de ce n-am fost bărbat. (Copleșit de efortul pe care-l făcuse, de osteneală și de povara prea mare pentru puterile lui, Kim căzu grămadă la picioarele lui lama și începu să plîngă cu sughițuri).

— Ce înseamnă asta, zise bătrînul cu blîndețe. Tu nu te-ai depărtat nici cît un fir de păr din calea supu-

nerii. Spui că m-ai lăsat singur? Copilule, eu am trăit numai datorită puterilor tale, întocmai ca un copac care trăiește din tencuiala unui zid, proaspăt ridicat. Zi de zi, de la Shamlegh încoace, ți-am luat din puterea pe care o aveai. Prin urmare tu ai slăbit nu din pricina vreunui păcat, pe care l-ai săvîrșit. E trupul, trupul acesta bicisnic și netrebnic, care vorbește acum în locul tău. Nu sufletul, care e mulțumit de sine. Liniștește-te. Acum, cel puțin, cunoști demonii cu care te-ai luptat. Ei sînt de origine pămînteană... zămisliți din amăgire. Vom merge la femeia din Kulu. Va face o faptă bună, găzduindu-ne și îngrijindu-te pe tine. Vei fi slobod pînă cînd puterile se vor întoarce la tine. Eu am uitat cu totul de trupul netrebnic, și dacă cineva merită să fie înfruntat, atunci eu sînt acela. Sîntem, însă, amîndoi prea aproape de porțile izbăvirii, ca să mai poată fi vorba de așa ceva. Aș putea să te acopăr de laude, dar la ce ne-ar folosi? Peste puțin, foarte puțin timp, nu vom mai avea nevoie de nimic.

Cu astfel de cuvinte, mîngîie și întări pe Kim, întrebuințînd pilde înțelepte și texte, în legătură cu trupul nemernic și atît de puțin înțeles al omului, care nu este decît trecător și cu toate acestea stăruie să înlănțuiască sufletul, pentru a-i întuneca drumul spre adevăr și a-i înmulți multele ispite fără folos, care îi stau în cale.

— Hai, hai! Să vorbim despre femeia din Kulu. Crezi că-mi va cere și de astă dată un descîntec pentru nepotul ei? Foarte demult, pe vremea cînd eram și eu tînăr, am fost și eu tulburat de aceste gînduri și m-am dus la un stareț foarte înțelept, un om sfînt și cercetător al adevărului, pe care eu încă nu-l cunoșteam. Ridică-te și ascultă, fiu al sufletului meu. I-am spus ce aveam de

spus. Atunci s-a întors spre mine și mi-a spus. *Chela,* ia aminte aceasta: în lume sînt multe minciuni, și numai puțini mincinoși, dar să știi că mincinos mai mare, decît propriul nostru trup, nu se mai găsește, afară de durerile trupului nostru, care sînt adevărate. Gîndindu-mă la aceasta, m-am simțit mulțumit, și ca să-mi facă o deosebită favoare, mi-a îngăduit să beau un ceai alături de el. Dă-mi voie ca să beau ceaiul, căci setea a început să mă chinuie.

Rîzînd printre lacrimi, Kim sărută picioarele bătrînului și se ridică pentru ca să prepare ceaiul.

— Sfîntule, tu te sprijini pe umărul meu cu trupul, eu însă caut sprijinul tău din alte motive. Le știi care sînt?

— Se poate să le fi bănuit, răspunse lama și clipi din ochi. Acum însă toate acestea se vor schimba.

Astfel, după ce se arătă în mijlocul țipetelor și a larmei pe care o făceau oamenii sahibei veniți de la douăzeci de mile cu targa, sub conducerea aceluiași Oorya, cu barba încărunțită, și după ce ajunseră în curtea curată dar învălmășită de dincolo de Saharunpore, lama luă numaidecît măsurile pe care le găsi de cuviință.

— Intru-cît pot fi de folos cuvintele unei femei bătrîne în fața unui bărbat și mai bătrîn, strigă femeia din Kulu de la o fereastră înaltă cu gratii, după complimentele obișnuite de bună venire. Nu ți-am spus Sfîntule la plecare să ai grijă de *chela?* Ce fel de grijă ai avut? Nici nu mai trebuie să-mi răspunzi! Știu eu fără să-mi mai spui. Toată vremea a alergat după femei. Ia te uită ce ochi are, stinși și băgați în fundul capului, și linia aceea de la rădăcina nasului pînă în colțul gurii, de unde vine? Ptiu, ptiu! Și mai zici că unul de acesta e preot.

Kim ridică privirea spre ea și zîmbi obosit, apoi dădu din cap în semn de protestare.

— Nu face glume, răspunse lama. Vremea de glumit a trecut. Am venit aici pentru alte lucruri mult mai mari. In mijlocul munților eu am fost apucat de o boală a trupului. Incepînd de atunci, mi-am tîrît zilele, numai datorită puterii lui... pe care i-am luat-o cu totul.

— Sînteți amîndoi ca niște copiii... și cel tînăr și cel bătrîn, răspunse femeia chicotind ușor, dar ferindu-se să mai facă glume. Aș fi mulțumită ca găzduirea de aici să vă poată pune din nou pe picioare. Stai niței, să mă dau jos, ca să vorbim despre munții noștri cei bătrîni.

Pe înserate ginerele ei se întoarse, așa că nu mai trebui să facă înconjurul casei în locul lui, și lama îi putu explica numaidecît tot ce se întîmplase. Amîndoi dădeau din cap cu îngrijorare și vorbeau în șoaptă. Kim,rupt de oboseală intrase într-o cameră unde găsise un pat și adormi buștean. Lama îl oprise să mai adune păturile sau să meargă să-i mai aducă de mîncare.

— Înțeleg... înțeleg. Cine ar putea înțelege astfel de lucruri mai bine decît mine, zicea femeia. Noi cei care am coborît spre rîul rugurilor, ne agățam de poala hainei celor care se urcau din Valea Vieții cu vasele pline de apă. Am fost nedreaptă cu copilul. Va să zică puterea lui te-a sprijinit pe tine? Este adevărat că noi bătrînii roadem încet, dar în fiecare zi din puterile tineretului. Acum nu ne mai rămîne altceva de făcut decît să-l punem din nou pe picioare.

— Tu ai făcut în nenumărate rînduri fapte bune.

— Fapte bune? Care anume? O babă care a preparat la bucătărie cîteva feluri gustoase de curry despre care

cînd le sînt aduse la masă, bărbații nici nu întreabă de cine sînt făcute? Dacă aceste fapte au fost trecute în contul nepotului meu...

— Cel care avea colici?

— Cînd mă gîndesc că un Sfînt ca tine își mai aduce aminte de așa ceva! Va trebui să-i spun și maică-si. Este o cinste unică. „Cel care avea colici", a zis Sfîntul fără să se mai gîndească. Să știi că va fi foarte mîndră.

— Pentru mine acest *chela* este ca și un fiu pentru cel care n-a primit încă lumina.

— Zi mai bine nepot. Mamele nu au experiența pe care o avem noi. Cînd începe un copil să plîngă, își închipuie că se va prăbuși cerul. O bunică însă este destul de departe atît de timpul cînd mai poate da naștere unui copil, cît și de plăcerea de a-și despuia sînul pentru ca să-l alăpteze, așa că poate face deosebire fără nici o greutate între țipetele venite numai din încăpățînarea copilului și între cele pricinuite de durerile colicilor. Dar fiindcă ai vorbit de colici, Sfîntule, ultima dată cînd ai fost aici cred că am săvîrșit o greșeală cerîndu-ți să-mi dai un descîntec.

— Soră, zise lama, întrebuințînd această expresie cu care budhiștii se adresează uneori călugărițelor, dacă pe tine te mulțumesc descîntecele...

— Sînt mai bune decît zece mii de doctori.

— Dacă îți închipui că-ți pot fi de folos, îți făgăduiesc eu care am fost stareț la Such-zen, să-ți fac atîtea descîntece cîte poftești. Nu ți-am văzut fața niciodată pînă acum...

— Din cauza asta nici maimuțele care ne fură nucile, n-au găsit pricină să se plîngă, răspunse femeia rîzînd.

— Da, dar cel care doarme colo, și-i făcu semn cu capul spre camera de musafiri din curtea cealaltă,

spunea că ai inima de aur. Pentru mine sufletește băiatul acesta este ca și cînd ar fi nepotul meu.

— Bine, Sfîntule; eu nu sînt decît vaca ta. Aceasta era o expresie pur hindustană, dar lama nu-i dădu atenție, așa că nu-i gustă savoarea. Eu sînt femeie bătrînă și trupul meu a dat naștere multor băieți. Odinioară tinerețea mea putea să fie plăcere pentru bărbați, dar mîinile mele nu le pot fi astăzi decît spre vindecare. Brățările i se auziră sunînd, ca și cînd și-ar fi ridicat mînecile ca să se apuce de lucru. Voi lua grija băiatului asupra mea și-l voi lecui, și-l voi hrăni, ca să se poată întrema cît mai curînd. Eh, eh, bătrînii mai știu și ei cîte ceva.

Din cauza aceasta în clipa cînd Kim deschise ochii și dădu să se ridice, cu toate că trupul lui era numai junghiuri, ca să se ducă la bucătărie pentru a căuta hrana necesară bătrînului său învățător, văzu că alături de el se întind mîini care caută să-l țină nemișcat, iar în fața ușii era bătrîna acoperită de văluri și servitorul Oorya care-i spuse pe rînd, tot ce poate și ce nu are voie să facă.

— Ție nu-ți trebuie nimic... nu ai nevoie de nimic? Spune? Nu vrei să-ți dăm o lădiță cu cheie în care să-ți încui cărțile sfinte? Asta este o afacere în care eu nu vreau să mă bag. Să mă ferească Dumnezeu să mă amestec între un preot și cărțile lui de rugăciuni. S-aducă lădița și cheia să o ții la tine.

Impinseră lădița alături de așternutul lui și Kim puse revolverul primit de la Mahbub, pachetul cu scrisorile învelite în mușama, cărțile cu copci și carnetele cu însemnări, și după ce o încuie, gemu ușurat. Nu știu ce-l făcea să-și închipuie că greutatea lor pe care o purtase pe umeri, îl apăsa acum mult mai dureros pe

conștiință și din cauza aceasta capul îi vîjîia de nopți întregi.

— Boala ta nu prea este obișnuită la tinerii de azi care au uitat să mai îngrijească de cei mai bătrîni. Leacul pentru această boală este numai somnul și cîteva băuturi, zise sahiba și Kim se simți foarte fericit să se lase pradă mîinilor care pe jumătate îl chinuiau, iar cu cealaltă jumătate îi produceau o destindere în trupul îndurerat.

Intr-o cameră întunecată de alături, bătrîna începu să fiarbă niște leacuri, grele la miros și mult mai grele la gust. Stătu aplecată asupra lui Kim și-l privi cu atenție, așteptînd ca băuturile să se limpezească, și se interesă de cele mai mici amănunte. Dădu apoi porunci ca nimeni să nu mai intre în curtea aceasta, și puse în fața ușii de la camera lui Kim un om înarmat. E adevărat că argatul care sta de pază avea șaptezeci de ani și sabia pe care o ținea în mînă, după ce o scoase din teacă, nu era nici ea mai lungă decît mînerul, dar omul acesta reprezenta în orice caz autoritatea sahibei; așa că toate harabalele care intrau încărcate, slugile guralive, viteii, cîinii, găinile și tot ce trebuia să-și facă drum prin partea aceea, trebuiau de acum înainte să facă un mare înconjur. După aceea cînd curățară trupul lui Kim de alifia cu care îl unseseră, dintre neamurile care ocupau clădirile din fundul curții, cîinii gospodăriei cum le numea bătrîna, fu aleasă văduva unui văr al ei care se pricepea de minune la meșteșugul căruia europenii îi zic masaj, dar fără să înțeleagă nimic dintr-însul, și o duseră în cameră. Amîndouă îl ridicară și așezîndu-l de-a lungul de la răsărit la apus, așa fel ca vînturile nevăzute ale pămîntului traversînd huma trupului omenesc să-i poată fi de folos și nu spre

greutate, începură să-l frămînte cît fu după amiaza de lungă, os cu os, mușchi cu mușchi, zgîrci cu zgîrci, și chiar nerv cu nerv. Frămîntat în felul acesta pînă cînd simți că nu mai este în mîinile lor decît un aluat inform, pe jumătate hipnotizat de vederea vălurilor celor două femei care cădeau și se ridicau ca într-un vis, Kim căzu în somn adînc care dură treizeci de ore și fu pentru el tot atît de binefăcător ca și ploaia venită pe vreme de secetă.

Pe urmă femeia se duse să-i prepare de mîncare și casa începu să se frămînte la țipetele ei. Porunci să-i taie păsări și se aducă legume, iar bietul grădinar cu mișcări și gînduri domoale, care era aproape de aceeași vîrstă cu ea, nu mai știa încotro să alerge mai întîi și începu să asude din greu; aduse orez și lapte și ceapă pe care o prăji la tingire cu niște peștișori prinși în rîul din apropiere; pe urmă, bătrînul trebui să-i aducă lămîi pentru prepararea șerbetului, potîrnichi grase și ficat de pasăre la frigăruie, aromit cu frunze de enibahar.

— M-am învîrtit și eu puțin prin lume și am văzut cîte ceva, spunea bătrîna, aranjînd tingirile pe plită, așa că am putut să-mi dau seama că nu se găsesc decît două feluri de femei: unul care ia bărbatului puterile pe care le are, și altul care i le dă înapoi. Odată făceam și eu parte dintre cele dintîi, acum fac parte dintre celelalte. Lasă nu face cu mine pe preoțelul, căci am glumit. Dacă în clipa aceasta nu ești în stare să înțelegi, vei înțelege mai tîrziu, după ce vei pleca din nou la drum. Verișoară, zise sahiba, adresîndu-se femeii care nu mai ostenea lăudînd mărinimia stăpînei sale, ia uită-te că a început să strălucească din nou pielea pe el, ca părul unui mînz tînăr după ce scapă din grajd. Treaba pe care am făcut-o noi acum este

ca și aceea cînd începi să poleiești podoabe pe care bărbatul le va dărui cine știe cărei dansatoare... ce zici?

Kim se ridică în așternut și începu să zîmbească. Slăbiciunea pe care o simțise în tot trupul îl părăsise, cum te părăsește o gheată veche pe care o pierzi în noroiul drumului. Simțea că îl mănîncă limba să spună din nou ceva, cu toate că abia o săptămînă în urmă, fiecare cuvînt i se păruse o povară. Durerea din ceafă (pe care o luase de la lama) dispăruse împreună cu frigurile și gustul amar pe care îl simțea în gură. Cele două femei aveau acum grijă (în orice caz nu prea mult) să-și adune vălurile în jurul capului, și cloncăneau fără încetare ca și găinile care intrau prin ușa întredeschisă ca să ciugulească fărîmiturile răspîndite pe jos.

— Unde este Sfîntul meu? întrebă el.

— Ia ascultă la el! Sfîntului tău îi merge foarte bine, cu toate că de astă dată nu a făcut nici o faptă bună, răspunse sahiba cam supărată. Dacă aș ști că se găsește undeva un descîntec de pe urma căruia să-i vină și lui mintea la cap, aș fi în stare să-mi vînd podoabele, numai să i-l pot cumpăra. Vrei să spui că înseamnă să fii sfînt, cînd refuzi să primești bucatele gustoase pe care i le-am pregătit, și pleci cu pîntecele gol, să hoinărești două nopți în largul cîmpurilor, ca apoi să cazi în rîu? Pe urmă, cînd aproape a stors din mine pînă și vlaga ce mai rămase din cauza grijei duse pentru tine, să vii să-mi spui că ai făcut o faptă bună? Toți bărbații sînt la fel. Adică să vezi cum a fost: vine la mine și-mi spune că a fost spălat de toate păcatele. Asta puteam să i-o spun și eu înainte să mi se întoarcă acasă ciuciulete. Acum se simte foarte bine, căci asta s-a întîmplat acum o săptămînă, dar te rog să mă slăbești cu astfel de sfințenie. Chiar un copil de trei ani

ar avea mai multă minte decît el. Nu-ţi face gînduri din cauza sfîntului tău. Cînd nu se bălăceşte prin apa rîurilor, stă toată ziua şi se gîndeşte la tine.

— Nu-mi aduc aminte să-l mai fi văzut în apropierea mea. Imi aduc aminte numai de zile şi nopţi care au trecut pe deasupra mea ca nişte dungi negre şi albe care se deschideau şi se închideau fără încetare. Eu n-am fost bolnav, ci eram ostenit.

— Aceasta a fost letargia care trebuia să vină la vremea sorocită, peste cîţiva ani. Acum însă totul s-a sfîrşit.

— Maharanee, începu Kim, dar văzînd privirea pe care i-o aruncă bătrîna, îi adresă cuvîntul plin de dragoste: Mamă, ţie îţi datorez viaţa? Zece mii de binecuvîntări asupra casei tale şi...

— Dă-o încolo de casă (e peste putinţă să reproduci expresia întrebuinţată de ea). Mulţumeşte lui Dumnezeu cum se cade să facă un preot, dar mie dacă vrei, n-ai decît să-mi mulţumeşti cum se cade unui fiu. Cerul e sus! Crezi că de aceea te-am pus pe picioare şi te-am frămîntat şi ţi-am întins toate cele zece degete de la picioare, ca să începi să-mi înşiri versete din cărţile tale sfinte. Trebuie să fi avut şi tu undeva o mamă căreia să-i sfîşii inima. Cu ea cum te purtai, fiule?

— Eu n-am avut mamă... o mamă care să fie mama mea, răspunse Kim: Am auzit că mama mea a murit în ziua cînd m-am născut.

— *Hai mai!* Va să zică nu se va găsi nimeni care să vină şi să mă certe că i-am luat drepturile care i s-ar fi cuvenit ei, după ce vei pleca din nou la drum şi casa aceasta nu va fi pentru tine altceva decît una dintre miile de case în care ai fost găzduit şi pe care o vei uita, după ce i-ai aruncat o binecuvîntare. Nu

face nimic. Eu nu am nevoie de binecuvîntarea ta; bine... (și bătu cu piciorul în pămînt) ridică vasele și du-le la bucătărie. La ce mai poate folosi hrana aruncată în toate părțile prin cameră, femeie netrebnică ce ești.

— Am dat și eu naștere unui fiu la vremea mea, murmură femeia din dosul *chudderului* pe care și-l adunase pe obraz, dar copilul acesta a murit, cum bine știi. Eu nu așteptam decît să dai poruncă să scot vasele.

— Eu sînt femeie netrebnică, scînci sahiba pocăită. Eu și cele care coborîm spre *chattris* (umbrarele largi care se ridică în mijlocul cîmpului rugurilor, unde vin preoții ca să-ți încaseze ultimele taxe ce li se cuvin) și care ne agățăm de pulpana hainei oamenilor care duc *chattis* (sacagii tineri și plini de viață, care duc ulcioarele cu apă; jocul de cuvinte al bătrînei însă, părea cam stîngaci). Cînd nu mai poți juca la o serbare, îți rămîne totuși posibilitatea să privești pe fereastră cum joacă alții, și datoriile de bunică iau tot timpul liber pe care îl poate avea o femeie. Din cauză că învățătorul tău este curățat de păcate (să fie asta pricina) e gata să-mi dea toate descîntecele pe care i le cer pentru fiul meu cel mai mare al fiicei mele. *Hakimul* a fost foarte abătut cîteva zile. Neavînd altă treabă a început să-mi otrăvească argații.

— Spune-mi mamă, de ce fel de *hakim* vorbești?

— Omul acela din Dacca, cel care mi-a dat un hap de mi-a sfîșiat toate măruntaiele. Acum o săptămînă s-a repezit în curtea noastră ca o cămilă speriată și se jura pe toți sfinții că tu și cu el ați fost ca frații de cruce pe drumul din Kulu. Părea foarte îngrijorat din cauza sănătății tale. Era sfrijit și flămînd, așa că am dat poruncă să-l îndoape și pe el... și neliniștea care-l zbuciuma.

— Aș vrea să-l văd, dacă mai este aici.

— Mănîncă de cinci ori pe zi, și face argaților tot felul de farse pentru a fi ferit de apoplexie. Este atît de îngrijorat din cauza sănătății tale, încît toată ziua nu se mișcă din pragul bucătăriei, și mănîncă toate resturile de bucate pe care le scoatem din camera ta. Îi merge foarte bine, și cred că nu ne vom putea scăpa de el niciodată.

— Trimite-mi-l încoace mamă, (în privirea lui Kim se aprinse un fulger trecător) și voi încerca eu să te scap de el.

— Ți-l voi trimite, dar cred că n-ar fi o faptă frumoasă, să-l alungi din curte. La urma urmelor el a fost cel care a scos pe lama din rîu, și astfel a făcut o faptă bună, cum spune chiar Sfîntul.

— Este un *hakim* foarte înțelept, mamă. Trimite-l la mine.

— Ia te uită. Cine a mai auzit preot să vorbească de bine pe alt preot. Adevărată minune! Fiule... de cumva este prieten cu tine (ultima dată cînd v-ați întîlnit, am băgat de seamă că vă certați), îl voi lega în conovețe și ți-l aduc aici, iar pe urmă îi voi prepara un ospăț pe cinste. Ridică-te și umblă, fiule... căci zacerea aceasta nesfîrșită este plăcere pentru cei șaptezeci de demoni...

Sahiba plecă legănîndu-se ca o barcă, și pe urma ei se auziră numaidecît ridicîndu-se glasuri întărîtate la bucătării; dar abia plecă și în cadrul ușii se arătă numaidecît Babu, purtînd pe umeri o pelerină ca un împărat roman, mulțumit ca Titus, în capul gol și cu ghete noi în picioare, gras de nu-l mai cuprindea brîul și exuberant de mulțumire și urări.

— Pe cinstea mea Mister O'Hara, sînt încîntat că

te pot vedea. Imi dai voie să închid uşa? Ce păcat că eşti bolnav. Te simţi rău de tot?

— Hîrtiile... hîrtiile care erau în *kilta.* Hărţile şi *murasla,* zise Kim, întinzîndu-i cheia,căci în clipa aceasta nu se gîndea la altceva, decît să scape cît mai curînd de această povară.

— Ai toată dreptatea. Acesta este procedeul corect pe care l-a adoptat şi departamentul. Le-ai luat pe toate?

— Tot ce s-a găsit scris de mînă în *kilta,* a fost ridicat. Restul a fost aruncat în prăpastie.

Auzi cheia scîrţiind în broască, pe urmă muşamaua sfîşiată şi răscolirea hîrtiilor răvăşite. Gîndul că toate aceste hîrtii erau sub aşternutul lui în timpul zilelor lungi de boală şi de nemişcare, i se păruse o povară insuportabilă, pe care nu avea posibilitatea să o treacă în grija altuia. Tocmai din cauza aceasta, cînd Hurree se apropie din nou de el cu mîinile întinse şi săltînd pe picioare ca un pui de elefant, îşi simţi sîngele zvîcnind de mulţumire prin tot trupul.

— Minunat; nemaiauzit, Mister O'Hara! Ai răscolit tot depozitul din temelii pînă la acoperiş. Imi spuneau că au pierdut toată munca de opt luni. Pe cinstea mea, mi-au tras o bătaie. Uite aici, scrisoarea lui Hilás şi citi cîteva rînduri în limba persană care era limba autorizată în diplomaţie. Mister Rajah Sahib e intrat pînă în gît. Va trebui să răspundă pe cale oficială, cum de scrie scrisori de dragoste Ţarului ruşilor. Cît despre hărţi... sînt făcute cu multă pricepere... iar în corespondenţa din aceste scrisori sînt amestecaţi trei sau patru prim-miniştri de prin partea locului. By Gad, Sar! Guvernul Britanic va trebui să schimbe succesiunea tronului şi să numească alţi moştenitori în locul lui

Hilás și Bunár. „Pe urma trădării..." nu înțelegi cum merge? Hî?

— Ii ai în mînă? întrebă Kim, care în această clipă nu se putea gîndi la altceva.

— Mai strîns ca niciodată, răspunse Hurree și așează scrisorile în sîn, pe o parte și pe alta, așa cum numai orientalii sînt în stare. Toate acestea vor merge la centru. Bătrîna își închipuie că eu stau aici în reședință permanentă, dar plec fără întîrziere cu toate acestea. Mr.Lurgan va fi foarte mîndru. Din punct de vedere oficial, dumneata ești subalternul meu, dar îți voi trece numele în raportul verbal pe care îl voi face. Ce păcat că nu avem voie să facem rapoarte scrise, căci noi bengalezii sîntem neîntrecuți în amănunte precise, pe urmă îi întinse cheia și-i arătă lădița care era goală.

— Bine! Foarte bine! Mă simțeam atît de obosit. Afară de asta, s-a îmbolnăvit și Sfîntul. Este adevărat că a căzut în...

— Oah yess. Crede-mă eu sînt foarte bun prieten cu el. Cînd am venit să te văd, am băgat de seamă că are o purtare foarte ciudată și m-am gîndit că poate toate aceste hîrtii sînt la el. L-am urmărit în timpul meditațiilor lui, dar l-am urmărit și pentru a discuta cu el chestiuni etnologice. Cred că îți dai seama că în starea în care mă găsesc în această casă, eu nu însemn nimic față de farmecele pe care le-ar putea face el. Pe cinstea mea Mr. O'Hara, dumneata nici nu știi că bătrînul este atins de o mare infirmitate. Are atacuri; te rog să mă crezi. Cred că e cataleptic, dacă nu va fi chiar epileptic. L-am găsit în starea aceasta la umbra unui copac, *in articulo mortem*, pe urmă s-a ridicat și chiar în fața mea a sărit în rîu, unde cu siguranță s-ar fi înecat, dacă nu-l scoteam la mal.

— Asta,pentru că eu nu eram lîngă el, zise Kim. Putea să și moară.

— Da, ar fi putut să moară, acum însă este la adăpost și susține că a trecut printr-o transfigurație. (Babu își duse mîna la frunte ca un om care știe ce vorbește). Mi-am luat note *in posse* despre tot ce spunea, ca să le trimit Societății Regale. Trebuie să te faci bine cît mai curînd și să te întorci la Simla, unde îți voi spune tot ce am de spus în fața lui Lurgan. A fost o lovitură strălucită. Cei doi erau cu turul pantalonilor ferfeniță, și Nahan Rajah credea că sînt dezertori din armata britanică.

— Cine, cei doi ruși? Cît timp ați fost împreună?

— Unul dintre ei era francez. Oh, zile multe, foarte multe și îndelungate. Toată lumea din munți este acum convinsă că rușii sînt un neam de cerșetori.Pe cinstea mea, nu mai aveau asupra lor nimic pe care să nu li-l fi dat eu. Iar oamenilor pe care i-am întîlnit, le-am spus la palavre și la anecdote, de rămîneau cu gura căscată. Îți voi povesti tot ce-a fost, cînd ne vom întîlni la Lurgan Sahib. Vom face... o petrecere!... Gîndește-te ce notă bună ai în statele noastre de serviciu. Mi-au dat și un certificat. Îți vine să te strici de rîs. Dacă i-ai fi văzut cînd s-au legitimat la Alliance Bank! Să dăm slavă Domnului că ai putut pune mîna pe toate hîrtiile lor. Nu rîde prea mult, căci vei rîde după ce te vei face bine. Mă duc de-a dreptul la gară și dispar. Pentru toate nevoile jocului ți se vor deschide credite. Cînd crezi că te vei întoarce? Sîntem cu toții foarte mîndri de isprava pe care ai făcut-o, cu toate că ne speriasei. Mai ales pe Mahbub.

— Ce este cu Mahbub? Unde se găsește acum?

— Vinde cai pe aici pe aproape. Cred că asta se înțelege de la sine...

— Pe aproape? Cum adică. Vorbește mai domol,căci îmi simt și acum capul greu.

Babu se uită rușinat în fața lui și începu să se frece la rădăcina nasului.

— Ei bine, uite ce s-a întîmplat. Eu sînt om fricos și nu-mi place să-mi iau nici un fel de răspundere. Dumneata erai bolnav, și eu n-aveam de unde ști, unde naiba sînt hîrtiile, și chiar dacă aș fi știut, nu știam dacă le ai pe toate. Așa că după ce am ajuns aici, am trimis o telegramă confidențială lui Mahbub, care era pe cîmpul de curse la Meerut, și i-am povestit cum stau lucrurile. Mahbub a venit cu oamenii lui și după ce s-a apropiat de lama, m-a făcut tîmpit și s-a purtat cam grosolan cu mine...

— Bine, dar cum se poate? Care este motivul?

— Tocmai asta mă întreb și eu. Eu mă gîndeam la un singur lucru; dacă se va întîmpla ca hîrtiile acestea să fie furate de cineva, atunci ar fi fost bine să se găsească un voinic și un îndrăzneț care să i le ia hoțului înapoi. Înțelegi, că aceste hîrtii sînt de mare importanță și Mahbub Ali nu știa în ce parte ești.

— Cum adică, Mahbub să jefuiască casa sahibei. Ai înebunit, Babu? strigă Kim indignat.

— Aveam nevoie de hîrtii. Hai să zicem că ea ți le-ar fi furat? Cred că ideea mea a fost o sugestie cît se poate de practică. Nu-ți face plăcere, ai?

O zicătoare indigenă pe care nu o putem reproduce, ar fi fost destul de elocventă pentru a ilustra indignarea lui Kim.

— Ei bine, zise Hurree și dădu din umeri, gusturile și părerile oamenilor nu pot fi întotdeauna la fel. Mahbub s-a supărat și el. A umblat cu caii și i-a vîndut prin toate părțile acestea, pe urmă mi-a spus că bătrîna

este o sahibă *pukka* (foarte aleasă) care nu s-ar coborî niciodată atît de jos încît să fure lucrurile unui om pe care îl găzduiește. Mie puțin îmi pasă. Hîrtiile sînt acum la mine și mi-a prins foarte bine ajutorul moral pe care mi l-a dat Mahbub. Ți-am spus de atîtea ori că eu sînt om fricos, dar nu știu cum se face că deși sînt atît de fricos, intru mereu în cîte o afacere primejdioasă. Tocmai din cauza aceasta am fost foarte mulțumit că ai plecat cu mine spre Chini, și tot atît de mulțumit m-am simțit, știind pe Mahbub că se găsește prin apropiere. Cîteodată sahiba cea bătrînă se purta foarte rău cu mine și cu leacurile pe care le am.

— Allah să fie lăudat, oftă Kim, sprijinindu-și bărbia în palme. Ce lighioană ciudată ești tu, Babu. Și cînd mă gîndesc că un om ca tine a umblat singur prin munți, dacă ai umblat cu adevărat, cu cei doi străini furioși, din cauză că fuseseră jefuiți.

— Ah, asta nu-i nimic, căci mă bătuseră odată și le trecuse furia. Dar dacă se întîmpla să pierd hîrtiile, asta ar fi fost foarte grav. Era cît pe aci să mă bată și Mahbub, de aceea a căutat să se apropie de lama, fără să aibă nici un motiv. De aici înainte eu mă voi ocupa numai de cercetări etnologice. Rămîi cu bine Mister O'Hara. Dacă mă grăbesc, mai pot prinde trenul de Umballa care pleacă la 4,25 după masă. Vom petrece de minune cînd vom putea să povestim lui Mr. Lurgan, întîmplările prin care ai trecut. Voi raporta oficial că te simți mai bine. La revedere dragă tovarășe, și altă dată cînd te vei simți emoționat, nu mai întrebuința expresii mohamedane, cînd ești îmbrăcat în haine de thibetan.

Îi strînse mîna de două ori, căci și acum era Babu, din tălpi și pînă în creștet și deschise ușa. Cînd razele

de soare căzură pe obrazul lui triumfător, Hurree luă din nou înfățișarea vulgară a unui vraci din Dacca.

— Omul acesta i-a jefuit, se gîndi Kim uitînd de partea pe care o avusese el însuși în lovitura dată. I-a înșelat și i-a mințit cum nu poate minți decît un bengalez. Cei doi i-au dat un *chit* (certificat) și cu riscul vieții lui i-a făcut pe amîndoi de rîs. După focurile de revolver care s-au tras, eu n-aș mai fi avut niciodată curajul să mă apropii de ei... și cu toate acestea afirmă că este un fricos... Dar este fricos cu adevărat. Trebuie să mă întorc din nou în lume.

La început picioarele i se îndoiau sub greutatea trupului, ca niște camișe putrede de lulea, iar lumina zilei de afară îl orbea. Se așeză la poalele peretelui văruit în alb și începu să se gîndească la lungul drum pe care îl făcuse *dooli*, la slăbiciunea lui lama, și se întoarse cu toată mila, căci acum nu se mai simțea stimulat de conversația pe care o avusese, spre propriile lui suferințe. Gîndurile lui moleșite nu se puteau opri asupra niciunui subiect, și de cîte ori încerca să le adune, se ferea, întocmai cum se ferește calul nărăvaș să nu fie atins de pinteni. Era de ajuns, chiar mai mult decît de ajuns că tot ce se găsise în *kilta* plecase, plecase definitiv și nu se mai găsea în stăpînirea lui. Încercă să se gîndească la lama și se întrebă cum de a căzut în rîu, dar priveliștea lumii care defila prin fața porții de la curtea interioară, îi risipi din nou gîndurile. Se uită apoi la copacii și la cîmpurile în mijlocul cărora erau bordeiele cu acoperișurile de papură, ascunse printre semănături, dar ochii lui erau tulburi și incapabili să le vadă forma și nici mărimea și nici scopul la care puteau sluji. Stătu așa cu ochii mari

deschiși, mai bine de jumătate de ceas. In tot timpul acesta, cu toate că ar fi fost incapabil să-și explice senzația în cuvinte, simțea că sufletul lui nu avea nici o legătură cu lucrurile din jurul lui, ci era ca un fel de roată fără mecanism, întocmai ca și roata măcinătorilor de zahăr din Beheea pe care cineva ar fi aruncat-o într-un colț, ca pe ceva fără de nici un folos. Vînturile adiau pe deasupra lui, papagalii țipau între ramurile copacilor, iar larma care venea din casă, poruncile și țipetele adresate servitorilor, răsunau în auzul lui, ca un ecou la urechea unui surd.

— Eu sînt Kim, eu sînt Kim. Dar cine este Kim? repeta ecoul trezit în sufletul lui.

Nu simțea nevoia să plîngă, poate niciodată nu se simțise mai puțin dispus pentru o astfel de slăbiciune, cînd fără să-și dea seama, lacrimile nestăpînite începură să-i curgă în lungul nasului, și dintr-odată simți rotițele ființei lui cum se articulează din nou în mecanismul lumii noi din jurul lui. Lucrurile care adineaori i se reflectau în priviri, fără să aibă nici un fel de semnificație, se limpeziră acum luîndu-și proporțiile firești. Drumurile erau făcute pentru ca să umbli, casele, pentru ca să fie locuite, vitele să fie înjugate, cîmpurile semănate, iar bărbații și femeile ca să ai cu cine vorbi. Toate erau acum reale și adevărate, fiecare cu rostul său, perfect explicabil, argilă din argila lui, nici mai mult nici mai puțin. Se scutură ca un dulău pe care încep să-l supere purecii, și ieși pe poartă.

— Lăsați-l să plece, zise sahiba. Eu am făcut ce aveam de făcut. Restul va trebui să-l facă pămîntul, eterna mamă a noastră. Cînd Sfîntul se va întoarce din meditațiile lui, să-i spuneți ce s-a întîmplat.

Pe o mică movilă de pămînt, la depărtare de jumă-

tate de milă de curțile sahibei se vedea o cotigă goală, și dincolo de ea era un banan tînăr; de aici se deschidea vederea în largul cîmpurilor răscolite de pluguri, și pe măsură ce se apropia, își simțea pleoapele tot mai grele, mîngîiate de aerul călduț al zilei; pămîntul în jurul lui era frămîntat în bulgări mărunți, dar nu era acoperit de iarbă crudă care abia răsărită, însemna că se apropie de drumul morții, ci era pămînt afînat care acoperea sămînța plină de viață și de făgăduinți. Il simțea mîngîindu-i degetele de la picioare și-l luă în palme ca să-i simtă căldura, apoi moliciunea începu să-i prindă fiecare încheietură, și se întinse alături de carul din umbra bananului. Pămîntul îi fu tot atît de prielnic ca și sahiba, căci îi îmbibă trupul cu miresmele lui, pentru a-i reda echilibrul pierdut în timpul lungii zăceri în așternutul prin care nu putea pătrunde răsuflul lui. Își lăsă capul în brațele lui și mîinile i se deschiseră supuse în fața puterii lui. Copacul cu multiple rădăcini la umbra căruia se întinsese, și însuși lemnul carului făcut de mîna omenească, știa de ce venise aici,el însă nu știa. Ceasuri de-a rîndul își simți trupul îngreunat de suflul lui mai greu decît somnul.

Pe înserat cînd praful răscolit de turmele ce se întorceau din imașuri, începu să întunece zarea, se văzu apropiindu-se lama și Mahbub, cărora oamenii casei le spuseră încotro a apucat.

— Allah, aceasta este curată nebunie, murmură geambașul, să iasă în cîmp deschis. Puteau să-l împuște de o sută de ori pînă acum... noroc că acest cîmp nu este pe marginea graniței.

— Și să știi, zise lama repetînd o poveste de mult cunoscută, că nu s-a găsit niciodată un astfel de *chela*.

Liniștit, blînd, înțelept, totdeauna bine dispus, vesel cînd plecam la drum, atent, învățat, vrednic de încredere și curtenitor. Mare va fi răsplata care-l așteaptă.

— Cunosc băiatu... după cum ți-am spus.

— Și toate acestea le-a făcut el singur?

— O parte dintre ele... dar pînă acum mi-a fost peste putință să găsesc un comanac roșu care să-mi dea un descîntec cu ajutorul căruia să-l pot dezbăra cu totul de a mai spune minciuni. Fără îndoială, l-au îngrijit foarte bine.

— Sahiba are o inimă de aur, zise lama solemn, și-l consideră ca fiu al ei adevărat.

— Hm, jumătate din India ar fi dispusă să-l considere la fel. Eu am venit numai să mă conving dacă nu i s-a întîmplat nimic și dacă îmi pot vedea de drum. După cum știi, noi doi sîntem vechi prieteni, de pe vremea cînd ați plecat întîia dată amîndoi în pelerinaj.

— Aceasta a fost legătura dintre noi, răspunse lama, așezîndu-se jos. Acum sîntem aproape de capătul drumului nostru.

— Cred că dacă drumul tău n-a ajuns la capăt, chiar de acum o săptămînă, nu din vina ta. Cînd te-am ridicat pe targă și te-am dus acasă, îmi aduc aminte ce spusese sahiba după ce te-a văzut. Mahbub începu să rîdă mîngîindu-și barba proaspăt vopsită.

— Incepusem să meditez asupra altor lucruri. Meditația mea a fost întreruptă de hakimul din Dacca.

— Altfel, răspunse geambașul în idiom Pashtu, din respect pentru el, ți-ai fi terminat meditațiile în mijlocul focului Gheenei, căci tu ești necredincios și idolatru, cu toată înfățișarea ta de copil. Dar acum Comanac Roșu, ce avem de făcut?

— Chiar în noaptea aceasta, răspunse lama și cuvin-

tele lui vibrau triumfătoare, va fi spălat ca și mine de orice urmă a păcatului, și va fi liniștit ca și mine cînd își va părăsi trupul izbăvit de roata vieții. Am un semn, și bagă mîna în sîn după desenul pe care îl avea, că timpul meu va fi foarte scurt; pe el însă l-am ferit de rele pentru ani întregi. Nu uita, că eu am găsit lumina, așa cum ți-am spus, abia acum trei nopți.

— Trebui să fi avut dreptate preotul din Tirah, cînd spunea — după ce furasem pe soția vărului său, că eu sînt un *sufi* (liber cugetător) murmură Mahbub, căci stau aici și ascult o blasfemie nemaiauzită... Imi aduc aminte de ce spuneai. Va să zică se va duce la *Jonnatu L'Adn* (Grădinile Edenului). Dar cum va face? Poate vrei să-i tai gîtul sau să-l înec în rîul din care te-a scos Babu?

— M-a scos pe mine din rîu; se vede că ai uitat cum s-a întîmplat. Eu am intrat în rîu numai datorită luminii care mi s-a arătat.

— A da. E adevărat, răspunse Mahbub mai mult indignat decît vesel. Am uitat amănuntele exacte ale întîmplării. Va să zică ai intrat în rîu cu bunăștiință?

— Spunîndu-mi că eu aș vrea să ridic viața cuiva, ai făcut nu numai un păcat, ci o mare nebunie. *Chela* al meu m-a ajutat să-mi găsesc rîul. Prin urmare este dreptul lui să se curețe de păcate împreună cu mine.

— Da, are mare nevoie să fie spălat. Dar ce va fi după aceea, moșule. Ce se va întîmpla după aceea?

— Ce poate asta se însemne sub imensitatea cerurilor? El va fi sigur de Nibban, cum sînt și eu, de vreme ce a găsit lumina.

— Răspunsul e foarte bun, căci eu mă temeam să nu încalece pe calul lui Mahomed și să dispară printre stele.

— Nu, el va trebui să-și urmeze drumul ca învățător,

— Aha, abia acum înțeleg. Tocmai ceea ce-i trebuie mînzului. Fără îndoială va trebui să-și continuie drumul ca învățător. Statul are mare și grabnică nevoie de ajutorul lui ca scrib, de pildă.

— Pentru asta a fost crescut. Eu am făcut o faptă bună ajutîndu-l în timpul acesta. O faptă bună nu piere niciodată. El m-a ajutat pe mine în cercetările mele, și eu l-am ajutat într-ale lui. Dreaptă este numai roata, negustor de cai din miazănoapte! Lasă-l să fie învățător sau scrib, căci nu are nici o importanță. La sfîrșit tot va ajunge la izbăvire. Celelalte sînt deșertăciune.

— Cum adică, nu are importanță? Peste șase luni voi avea nevoie de el să mă însoțească dincolo de Balkh. Am venit încoace cu zece cai șchiopi și trei oameni lați în spate, ca să scot un băiat bolnav din casa unei babe. Dar se vede că eu n-am venit aici decît ca să asist cum se împuiază capul unui tînăr sahib, Allah știe cu ce cult idolatru de către un lama cu comanac roșu. Cu toate acestea, se spune despre mine că mă pricep destul de bine să-mi joc partea mea în marele joc. Nebunul acesta se vede că ține foarte mult la băiat, și tare mă tem să nu fi înebunit și eu.

— Ce rugăciune spui? întrebă lama uitîndu-se la el cum se răstește în dialect Pashtu, murmurînd ceva în barba roșie.

— N-are nici o importanță, dar acum după ce văd că băiatul poate reveni în slujba Guvernului, fiind totuși sigur că va fi primit în paradis, mi s-a luat o mare greutate de pe suflet. Trebuie să mă întorc la caii mei. Începe să se întunece. Nu-l trezi, căci nu vreau să-l aud spunîndu-ți, învățătorule!

— Bine, dar este discipolul meu. Cum s-ar putea astfel?

— Despre asta mi-a povestit (Mahbub încercă să-și

alunge plictiseala și se ridică în picioare rîzînd). Comanac Roșu eu nu sînt deloc de legea ta, dacă ești de părere că acest amănunt ar putea să te intereseze.

— N-are a face, răspunse lama.

— Eu n-aș fi crezut. Prin urmare nu te vei supăra dacă voi îndrăzni să te numesc om cumsecade, chiar foarte cumsecade, tocmai pe tine care ești spălat de păcate, fără de prihană și pe trei sferturi înecat. Am stat cu totul patru sau cinci seri, de vorbă, și cu toate că eu nu sînt decît un negustor de cai, pot cu toate acestea să văd pe sub pîntecele calului, unde este sufletul fără prihană. Tot așa am văzut chiar de la început cînd Prietenul a toată lumea și-a pus mîna lui în mîna ta. Fii bun cu el, și lasă-l să se întoarcă din nou în lume ca învățător, după ce îi vei spăla picioarele, dacă ești de părere că acesta este mijlocul cel mai potrivit pentru ca un mînz să poată pleca în lume.

— De ce nu vrei și tu să umbli în calea adevărului, ca băiatul să nu rămînă singur?

Mahbub se uită la el mirat, auzind această magnifică insolență pe care dincolo de frontieră oricine altul ar fi trebuit să i-o plătească destul de scump, dar imediat după aceea își dădu seama de comicul inocenței bătrînului.

— Domol... domol... de fiecare dată cîte un picior numai, ca și noatenul care sărea într-un picior pe drumul spre Umballa. S-ar putea să ajung și eu în paradis, căci am ceva de lucru și prin partea aceea... gînduri mari pe care le datoresc simplității tale. Tu n-ai mințit niciodată?

— Ce nevoie ai ca să minți?

— Oh, Allah, ascultă ce spune! Ce nevoie? tocmai în lumea aceasta în care trăiești? Nici n-ai făcut nimănui vreun rău?

— Demult, am lovit pe unul cu călimara; înainte de a fi primit lumina.

— Așa! Cred că e mult mai bine pentru tine. Învățăturile tale sînt folositoare. Știu că ai întors pe un om din calea păcatului, și începu să rîdă zgomotos. Venise aici hotărît să comită un *dacoity* (jefuirea unei case). Da, să lovească, să jefuiască și să omoare, ca pe urmă să ia tot ce ar fi vrut.

— Ar fi fost o mare prostie.

— Dar și o mare rușine. Tot așa s-a gîndit și el după ce te-a văzut pe tine și pe alți cîțiva, femei și bărbați. Prin urmare a renunțat; iar acum se duce să tragă o bătaie crîncenă unui Babu gras și voinic.

— Nu te înțeleg.

— Să te ferească Allah. Comanac Roșu, se întîmplă ca unii oameni să fie plini de înțelepciune, dar tu ești mai înțelept decît toți. Ascultă ce-ți spun, și cred că-ți vei aduce aminte de vorbele mele: dacă băiatul nu va urma învățăturile tale, trage-l de urechi.

Strîngîndu-și peste mijloc chimirul bokhariot, geambașul se depărtă prin tulbureala serii și lama se trezi din visare, așa că mai putu să-l vadă legănîndu-și spatele enorm în depărtare.

— Omul acesta nu prea este curtenitor și se lasă amăgit de lucruri deșarte. Despre *chela* al meu însă a vorbit frumos, și băiatul este pe cale să-și primească răsplata. Să-mi fac rugăciunea! Trezește-te, tu cel mai fericit între cei zămisliți de pîntecele unei femei. Trezește-te, căci am ajuns!

Kim se trezi din fundul întunericului în care i se părea că alunecase și lama îl lăsă să caște în voie, în timp ce-și troznea degetele, pentru ca să alunge duhurile rele.

— Mi se pare că am dormit o sută de ani. Unde...? Sfîntule, ești demult aici? Am ieșit să te caut, dar (și începu să rîdă, buimăcit de somn) am adormit pe drum. Acum mă simt bine. Ai mîncat? Hai să ne întoarcem acasă. Au trecut zile întregi, de cînd nu am mai avut grijă de tine. Cine ți-a frecat picioarele în timpul acesta? Dar slăbiciunile tale cum merg: durerea din pîntece, din ceafă și vîjîitul urechilor.

— Au trecut... toate mi-au trecut. Nu știai?

— Eu nu știu nimic, și nu te-am mai văzut de pe vremea cînd erau și maimuțele oameni. Dar ce voiai să știu?

— Mi se pare straniu că nu a ajuns cunoștința pînă la tine, cu toate că gîndurile mele erau toate îndreptate spre tine.

— Nu-ți pot vedea fața, dar glasul tău răsună ca un gong. Nu cumva sahiba te-a întinerit și pe tine?

Se uită la statura cu picioarele încrucișate, profilîndu-se ca o umbră de tăciune pe fondul portocaliu de lumină. Tot așa era așezat și Bodhisat cel de piatră, ale cărui priviri sînt îndreptate asupra aparatelor de înregistrare automată, din Muzeul Lahor.

Lama nu răspunse nimic; și afară de sunetul sec al mătăniilor și zgomotul surd al pașilor lui Mahbub, care se pierdea în noapte, în jurul lor se închegase deplin pacea serilor fumurii ale Indiei.

— Ascultă. Ți-am adus noutăți.

— Hai să plecăm...

Mîna lungă și îngălbenită se întinse prin tulbureala serii, cerînd să se facă liniște. Kim își încrucișă picioarele sub el și se supuse.

— Ascultă-mă. Ți-am adus noutăți. Cercetarea s-a

terminat... Urmează răsplata. Așadar, cît timp am fost în munți, am trăit din vigoarea ta, pînă cînd ramura din care m-am hrănit era gata să se frîngă. După ce am coborît din munți, eram mîhnit din cauza ta și din alte pricini, care cloceau în sufletul meu. Corabia sufletului meu își pierduse cîrma. Te-am predat atunci acestei femei evlavioase, căci eu nu puteam vedea adîncul pricinei celor din jurul meu. Nu am primit nici un fel de hrană și nici nu am băut. Cu toate acestea, nu vedeam drumul. Ei mă îndemnau să mănînc și strigau în fața porții mele închise. De aceea m-am retras într-o groapă, la rădăcina unui copac. N-am mîncat și n-am băut. Am stat și am meditat două zile și două nopți, căutînd să nu mă gîndesc la lucruri trecătoare, în timp ce inspiram și respiram aerul, așa cum este scris... La sfîrșitul nopții a doua, atît de mare a fost răsplata mea, sufletul acesta înțelept s-a desprins din legăturile trupului netrebnic și s-a ridicat în libertate. Niciodată, înainte nu am reușit această dezlegare, cu toate că, de multe ori, am fost în pragul ei. Gîndește-te ce minune!

— Da, minune! Două zile și două nopți, fără nici un fel de hrană. Unde era sahiba? întrebă Kim.

— Da, sufletul meu se ridicase liber în înălțimi, legănîndu-se ca un vultur și a putut vedea că nu mai există nici Teshoo Lama,nici alt suflet. Ca și picătura de apă, care se întoarce spre vadul din care s-a ridicat, așa și sufletul meu se apropia de marele suflet universal, care este mai presus de toate lucrurile trecătoare. Ajuns aici și exaltat de contemplație, am văzut toată India, de la Ceylanul scăldat în apele mării, pînă în munți, și stîncile mele colorate din Such-zen; am văzut toate țarinile și satele, pînă la cel din urmă, unde ne-am oprit

să ne odihnim. Le-am văzut dintr-odată și pe toate împreună, căci erau în interiorul sufletului. Atunci am recunoscut că sufletul trecuse dincolo de amăgirea timpului și a spațiului și a lucrurilor, și mi-am dat seama că m-am liberat. Te-am văzut pe tine zăcînd în așternut, și te-am văzut prăvălindu-te pe coasta muntelui cu idolatrul acela de piept, dintr-odată și într-un singur loc în sufletul meu, care ți-am spus că se apropiase de marele suflet universal. Am văzut atunci și trupul netrebnic al lui Teshoo Lama, întins pe pămînt și *hakimul* și Dacca, strigîndu-i ceva la ureche în timp ce sta îngenunchiat alături de el. Pe urmă, sufletul meu a rămas singur și n-am mai văzut nimic, deoarece acum eu eram totul, fiind reintegrat în marele suflet. Am meditat mii și mii de ani, fără nici un fel de patimă, și am putut să-mi dau seama de pricina tuturor lucrurilor. Pe urmă, am auzit un glas strigînd: Ce se va întîmpla cu băiatul, dacă tu ai murit? și atunci am tresărit și m-am simțit cutremurat de milă, față de tine, și am zis: Mă voi întoarce la *chela* al meu, căci altfel va rătăci drumul. La aceasta, sufletul meu, care era sufletul lui Teshoo Lama s-a despărțit de marele suflet, cu prețul unui zbucium, a unor păreri de rău și sfîșietoare dureri, care nu pot fi închipuite. Ca și icrele peștelui, ca și peștele din apă, ca și apa din nori, ca și norii din zarea încărcată, așa s-a despărțit, și-a ieșit, și s-a dus și s-a risipit sufletul lui Teshoo Lama, din marele suflet. Pe urmă, s-a auzit un glas strigînd: Rîul, bagă de seamă, rîul, și m-am uitat asupra lumii, care era ca și înainte, toată la un loc și în același timp, și am văzut limpede rîul săgeții la picioarele mele. In clipa aceea, sufletul meu se simțea tulburat de un rău de care se vede că nu mă liberasem încă, și pe care îl simțeam îngreunîndu-mi

brațele și încolăcindu-se în jurul mijlocului, dar am dat răul la o parte și m-am avîntat ca și șoimul spre locul unde se afla rîul. Pentru tine am dat la o parte lume după lume, pînă cînd am văzut rîul la picioarele mele, rîul săgeții, și coborîndu-mă, apele lui s-au închis peste mine, și iată că mă simt din nou reintegrat în trupul lui Teshoo Lama, spălat de orice păcat, iar *hakimul* din Dacca îmi susținea capul deasupra apelor rîului. Este aici, aici aproape, dincolo de ramurile manguierului.

— Allah Karim! Noroc că Babu se găsea prin apropiere! Te udaseși rău?

— De ce să țin socoteală de așa ceva. Imi aduc aminte că *hakimul* se îngrijea de trupul lui Teshoo Lama. Cu mîinile lui l-a scos din apa sfîntă a rîului, pe urmă, a venit geambașul din miazănoapte cu oamenii și o năsălie și au ridicat trupul și l-au dus în casa sahibei.

— Sahiba ce-a spus?

— Eu meditam în trupul acela și nu o puteam auzi. Prin urmare, așa s-a isprăvit cercetarea mea. Pentru fapta bună pe care am făcut-o, rîul săgeții este aici în apropiere. A izbucnit în fața picioarelor noastre, așa cum ți-am spus, și eu l-am găsit. Fiu al sufletului meu, ca să te izbăvesc pe tine de orice păcat, cum eu sînt fără de păcat și fără de prihană, am smuls sufletul meu din pragul izbăvirii și m-am întors la tine. Dreaptă este roata și neîndoielnică izbăvirea noastră. Vino!

Își încrucișă mîinile pe genunchi, și zîmbi ca un om care și-a cîștigat mîntuirea, nu numai pentru el, ci și pentru cei pe care îi iubește.

— SFIRȘIT —